

Högvördiga

Preste-Ståndets

Protokoll

vid

Urtima Riksdagen i Stockholm

År 1834.

Tredje Bandet.

STOCKHOLM,
HENR. GUST. NORDSTRÖM,
1834.

1867-68

Presle-Ständels

Protokoll

Unterschieds- und Schlichtungs-Protokoll

1884

Teile

1884

1884

1884

År 1834.

Den 11 Mars.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Justerades Protokollet för d. 8 dennes, före och eftermiddagen. Vid e. m. Protokollet §. 14 anförde

Contr. Prosten *Hallström*: Då jag icke haft lyckan, att kunna, ens för det ljusare omdömet, göra tillräckligen till sina motiver klart mitt förslag om minskad årsberäkning för Lärare vid Skoleverken, enär de dervid tjenstgjort 10 eller 12 år, anser jag för en pligt, att till upplysning deröfver tillägga några få ord. — Vid den, som man ofta sagt, tröttsamma Lärare-befattningen har jag föreställt mig, att de första, högst 10 eller 12 årens tjenstgöring kunde *i allmänhet* vara att anse för den mest nitiska och gagneliga, och således en förhöjd årsberäkning derunder med något fog påräknas: att deremot, efter nämnde tids förlopp, ej sällan den ungdomsfriska ifvern alltmer afsvalnar — (jag erkänner dock villigt de ojäfaktiga undantagen, och vördar de många här närvarande) —: att sålunda, *i allmänhet* taladt, fara kunde vara, att den förstelnande vanan och det smygande maklig-

hetsbegäret oförmärkt yttrade en menlig inflytelse: hvaruti ock ingår, att den länge bibehållna, må än vara tidtals förbättrade, Läro-cursens och den Läraren enskilt tillhörande Läro-methodens fortfarande bruk icke alltid kunna räknas lända Läroverken till båtnad, enär vid samma ämnes upprepade framställning så lätt uppkommer den urartning af det vedertagna föredragningssättet, som plägar benämnas *Slentrian*. — Jag hade ock föreställt mig, att en Skole-Lärare, som i 10 à 12 år varit vid Undervisningsverken anställd, och således, med tillägg af meriten för sin Magistergrad, kan räkna circa 20 tjenstår, borde kunna anses qvalificerad att täfla om de bättre Pastoraten, icke så mycket i grund af sina tjenstår, som fastmera af den högre lärdom, han præsupponeras innehafva: att denna sistnämnde hans egenteliga befodringsgrund bör afses ej mindre i Författningen, än oafsläteligen af honom sjelf, till båtnad för Skolan och hans egen uppmuntran till fortsatta studier: att deremot, i fall densamma icke skulle kunna rättvisligen komma en eller annan tillgodo, föga afseende må fästas å dylika undantag; men i intet fall hos Lärare-personalen väckas det hopp, att de blott i förmågo af sin ökade tjenstårsberäkning skulle kunna vinna ett förslagsrum till 3:dje Classens Pastorater, med verklig prejudice för det i Stiftet tjenande Presterskapet. Huruvida någon præcaution mot ett slikt ofog må i Hög. Beredningens förslag ligga dold, är alldeles utom mitt omdöme; jag har allenast, uppå förekom-

men anledning, velat närmare utveckla grunderna till hvad jag framställt.

Hvad godt i öfrigt den dubbla årsberäkningen må hafva åstadkommit, aldrig kan jag dock dela det högst tvätydiga omdöme, att samma, med vissa tjenester förenade, årsberäkning kunnat i sig sjelf vara mäktig att åt någon bereda förtroendet af Riksdags-Fullmäktigskap eller, hvad mer vill säga, en välförtjent och utmärkt plats bland Svenska Kyrkans synbara pelare.

Och skulle detta anförande åtfölja den förut beslutade remissen af Contracts-Prosten *Lignells* Motion till *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*.

§. 2.

Af det hos Electorerna i dag hållna Protokoll inhämtades, att, i Contracts-Prosten *Lignells* ställe, till Ledamot i Expeditions-Utskottet blifvit vald Prosten *Hylander*, hvilken skulle genom Protokolls-Utdrag till denna befattning legitimeras.

§. 3.

Af de från *Hedervärda Bonde-Ståndet* ankomna Protocols-Utdrag inhämtades, att Ståndet till *Stats-Utskottet* remitterat *Erik Svanbergs* från Wester-Norrlands Län motion, angående ersättning af Statsmedlen för Fjerdingsmännens skjuts och öfrige kostnader vid allmänna förrättningar m. m.; *Anders Normarks* och *Olof Olofssons* från Westerbottens Län, angående anstånd och afskrifning till en

del med inbetalande af nämnde orts skuld till Staten för erhållen undsättnings-spannemål; *samme Ledamöters* Memorial, med hemställan, att Kronans Laxfiskeri i nämnde Län för framtiden icke må på Arrende-Auction utbjudas, utan åt enskilde strandägare, emot bestämd, årlig afgift, öfverlåtas; *samme Ledamöters* Motion, angående undsättning af Statsmedlen för Nödlidande Innebyggare inom Westerbottens Län; *Olof Olofssons* från Westerbottens Län, angående indragande till Stats-Verket utaf ett Forss Styrmans-Boställe uti Degerfors Socken af nämnde Län; *Nils Strindlunds* från Wester-Norrlands Län, angående skyndsamt verkställande utaf de, i afseende på Recognitions-skogarnas försäljning, beslutne åtgärder; *Anders Anderssons* från Skaraborgs Län Memorial angående Stats-anslag till utvidgande af Tida-Elfvens aflöpp vid Ullevad By; *Anders Nilssons* från Malmöhus Län Motion, angående anslag till förökande af Krono-Fogdarnes, Häradsskrifvarnes och Läns-männens löner; *Pehr Isakssons*, från Gottlands Län, angående rättighet för Innevånarne i detta Län, att med penningar efter Markergångspris få lösa den tjära, som nu måste bland Hemmans-räntorna, in natura, utgöras; *Anders Danielssons*, från Elfsborgs Län, angående undersökning i afseende på förhållandet med de vid Police-Kammaren i Stockholm fallne Ensaks- och Vites-böter; *Anders Svenssons*, från Hallands Län, angående ett Låne-understöd åt Innevånarne uti Halmstads och Tönnersjö Härad af Länet för fullbor-

dande af en Brobyggnad vid Halmstad; till *Stats- och Bevillnings-Utskotten*: *Anders Normarks* och *Olof Olofssons*, från Westerbottens Län, Memorial, angående åtskillige Handelsfriheter, præmier och understöd till upphjelpande af näringsutvägarne i orten; till *Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten*: *Johan Erik Janssons*, från Wermlands Län, motion angående tillsättandet af en serskild Provincial-Läkare för Fryksdals Härad af nämnde Län; *Botvid Jonssons*, från Östergöthlands Län, motion, angående anläggande på Statens bekostnad af Torkinrättningar för Spannemål m. m.; till *Bevillnings-Utskottet*: Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående Bevillning af utdelningen af Trollhätte Canal- och Slussverks-Bolags Actier; *Anders Danielssons*, från Elfsborgs Län, motion, angående befrielse från bevillning för undantagsmän och sådane Arbetare, som ej äga 200 R:dr årlig inkomst; *Anders Anderssons*, från Westerås Län, angående förhöjd tull å visse öfverflöds-artiklar samt från Finland inkommande varor; *Anders Danielssons*, från Elfsborgs Län, angående Bevillningsfrihet för smärre Salu- och LegoSägare; *Johan Bengtssons*, från Wester-Norrlands Län, angående vissa Torplägenheters undantagande från Bevillning; till *Lag-Utskottet*: *Samuel Jönssons*, från Öland, motion, angående förekommande af uppgifne missbruk vid beviljande af lagfart å fastighets-köp; *samme Mans* Memorial, angående förlängd tid för begagnande af rättigheten att under

Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning draga Hof-Rätts Dom i Civile mål; *Thomas Nilssons*, från Christianstads Län, motion, angående förhöjdt ansvar för åverkan å annans afskiljde ägor; *Anders Normarks*, från Westerbottens Län, motion, angående förekommande af Äktenskaps ingående bland Allmogen, utan säker försörjnings-utväg; till *Lag-* samt *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten*: *Anders Svenssons*, från Hallands Län, motion, angående beredande af öfverenskommelser i afseende på rättigheten att upptaga och begagna så kallad Hafstång; samt till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: *Pehr Jönssons*, från Christianstads Län, med förslag till beredande af lindring i åtskillige delar af Rustnings-besväret; *Thomas Nilssons*, från Christianstads Län, Memorial, med hemställan, det Konungens Befallningshafvande i Länen måtte anbefallas, att genom allmänna Kungörelser årligen tillkännagifva, hvilka delägare uti Skifteslag under löpande året äga att uppbära stadgad utflyttnings-hjelp; och *Anders Danielssons*, från Elfsborgs Län, Memorial, angående frihet för Allmogen i Kinds Härad, att på landsbygden drifva försäljning af glasvaror.

Lades till Handlingarna.

§. 4.

Föredrogs den sedan sista Riksdagen på Ständernas bord hvilande nya redactionen af 63 §. Regerings-Formen (Constit.-Utskottets Memorial N:o 1 s. 4).

Bifölls.

§. 5.

Föredrogs den sedan sista Riksdagen på Ständernas bord hvilande nya redactionen af 72 §. Regerings-Formen (Constit.-Utskottets Memorial N:o 1 s. 15), hvarvid äfven upplästes Constitutions-Utskottets Memorial N:o 56 och 68 vid föregående Riksdag.

Comminister *Dahlgren* anförde: Knappast gifves det någon ting mer vördnadsbjudande och som noggrannare bör vårdas och aktas än ett Samhälles Constitution. Den utgör, att jag så må säga, grundvalen för hela den öfriga byggnaden. Att derifrån lösrycka eller borttaga äfven den obetydligaste del kan lätt inverka till rubbning af det hela, och om man äfven förmår inpassa något annat i det borttagnas ställe, är det icke alltid afgjort, att detta nya kommer att ligga lika jemnt som det förra, och, om ej annat, invänja dylika ofta upprepade åtgärder till experimenter, hvarpå man mera sällan vinner än förlorar.

Stiftarne af vår grundlag hafva också visligen förutsett detta, enär de lade sådane band på förändringar, att desse icke obetänkt och brådmoget må träda fram i dagen och vinna en sedermera försent ångrad framgång. Här behöfves, liksom vid många andra förhållanden, att hvila öfver, betänka sig på saken, för att med stärkta och förfriskade krafter ånyo taga det bordlagda ärendet under öfvervägande.

Det är denna åsigt, som föranledt mig att med ett verkligt allvarligt begrundande

stanna vid ifrågavarande 72 §. under erinran, att det Ja eller Nej, hvilket jag jemte mine medrepresentanter i dag uttalar, skall möjligen komma att hafva de mest oberäkneliga följder både för nutid och efterverld.

Den första fråga, jag gör mig sjelf, är denna: *Hvad är det man vill? Hvad söker man? Hvaromkring vänder sig den egentliga hufvudfrågan?* Svaret är: *En fast och tryggad garanti för Riksens Ständers Bank.*

För att i denna bekymmersamma ställning något lugna mig och liksom få ett fotfäste, uppslår jag det Höglöflige Constitutions-Utskottets Betänkande för förra Riksdagen under N:o 56, rörande den ifrågavarande grundlagsparagraphen, hvarest följande hugnande tröstegrunder träda mig till mötes. Det heter nemligen der:

”Utskottet, som vid detta grannlaga ämnes öfvervägande funnit, att de åstundade garantierne redan *hufvudsakligen* ligga förvarade ej mindre i Bankens ursprungliga författning och privilegium, än i ofvannämnde grundlagsparagraphs (den gamla nemligen) ordalydelse, *rigtigt förstådd och tillämpad*, har dock, enär under tidernas lopp och i följd af inträffade Statsbehof, Banken småningom dragits ifrån dess egentliga ändamål, ansett en ytterligare constitutionel garanti eller förklaring både nödig och nyttig för att tillfredsställa tänkesättet och trygga allmänna förtroendet.”

Upplöser man nu detta raisonnement i sina beståndsdelar, så ser man, att de äskade garantierne redan ligga förvarade och till hands,

ej blott i Bankens ursprungliga författning, men äfven i den gamla, nu på spel stående, sjutiotvåans ordalydelse, n. b. riktigt förstådd och tillämpad. Jag bekänner äfven, att jag är af samma tro, och då något så vördnadsbjudande som ett Riksens Ständers Constitutions-Utskott yttrat detsamma, stadgas jag ännu mer i denna min öfvertygelse. Grundlagen är nemligen garanterad af båda Statsmagterne och kan ej en gång till sin minsta prick förändras eller omstöpas utan bifall af dessa båda magter. Styrelsens pligt är att i första rummet vaka öfver constitutionens helgd, och då Riksens Ständer i merbemälte grundlagsparagraph ingått på garantien och värden af Banken samt att den ostörd må förvaltas af sine fullmäktige, kan och får icke detta åtag rubbas eller öfverträdas. Har regeringen icke hittills begagnat denna magt, så bevisar det derföre icke, att hon är i saknad af en dylik rättighet. Utskottet anmärker derföre ganska riktigt, att det icke så mycket varit brist på garanti, som fast mer på tillämpning, som vållat Bankens obestånd.

Men jag stannar icke härvid. Jag erinrar mig ännu en paragraph i vår grundlag: den 16:de i Regerings-Formen, hvilken lyder så här: "Konungen bör rätt och sanning styrka och befordra, vrångvisa och orätt hindra och förbjuda, ingen förderfva eller förderfva låta till lif, ära, personlig frihet och välfärd, utan han lagligen förvunnen och dömd är, och ingen afhända eller afhända låta *något gods, löst eller fast*, utan ransakning och dom, i den

ordning Sveriges lag och laga stadgar föreskrifva." — I denna paragraph är det styrelsen ovillkorligen och på det mest evidenta sätt ålagdt att tillse och vaka deröfver, att intet, vare sig af enskilt man, af en auctoritet eller till och med af en representant-församling, åtgöres, som i någon mån kunde ingripa i andras rätt och egendom; alltså, att äfven alla dylika åtgärder, rörande Banken, dem Riksens Ständer kunde finna för godt att vidtaga, men som voro stridande mot nämnde grundlags-paragraph, med full rätt å Regeringens sida kunna förklaras upphäfne, såsom varande af ingen kraft och verkan; med ett ord, att i denna paragraph ligger i den andra Statsmagtens händer ett bestämdt Veto gifvet och uttaladt. Häremot känner jag blott en enda invändning, nemligen: huru skall ett sådant veto tillvägabringas och tillämpas för att finna gehör? Har icke, säger man, Bankens historia tillräckligen lagt i dagen, det Riksens Ständer alltför litet aktat helgden af besvurna lagar? Det må medgifvas, men tillika erkännas, det, mig vetterligen, Styrelsen aldrig försökt ett sådant veto, och har sålunda ännu ingen erfarenhet af dess mer eller mindre tillämplighet. Ty att tänka sig ett fullkomligt motstånd å Ständernas sida i denna väg vore att förutsätta samhällets upplösning och sammanstörtande.

Men utom dessa garantier, förvarade i vår grundlag, skulle jag vilja uppsöka ännu flere, om icke lika kraftigt bindande. Dertill räknar jag först och främst den tilltagande

upplysningen i dylika ämnen och det växande deltagandet för allmänna ärender, som allt mer och mer låter förspörja sig. Hvad som för 30 år opåtaladt gick an att göra och låta, kan icke nu mer utan missnöje verkställas. Opinionen, någon gång missledd, uttalar sig dock nu mera bestämdare än förr och låter sig ej tillbakavingas med flärdfulla tal eller tomma försäkringar. Dertill vill jag lägga den offentlighet Banken i senare tider erhållit. Härigenom är den hemlighetsslöja borttryckt, som fordom höljde i mörker dess tillstånd och åtgärder. Det står nu mer hvar och en fritt att derom taga kunskap, och då det enskilda interresset allt mer och mer synes sammanväxa med det allmännas, vill jag äfven i Bankens aflyftade secretess se en garanti mot missbruken. Vidare vill jag tillägga enskilte actieägares inträde i Banken. Jag vet nog, att deremot finnas många och deribland några ej så lätt kullkastade invändningar, men dem jag senast haft lyckan emottaga, synas mig ej synnerligen bitande, jag menar i den gratification af fem och tjugo exemplar af ett dagblad, dem en vis och viss Redactor behagat förära Ståndet, jag vet ej, i anseende till det otillräckliga antalet, om det var till styrka för de rättrogne eller till vägledning för några af de vilseförda fåren. Till det sista ser jag i sjelfva realisationens begynnelse en bestämd garanti för alla vidare sedelutsläppningar. Allt moratorium upphör då, och Banken är ovillkorligen ställd under allmän lag, der hvar och en efter 128 sk. har rätt utkräfva sin fordran.

Men man har icke velat stanna härvid; man har velat gå ännu längre och inrymma den andra Statsmagten en plats i Banken, som hittills varit alldeles främmande och okänd. Utan svek erkänner jag, det jag likaså varmt och innerligt som någon Svensk man vördar och älskar min Konung och mitt fäderneslands styrelse, men detta hindrar mig icke att bära farhågor för framtiden. Det närvarande kan omöjligen gå i borgen för det kommande. Alla tiders historia har bevittnat, att regeringar missbrukat sin magt lika så mycket som nationer och folkombud. Och emedan det så är, vill jag icke lättsinnigt gå att bortsälja för den närvarande oinskränkta hyllningen det tillkommandes möjliga motsats. Man har låtit förstå, att ett sådant förfarande skulle utmärka det största misstroende, ja ett gäckeri mot styrelsen. Detta raisonnement förstår jag icke. Är meningen den att afsäga sig all egen öfvertygelse, all fri besinning och endast blindt tro, då, mine Herrar, må vi i samma ögonblick slita vår constitution i stycken, lägga den inför thronen och säga till de Svenska Konungarne: Styren oss som J viljen; denna constitution är nu mera öfverflödig; er absoluta vilja må blifva vår lag, och från denna stund äfven vår Bank eder ensamma tillhörighet. — Låtom oss ihogkomma, att hvad vi nu stå på vägen att bortgifva, kunna vi sedan aldrig mer återtaga, och, i fall af en strid i kommande dagar Statsmagterne emellan, hvem blir och måste bli den slutligen undfallande och måske under-

kufvade? Heldre än att se regeringen inblandad i folkets finansiella interessen, måhända den ömtåligaste af alla punkter att vidröra, skulle jag för dess eget bestånd, dess egen värdighet, önska motsatsen. Om det blott vore fråga om 10, 12, à 20 år vid denna rättighets bortgifvande, den ingen Svensk Konung ännu äskat, skulle jag ej vara mot om försöket; men nu — för en hel framtid — nej! jag kan ej derpå ingå.

En annan åsigt har jag äfven hört uttalas, och som jag tyckt vara den sämsta af alla, den nemligen: att det vore högst likgiltigt, hvilkendera grundlags-paragraph man antog, den nya eller gamla; de voro lika bra, lika positiva eller negativa, allt som man behagade. Jag vet ej, om det skall vara för att göra sig pikant och afstickande mot andra, ny och originel, som man valt denna indifferentismens smygväg, der ingen temperatur af köld eller värma finnes, men visst är, att den nog mycket smakar af dessa de nymodiga theologers surdeg, hvilka påstå, att det finnes hvarken afgrund eller himmel, men bara rena, klara, obemängda saligheten, att sjelfva afgrundens andar kunna vara sälla, n. b. efter sin natur, emedan deras vällust är att verka det onda och njuta det ondas frukter, och att det sålunda kan vara likgiltigt hvart man kommer efter döden, antingen man expedieras dit efter gamla eller nya redaction.

Men det viktigaste af skälen, som jag anser tala mot den nya förändringen, n. b. för det närvarande, är sjelfva frågans impopulari-

tet. Den är ännu för litet känd, discuterad, öfvervägd och besinnad. Hon har icke ännu fått någon stadgad opinion för sig, ej ännu satt sig, men befinner sig, som vattnen på djupen under skapelsedagarne, i en oupphörligt svallande rörelse. Det är för tidigt att ännu gripa sig an med dess afgörande. Att så är, skall troligen, innan dagens slut, inom representations-församlingen läggas i dagen. Vi stå med denna fråga på samma punkt som för 6 à 7 år sedan med realisationen. Hvad har icke tiden under denna mellanrymd verkat för den senare, hvad den äfven kan framdeles komma att göra i afseende på den förra, förutsatt att den är nationen och regeringen gagnelig. Ett uppskof är här mycket bättre. Den som vinner tid, vinner allt. Låt frågan för denna gång förfalla. Det hindrar ej, att hon under denna eller någon annan form framdeles kan upptagas, och då, moget öfverlagd och besinnad af nationen, med hyllning omfattas och bifallas.

Dock, jag har allt för länge tröttnat det H. Ståndets tålmod, och skulle ej dristat göra det, om icke frågans vikt kunde lända till min ursäkt och den skyldigheten att vid ett så angeläget ärende lägga mina tankar i dagen, äfven med fara att misstydas, ja äfven misshaga. Jag beseglar min trosbekännelse med dessa ord af en man, som har sanningen ej blott i sitt hufvud, som vill säga mycket, men äfven i sitt hjerta, som vill säga mer, jag menar Herr Professor *Geijer*, hvilken förledne Riksdag, rörande nämnde 72 §., yttrade följande,

följande, som står att läsa i Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 56:

"Jag reserverar mig mot den af Högloflige Utskottet föreslagna redaction af 72 §. Regerings-Formen,

1:o Emedan, — då en realisation utan uppoffringar är ett företag utan värde, och den nu beslutade (hvars ansträngningar inskränkt sig till afskrifningar af Statsverkets skulder och för öfrigt det noggrannaste skydd för Bankens tvungna lånerörelse till förmån för enskilda interessen) synes förlora sig i den omöjliga uppgiften, att på en gång vilja realisera och öka penningestocken, — jag ej finner närvarande Ständer ha förvärfvat moralisk rätt att söka binda kommande med något så vördnadsvärdt som ett Grundlagsbud, till samma realisations upprätthållande. Rättigheter vinnas endast genom uppfyllda pligter.

2:o Emedan den fordrade försäkringen — som nog mycket liknar en Bankrutörs bedyrande att aldrig mer så göra — ändå ej torde innebära någon tillräcklig garanti för Bankens verkliga uppfyllande af sina förbindelser, så länge denna Bank är *Rikets Ständers* Bank, och ej ett Bolag, helt och hållet eller åtminstone till betydlig del bestående af enskilde actieägare."

H. H. Ärke-Biskopen erinrade, att den reservation af Prof. *Geijer*, hvilken talaren åberopat, varit föranledd af Constitutions-Utskottets förra förslag, ej af det sednare, som nu vore under öfverläggning.

Comminister *Dahlgren* trodde, att det ifrågavarande förslaget i hufvudsaken gick ut på detsamma som det, hvaremot Prof. *Geijer* reserverat sig.

Domprosten Doct. *Lidman*: Med allmän oro, så säges det i tal, i skrift, inom Representationen och utom den samma, har man länge motsett det afgörande ögonblicket, då detta, i en lika inconstitutionell syftning väckta som inconstitutionellt genomdrifna, för våra dyrbara intressen så vådliga, förslag möjligen skulle kunna blifva lag.

Men är väl denna förmenta oro Svenska Folkets? Är friheten, är fäderneslandet i fara?

Hvilken dom skall då efterverlden fälla öfver det Stats- och Banco-Utskott, som Lagen först påyrkade; öfver det Constitutions-Utskott, som Lagen först tillstyrkte; öfver de Ständer, som Lagen först gillade?

Äfven jag har en gång gifvit min röst till dessa nu högt tadlade åtgärder. Jag ansåg dem då af behofvet påkallade och fullt ändamålsenliga. Jag tvekar ej i dag att offenteligen förklara, att det var den mogna erfarenheten, det betänksamma allvaret och den rena fosterlandskärleken som dem då föreslogo.

Uti nådig skrifvelse af den 26 Nov. 1828 hade K. M., vid tillkännagifvande af dess förväntan, att *Riksens Ständer måtte om Banken förordna på ett sätt, som befordrar Myntväsendets stadga samt befästar allmänt och enskildt förtroende*, jemväl fästat R. S. uppmärksamhet derå, att under det den person-

liga frihet och säkerhet, som Svenska medborgare njuta, befästas af lagar, som stiftas af Konung och Ständer gemensamt och icke utan bägge Statsmagternas gemensamma beslut kunna förändras eller häfvas, återstår likväl ännu för Samhälls-byggnadens fullkomnande, att åt de beslut, som röra grunden för ägande rätten, gifva en större grad lagstiftande oföränderlighet än hittills.

Med hämtad anledning häraf yttrade de sammansatta Stats- och Banco-Utskotten, uti ett d. 10 Jan. 1829 till R. S. afgifvet betänkande:

"Vigten af denna Konungsliga erinran måste erkännas af hvar och en, som egnat någon granskning åt Bankens närvarande grundförfattningar, och vådan af denna ofullkomlighet i lagstiftningen kan man ej heller undgå att inse vid granskning af den historiska teckning öfver Banco-Verket under förflutna tider, som Utskotten, efter det R. S. vid 1823 års Riksdag borttagit det förlåt hvarmed Banco-Verket hittills stått omhägnadt, varit i tillfälle att nu för R. S. framlägga.

På grund häraf, och då man synes ej böra längre uppskjuta att genom en lag, upprättad enligt Sveriges allmänna Lagstiftningsprincip, lägga grundvalen för Bankens framtida förvaltning, få Utskotten nu för R. S. anmäla behofvet af en sådan Lagstiftning för Banken.

Till yttermera betryggande af den ordning i Rikets penningeväsende man önskar åter införa, hafva derjemte Utskotten ansett:

att, i den väg grundlagarne lemna öppet, en sådan ändring borde beredas i 72 §., som för framtiden kan afböja all inställelse af Bankens åligganden mot egne creditorer."

Stats- och Banko-Utskotten inkommo med sine förslag redan d. 19 Sept.; Constitutions-Utskottet afgaf sitt d. 28 Febr. derpå följande; och jag behöfver ej här erinra om den tacksamma glädje, med hvilken R. S. d. 1 Mars 1830 emottogo den Kongliga Sanctionen å Banklagarne.

Fyra år äro nu förflutne, och de många, för mig åtminstone, oväntade svårigheter, som redan i första början gjordes vid deras verkställande; de farhågor för silfverutvexlingen som yttrades vid tvenne på hvarandra följande Stats- och Banko-Revisioner; det besynnerliga men tänkvärda språk, som före Riksdagen nog allmänt fördes: att Lagen af d. 1 Mars 1830 väl aldrig kunde anses äga någon gällande kraft; och framför allt de oförtjenta och hätska tillmälen, som med afseende å det ifrågavarande Grundlags-förslaget öppet blifvit de båda Statsmagterna gjorde; hafva hos mig stadgat den öfvertygelsen: att man ännu beklagligen fortfar att förblanda R. S. såsom Svenska folkets representanter med R. S. såsom Bolagsmän i Banken, och att man på allvar tror eller åtminstone vill göra gällande, att R. S. dispositions-rätt öfver i Banken befintelige medel sträckte sig längre än till årets behållne vinst, och att deras befattning med Banken är någon annan än den, att handhafva ordningen i den samma och den beskyd-

da och försvara; — att således den synbara striden är om den 72 §.; den verkliga om den återförda ordningen och dess möjliga bestånd för framtiden. Är det så, lär det ock nu, mer än någonsin, vara af yttersta vigt, att den verkställande magten ej allenast måtte tillerkännas samma rätt i Banken, som den enligt vår Grundlags-anda utöfvar inom alla öfriga lagstiftningens grenar, utan ock må kunna uppträda såsom högsta medlare emellan Bankens Bolagsmän och Bankens Creditorer, och *”att Konungens konstitutionella medverkan i Bankens Lagstiftning och dess derifrån härflytande vård öfver Banco-Lagens orubbade helgd, bestämdare i sjelfva Grundlagen blifver uttryckt genom Bankens ställande under Konungens garanti, och genom Konungen lemnadt Veto emot årliga vinstens afhändande, så länge den till bibehållande af Bankens grundfond eller dess förstärkning pröfvas erforderlig;”* på det att R. S. så ofta missbrukade envælde i Banken en gång måtte upphöra, och en constitutionell styrelse äfven der bevaka sedel-innehafvarens rätt, som, tre gånger inom några och 50 år, blifvit lagligen, ehuru emot all lag, våldförd.

Hvad de förespeglade framtida vådorna angå, äro de ej ens tänkbara, så länge R. S. och deras Ombud äro Svenska folkets, och de Rådgifvare, som omgifva Konunga-Thronen, ej alla glömt Hans dyrbara kall, som der sitter, att rätt och sanning styrka och befordra, samt vrångvisa och orätt hindra och förbjuda.

Men skulle de inträffa, dessa hårda tider, då först, men försent, skall man inse allt det vådliga i de nuvarande förhållanderna, under hvilka en emot folk och Konung fiendtlig Regering kan, gömd bakom en legd representation, våga de djerfvaste ingrepp i ägande rätten, säker att derföre aldrig kunna kallas till ansvar.

Jag tillstyrker antagandet af den nya redactions-förändringen af 72 §. Regerings-Formen.

Contracts-Prosten *Östberg*: Den öfvertygelsen har sedan längre tid tillbaka blifvit stadgad hos mig, att de mer än en gång besvurna Grundlagarna ej utan yttersta nödvändighet böra förändras; aldraminst i de §§., hvarpå Samhälls-Contractet hvilar, och genom hvars rubbning i en Constitutionell Stats-författning den nödiga jemnvigten Statsmagterna emellan skulle störas. Af sådan vigtig beskaffenhet anser jag 72 §. R. F. vara. Civila, criminala och Ecclesiastica Lagstiftningen tillhör Konungen och Folket genom sina Representanter gemensamt. Men i Ekonomiskt afseende äger Konungen den ensam. Der hafver folket endast rättighet inför Thronen i underdånighet uttrycka sina önskningar. Der emot äger folket ensamt rättighet att sig beskatta, samt i följe deraf äfven ensamt magt öfver Rikets penningeverk och dess förvaltning.

Man har hört mycket ordas, sett mycket skrivas och klagas, huru illa Ständerna vårdat denna sin dyrbara rättighet. Men låtom oss gå tillbaka till den så allmänt beprisade Regements-Förändringen, då 1809 års Ständers

Constitutions-Utskott, hvaraf ännu en eller annan man finnes i Representationen, stiftade den nu ifrågavarande 72 §., och se på motiven till den första betydliga rubbning, som skedde i förhållandet emellan Banken och dess creditorer, medelst utsläppning af 4 millioner Riksdaler Sedlar utan metallisk valuta, för att betäcka de påträngande krigskostnaderna. Var det icke af ömhet för folkets väl, som vid den tiden nog trycktes af naturs-prestationer i och för kriget, och omöjligt kunnat draga en krigsgärd, som varit tillräcklig att fylla bristen, då varande Ständer tog detta vådliga, men af nöden påkallade mått och steg? Visserligen var deras mening, att vid lugnare och mindre kostsamma tider, genom sparsamhet och ett klokt användande af Bankens Räntevinst, äfven som af en skälig Bevillning, småningom återföra sedeln till sitt forna metalliska värde. — Den tid som derefter följde blifver det svårare att finna en ursäkt för Ständernas förfarande, så framt man ej vill söka den i menckliga oförmågan att inse hvad som gagnet är, samt i lättheten att äfven med bästa vilja misstaga sig om medlen, som skulle befrämja detsamma. Snillet uppfann ett storverk och passionerna drefvo det till fullbordan; men oredan i Rikets penningeväsende utströmmade progressivt från sluss till sluss, och Banco-sedeln, nästan alldeles befriad från sin metalliska tyngd, flöt så lätt ända ut i hafvet. Hvad 1809 års Ständer gjorde af nödtvång, gjorde 1812, 15 och 18 års Ständer, som det syntes mången, blott för

roskull. Men så lättsinnigt vill jag dock ej bedömma dem. De menade väl både med Kanalen och Spannemåls-direction och Strörensningar m. m.; men de påräknade stora Stats-Ekonomiska fördelarna, de väntade, kunde icke i deras dagar, ja aldrig svara mot de utomordentliga uppoffringar som Staten inledades att göra genom det lätta sättet att tillskapa medel. — Banan var för ofta lyckligen beträdd, att man rätt skulle inse vådan att fortgå på den samma; men 1823 års Ständer var det förbehållet att allvarligt vilja sätta en gräns för mynt-försämringen, och så vidt möjligt var genom förstärkning af den metalliska fonden åter bringa dess sedelvärde till den grad att Borgenärernas förlust ej skulle blifva allt för kännbar och Gäldenärernas undergång förekommas. De syftade åt en realisation; men de ville gå dertill småningom och med varsamma steg och låta den liksom göra sig sjelf. Sista Rikets Ständer hade icke de förras tålmod. De grepo verket raskare an och fastställde en myntbestämning, som, med få undantag, allmänligen önskades och gillades; men sättet att få detta realisations-beslut sanctioneradt och medlen att bringa det till verkställighet beslöts af en ganska knapp pluralitet. Emellertid är Bankens metalliska fond bragt till den styrka, att realisationen bör kunna gå för sig efter 128 sk., som senaste Riksdag bestämdes såsom utväxlingsgrund; och af det allvarliga bemödande de 2 föregående Riksdagarnas Ständer ådagalagt att bringa ordning och reda i myntväsendet, äfven som

af närvarande och kommande Ständers inhämtade varnande lärdomar att ej mera lättsinnigt störa Banken i sina naturliga functioner och förblanda dess medel med Statens, anser jag all den garanti för realisationens bestånd kunna hämtas, som af mensklig makt möjligen kan lemnas. I följd häraf anser jag den nya förändringen af 72 §. uti R. F. ej vara af nöden påkallad; hvarföre jag afslår den och önskar att Riksens Ständer hädanefter som hittills måge förblifva i oqvald besittning af sin rätt att ensamt styra och förvalta sin Bank, och att vår nådige Konungs annars nog tryckande Regerings-börda ej må ökas med en ny tyngd.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Förevarande ämne är af vikt, och fordrar mogen besinning. Det har blifvit vanställdt af en och annan bland dem, som enligt sitt åtagande bordt reda det för Allmänheten. Om än känslan skulle missnötjas vid detta illvilliga eller blott oskickliga förfarande, bör den lugna sig med förvissningen att en sansad pröfning bereder seger åt detta sanna, som, enligt Skaldens ord, "är det enda rättvisa, det enda älskvärda." — Man har orätt framställt denna Grundlags-förändrings upphof, icke utan förhoppning att lyckas med den origtiga uppgiften inför en till stor del ny Representation. Verkliga förhållandet är dock, att, då man ändtligen vid sistledne Riksdag med allvar ville bringa reda i vårt sedan länge störda penningeväsende, de, som åsyftade ordning af hvilken opinion som helst

i öfrigt, önskade ock omkring Banken ställa sådana skyddsmedel, som för framtiden skulle förekomma de tillgrepp eller eftergifter, som vållat Bankens obestånd och nedsatt dess sedlars värde. Emedan det täckelse, som mystiskt kallats *Secreteesse*, blifvit undanryckt, och Bankens i tryck utgifna Historia ställt i dagen, att Ständerne, förledde af Partichefer eller för tillfället rådande interessen, vållat myntoredan, var det naturligt, att då man ville med garantier värna Banken, man önskade Konungens deltagande med den andra Statsmakten i denna garantie. Anföranden gjordes derföre inom Stånden och Motioner i Constitutions-Utskottet i denna syftning, och de för öfrigt stridande meningarna öfverensstämde så i denna del, att Constitutions-Utskottets, i Memorialet N:o 68 afgifna, förslag till nu förenämnde förändring af 72 §. R. F., blef af Riks-Stånden antaget till slutlig grundlagsenlig behandling vid denna Riksdag. Hade ej Grundlagen ålagt detta dröjsmål, utan frågan genast då kunnat afgöras, jag är öfvertygad, att Paragraphen redan ägt sin nya lydelse. — I de Länder, der Ministèr finnes — och Oppositionen har länge roat sig med att gifva vårt Stats-Råd denna främmande benämning — måste den ju följa allmänna meningen, om den vill bibehålla förtroende. Att Konungens Rådgifvare delade den inom Representationen rådande tankan, lärer således böra räknas dem till förtjenst, icke påbördas såsom fel. De behöfde åtminstone icke en afsigt i bakhåll till Konungamaktens utvidgning,

då de kunde helt enkelt i främsta rummet följa det rena uppsåtet, att genom den nära nog allmänt gillade åtgärden gagna Fäderneslandet. Sådant var förloppet. De utgjutelser, som mot detta nu en tid flödat i vissa Tidningar, äro ur sitt ursprung grumlade vågor, en Lethe, som framfarer, hvad den dock icke förmår, att öfverhölja händelser, för blott fem år sedan timade. I sanning ett nog långt drifvet hat mot Historien, af hvilken visserligen dessa Författare hafva allt att frukta. — Nu till hufvudsaken.

Sveriges Bank är icke en Privat Bank, som tillhör ett enskildt Bolag, men är Samhällets inrättning, hvilken ensam äger att utgifva mynt, som i Riket gäller. Såsom sådan borde han redan, i följd af namn och bestämmeelse, vara ställd under de båda Statsmakternes gemensamma skydd. Hade 1809 Rikets Ständer känt, hvad vi känna, Bankens inre Historia, de hade troligen infört detta stadgande i Grundlagarne, så vida icke ett friskt minne af ett nyligen upphäfvett envalde, eller den unga frihetens ömtalighet kommit denna kloka åtgärd att uteblifva. Hvad då försummades, ersätte man nu, och gifve åt vår finansiella Lagstiftning, så vidt ämnet det tillåter, ett, i Grundlagen stadfastadt, lika behandlingssätt, som åt den Civila i allmänhet. Härigenom skola dessa viktiga föremål blifva betraktade både från Regeringens och Folkets ståndpunkter, genom propositioner och contrapositioner rådrum gifvas till besinning, öfverdriften å någondera

sidan få utjemnas genom sin motsats, och — hvilket är det viktigaste — det enskilda intresse, som möjligen inom Representationen eller på den ort, den sammanträder, kunde göra sig obehörigt gällande på de andras bekostnad, studsas mot den öfver alla upphöjda, opartiska Konungamakten. Detta senare moment är af större värde, än en egenkär och sjelfrådig tid' vill medgifva. Man talar om civilisationens förmåga att hindra ensidighet; jag skulle medgifva det, om denna civilisation vore religiös och moralisk, men att den yfves och skryter, bevisar att den icke är det. Den är egentligast materiel, och ger således ingen säkerhet, såsom skyddsmedel mot egennytta, hvilken endast blifvit mera förslagen. Man se i den gamla världen Fondspelet, och i den nya Bankvingleriet. Deremot har Folkets allmänna frihetssinne inskräppligt pligterna hos Regeringarne. De absoluta Regeringsformerne, i våra Grannländer på andra sidan Sundet och Östersjön, äro mera namn än verkligheter, och sjelfva Despotismen har måst jemka sig efter tidens fordringar. Så mycket mera känna de constitutionella Regeringarne, både af förbindelse och af det, Napoleon kallade *la force des choses*, sig nödgade att handla så, att grundadt missnöje icke uppstår. Statskuppernes tid är sedan 1830 förbi, åtminstone likligheten ringa att de skola lyckas. Regeringen måste vara national, eller dess inflytande upphör. Om sådant är förhållandet å den ena sidan, borde ock misstroendet å den andra upphöra, och förening stiftas mellan de

båda Statsmakterne till det gemensamma Fäderneslandets väl. Det är denna moraliska garantie för sakernas ordning, man i de skakade Länderne saknar och söker, men hvilken hos oss är för handen, om vi ej skjuta den från oss. Jag har alltid förklarat mig mot denna förderfliga föreställning, likasom vore misstroendet Constitutionalitetens lifsprincip. Tvärtom, der det finnes, är splitt-ring, blir upplösning, och dör slutligen Statslifvet i anarchi eller despotism. Åtminstone är det visst, att, om man äflas med dessa eviga misstankar mot Regeringens afsigter, ja, återtager man till och med, såsom i detta tillfälle är i fråga, hvad man snart sagdt erbjudit Regeringen, icke hugnar man den i dess med hvarje dag försvårade kall, icke lifvar man den till en högre och upprymdare verksamhet, än den alldagliga och jemnt upp nödtvungna. Om detta råd ej höres under meningsstridernas gny och demagogernes rop, det skall dock af en olycklig utgång besannas. Inom det betänksamma Stånd, till hvilket jag har den äran att tala, vet jag att dessa allvarsamma betraktelser icke misskännas. För den, som icke lyfter sin tanka och sin känsla till lifvets högre förhållande, torde det vara tillräckligt anmärka, att, ehvad uträkning ett enskildt interesse kan hafva vid myntets fallna eller fallande värde, Regeringens alltid blir det, att myntet, i hvilket skatterne utgå och Statsbestyren skola bestridas, bibehåller sitt värde; att Konungens garanti för Banken blott är skyddande och, med en konstterm,

prophylaktisk, en tillsyn öfver Banco-Lagarnes orubblade helgd; att Konungens åtgärd i anseende till lagstiftningen för Banken, för hvilken Konungens Rådgifvare blifva ansvarige, blott rör det yttre, icke den inre administrationen, än mindre, hvad man dock mot klara ord försåtligt framkastat, tillsättandet af Förvaltnings-Personalen — och, hvad mera torde gälla, än skäl, att förevarande Förslag har för sig auctoriteten af på en gång frihetsvänner och sakkännare. Jag slutar således med Veteranens bland dem, i de välbekanta *Handlingarne angående Silfverköp*, uttalade ord: *Konungaäran utgör nu förnämsta garantien för den blifvande nya ordningen, som Rikets Ständers Bank varit ämnad att erhålla.*

Prosten *Åstrand*: Utan att vilja inverka på andras öfvertygelse, beder jag att få i dagen lägga den grund, som bestämmer min egen öfvertygelse och min röst i denna viktiga fråga. Jag älskar visst icke, att Konungamakten i vårt constitutionella Samhälle gör inkräktning på Representationens område; men då 16:de §. Reg.-Form. ålägger Konungen den pligt att ingen afhända låta dess välfångna egendom, följaktligen att vaka deröfver och förekomma att Ständerna icke genom sedel-emissioner ur Banken utan motsvarande valuta eller genom andra skadliga åtgärder med Banken och dess rörelse försämra myntvärdet eller, som är detsamma, beröfva Sedelinnehafvarne en del af deras egendom, och Konungen icke kan med bibehållande af Ständernas enväldsmagt öfver Banken uppfylla denna sin

pligt utan att bruka öppet våld, i händelse Ständernas pluraliteter vilja vidtaga sådana myntförsämrings-åtgärder, så nödgas jag bifalla det sedan sista Riksdag hvilande förslaget till förändring af 72 §. Reg.-Form., på det denna §. må bringas i harmoni med den ofvannämnde 16:de §. ibm, och på det derigenom må vinnas en garantie för den beslutade realisationens bestånd, samt slutligen på det Regeringen må iklädas en öppen, direct ansvarighet inför allmänna opinionen för de åtgärder, som i afseende på Banken vidtagas. Jag fruktar ock icke någon våda af Konungens deltagande i lagstiftningen för Banken, ty myntvärdets uppehållande är för nära förknipadt med Konungens eget interesse, för att äfventyra något genom denna Konungens delaktighet i Banco-lagstiftningen. Möjligheten af ett motsatt styrelsesätt med Banken, så att en för de skuldsatta eller för allmänna rörelsen menlig myntförbättring skulle genom Bankens alltför stora consolidering åstadkommas på grund af Konungens veto i frågan om Bankovinstens användande, anser jag fullkomligt chimerique: och röstar, i grund af hvad jag nu anfört, med lugnaste samvete och renaste öfvertygelse för den föreslagna förändringen af 72 §. i Regerings-Formen.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Till en början får jag förklara, att jag delar de allmänna åsikter Biskopen af *Wingård* yttrat, och fullkomligt instämmer med Prosten *Åstrand* uti de grunder han för bifall af 72 §:s nya redaction anfört. En annan värd Talare har

gifvit en historisk teckning af sista Riksdags förhandlingar rörande denna viktiga fråga. Då jag både uti sammansatta Finance-beredningen och de förenade Stats- och Banco-Utskotten haft äran deltaga uti deras långvariga öfverläggningar, må det tillåtas mig dertill få lemna några bidrag. Redan ifrån första stunden, då fråga om myntbestämning och realisation väcktes, anförde man såsom hufvudsakligt motskäl det ringa förtroende man kunde hysa till dess fortfarande bestånd, så länge all lagstiftning för Banken uteslutan- de tillhörde Riksens Ständer. Man genomgick med förkärlek Bankens historia ifrån dess första stiftelse och målade med mörka färgor Ständernas misstag och förvillelser. Till kommande Ständers upplysning eller redlighet syntes man icke heller benägen hysa större förtroende. Man fordrade derföre garanti emot Ständers föränderliga beslut och egennyttiga interessens inflytande, och man sökte det genom inskränkning af Ständernas egenmyndiga magt. De som nitälskade för ordning och stadga i våra myntförhållanden, gingo ock sina motståndares fordringar till mötes och alla förenade sig om nödvändigheten att lemna Konungen andel i denna lagstiftning och med det samma begränsa Ständernas hitintills utfödade skadliga envælde. Af denna anledning tillkom Stats- och Banco-Utskottens Betänkande N:o 4, afgifvet d. 10 Juni 1829. Utskotten anmälte deruti behofvet af en sådan lagstiftning för Banken, som är enlig med

Sveriges

Sveriges allmänna lagstiftnings-princip, och för att ytterligare betrygga den ordning i penningeväsendet man ville införa, ansågo Utskotten, att derjemte borde, i den väg Grundlagarne lemna öppet, en sådan ändring beredas i 72 §., som för framtiden kan afböja all inställelse af Bankens åligganden mot egna Creditorer. Emot detta beslut reserverade sig endast Grefve *Schwerin*, icke derföre, att han icke önskade åt Konungamagten lemna andel uti denna lagstiftning, utan derföre att han ansåg en Civillag lemna tillräcklig garanti, och derföre, att han med *vist* förutseende befarade, att, om man genom grundlags-förändring sökte bereda ytterligare garanti, så kunde möjligen 100 år gå om, innan Riksens Ständer så sammanstämma, att denna garanti blir gifven. Utskottens Betänkande blef af samtliga Riks-Stånden bifallet. Till följe af detta beslut uppgjordes äfven förslag till förändrad redaction af 72 §. R. F., som ursprungligen utgick icke ifrån Regeringen, utan ifrån Ständerna. Constitutions-Utskottets första redaction blef väl sedermera något jemkad, men äfven i sitt förändrade skick rönt denna grundlags-förändring föga eller intet motstånd och gillades af Preste-Ståndet d. 3 Mars 1830 utan discussion. Den opinion, som i denna fråga var vid Riksdagen allmänt gällande, har ock under hela mellantiden oafbrutet fortfarit. Väl har man hört ofta förnyadt klander af 1830 års Ständers beslut rörande Realisationen, men det har,

likasom under Riksdagen, hufvudsakligen varit grundadt på det ringa förtroende man kunde hysa till en inrättning, stående under Ständernas förvaltning. Ingen röst hördes, hvarken i tal eller skrift, höjas emot denna grundlags-förändring, och jag känner med visshet, att många motståndares oro och tvifvel blifvit undanröjde just genom den med den nya §. åsyftade ömsesidiga magt-begränsning, och jag är öfvertygad, att de fleste af Rikets nu samlade representanter hitkommo utan aning om några vådor af förändringen. Men i en hast börja motsatta läror högljuddt förkunnas. Nu är det ej mera Riksens Ständer, som varit vållande till fordna oredor. Regeringen får ensam uppbära hela skulden, och inrymmes åt den någon andel i Bankens lagstiftning, förespeglar man oss framtida ännu större vådor och olyckor. Visserligen fägnar det mig, att National-representationen får efter de häftiga anfall och smädelser, för hvilka den länge varit ett mål, njuta någon rättvisa, något lugn, men betänkelig, nära misstänkt synes mig denna alltför hastiga kastning i tänkesätten, detta högre ljus, som så oförmodadt uppflammat. Varnande, nära hotande uppmanas vi att lyssna till en så kallad allmän opinion, som skall på den korta tiden hunnit äfven i landsorterna stadga sig. Jag värderar högt den magt en sansad och upplyst allmän opinion bör äga, men icke böjer jag mig i stoftet för desse olegitimerade Organer, som, med illa dold sjelfkärlek, högljuddt föregifva sig föra dess talan,

icke offrar jag min öfvertygelse, icke rättar jag min röst efter deras föränderliga vindkast.

Den öfvertygelse, jag vid sista Riksdag hyste och som säkert var enlig med den tidens allmänna Opinion, har icke blifvit rubbad, och jag fortfar att tro, att denna förändrade redaction är i öfverensstämmelse med våra Grundlagars anda, och att den af dem snarare är ett förtydligande, än ett supplement dertill. Den negativa andel i Bank-lagstiftningen, som derigenom inrymmes åt Regeringen, synes mig derifrån vara oskiljaktig och utöfvas i alla Constitutionela Stater, ja, Konungen äger den äfven i Norrige. Väl äger, enligt 75 §. af Norriges Grundlag, Stortinget att om penningeväsendet ensamt fatta beslut, men för att blifva gällande lag, måste de först erhålla Konungens Sanction. Ut i 80 §. af samma Grundlag uppräknas de fall, då Konungens Sanction icke erfordras, men ibland dessa undantag finnes icke Bank- och Myntväsendet. Emellan brödrariken komme således i detta fall endast den skilnad att äga rum, att uti Norrige är Konungens Veto suspensivt för tvänne på hvarandra följande Storting, men vigtig kan ej denna skilnad vara, då jag är öfvertygad, att Regeringen svårligen kunde afslå ett beslut, som vid tvänne på hvarandra följande Riksdagar blifvit fattadt och som derföre måste anses uttrycka Nationens allmänna önskan.

Ibland de flera inkast jag hört anföras emot denna grundlags-förändring, vill jag ock helt kort upptaga några till besvarande. Man

har anmärkt uttrycket, att Banken skall vara under Konungens och Riksens Ständers gemensamma *garanti*. Uttrycket gifver icke fullt klar mening, och jag medgifver, att redactionen af hela §. kunnat vara tydligare och bestämdare. Men då vi nu icke äga rättighet att deruti göra ringaste förändring, utan blott att helt antaga eller förkasta förslaget, anser jag dessa mindre brister böra vika för det höga och viktiga ändamål man söker. Ordet *Garanti* kan icke betyda, att Konungen skul- le, i händelse af Bankens oförmåga att hono- rera sina förbindelser, med sin enskilda för- mögenhet deltaga uti bristens fyllande, utan har man väl härmed velat uttrycka bägge Statsmagternas högtidliga förklaring, att ge- mensamt vaka deröfver, att Bankens Bolags- män, det är, Svenska Folket troget uppfyller sina genom myntbestämnings-lagen åtagna för- bindelser. Man har vidare fäst sig vid Konungens rätt att gemensamt med Riksens Ständer stifta lagar och stadganden för Ban- ken och dess rörelse, och är det i synnerhet af denna rättighet man — likväl blott i en aflägsse framtid — befarar vådor och olyckor. Man föreställer sig en Regering, som genom missbruk af sin negativa magt förhindrade de nyttiga förslag, som af Riksens Ständer kunde framställas. Men uti hvarje constitutionel Stat är det förtroendet, icke misstroendet, som bör vara lifgifvande principen. Vill man ock tänka sig möjligheten af en sådan Regeringens liknöjdhet eller afvoghet emot det, som skulle lända till Bankens och Landets gemensamma

väl, så äro ju felsteg och öfverilningar lika tänkbara å Ständernas sida, och emot dem bör ju Regeringen äga en återhållande kraft (likasom Ständerna äga den mot Regeringen). Olyckan af den händelse man synes befara är ock, närmare betraktad, ej så stor, ty enda följden blefve, att de förut stadgade lagar fortforo att vara gällande. Om således Konung och Ständer nu icke öfverensstämma om förändringar uti Bankens förvaltning och lånereelse, så komme det vid sista Riksdag upprättade Reglemente att tills vidare tjena till efterrättelse, och detta Reglemente uppgjordes under förutsättning af Silfverutvexling redan d. 1 Januari 1832, och måste således tänkas öfverensstämmande med Realisationens hufvudgrunder.

Man har ock funnit Konungens Veto emot Ständernas disposition af Bankens behållna räntevinst alltför betänkligt. Den enda möjliga våda jag förmår inse, vore, om genom fortsatt veto större dylika behållningar accumulerades i Bankens hvalf och derigenom minskade rörelse-capitalet, i hvilken händelse varupriserna skulle falla och anslagen till embetsmäns löner m. m. väl blifva mera tillräckliga, men ock svårare för folket att utgöra. Denna anmärkning tyckes dock ej stå väl tillsammans med den förebräelse Regeringen ofta nog fått uppbara, att genom Banco-vinstens tillgripande hafva tillockat sig bifall till nya eller ökade anslag, hvilka man ej kunde hoppas vinna genom ökad beskattning. I allmänhet synes det ock ligga mer uti en Regerings

interesse att disponera tillräckliga anslag, än att utan nytta eller användande hoppa skatter i Banken. Genom realisationen hoppas man äfven komma ifrån den olyckliga nödvändighet att fixera landets Rörelse-Capital; och man hoppas ju äfven, att det samma skall i naturlig väg, utan nya Sedelemissioner, kunna ökas. Det måste ock ökas, om handelsbalancen utfaller till vår fördel, då öfverskottet ingår till Banken, för att förvandlas till mynt. Man har äfven föreställt sig uppkomsten af privata Låne-Banker och andra inrättningar, hvarigenom Bankens tillitande i Discountväg på namn, i odlings- och fastighetslån så småningom skulle upphöra och på de förra öfverflyttas. Bancovinsten blefve i samma mån mindre betydlig och vådan äfven ur denna synpunkt ej synnerlig.

I stället för den garanti för realisationens framtida bestånd, som förra Riksdagen genom bestämd lagstiftning sökte bereda, erbjuder man oss vid denna privata Actieägares inträde och delaktighet uti Banken. Långt ifrån att klandra, förklarar jag snarare tacksamhet emot den Tidnings-redaction, som om beskaffenheten af detta förslag lemnat fullständiga upplysningar. Det skadliga och förderliga för Banken synes mig ligga öppet. Utan ringaste penningeuppoffring, enär desse nye Actieägare genast ägde i låneväg uttaga hela deras insatta Capital, skulle de med Banken dela vinsten af dess lånerörelse. Svårt, om ej omöjligt, blefve det att finna någon säker grund till bestämmande af deras andel, så

väl i Capital, som räntevinst. Helt olika vore förhållandet, om gamla Banken upplöstes och en ny bildades, med en dels af Staten, dels af enskilda tecknad grundfond. Men äfven en dylik sammanblandning af det allmännas och enskiltas interesse kan blifva vådlig, och då Staten lemnar Capitalister rättighet att för sig bilda Banker och Låninrättningar, må till lånsökandes fördel fri täflan dem emellan ägarum, men icke må landet göras beroende af några få Capitalisters egennyttiga beräkningar. Utan något ytterligare privilegium förstå de nog att göra sina fördelar gällande.

Med stadgad öfvertygelse lemnar jag således min röst till bifall af den föreslagna grundlags-förändringen, och är öfvertygad, att jag röstar i enlighet med mången upplyst och sansad Opinion, som väl inser, att vi i dag rösta om något högre och vigtigare än redactionen af 72 §. Regerings-Formen.

Professorn Doct. *Hasselrot*: Då jag som Representant vid sista Riksdag deltagit i det Beslut, som föranledt ifrågavarande Grundlags-förändring, skulle jag ej utan in consequence kunna söka att nu motverka dess antagande. Det har beklagligen blifvit en mode vid våra Riksmöten, att vid hvarje ny Riksdag ombyta principer, opinioner och handlingssätt; jag vill icke göra mig skyldig till en sådan förebråelse. Verkan af denna ombytlighet kan ej annat än vara för Nationens angelägenheter högst menlig. Derigenom motverkas och förklamas alla till allmän båtнад ledande förslag och frugten af våra täta, långa och kost-

samma Riksdagar förspilles. Jag hörde vid sista Riksdag inga betänkligheter vid att sjelfmant och frivilligt erbjuda Konungen ett prerogativ, som endast *Han* fann betänkligt och länge tvekade att emottaga. Nu åter ser man idel vådor vid detta prerogativs upplåtande och är färdig att återtaga det. Är det värdigt Nationen att så leka med Majestätet? De stora vådor, som man söker förespegla såsom följer af den föreslagna Grundlagsförändringen, kan jag för min del icke inse. En ökad garanti för Bankens jämna och oförtryckta styrelse och den ifrågavarande Realisationens bestånd kan väl icke medföra någon våda; isynnerhet då Bankens vård och förvaltning är nu, som förr, upplåten åt Rikets Ständers egna Ombud, och då det beror af R. Ständer att med nödig försigtighet vid Bank-lagens redaction förebygga alla sådane vådor. Deremot har erfarenheten visat, att under den tid, Banken stått under R. Ständers odelade styrelse, många både för Banken och det Allmänna menliga åtgärder och tilldragelser egt rum, som icke alltid vittna om bästa förvaltning eller tala till förmån för Ständernas envälde öfver Banken. Hvadan alla dessa misslyckade realisations-försök, all denna oreda i myntväsendet, detta Bankens obestånd, fallissement och concurs-tillstånd? Är det icke Ständernes eget verk? Förgäfves söker man påbörda Regeringen initiativet och skulden härtill. 1809 års Ständer stodo ej under någon Regerings inflytande, och likväl bereddes just då hufvudsaligen Bankens fallis-

sement och så många enskildas lidande genom den successiva myntförsämringen. Från denna tid datera sig ock alla de olyckor, som öfvergått flera Provinser, då man först genom öppnad lånerörelse ur fyra Disconter inlockat Nationen i skuldsättning och sedan genom en rakt motsatt åtgärd vid 1818 års Riksdag beredt ett stryp-system, som bragt allmänna förlägenheten till den höjd, att åtminstone den Provins, jag tillhör, svårligen på ett Sekel kan återvinna sitt fordna välstånd. Af allt detta leder jag den otvungna slutsatts, att det vore önskligt hafva en motvigt och ett correctiv mot Ständernes ombytliga, godtyckliga, ofta af enskilda interessen motiverade och för det Allmänna menliga åtgärder; och då jag finner ett sådant correctiv uti den föreslagna Grundlags-förändringen, kan jag ej annat än rösta för densamma.

Contracts-Prosten *Hallström*: Då den föreslagna nya Redactionen af 72 §. i R. F. innebär ett upphäfvande af Rikets Ständers uteslutande rätt att om Banken förfoga och deremot åt Konungen inrymmer ett verksamt deltagande deruti, i följd hvaraf en allsenlig tillväxt skall åt Konungens makt och inflyttelse beredas, är det, om någonsin, Folk-Representantens oeftergiffliga pligt, att till klaraste öfvertygelse hafva bragt den ej mindre af Constitutions-Utskottet vid förledne Riksdag än af Rikets dåvarande Ständer föga utvecklade föreställning om angelägenheten och fördelen af berörde förändring, innan han går, å Svenska Folkets vägnar, i kraft af det för-

troende han undfått, att försaka en rättighet, som under framfarna åldrar varit Riks-Stånden allena förbehållen och möjligen kunde saknas i framtiden, och återkräfvat förgäfvat.

För den oreda i penninge-väsendet, som under vårt nya Statsskick oafbrutit fortvarit, har skulden, visserligen icke oförvållad, blifvit lagd på Rikets Ständer, såsom Bankens privilegierade förvaltare: — och det är från denna synpunkt man utgått, då man, för att förekomma dylika misstag, velat finna den utväg tjenligast, att åt Kongl. Maj:t i underdånighet erbjuda delaktighet, icke endast uti sjelfva den egentliga Lagstiftningen för Banken, utan ock i den deraf beroende närmare Regleringen af dess verksamhet och rörelse. Det torde dock vara mycken tvifvel underkastadt, huruvida Rikets Ständer förtjena att allena bära den tunga beskyllningen af miss-hushållning med Bankens medel, och om icke den halfva bördan deraf kunde ifrån dem tagas; men utan att härom ingå minsta pröfning, eller återkalla historiska data, torde det dock, för att fälla ett rätt omdöme om de begångna felstegen, och behovet, att mot deras förnyande söka främmande garantier, vara nödigt att betrakta de särskilda förhållanden, hvarunder dessa ägde rum. *Secretessen* hvilade öfver Banken, och utan att känna beloppet af den metalliska valuta, som i dess hvalf förvarades, förslöste Rikets Ständer med frikostiga händer dess årliga intrader, eller utgåfvor ett mynt af aldeles fictift värde. Å andra sidan lemnades åt denna yra

ett desto friare spelrum, som betydelsen och beskaffenheten af Rikets Ständers garantie för Banken undandoldes och förskymdes i ej ringa mån genom Silfverutväxlingens inställande, hvartill äfvenväl den Konungsliga Statsmakten icke fanns ovillig att begifva sig. — Nu deremot, sedan mörkrets tid, i detta afseende, försvunnit och en ny tingens ordning emotes, har man icke fog att förvänta, såsom följer deraf, ett helt annat försarande? Om ock en outtömlig skatt af erfarenhet vore för framtiden samlad, bör icke den fullständiga upplysningen om Banco-väsendets tillstånd hålla det sunda förståndet tillbaka från all dermed stridande hushållning, och den oafbrutna växlingen genom den aldrig tillspärrade Banco-luckan väfva utan uppehör det band, som förmenar något missbruk att inkomma? Konungen äger ock, i kraft af sitt höga kall, en dyr och helig förbindelse att upprätthålla skick och reda i penninge-väsendet, på grund icke endast af R. F:s 16 §., utan än mera deraf, att sedan Rikets Ständer i 72 §. nedlagt sin garanti för Banken, Konungen jämväl besvurit helgden af samma Grundlag. Då icke eller någon allmän Stadga rörande Bankens functioner kan utfärdas utan i Konungens namn, samt med Hans höga sanction, och då änteligen, i stöd af den antagne Lagen för Rikets Ständers Bank af d. 1 Mars 1830, det i händelse af dess oförmåga att uppfylla sina förbindelser på Konungen ankommer att pröfva, hvilka utvägar må vidtagas för Bankens återställande i sitt rätta skick, visar sig såsom

en ovedersäglig sanning, att Konungen i sjelfva verket innehar en stark controllerande makt öfver Rikets Ständers vård och förvaltning af deras Bank.

Vore nu fråga, att i den 72 §. af R. F. inlägga en närmare bestämning, vare sig ock till utvidgande af denna Konungens *Negativa* makt, jag skulle vara villig, att dertill gifva min ringa röst. Men den nya Redactionen af bemälte §. går ut på något helt annat, syftar att åt Konungamakten bereda ett *direct* deltagande i Banco-ärenderna, och försäkra den om en ganska stor inflytelse, i afseende på deras gång.

Man har benämnt detta nya prerogatif med Konungens delaktighet i Banco-lagstiftningen, jag vill icke tro, för att under detta skenfagra namn dess bättre dölja det rätta innebegreppet och betydelsen deraf. Namnet förändrar dock icke saken, och vid någon eftertanka visar sig snart, att derunder innefattas icke endast hvad som hörer till Banco-Ordning och Civil-Lag, eller hufvudgrunderna för Bankens Organisation, utan ock, hvad som rörer sjelfva ordnandet af administrationen och de mera speciella tillämpningsåtgärderna. Härvid gör dock icke tillfyllest, hvad som annars i dylika fall gäller och är öfligt, neml. att stiftade Bolag och Inrättningar öfverlemna sina Stadgar och Reglor till Konungens höga stadfästelse. Öfver Banco-Inrättningen skall Konungen utöfva icke blott en återhållande, *negatif*, makt, icke endast kunna vägra att förmedelst sin höga sanction gifva

gällande kraft och betydelse åt de af Rikets Ständer upprättade hufvudgrunder för Bankens förvaltning. Konungen skall på hela Banco-rörelsens riktning och förhållande samt administrationens gång äga en *positiv* inflytelse: — och Sjelf, upphöjd öfver Lagen, derigenom ställa, som man kunde vara benägen att sluta, hela Banco-Inrättningen, åtminstone i väsentligaste afseende, *utom* Lagen. Konungen skall deltaga i besluten öfver Lånerörelsens utvidgning eller inskränkning, öfver dess fördelning emellan särskilda föremål med detaljerne och villkoren dervid, öfver Sedelutgifningen, öfver Bankens redbara fond m. m. samt genom ett Ombud äfvenväl kunna inverka på öfverläggningarne om Bankens förvaltning, i flera fall aldrig bestämbar genom de fullständigaste Reglementen. Beviset på allt detta ligger öppet i det Nådigst meddelade Förslag till Lag för Banken: och såsom ytterligare bekräftelse derpå kan anföras dels högstberörde Förslags remitterande till Banco-Utskottet, dels Högsta Domstolens Utlåtande, att den endast kunnat till granskning upptaga det Juridiska.

Det är detta *Positiva* inflytande på Banco-ärenderna och deras gång, som jag anser vara en alldeles främmande och i flera hänseenden betänklig utväxt af Konungamakten.

Den skall nedrycka Regeringen från den sfer, der fråga är, icke om enskiltes pecuniära fördelar, utan egenteligen om allmänt väl, med dermed sammanhängande system,

och draga den in i en krets af lägre bestyr och omsorger, blottställande Henne tillika för flerfalldiga insinuationer af de mäst olikartade intressen.

Den skall i den ömtåligaste sak åstadkomma ledsamma collisioner de bägge Statsmakterna emellan, enär svårligen någon beständ gränsskillnad låter sig uppdraga emellan Reglementariska Stadgar och Reglementen, af hvilka de senare dock skola af Rikets Ständer *allena* upprättas.

Den skall paralysera Rikets Ständers i och med den åtagna ansvarsförbindelsen gifna rätt, att sjelfve vårda Banken; — ty vid möjligen uppkommen strid de bägge Statsmakterna emellan, om nya för tillfället oundgängliga föreskrifter, hvem skall väl omsider gifva vika, om ej den svagare, eller Rikets Ständer?

Den skall småningom utplåna Rikets Ständers på nämnde rätt grundade ansvarighet för Banken; — ty hvem kan väl i *hela dess vidd* draga ansvaret, om dermed icke följer en fri och oberoende vård och förvaltning?

Den skall i ej ringa mån försvåra Banco-Fullmäktiges befattning och måhända i tidens längd göra det icke så lätt, att finna sjelfständiga män, som vilja åtaga sig detta kall, i förening med det gifna obehag att tjena två Herrar.

Den skall, då i Banco-angelägenheter så mycket beror af tillfälliga skiften och icke låter regelbinda sig af Reglementariska föreskrifter, möjligen kunna upphöja det Kongl. Ombudet i Banken till medlande Öfver-Direc-

tör, blott den gamla Minister-vishetens sats icke förgätes: Divide et impera.

Den skall, långt ifrån att afskrämma mäktiga interessen som nog förstå tränga sig fram till thronen, öppna för dem en mera säker, redan icke oförsökt, väg att göra sig gällande, blott de låta framställa sig i skepnaden af storsinnade företag och för landet välgörande anstalter.

Den skall änteligen upphäfva och omintetgöra all den verkliga förhanden varande Controllens skarphet, enär sjelfva den höga makt, som borde *förblifva* den Controllerande, tager omedelbar befattning med Banco-ärenderna. Svårigen torde man kunna tänka sig något mera begrepps- och rätts-vidrigt, om icke på samma gång en nog lika motbild föredde sig derutinnan, att den makt, som ej har minsta pecuniära ansvarighet för Banken, dock likväl ingår i fulla bestyret af hela Banco-rörelsens reglering. —

Af detta allt och säkerligen mycket annat, mer eller mindre tydligt utveckladt, har ock, såsom jag föreställer mig, härrört, att allmänna Opinionen nog enstämmigt förklarat sig emot den föreslagna Redactions-förändringen. Men häraf hemtar jag åter en ytterligare, icke så ringa betänklighet, emot det förevarande förslaget, så vida både Lagar och Grundlagar, huru som helst tecknade på papperet, dock böra finna och hafva sitt yttersta stöd i allmänna tänkesättet.

Andra länders Historia visar tillräckligen, att de Regeringar sällan vunnit i fasthet, som

sökt den samma i strid med allmänna tänkesättet, och att icke eller alltid de förtjenat anses såsom de Constitutionella Regeringarnes pålitligaste vänner, som med mesta ifver fäktat för Konungamaktens förstorande.

För min del, och då jag med varm tillgifvenhet hyllar nu gällande besyurne Grundlag, kan jag icke lättsinnigt lemna mitt bifall till någon ändring deruti, förrän jag är öfvertygad, att den samma innebär en verklig förbättring. Må alltså den 72 §. qvarstå, för närvarande oförändrad, — men tillika en ny redaction deraf i stadgad ordning beredas, tillerkännande Konungamakten en i bestämda ordalag uttryckt, dock endast *negativ*, inverkan på Banco-väsendet i Riket! Dröjsmålet vill ej vara äfventyrligt; men törhända bära den frukt, att Folkets röst förordar den blifvande Redactionens antagande. Nu deremot kräfves desto mera en lugn och öfver alla considerationer upphöjd, besinning, som, hvad i dag *offras*, blir för *alltid* det Svenska Folket betaget, och kommer, om än af mången klagan återkalladt, dock, under sakernas lugna utvexling — aldrig tillbaka.

Doctor *Pettersson*: Den fråga, som i dag skall afgöras, är föranledd af det realisationsbeslut, som sednast församlade Ständer fattat och som af den nu varande representationen kommer att sättas i verkställighet. I den sista Riksdagens acter upptages äfven mitt ringa namn ibland deras, som nitälskat för reda och säkerhet i Rikets myntförhållanden;
och

och då jag icke kunde tillbakahålla rösten för en bättre sakernas ordning, afgaf jag densamma i den förhoppning, att, då den kom till stånd, den endast kunde betryggas genom en fullt garanterande Lagstiftning, hvilken hvarken den ena eller den andra Statsmaktens intressen borde eller skulle rubba. Endast så vida detta kunde tillvägabringas, ansåg och anser jag realisationen nyttig och välgörande; och därför gläder jag mig åt densamma endast i den mån jag kan erhålla visshet om en därför gifven garanti, hvilken lika strängt kringgärdar Banken, som hvarje medborgares och Statens välfärd. Till en del, och kanske aldraväsendtligast, är denna säkerhet gifven genom myntets bestämning och Bankens afskiljande från all sammanblandning med Statens economi; men att detta beslut icke fullt garanterade, med mindre det fanns ett correctiv emot Riksens Ständers godtyckliga magt att Riksdag efter Riksdag höja eller sänka myntets värde, öka eller minska rörelse-capital, derom öfvertygades jag af Riksdagarnas Historia, som med skarpa drag bevisar, att de öfverklagade oredorna i penningeverket hafva sin primitiva orsak i bristen på en mot ensidighet och godtycklighet verkande Lag. En sådan motvigt kunde svårligen utfinnas på annan väg, än genom en Grundlags-förändring, hvarigenom det blef omöjligt att efter behag gripa in i Bankhushållningen och efter omständigheterna, genom myntförsämring eller myntförbättring, ställa all hushållning på en

ständigt vacklande fot. Jag tillstår därför, att jag fann Konungen behöflig, lika mycket i Bank- som Stats-Lagstiftningen, så vida nemligen, som han med sitt veto kan blifva en återhållande kraft emot både sedelutsläppning utan valuta, och strypnings-systemets äfventyrliga följder. Och då secretessen är borttagen ifrån Bank-förvaltningen, då myntets intensiva värde är bestämdt, då en Bankens grundfond är satt, då en endast emot den metalliska valutan svarande sedelstock fixeras, då ingen anvisning på Banken utan säkerhets-hypothek får göras, då myntet blir en haltbar värdemätare, då Konungen icke äger ett jubeo för annat, än oordningars motverkande och säkerhetens vidmakthållande i handel och näringar, så har jag trott mig finna, att man just genom Konungen, såsom en restrictif kraft, har mera moralisk garanti för realisationen, än man har genom Rikets Ständer allena, hvilkas ansvarighet ingen Lag kan bestämma. Konungen med sina ansvarige Rådgifvare blir dock alltid inför nationen responsable, och det torde kunna antagas, att en constitutionel Regering alltid skall känna sig moraliskt förbunden till sådana handlingar, hvarigenom den kan bevisa sig icke afse annat, än allmänt och enskilt väl. Min öfvertygelse är därför den, att Konungen gemensamt med Ständerne bör stifta Lag för Banken, och jag kan icke inse någon våda af den nästan chimerika magt, som nya redactionen af 72 §. Reg. Formen åt honom inrymmer. Tvärtom synes det mig vara en väl-

gerning mot Samhället, att han göres till väktare öfver den nödiga ordningen, och jag tror, att han med sitt veto icke blott skall stärka nationens egen tillit till Rikets Ständers förvaltning, hvilken de ostörd få behålla, utan äfven stadga det förtroende, som hos utländningen bör finnas, om den med Sverige skall kunna tryggt drifva någon reel handel. Vill man tänka sig ett inflytande i ett eller annat afseende, så ligger möjligheten lika öppen nu, som vid ett förändradt förhållande; en själfständig representation kan icke mindre hädanefter, än hittills, göra sig hård för dess missledning. Lyckligtvis är den icke att befara, och våra constitutionella stadganden, rätt handhafde, skola alltid motväga den; men deremot vaktar man sig vida svårare mot enskilda intressets inverkan, hvilken lättare gör sig gällande mot den ena, än mot de med hvarandra sammanbundna och samverkande begge Statsmakterna. På dessa grunder gifver jag i dag min röst för den nya redactions-förändringen, och jag hoppas, att Nationen, då den ökade garantien tillkommer, skall få ett nytt skäl att erkänna sin constitutionelle Konungs omsorger för betryggandet af så väl medborgares välfärd, i deras ömsesidiga förhållanden till hvarandra, som ock af Svenska Bankens och dess mynts förtroende i verldshandeln. Mitt förtroende till Regeringen är icke blindt; och då jag uttalar det i öfverensstämmelse med vår Regeringsform, sådan den i nya redactionen föreslås, tror jag mig endast hafva sagt: Både Konung och Ständer

skola moraliskt ansvara för den goda ordningen. Kunna de begge connivera om det skadliga, det förderfliga, så fås aldrig någon säkerhet. Må derföre den ena se, om den andra vill blunda; må den ena hejda, om den andra vill yra. Grundlagen hålle dem båda i ständig uppmärksamhet på hvarandra, och i jemn samverkan för det rätta. Sker det, så består verket; sker det icke, så lærer det ej blifva bättre än det varit hafver.

För öfrigt förenar jag mig med Dom-Prosten *Heurlin*, Prosten *Åstrand* och V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*.

Doct. *Lindahl*: Jag beder Högv. Ståndet om förlåtelse, att jag dristar upptaga någon enda stund af dess dyrbara tid för de svaga ord, som jag förmår framföra.

Jag är visst icke den man, som borde tilltro mig våga att tala i den vigtiga och djupa sak, som nu är föremål för Högv. Ståndets afgörande; men jag har ett skäl dertill, som torde vinna Högv. Ståndets afseende till bifall; ty, då jag har den äran att vid detta vigtiga tillfälle af Riksdag icke allenast handla för min egen ringa del, utan ock, och hvad ännu mera är, har det dyrbara och ansvarsfulla förtroende att tala och handla i medborgares namn och för Fäderneslandets sak; så bör jag ej dölja min öfvertygelse, och derigenom lemna mina Committenter i okunnighet om hvad jag tänkt och gjort å deras vägnar; ty de dagar komma, då vi alla, må hända äfven min ringa person, skola be-

dömmas för hvad vi nu göra af både samtid och efterverld.

Efter de upplysningar, som redan vunnits, och hvartill föga af vigt och redbarhet torde kunna läggas, vill jag finna, att jag, med blicken på den aflägsna, men okända framtiden, åtminstone för min ringa del, handlar försigtigast, visast, för mina Committenter ansvarligast och för mig sjelf mest lugnande, då jag troget vidblifver den gamla redactionen af 72 §. i vår Regerings-Form. Och jag utbeder mig Högv. Ståndets ynnestfulla tålmod att afhöra mina korta skäl dertill; de äro följande:

Sveriges Rikes Höglofl. Ständer hafva år 1809 af gammalt och nytt sammanfogat en Regerings-Form, som då beprisades, och stiftat Grund-Lagar, dem vi alla antagit och besvurit; men man har sedermera gång på gång satt nya lappar dertill. Och hvilka äro de redbara fördelarna deraf? Jag öfverlemnar till hvarje upplyst och rättsinnig Svensk man att dömma, om icke dessa äro få och ringa.

Våra Norrska Bröder hafva ock för många år sedan upprättat sin Regerings-Form. Lappnings-försök hafva äfven derpå blifvit försökta, men afslagna; och dessa våra Bröder äro nöjda och känna sig lyckliga med sin till det mesta oförändrade Stats-Författning.

Sveriges Rikes Innevånare hafva i snart fyllda 25 år gjort stora uppoffringar af många millioner R:d; få och ringa torde ock de redbara fördelarna deraf vara. Jag ser ingen annan än en negativ, nemligen en större upplysning om vårt mer och mer utarmade

och olyckliga tillstånd. Hvarföre vill man då nu åter på den redan nog brokiga Stats-kläd-naden sätta en ny lapp, som må hända skall gifva våra efterkommande anledning att antingen bele eller beklaga vår lappverksmanie? Hvarföre nu åter göra en ny lag, som är lika susceptibel af missbruk, och genom missbruk deraf kan blifva lika, om icke mera skadlig, än den gamla.

Jag måste således öppet förklara, att jag håller mig vid den gamla 72 §., emedan jag tror, att den lag, som vi hafve, är god, när man henne rätteligen brukar. Och jag beder, att Högv. Ståndet värdes observera, att, såsom jag redan haft den äran nämna, detta sker med blicken på den aflägsna, men okända framtiden; ty i djup vördnad, trogen tillgifvenhet och oinskränkt förtroende för vår nu varande stora Konung och Dess närmaste förhoppningsfulla Thron-Följare gifver jag ingen efter. För öfrigt öfverlemnar jag denna saks afgörande och utgång åt Gud och alla Herrar Representanters samvetsgranna behjertande. Och måtte vi snart med glädje få säga: *Patria jactatur, sed tuta tamen.* Då jag ej kunnat scientifikt utreda detta redan af så många kunskapsrika män och skickliga Talare snart uttömda ämne, så anhåller jag, att detta mitt anförande måtte få anses blott såsom reservationsvis framställt, för att i Protokollet intagas.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe*: Om det ifrågavarande viktiga ämnet är redan så mycket taladt, att man bör yttra sig kort; men

att derom uttala sin opinion anser jag för pligt. Under sista Riksdag deltog jag såsom Ledamot af Constitutions-Utskottet i öfverläggningarne om och förslaget till den nu så olika bedömde Grundlags-förändring. Vid dess öfverlemnande till resp. Riksstånden skedde deremot ingen anmärkning. Den förklarades hvilande. Deremot har för närvarande mycket blifvit både skrifvet och taladt. Detta har likväl icke kunnat ändra min öfvertygelse. Den har i dag ännu mer blifvit styrkt af de Värde Talares grundliga skäl, som för den föreslagne grundlags-förändringen blifvit anförde. Jag åberopar dem och röstar för bifall till den nya redactionen af 72 §. Regerings-Formen.

Professor *Agardh*: Jag har icke deltagit i förra Riksdagens förhandlingar, och känner således icke noggrant de öfverläggningar, som förut i denna fråga förevarit. Jag kan derföre endast uppfatta den i dess närvarande skick, samt i dess förhållande till grundlagens öfriga stadganden.

Riksens Ständer äga, enligt 72 §. Reg. Formen, rätt att genom Banken utgifva sedlar, som för mynt må erkännas. Enligt 79 §. R. F. äger deremot Konungen rätt att slå mynt. Dessa båda rättigheter stå i det närmaste sammanhang med hvarandra. Skulle de nemligen utöfvas isoleradt eller vara utan inflytande på hvarandra, så skulle den ena Statsmagten hafva rätt att utgifva ett slags mynt, och den andra Statsmagten rätt att utgifva ett annat, hvilket omöjligen kan vara

grundlagens mening, emedan derigenom den yttersta oreda skulle i landet uppkomma. Detta förutsätter således i min tanka en communication emellan båda Statsmagterna vid alla de förändringar, som göras med myntet, det må bestå i metall eller bancosedlar. En sådan communication står visserligen icke särskildt i grundlagen föreskrifven, men den inbegripes dels i Konungens allmänna rättighet att till Riksen Ständer göra hvad propositioner som helst, med bibehållen rätt för Ständerna, att i denna class af ämnen förkasta eller antaga; dels i Konungens, i 16 §. R. F. bestämda, ovillkorliga och höga åliggande att hvar och en vid sin rättmätiga egendom bibehålla, samt ingen förderfva låta; ett åliggande, som icke kan uppfyllas, om ej Konungen å sin sida äger rätt att förkasta sådana Riksen Ständers stadganden öfver penningeväsendet, hvilka kunna minska medborgares välfångna egendom.

Jag har således för min del uppfattat grundlagen sålunda, att Konungen *redan* äger både den positiva rättigheten att proponera och den negativa att förkasta nya stadganden rörande det allmänna penningeväsendet; och att till följe deraf den föreslagna redactionen af Regerings-formens 72 §. icke innebär någon väsendtlig förändring i sak, utan endast ett förtydligande af hvad grundlagen förut redan implicite inneburit. Den synes mig sålunda icke tillägga Konungen någon ny rättighet, så mycket mindre, som det väl icke gifves någon Constitutionel Regering i verl-

den, som ej äger rättigheten att pröfva och sanctionera de stadganden, som Styrelsen för en Riksbank önskar blifva gällande. Englands, Frankrikes, Nord-Americas och sjelfva Norriges Bankförfattningar måste af Konungen eller Presidenten sanctioneras för att gälla som lag, och denna magt är så nödvändigt förenad med Regeringens pligt att bevaka allas rätt och beskydda allas egendom, att den knappast behöfver i någon grundlags-paragraph uttryckas.

Emellertid är vår grundlag alldeles icke stillatigande i denna fråga. Så snart de stadgar, som för Bankens rörelse uppgöras, antingen antaga naturen af Civil-lag, eller i den förut antagna Civil-lagen göra förändring eller inskränkning, så är behandlingssättet i grundlagen tydligen bestämdt, nemligen att den skall af Konung och Ständer gemensamt behandlas. Vid sistledne Riksdag blef också den nya Banco-lagen utaf Lag-Utskottet handlagd, samt dess 7 §. såsom Civil-lag ansedd och förklarad. Men nu äga Riksens Ständer endast gemensamt med Konungen, enligt 87 §. Regeringsformen, att Civil-lag stifta, hvar af också synes följa, att Bancolagen, så vidt den angår andra, utom Banken varande, medborgares rätt, måste af Konung och Ständer gemensamt stiftas, upphäfvas eller förändras.

Skulle åter den motsatta grundsatsen antagas och den 72 §. så förklaras, att Riksens Ständer, såsom Bank-bolag, äga rätt att reglera Rikets penninge-väsende på hvad sätt som helst, således äfven på sådant sätt, att derigenom

en hel class af medborgare, t. ex. än Capitalisterna, än Fastighetsägarna, förlorade en del af sin förmögenhet, voro alla villkor för samhället, hvilket i främsta rummet fordrar säkerhet för personer och egendom och lägger garantien därför ytterst i Regeringens hand, med det samma upplösta, och ingen Regering och intet samhälle mera möjligt.

Men utom denna allmänna åsigt af den ifrågavarande paragraphen, har den en annan, visserligen underordnad, men likväl i detta ögonblick ganska anmärkningsvärd vikt och betydelse. Riksens Ständer hafva nemligen, enligt hittills visad erfarenhet, hvarje Riksdag, således minst hvar femte år, mer eller mindre förändrat Stadgarne för sin Bank; samma rättighet skola de äfven hädanefter bibehålla och sannolikt utöfva. Dessa förnyade förändringar bero på en omröstning af 700 personer, hvars utgång ej kan på förhand med någon säkerhet bestämmas. Det måste falla hvar och en i ögonen, att med en sådan grundförfattning ingen realisation kan vinna förtroende, eller ens vara möjlig. Om jag icke alltför mycket misstager mig, var det just denna viktiga omständighet, som föranledde den förändrade redactionen af 72 §., emedan man insåg, att någon med tydliga ord uttryckt stabilitet måste i Bankens grundförfattning nedläggas, hvilken stabilitet ansågs icke kunna äga rum, om ej Konungens bifall till hvarje ny förändring erfordrades för att göra den gällande. Endast på detta sätt trodde man, att förtroende kunde uppstå till

realisationens bestånd, och densamma således endast under detta villkor företagas.

Skulle nu åter en sådan stabilitet icke komma att nedläggas i Banco-författningen, så befarar jag, att vi denna gång få lemna Riksdagen antingen med oförrättade ärender, eller också med den förebråelsen att hafva tillvägabragt en realisation, som snart skulle gå öfverända.

Professor *Grubbe*: Jag har vid detta tillfälle begärt ordet, icke för att verka på någon annans öfvertygelse, utan endast för att öppet och ärligt utsäga min egen. Jag anser det såsom en helig och oeftergiftlig medborgerlig pligt, att vid detta tillfälle, då frågan om en vigtig grundlagsförändring skall afgöras, icke blott med ett tyst ja eller nej afgifva min röst, utan ock förut öppet inför Nationen framlägga min mening, och öfverlemna den åt det allmänna omdömet lugna och opartiska pröfning. Det är möjligt, att denna mening är oriktig; men med full vissnet vet jag, att den är grundad på den redligaste och samvetsgrannaste undersökning jag förmått anställa.

Det må ej förtänkas en vetenskapsidkare, som egnat en stor del af sitt lif åt forskningar rörande Statens väsende och de dermed sammanhängande ämnen, att han, för att för sig reda den närvarande frågan, börjat med att betrakta den ur en allmännare, statsvetenskaplig synpunkt, ännu utan bestämdt afseende på Sverige och dess närvarande finansiella ställning. Jag har således frågat mig;

öfverensstämmer det eller ej med sjelfva idéen af en constitutionell Monarki, att Konungen deltagar i stiftandet af Lagar och Stadganden rörande Statens penningeverk? Utan att här ingå i en vidlyftigare undersökning, hvilken det närvarande tillfället icke medgifver, tror jag mig dock böra förklara, att jag icke förmått annorlunda än på ett jakande sätt besvara denna fråga. Jag tror, att de grunder, i stöd af hvilka Lagstiftningen i den constitutionella Monarkien bör gemensamt utöfvas af Konungen och National-representationen, gälla lika väl om den finansiella Lagstiftningen, som den egentligen så kallade civila och criminella. Den förstnämnda af dessa Lagstiftningens delar är af lika stor vikt, som de sednare; den behöfver, lika väl som dessa, att grundas på båda Statsmakternas förenade vishet, och genom bådas Veto tryggas mot obetänkta och lättsinniga förändringar. Jag kan ej annat finna, än att det skulle vara en inconsequens, om Konungen, utan hvars samtycke icke ens det jemförelsevis minst viktiga af den civila eller criminella Lagens Stadganden kan förändras, icke skulle äga någon delaktighet i det slags Lagstiftning, som bestämmer värdet af millionärens capital, likasom af dagakarlens arbetslön, en Lagstiftning, som äger ett oberäkneligt inflytande på hela utvecklingen af Nationens industriella lif och dess deraf beroende välstånd.

Men jag vet, att frågan här icke får fattas blott i denna dess största allmänhet, utan att den hufvudsakligen bör betraktas

med speciellt afseende på vårt Fädernesland och dess närvarande finansiella ställning. Må det då tillåtas mig, att, i likhet med hvad redan flere värde Talare före mig gjort, erinra om den sednast hållne Riksdagens förhandlingar. Jag deltog ej i dessa, men jag hörde likväl ofta omtalas, huru man, för att trygga beståndet af en realisation, ämnad att i Rikets penningeverk återställa en länge saknad ordning och stadga, tänkte sig tvenne möjliga alternativer: det ena, att ställa Banken under Konungens och Ständernas gemensamma garantie, det andra, att i Banken upptaga enskilda actieägare. Opinionen tycktes, så vidt mig är bekant, gifva företrädet åt det förra af dessa alternativer, och jag hörde då ej någon farhåga yttras för det slags utvidgning af Konungamakten, till hvilken detta alternativ skulle leda. Nu yttrar sig deremot denna fruktan så mycket lifligare och starkare. Jag har sökt göra mig reda för grunden till denna fruktan, och således frågat mig: hvaruti består den ifrågavarande vådliga utvidgningen af Konungamakten? Konungen skulle, i händelse den nya redactionen af Regeringsformens 72:dra §. antoges, erhålla en dubbel slags andel i Bank-lagstifningen och Bankens styrelse, en *negativ* och en *positiv*. I negativt hänseende skulle han genom sitt Veto dels kunna förkasta sådana af Ständerna föreslagna Lagar och Stadganden för Banken, som han funne stridande mot Rikets välfärd, och dels kunna förhindra ett alltför oförsigtigt användande af Bankens årligen behållna

vinstmedel, då han funne dessa erfordras till bibehållande eller förstärkande af Bankens grundfond; i positivt hänseende skulle han, i likhet med Riksens Ständer, äga ett initiativ i Banklagstiftningen, eller kunna föreslå Lagar och Stadganden, hvilka det likväl alltid berodde af Ständerna att antaga eller förkasta. Hvad beträffar det förra af dessa momenter, eller Konungens negativa makt, så har jag deremot ej hört många betänkligheter yttras. Också synes det mig ganska klart, att detta Konungens Veto bör, med vishet handhafdt, utgöra en nyttig och måhända oundgängligt motvigt mot det under många former framträdande enskilda intressets vanliga och, enligt hvad förflutna tiders erfarenhet bevittnar, icke alltid fruktlösa bemödanden att förleda Riksens Ständer till förhastade beslut. Att åter Konungen skulle, utöfver hvad Bankens säkerhet verkligen fordrar till förstärkande af dess grundfond, förhindra användandet af dess årligen behållna vinstmedel, synes mig så mycket mindre kunna befaras, som Konungen ej blott derigenom skulle handla emot sin och landets lätt insedda fördel, utan äfven den föreslagna nya Banklagens i Cap. 7 §. uttryckligen stadgar, att *Konungen vid hvarje Riksdag skall till Riksens Ständer göra framställning* rörande den del af Bancovinsten, som han pröfvar erforderlig till bibehållande eller förstärkande af Bankens grundfond, hvarigenom således ett tillfälle alltid är öpnadt för Ständerna att, om Konungen för det nämnda ändamålet ville

innehålla alltför stor del af Bancovinsten, på lämpligt sätt utverka en förändring af detta beslut. Måhända skulle ock Banklagen i denna punkt kunna något ytterligare modifieras, för att bereda full trygghet i detta hänseende.

Men det är, såsom jag redan nämnt, mindre denna *negativa*, än den *positiva* delen af Konungens befattning med Banken, som man synes frukta. Hvari består då denna Konungens positiva makt? Endast och allenast deruti, att Konungen kan *föreslå* nya Lagar och Stadganden, hvilka dock alldeles icke blifva gällande, om de ej af Ständerna antagas. Jag bekänner, att jag lika litet förmår inse faran af detta Konungens initiativ i hänseende till den finansiella Lagstiftningen, som i hänseende till den civila och crimnella. Likasom Konungens Veto är ämnadt att förebygga vådan af Ständernas möjligtvis obetänkta förslag, äfvenså måste väl Ständernas lika oinskränkta rättighet att pröfva och afslå böra betraktas såsom en tillräcklig motvigt mot Regeringens möjliga försök att få okloka och för Riket skadliga Stadganden antagne. Åtminstone skulle ett sådant stadgande icke annorlunda kunna blifva gällande, än så vida man antingen ville förutsätta, att hvarken Regeringen eller National-representationen förmådde inse dess skadlighet, eller ock, att Regeringen genom ett obehörigt inslytande på National-representationen förmådde den att mot sin öfvertygelse lemna sitt samtycke. I det förra af dessa båda fall är det klart, att

en National-representation, som ej förstode att bedömma ett ifrån Regeringen emanerande Lagförslag, lika litet skulle vara i stånd att sjelf uppgöra ett bättre. Och i det sednare, skulle ej den Regering, som ägde och utöfvade ett sådant obehörigt inflytande öfver National-representationen, kunna lika lätt, eller kanhända ännu lättare, genomdrifva det ifrågasvarande stadgandet, utan att sjelf genom formlig Proposition framställa det till antagande? Och om man hade att välja mellan dessa tvenne alternativ, borde man ej med fullt skäl föredraga det sednare? Borde man ej heldre vilja se Regeringen genom en öppen och formlig Proposition inför samtid och efterverld åtaga sig ansvarigheten för hvad den föreslår, än att den, gömd bakom National-representationen, gjorde gällande ett Förslag, för hvilket ansvaret endast drabbade den sistnämnda?

Man har vidare yttrat farhåga för Konungamaktens inflytelse på det mera speciella af Bankens styrelse, förmedelst det af Konungen utsedda Ombudets delaktighet i densamma. Jag vill tills vidare lemna det alldeles oafgjordt, huruvida det åt Riksens Ständer öfverlemnade Förslaget till Lag för Banken ger någon grundad anledning till en sådan farhåga. Men om ock någon sådan anledning finnes, så äga ju Ständerne, äfven sedan den nya redactionen af Regerings-Formens 72 §. blifvit antagen, full rätt att närmare pröfva detta Lagförslag, hvilken pröfning kan leda till alla möjligtvis behöfliga ytterligare bestämningar

stämningar eller modificationer i hänseende till frågan om Konungens Ombud i Banken.

Jag har äfven hört befaras, att Konungens nu föreslagna delaktighet i Banklag-stiftningen blott skulle utgöra det första steget till hans framtida mera utvidgade makt öfver detta Penningverk. — Hvad denna betänklighet angår, så tilltror jag mig visserligen ej att skåda in i en aflägsen framtid och förutsäga hvad en gång under förändrade omständigheter möjligen kan kända. Men jag tillstår dock, att jag hyser något förtroende för Svenska Konungars ära och redlighet, för Svenska Folkets lugna, oförvillade frihetssinne, och för den makt, som är den lagbundna frihetens naturliga Bundsförvandt — den af en sann upplysning ledda Fosterlandskärleken.

Slutligen tror jag mig böra erkänna, att i den föreslagna nya redactionen af Regerings-Formens 72 §. ett eller annat uttryck icke synes mig äga all den klarhet och bestämdhet man skulle kunna önska. Men då den nu måste *oförändrad* antagas eller förkastas, finner jag mig dock heldre böra antaga den, än genom dess förkastande medverka till ett ytterligare uppskof med vinnandet af en garantie, måhända oumbärlig för den beslutade realisationens varaktighet.

Jag har här öppet och redligt, men med all aktning för andras skiljaktiga tanka, och utan något anspråk på ofelbarhet, uttalat min opinion rörande den så mycket omtvistade frågan. Gerna skulle jag afhållit mig ifrån

allt afgörande omdöme rörande detta ämne, om jag ej, såsom medlem af national-representationen, varit förbunden att afgifva mitt votum. Om i ett ögonblick, då sinnena äro bragte i jäsning, detta votum missförstås eller misstydes, skall jag, utan att deröfver hvarken förundra mig eller harmas, känna mig lugn genom mitt samvetes vittnesbörd om ett rent uppsåt.

Domprosten Doct. *Holmström*: Den opinion, jag under öfverläggningarne om den nu ifrågavarande Grundlags-förändringen fattade under sistl. Riksdag, har sedermera genom förebragta och granskade skäl och motskäl undergått samvetsgrann pröfning och ändtligen vunnit öfvertygelsens fasthet. Såge jag ens den ringaste fara för en framtida säkerhet och stadga i vårt Penninge-väsende, eller för mina Medborgares rätt förstådda intressen, af den föreslagna förändringen, eller ansåge jag den blott likgiltig, icke medförande hvarken skada eller gagn, lika ärligt och öppet skulle då min röst höjas *emot*, som nu *för* densamma. Att förslagets syftning var god, ägnad att stilla, icke väcka farhågor, derom åberopar jag alla opartiskt sakkunnigas omdömen vid sistförflutna Riksdag, hvarest ytterst få röster höjdes *emot* detsamma. Icke eller har jag nu hört några egentliga bekymmer öfver den förändrade Redactionens menliga verknningar i den närvarande tiden: en sådan misstanka lärer åtminstone tveka eller sky att uttala sig öppet. Men för framtiden förespeglas desto flere *möjliga* vådor och missbruk —

och gerna må den menskliga kortsyntheten njuta sin rätt till betänksam tvehogsenhet i allt, som sträcker sina följder långt öfver den närvarande erfarenhetens gränser. För mig, som af verkligt natur-anlag, dock underkastadt all för mig möjlig upplysnings pröfning, hellre hyllar *förtroendets*, än *misstroendets* princip, hafva de kraftiga skäl, som, äfven här grundeligt utvecklade, tala för behofvet af den föreslagna Grundlags-förändringen, öfvervägt dem, som å andra sidan äfven med mycken talang deremot blifvit framlagde. Min trosbekännelse, hvilken äfven jag ansett mig pligtig att i detta viktiga ämne afgifva, är, att för det *stora* målet: ett *stadgadt myntvärde*, alla *små* betänkligheter böra vika; att för detta ändamål en förändrad redaction af 72 §. R. F., som för alltid skiljer Rikets Bank från Rikets Statsverk och ställer den under begge Statsmakternas gemensamma skydd, erbjuder en större säkerhet åt hvarje Medborgares egendom, så vidt den beror af Bankens soliditet och functioner, än den hittills existerande, hyarom de omvända bladen i Bankens Historia icke hafva just de uppbyggligaste saker att förtälja; att *en* ny garanti i detta hänseende, — om ock icke i alla *tänkbara* händelser tillfyllestgörande, dock är vida bättre än *ingen*, samt att fältet för ytterligare önskad förbättringar så i Grundlags- som Banco-lags stadganden alltid härigenom för en mognare vishet i framtiden står öppet. För öfrigt delar äfven jag den af Herr Prost. *Åstrand* klart utvecklade mening, att det, enl. 16 §.

R. F., Konungen åliggande hägn af hvarje Medborgares egendom ingalunda är väl förenligt med den högsta Statsmaktens uteslutande från Lagstiftningen för Stats-Banken, hvilkens gamla Valspråk: *Hinc robur et securitas*, ändtligen nu, väl icke för tidigt, från meningslösa ord må öfvergå till sanning och verklighet. På dessa grunder instämmer jag med de värda Ledamöter, som talat för bifall till Constitutions-Utskottets förslag, särdeles med Hrr Professorer *Agardh* och *Grubbe*.

Lector *Laurenus*: Då ifrågavarande Grundlags-förändring är af en stor och nästan oberäknelig vikt, och på den sammas afgörande Allmänhetens uppmärksamhet är lifligt fästad, anser jag det vara min pligt att uttala äfven min opinion derom, så ringa inflytelse den på sakens utgång än kan äga. Öfverflödigt torde dock vara att uppräknat alla de skäl, som hos mig stadgat denna opinion, helst flere äro anförda af en och annan af de värde talare, som redan yttrat sig i ämnet. Jag vill endast nämna några enkla frågor, jag för mig uppkastat, och hvilka jag icke tror mig kunna på mer än ett sätt besvara. Äger jag att uppoffra en Riksens Ständers, det är Nationens, ursprungliga och i Grundlagen förvarade rättighet att ensamt utöfva Bankens lagstiftning och förvaltning? Är än, med hänsigt till den närvarande, ja närmast förestående tiden, intet att befara af den föreslagna förändringen, kan jag dock fördölja för mig de mer än sannolika vådorna deraf i en obegränsad framtid, och mitt ansvar att dertill

hafva bidragit? Handlar jag i öfverensstämmelse med den allmänna viljan, om jag bifaller denna förändring? Jag kan icke annat än med Nej besvara dessa frågor, — och i detta svar är min mening uttryckt.

Doctor *Elfström*: Den vigtiga Grundlagsfråga, på hvilken Svenska Folkets Ombud i dag komma att afgifva ett svar, är inom detta Högst. Stånd redan så sakkunnigt och mångsidigt skärskådad och utredd, att blott en ringa efterskörd till ämnets vidare upptagande för mig blifvit öfrig. Jag skall därför i all skyldig korthet uttala min enskilda öfvertygelse.

För att, om möjligt, hämma den fluctuation och oreda i vårt myntväsende, hvilken röjt sin mångåriga och skadliga inflytelse på ägande rätt, åkerbruk, industri, slöjder och i allmänhet alla commerciali förhållanden, beslöto 1830 års Ständer den af Konungen, på deras underdåniga önskan, sanctionerade realisationen. Erfarenheten från icke så aflägsna tider hade lärt, att det ej var nog att vidtaga en realisation; man måste tillika söka omgärda den med nödiga garantier för att, så vidt ske kan, bereda dess varaktighet. Pluraliteten inom 1830 års Representation ansåg säkraste medlet för detta ändamål vara, att inrymma Konungen en grundlaglig fortfarande rätt att deltaga i stiftningen af de Lagar och Stadganden, som borde försäkra Bankens framtida bestånd och ordna dess rörelse. Samma åsigt fortfar ännu orubbad för mig att göra sig gällande. Den nya rättighet, som den nu föreslagna redactionen af R. F:s

72 §. medgifver Sveriges Konung, står i närmaste analogi med nämnde Grundlags 87 §. Att ställa Banken ensamt under Ständernas garanti, är icke blott en halfmesur; det förefaller mig såsom en verklig oförmåhet att utesluta Styrelsen från lagstiftning och befattning med en af Rikets viktigaste angelägenheter: upprätthållandet och ordnandet af vårt penningeverk. Och hvilka äro skälen, som hufvudsakligast åberopas? Jo, misstroendet, att Regeringen möjligtvis kunde missbruka den nyvunna makten. Jag kan icke dela denna farhåga. Det skall aldrig blifva Regeringens interesse och sanna fördel att medverka till obestånd af vårt myntväsende, om man en gång lyckas att försätta det i stadgadt skick. Civillista, Budget och alla transactioner, som röra penningen, denna allmänna Varumätare, skulle genom egenmäktiga och okloka förfoganden underkastas ny osäkerhet, insvepas i nya öredor, och följderna blifva för båda Statsmakterna högst betänkliga.

I en constitutionell Stat, sådan som Sverige, der genom Tryckfrihet och en stigande civilisation folket med allt större deltagande följer styrelsens verksamhet, bildar sig snart en väldig makt, som kallas *allmän Opinion*. Denna måste respekteras, och ingen åtgärd skulle göra Styrelsen mera impopulär, än en förgripelse mot Banken, hvilken Nationen med rätta uppskattar såsom sin dyrbaraste egenhet. Misstänker man, att Regeringen, såsom deltagande i Bankens vård och styrelse, skulle illa använda sin makt, så kunde man ju af-

ven föreställa sig, att den, åtminstone i brydsammare tider, skulle med framgång utöfva ett inflytande på Representationen, såsom Bankens ensamma Garant, och i detta fall komme skulden för hvarje felaktigt handhafvande af vårt penningeverk att blott skrivas på Ständernas räkning, medan de verksamma driftjedarne lägo bakom dem undångömda. Men, huru hafva Ständerne sjelfve, såsom egenmyndiga disponenter, behandlat sin Bank? De hafva icke endast i nödens stund och under vådliga krigstider, genom emission af nya ofunderade Sedelmassor bragt densamma på obestånd — hvilket dock i någon mån kunde ursäktas dermed, att de tillgripit den såsom en planka under det finansiella skeppsbrottet — de hafva, hvad värre är, låtit den blifva en allmän förläggare för många och kostsamma företag, sedermera afskrifvit dess fordringar, och denna plundring har medfört lika allmänt förderfliga som orättvisa följder.

Jag hyser därför mera förtroende för Konung och Ständer såsom Bankens grundlagsmessigt gemensamma vårdare, än för Ständerna ensamt, och röstar för antagandet af nya redactionen i R. F. 72 §.

Doctor *Grevillius*: I afseende på frågans vikt, och då så mycket blifvit yttradt så väl emot, som för antagandet af den föreslagne nya redactionen af 72 §. i Regerings-Formen, anser jag mig vara skyldig mig sjelf att deröfver bestämdt tillkännagifva min opinion.

De många vådor den sistförflutna tiden förespeglat vid den nya redactionens antagan-

de hafva förmått mig att deröfver anställa en sorgfällig granskning; och jag bekänner öppet, det jag har i sjelfva dess lydelse funnit tillräckliga skäl att skingra alla farhågor.

Här förklaras först Sveriges Rikes Bank för alltid skild från Rikets Statsverk; en fordran, hvilken redan vid förra Riksdagen högt uttalades som ett nödvändigt villkor för möjligheten af Bankens Credit och Realisationens bestånd. — Vidare ställes här Banken under Konungens och Riksens Ständers gemensamma garanti; och det är denna garanti af begge Statsmakterne, emot hvilken man så högt ifrat, och hvarifrån man vill utestänga Konungen. Hafva då Bankens angelägenheter af Ständerne allena blifvit så väl vårdade? Hafva dessa uppfyllt den garanti, hvartill de sig förbundit? Vittne derom Bankens egen Historia och de många tvungna Accorder dess fordringsägare fått vidkännas. Vittne derom det moratorium, som ännu fortfar att vara gällande. Och hvad säkerhet äger man, att ej Rikets Ständer, vid en möjligen inträffande cris, skola förnya samma spel och genom nya sedel-emissioner eller andra feltagna åtgärder tillintetgöra Bankens credit och störta landet i samma finansiella oredor, hvarur det nu sträfvar att lyfta sig? En annan garanti anser jag behöflig, och finner den uti Konunga-äran, som, skild ifrån alla andra intressen än landets och folkets väl, säkert icke skall lemna sitt bifall till deras förstöring. Men här behöfs ej mer några vidlöftiga deductioner. Ämnet är redan uttömdt. Jag vill ej med

återuppreparanden borttaga det H. Ståndets tid, och får endast tillägga: att jag förenar mig med dem som öfver frågan talat i samma syftning, och ärnar rösta för antagandet af den nya redactionen af Regerings-Formens 72 §.

Professorn Doct. *Moren*: Jag anhåller vördsamt, att i största korthet till Protokollet få motivera mitt votum. Konungamaktens förhållande till Banken och penningväsendet, sådant det hittills varit, är, efter min åsigt, rent af rättstridigt. Konungen är, genom så väl naturen af sin höga ställning som Rikets grundlagar, pliktig att skydda hvar och en i besittningen af dess välfångna egendom; men är derjemte, genom nu för Banken gällande lagar, hindrad att förekomma oersättliga förluster för ej mindre Statsverket, än enskilda. Förgäfves invänder man, att Konungen, genom sin magt att låta silfvervexlingen ske och fortfara, förmår skrämma Ständerna att förvalta Banken på ett sätt, som öfverensstämmer med allmänt väl. Detta Konungens inflytande är något eventuellt, som uti en laglig och säker beräkning icke kan upptagas. Om gamla regeln: *pligt motsvaras af rättighet* ännu gäller, så är Konungen obestriddligt berättigad att deltaga i styrelsen af Banken och i ordnandet af penningväsendet. Jag går ännu längre. Jag tror, att de många och viktiga pligter, hvilka han efter 16 §. Regerings-Formen äger, icke blott tillåta, utan till och med ålägga honom att yrka och bereda sig den nu föreslagna tillökning i magt, om den

af Ständerna icke beviljas. Denna magtförökning bör icke väcka betänklighet. Man får icke misstro så, att man förlamar Styrelsen, ty man upplöser då samhällsbanden. Man behöfver icke misstro; ty man har all säkerhet emot missbruk af Konungens inflytande. Hans både Konungsliga och enskilda interesse är så nära fästadt vid Bankens och penningväsendets upprätthållande, att ett uppsåt till motsatt inverkan ej är tänkbart. Men vore det ock tänkbart, så hafva ju Ständerna uti sin lagstiftningsrätt fullständig förmåga att, inom lagens område, hindra Konungen från åtgärder, dem de ogilla, och att ställa honom på den punkt, der våld ensamt gäller. Af dessa skäl, till hvilka flera kunde läggas, men som äro mindre väsendtliga och icke heller behöfvas, röstar jag för antagandet af grundlagsförändringen.

Prosten *Stenhammar*: Det är — så hafva redan flere värde talare antydt — det är representantens pligt att icke dölja sin mening i ett ämne af så utmärkt vigt. Jag medgifver denna pligt, och vill med få ord öppet yttra min öfvertygelse. — Jag önskar upprigtigt trygghet för penning-väsendet och mynt-regleringen; jag önskar, att denna trygghet må vinnas genom båda Statsmakternas samverkan. Desto mer beklagar jag, att jag icke kan bifalla den förändrade *redactionen* af Regeringsformens 72 §. i dess *nu* föreslagna form, då den synes inrymma Regeringen en alltför vidsträckt *positiv* inflytelse på Bankens styrelse och förvaltning. Min åsigt härom öfverensstämmer

närmast med den af Prosten *Hallström* yttrade, hvarföre jag ock i detta afseende för-
enar mig med honom. Skälen äro äfven redan af
andre talare anförda; jag vill ej förspilla ti-
den med ett nytt upprepande af dem. De
speciela bestyr och omsorger, med hvilka
Konungen, såsom vi af det meddelade för-
slaget till Banklag kunnat inhemta, skulle
betungas, till följe af denna nya grundlags-
redaction, synas mig oförenliga med Majestä-
tets öfver dem vida upphöjda värdighet och
helgd. Jag hör väl här yttras, att Styrelsen
kan dock alltid i tysthet utöfva en önskad
inflytelse på Ständernas åtgärder och beslut;
om så vore — hvad som *kan* ske, blir dock
aldrig för mitt omdöme ett bevis att det
också *bör* ske. Vid den möjliga tydning, det
nya grundlags-förslagets ordalydelse om upp-
komsten af lagar och stadganden för Banken
och dess rörelse, *någon* tid kan erhålla, sak-
nar man ej skäl att deraf befara en inverkan
på Svenska Folkets rätt att beskatta sig sjelf.
Ty när Grundlag skall stadgas, vore det lätt-
sinnigt, att blott se på den närvarande stun-
den. De visaste och bästa Furstar, i hvilkas
hand man gerna skulle lägga sitt och efter-
kommandes väl, gå dock utur tiden; och
den gärd af undersätlig vördnad och tack-
samhet man önskade kunna hembära åt Dem
— den känner man sig nödgad att återhålla,
när en blick på framtiden röjer vådan af en
sådan gärd för de dagar, då dessa Furstar
icke mer skola vara bland de lefvande. —
Men då jag alltså för min del nödgas afslå

förslaget i dess nu framställda form, förklarar jag lika öppet min öfvertygelse, att åtgärderna för Realisationens verkställighet ingalunda stå i det nödvändiga sammanhang med denna lag, att myntbestämningen skulle behöfva uppskjutas endast af det skäl, att i fråga varande Grundlags-förändring ej blefve bifallen.

Contracts-Prosten *P. G. Svedelius*: Innan jag går att afgifva min röst för eller emot den föreslagna nya Redactionen af 72 §. Reg. F., fruktansvärdt den viktigaste grundlagsförändring, som allt ifrån samma lags stiftande blifvit till Rikets Ständers afgörande framställd, utbeder jag mig det Högv. Ståndets uppmärksamhet på de betänkligheter, hvilka hitintills hufvudsakligen inverkat på min opinion emot förevarande Redaktionsförslag. Jag framställer dem under den uppriktigaste önskan, att de på ett öfvertygande och för framtiden betryggande sätt måtte vederläggas.

Förslaget i dess helhet innebär, såsom redan anmärkt är, en tillvitelse till R. St. att hafva förverkat nationens förtroende och missbrukat den makt, som ännu gällande 72 §. lagt i deras händer. Om ock en sådan förebråelse rättvisligen drabbade folkets ombud under en tid, då de i skygd af hemlighetsslöjan lika egenmäktigt som sjelfrådigt förforo Bankens redbara fonder, så tror jag icke förhållandet vara det samma nu, då de måste vandra i ljuset, måste göra räkenskap för hvarje fåfängt ord, hvarje kränkande handling, som förnärmar sanning och rätt. Jag

skulle derföre icke utan de mest tvingande skäl vilja för en obegränsad framtid fränkänna kommande Ständer, af hvilka man mer och mer kan taga i anspråk upplysning, erfarenhet och nationalanda, den nu ifrågasatta delen af deras uråldriga vård om eganderättens helgd. Antager jag det nya redactionsförslaget, så erkänner jag på samma gång, att närvarande Representation hvarken nu eller för framtiden förmår gifva nationen de garantier densamma fordrar för sina stora och viktiga intressen, och detta erkännande af egen svaghet och opålitlighet blir för dess vedersakare ett nytt vapen att bekämpa densamma.

Det inflytande på Bankens styrelse och förvaltning, som uti detta grundlagsförslag partielt fränkännes R. St. och åt Konungamakten öfverlåtes, innefattas i ordet garantie. Ehvad tolkning af detta ord än må hafva föresväfvat dem, som vid sistförflutna Riksdag redigerat samma förslag, så måste detsamma här betraktas i hela dess allmänlighet och tillämpning. Jag medgifver då, att egentliga syftningen deraf är *betryggande af Bankens säkerhet för uppfyllande af dess förbindelser*; men då denna säkerhet alltid måste bero af de förvaltningsåtgärder, som vidtagas att för Banken afböja förluster, stärka crediten och bereda silfvertillgång, så kan garantien icke tänkas annorlunda än i förening med förvaltningen, äfvensom förvaltningen måste blifva beroende af garantien; det är således icke blott en negativ, utan en positiv

maktutöfning, som här inrymmes åt Styrelsen och som möjligen kunde utsträckas så vida, att den åt R. St:s och deras Fullmäktiges vård och ostörda förvaltning icke lemna-
de annat öfrigt än bokföringen och utanlåsen. Om nu i en okänd och aflägsen framtid Banken skulle komma i behof af metallisk valuta för bedrifvandet af vaxelrörelsen, och garantien fordrade dessa behofs fyllande genom silfverskatt eller andra deremot svarande uppoffringar, vore icke då ett steg gjordt till förmån för Konungamakten att inkräkta på Svenska folkets rätt att sig sjelf beskatta? Eller, jag vill antaga, hvad redan här blifvit yrkadt, att afsigten med det nya lagförslaget icke varit någon annan än att åt Konungen inrymma tillräcklig makt för att skydda Banken emot alla för dess bestånd skadliga åtgärder. Var då icke denna makt redan gifven uti den höga pligten att rätt och sanning styrka och befordra, att vrångvisa och orätt hindra och förbjuda? Måne icke ett Konungsligt ord, uttaladt i andan af den 16 §. R. F., vore fullt kraftigt att afvisa alla försök att undergräfvat Bankens soliditet? Och om så är, hvartill gagna förnyade stadganden, som synas innebära vådeliga concessioner? Lika med alla dem, som före mig yttrat sig, hyser jag ingen farhåga för den närvarande tiden, och skulle icke hafva någon betänklighet vid att åt Hans Maj:t, nuvarande Konungen, och dess Värdige Thronföljare personligen medgifva den i grundlagsförslaget föreslagna maktutöfning, men dermed anser jag

icke all skada för framtiden vara undanröjd. Jag vill icke med några mörkare föreställningar trötta det H. Ståndet, jag vill icke tänka mig in i de vådor, som åtfölja omhvälfningar i Staters inre och yttre förhållanden, jag vill icke ana möjligheten af en Furstes uppträdande på Svenska thronen, som, misskännande sitt konungsliga kall i egenskap af landsens fader, missbrukade det medgifna inflytandet i Bankens Styrelse till vinnande af medel att genomdrifva egenmäktiga eller förtryckande afsigter. Deremot kan jag icke förbise, hurusom, så väl i syftningen som i redactionen af förevarande grundlagsförslag, ligga mångfaldiga frön till tvistigheter och söndringar emellan Styrelsen och folkets ombud, hvilka icke allenast vid hvarje Riksmöte måste föranleda många bekymmerfulla och tidsödande öfverläggningar, utan äfven uppå alla hithörande förhandlingar intrycka misstroendets prägel. Jag kan icke heller förbise vådan af den i sista momentet åt Konungen öfverlåtna makt att reservera Bankens årliga räntevinst, derigenom förminska rörelsecapitalet och fördyra penningen, en rättighet, som i tidens längd erbjuder Styrelsen ett lag-enligt medel att tvinga Sveriges Representanter att till de af densamma afsedda ändamål använda Bankens hopade räntevinster. Om än ingen af alla dessa olägenheter i Sekler-nas längd vore att befara, hvilket jag dock för min del icke kan medgifva, så återstår ändock den frågan att besvara: hvarföre bruka komplicerade och hvarannan motverkande

botemedel, der ett lika enkelt som tillförlitligt correctiv sjelfmant erbjuder sig? — Man söker garantie för Bankens bestånd och soliditet; hvar finnes den säkrare än uti en af Konung och Ständer sanctionerad lag, som ordnar förvaltningen och betryggar myntförhållanderna? En sådan Banklag, hvartill grundlagen redan år 1830 blifvit uppgjorda och erkända, gör all annan garantie öfverflödig. Hvarje försök af R. St. att bryta eller eludera densamma skulle försätta dem sjelfva utom lagen, skulle öfver dem framkalla förkastelsens dom. Det är på en sådan lag jag vill bygga National-Bankens säkerhet, och icke på en grundlagsförändring, som, stridig i sina bestämmelser och mångtydig i sin tillämpning, lemnar ett vidt utrymme åt godtycklig tolkning och dermed förenade oredor.

Det har blifvit anmärkt, att förevarande lagförslag blifvit lemnadt utan anmärkning vid förra Riksdagen, i följe hvaraf consequenzen nu fordrade dess antagande, eller, om man ock icke vill taga i beräkning, att föreående Ständer, uttröttade af 16 månaders oafbrutna discussioner, gerna undveko att yttra sig i en fråga, som icke erfordrade deras handläggning, så har ju grundlagen uttryckeligen stadgat detta uppskof med grundlagsfrågors afgörande, på det att intet förhastadt beslut må fattas, utan opinionen derom kunna stadga sig. Det är vidare anmärkt, att ifrågavarande lagförslag icke fränkänner R. St. den makt de hittills haft i Bankens förvalt-

valtning, utan endast gifver deråt stöd och säkerhet, eller om det är en sanning, att en del är mindre än det hela, så måste väl hvarje maktutöfning förminskas i samma förhållande som den blir delad; och denna förminskning kan i detta fall blifva större än man förutsett. *Divide et impera* är en gammal regel för maktinkräktning, och torde icke utan skäl kunna tillämpas här. Jag föreställer mig neml. Banko-rörelsen öfverlåten åt tvenne Bolagsmän, hvilka genom olika ställning i samhället ofta måste styras af stridiga åsikter. Hos den ena råder en enig och kraftfull vilja att draga fördel af tid och omständigheter; den andra ledes af en obeslutsam, vacklande corporationsanda, som förnöter sin kraft i motsägelser. Den förre, alltid närvarande, följer förvaltningens gång och begagnar ögonblickets fördelar, den sednare aflägsnar sig längre tider ifrån ärenderna och måste finna sig vid den andres förfoganden under tiden. Hvilken af dessa i sjelfva verket blir den styrande, är lätt att inse. Om nu Riksdagsmänna-opinionen, äfven i de fall, der den har hela ordet, låter sig tämjas och ledas efter Regeringarnes önskan, lik flöjeln, som, fastän gnisslande, vänder sig efter stormens vindkast, huru mycket böjligare skall den icke blifva i de fall, der dess vilja är begränsad och subordinerad, der den icke har mer än halfva ordet! Riksgälds-Contorets historia kan äfven här tjena till upplysning. Enligt Stadgarne för detsamma egde

ett Konungsligt Ombud att bivista Fullmäktiges öfverläggningar, dock utan någon beslutande rätt. Detta oaktadt utöfvade snart detta Kongl. Ombud ett inflytande, mäktigare än R. St:s föreskrifter, hvilket ock vid 1800 års Riksdag väckte dessas högljudda missnöje. Det är tvifvelsutan detta inflytande man velat förekomma genom grundlagens stadgande i 67 §. R. F., som förbjuder Konungens Ombud att opåkallad bivista Fullmäktiges sammankomster. Genom Konungamaktens deltagande i Bankostyrelsen, synes det således, som Hrr Fullmäktige skulle försättas i ett betänkligt läge enligt den läran, att *Ingen kan tjena två Herrar* m. m. I alla de fall, der Statsmagternes åsigter vore stridiga, måste deras opinion böja sig till någondera och gifva vigt deråt. Af dessa skäl styrkes jag ännu mer i ofvanangifne yttrande om det nya lagstadgandets ändamålslöshet.

Doctor *Björkman*: Äfven jag anser nu föreslagna form för Grundlagens ändring mera vådlig, än behöflig. Dock har jag icke blifvit dertill föranledd af de många diktade farhågor, hvarmed publicisterna oroa allmänhetens sinnen. Icke fruktar jag att derigenom förstora Regeringens magt, ty denna, tror jag, skulle visserligen sträfva mera gynnande än mängden hoppas till det åsyftade målet, realisationens bestånd. Icke fruktar jag att derigenom upphäfva det constitutionella lifvets princip, ty jemnvigten begge Statsmagterna emellan kan likaväl bestå jemte concession å folkets sida af sitt så kallade envälde i Ban-

kens styrelse, som jemte resignation å Regeringens sida af ett närmare deltagande deruti. Men hvad som hufvudsakligen bestämmer mig att förkasta den föreslagna ändringen, är det, att denna ändring synes mig minska, i stället för att öka, den garanti för Banken och Realisationens bestånd, som man söker. Denna garanti består helt och hållet uti de af Konung och Ständer sanctionerade goda lagars noggranna efterlefnad; på samma sätt som hvarje Bolags bestånd och flor alltid beror af ett väl uttänkt och följdt reglemente. Sedan nu Banko- och Myntbestämnings-lagarna enligt 87 §. af Regerings-Formen en gång blifvit och blifva af begge Statsmagterna stiftade och promulgerade, så anser jag deras efterlefnad alltid bättre garanterad, om Regeringen mera likasom på afstånd förblifver endast dessas kraftfulla vårdare och upprätthållare, än om den, närmare inblandad i deras verkställande, skulle iklädas dubbel function och ansvarighet, nemligen såsom väktare öfver dessa lagars orubbeliga helgd och såsom en del af administrationen. Jag anser, vill detta säga, Representationens magt och frihet i Bankens förvaltning alltid bäst inskränkt och tyglad af en god Bankolag, som med stränghet upprätthålles af Regeringens opartiska vaksamhet. Men, torde man säga, enär Regeringen utan ombud i Bankostyrelsen ej känner der möjliga missbruk, huru kan den då förekomma dessa lagbrott? Denna obekantskap, svarar jag, är redan förekommen genom den offentlighet, som inför hela sam-

hället årligen, ja kvartaliter, blottar hela Bankens ställning. Äfven kan invändas, att de förbättringar, som möjligen framdeles erfordras uti Bankens lagar och stadganden, lättare upptäckas och verkställas genom Regeringens närmare tillsyn och medverkande, som blefve en följd af den gemensamma garantien. Dessa förbättringar, svarar jag, kunna ju ändå ej ske utan Ständerna, och besynnerligt vore, om de sjelfva och deras fullmäktige ej skulle upptäcka bristerna, lika väl som Regeringen. Och om äfven så skulle hända, inser jag ej, att den Regering, som alltid ömmar för Samhällets väl, icke skulle känna sig föranlåten att genom vederbörliga påminnelser derpå väcka Ständernas uppmärksamhet. Då nu härtill kommer, att större splittring uti Bankens administration, att hinder för privata Actieägares möjligen på rättvisa grundade inträde i Banken, och att fråga om Bankovinstens antingen för myckna eller för knappa användande genom Regeringens närmare inblandning och veto lättare kunna tänkas inträffa, ja äfven att nationens nu rådande begrepp, eller hvad man kallar opinion, icke gillar detta sannolikt umbärliga Regeringens gemensamma garanterande af Bankens angelägenheter, så tror jag mig hafva skäl nog till min uttalade åsigt om ifrågavarande grundlagsförändrings vådlighet. Och i följd häraf röstar jag Nej till den föreslagna ändringen i sin nuvarande form.

Vice Talmannen, m. m. Biskopen Doct.
af Wingård: Constitutionella Samhällen haf-

va i sjelfva sin författning en oafbruten anledning till utveckling. Om icke skörbjugg irriterat sig, äro de ock aldrig stationaira, men utbilda sig. Så förhåller sig ock med vårt, om det ock, genom folklynnets sans, icke brådskar, men efter hand följer tidens godkända läror. Enär jag anser för en brist i vår Statsförfattning, att icke de båda Statsmakterne gemensamt deltaga i den finansiella Lagstiftningen, såsom i den öfriga civila, och för en haltlös fördom farhågan för Konungens andel i den samma, räknar jag således för ett steg framåt, att de båda finance-lagarne af den 1 Mars 1830 blifvit öfverlemnade till Konungens stadfästelse. Men man akte sig, att, med någre Talare, förmoda denna åtgärd vara fullständig. Myntbestämnings-lagen öfverlemnades såsom Rikets Ständers Beslut, och Lagen för Banken, som blott angifver dess rättsförhållande, hade endast efter Paragrapherne den slutmening: "Denna Lag må, såsom allmän Civil-lag, ej annorlunda *ändras*, än på sätt i R. F. 87 §. stadgadt är, och äge, i afseende på verkställighet, samma kraft och verkan, som öfriga gällande lagar." Häri-genom var icke bestämdt, att Konungen framgent, och i annat än närvarande fall, ägde att gemensamt med Rikets Ständer stifta dylik lag. Nu vill det sig också, att det vigtigaste af trebladet återstår, eller sjelfva den organiska Banklagen, den som skall bestämma, hvad Banken bör vara och verka. Huruvida vid denna stiftning Konungen har rätt till initiativet, och om hans röst skall höras,

omtvistas i dessa dagar inom det första Ståndet.

Dessutom, och hvilket såsom maktpåliggande ej bör undfalla uppmärksamheten, om de vid förra Riksdagen antagna eller vid denna utfärdande Lagar för penningväsendet, icke skola anses för undantags-stadgar, af tillfället härkomna, men gälla för Lagar, på rätt väg tillkomna, måste de båda Statsmakternes befogenhet att dem gemensamt stifta vara i Grundlagen införd och bekräftad; och det är detta man sökt och kan vinna genom nya lydelsen af 72 §. R. F.

Ett misstag, oförvålladt eller med afsigt omfattadt för att göra intryck, är af de Talare begånget, som utbredd sin granskning öfver Konungens Förslag till Lag för Banken, hvilket detta Stånd redan aflemnat till vederbörliga Utskott, och hvilket der och i Stånden icke lär undgå sorgfällig pröfning. Tills vidare är det utom frågan. Att redan se Konungens Ombud i Banken, såsom en förfärlig Buse, är således antingen spökrädsla, eller en för tillfället framkallad skräckbild.

Man har flera gånger under denna öfverläggning velat finna stridighet mellan Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 56 och det under N:o 68, samt gifva företräde åt det förstnämnda. Man behagade dock bemärka orden i detta Betänkandes Motiver: "*att genom Grundlagsförändringen närmare och tydligare uttrycka, att båda Statsmakterne gemensamt äga stifta de Special-Lagar, hvori Bankens functioner bestämmas,*"

och dessa i sjelfva Paragraphen: "*Banco-Lag, som af Konung och Rikets Ständer stiftad är*" — och det lärer vara fulltygadt, att syftningen är enahanda i de båda Betänkanden. — Men anledningen, hvarföre Constitutions-Utskottet något jemkade och, i min tanke, derigenom förbättrade sitt först afgifna Betänkande om denna Paragraphs förändring, är för märkvärdig att kunna undfalla Riksdagshistorien. Ett Stånd, detsamma från hvilket äfven nu det häftigaste motstånd rönes mot Grundlagsförbättringen, återremitterade den med den för Ståndets gemensamma förklarade tanke, att Bankfrågor endast genom fyra Stånds sammanstämmande beslut kunde afgöras. Ett visst intresserad Veto skulle således kunna komma hvarje inrotadt oskick att perennera. Dock den gången var ej medhållet så väl beredt, och verkan uteblef således. De tre öfriga Stånden, och bland dem Preste-Ståndet, förklarade nemligen vid återremissen för sin gemensamma tanke just detta nu framlagda Grundlagsförslag, hvilket i hufvudsyftningen var detsamma som det förra, men vunnit i bestämdhet. Jag har således ådagalagt, att Constitutions-Utskottet var consequent, och önskar att Preste-Ståndet visar sig vara det, och att således den tanke, som en gång förklarats vara Ståndets gemensamma, åtminstone måtte blifva pluralitetens.

Stats-Rådet m. m. Herr *Poppius*: Då äfven jag anhållit att vid detta tillfälle få yttra mig, har det skett i följd af den lefnadsregel,

jag troget iakttagit och oföränderligen skall iakttaga, att i hvarje förekommande ärende, hvarmed det tillhör mig att taga befattning, öppet och oförstäldt antyda den tro, hvartill jag mig bekänner, och att derföre söka angifva de skäl, på hvilka jag stöder mig. Jag fullgör det förra, då jag nu får äran förklara, att jag efter moget eftersinnande stadgat mitt beslut att rösta för antagande af det nya grundlags-förslaget. Hvad angår mina skäl dertill, så har jag hört dem anföras af de flere talare, hvilka redan utsagt sina meningar i samma anda, som jag ville uttrycka. Jag bör derföre ej uttrötta det Hög. Ståndet med omsägende, fast ock med andra ord, af hvad en gång blifvit sagdt. Sveriges Statskick hvilat på erkännande af två Statsmagter, Konung och Ständer, som verka till ett gemensamt mål, Samhällets bestånd och säkerhet. Hvardera äga de sitt initiativ och sitt veto i all lagstiftning, och de måste begge instämma i ett gemensamt beslut, om det skall få kraft af lag. Jag kan ej göra för mig fattligt, hvarföre Lagarne om Banken skulle göra undantag från de godkända allmänna grunderna, på hvilka begreppet om den constitutionela monarchien ytterst stöder sig. Jag har hört bland annat yttras farhogan för inflytelse, i fall 72 §. antogs. För min del förklarar jag öppet, att den, som vid utöfningen af pligten känner sig så svag, att han kan frestas af annan inflytelse än den han emottager af sin inre känsla och öfvertygelse om hvad han anser vara sant och rätt, skall

beklagligen ej finna annat än gagnlösa ord att värja sig med, så ofta han finner sig ansatt af inflytelsernas frestelser, och det utan afseende om 72 §. blir antagen eller icke.

Biskopen m. m. Doctor *Hedrén*: Den öfvertygelse, som är min, har redan af flera värda Ledamöter blifvit uttalad. Jag anser mig endast behöfva tillägga ett eller annat mindre utveckladt skäl för det *ja*, hvarmed jag ämnar besvara den framställda grundlagsförändringen, äfvensom undanrödja några deremot anförda betänkligheter.

Man påstår, att vår grundlag meddelar åt Konungen all nödig makt att motväga de vådor, som kunde härflyta ifrån Ständers missbruk af deras enväldiga dispositionsrätt öfver Banken, och åberopar isynnerhet 16 §. Regerings-Formen. Jag hoppas det äfven; och detta blir nationens enda säkra tröst emot detta envælde, som nog länge vanställt vårt fria samhällsskick. Men hvad innebär detta påstående annat än ett medgifvande, att grundlagen är i den ifrågavarande paragraphen felaktig, ehuru väl denna felaktighet äger sitt correctif genom andra paragraphen. Då blir likväl fråga, om icke skäl är, att förändra det felaktiga, så att hela lagen får sammanhang. Visserligen, om Riksens Ständer med sin utslutande makt skulle fatta något Banko-beslut, som för Landet kunde anses skadligt, äger dock Konungen rättighet att, enligt 16 §. Regerings-Formen, verkställigheten af ett sådant beslut hindra. Men jag hemställer, om det är välbetänkt, att låta Konungamakten kvar-

stå i en sådan position, hvaraf vi sett så många skadliga följder: eller om det icke är lämpligare att tillägna den rättigheten att hindra sjelfva beslutet genom sitt deltagande deri.

Att grundlagarne så litet som möjligt böra förändras, bör visserligen medgifvas. Men att derifrån hemta skäl för bibehållande af sådana stadgar, som äro inconsequenta och mot hela grundlagens anda stridande, skulle motverka den syftning till fullkomnande, som grundlagen innehåller och hvartill utväg blifvit vid sjelfva stiftningen beredd. Intet enda Riksmöte har inträffat, sedan vårt nya samhällsskick började, att icke denna utväg blifvit i mer än en punkt begagnad. Icke blott partiella, mindre viktiga punkter hafva undergått förändring, utan äfven de viktigaste rörande nationens representations-sätt; hvaraf denna kammare nu för andra gången vunnit förstärkningar, dem vi alla anse för en ära och tillfredsställelse att se med oss införlifvade. Jag anser den ifrågavarande gamla paragraphen, för sin stora betydelse i fördelningen af Statens integrerande makter, ovillkorligen behöfva förändring.

Vore här fråga om att öfverlemna Banken till Konungens godtyckliga disposition, hvem skulle väl då vilja svara *ja*? Men här är ju icke meningen att sönderslita vår grundlag och nedkasta den inför Konunga-thronen, att efter välbehag nedtrampas; utan tvertom att sönderslita en despotism, som i grundlagens ordalydelse olyckligtvis influtit, och att

fördela den, i enlighet med all constitutiona-
litets anda, emellan Statens båda lifskrafter
till behörig jemvigt.

Den farhåga, som vill hemtas från all-
männa opinionen, delar jag icke. Då detta
så ofta brukade och missbrukade ord inne-
fattar de upplystas, efter pröfning och erfa-
renhet, utsagda mening, hvem skulle icke
betänka sig på att gå den emot? Och om
denna mening synes, äfven i vårt fädernes-
land, med hvarje tidskifte fortgå till fullkom-
ligare utbildning med sanning och sans, hvem
bör deröfver mera glädja sig, än det Stånd,
hvars kall och pligt, jag vill ock hoppas,
hvars ära det är, att densamma i dess hög-
sta och heligaste potens fortskynda. Men denna
vördnadsvärda och vördade allmänna opinion
är någon ting annat, än dagens flygtiga ny-
hetskram. Äfven den egna lilla opinionen,
den egna nyttan, den egna passionen, den
egna intrigen, än till höger, än till venster,
än uppåt, än nedåt, påkläder sig ofta den
respectabla lejona-huden, för att göra sin
dvergskapnad fruktansvärd. Det är den upp-
lystas pligt att träda spöket oförfärad under
ögonen: och han har ett vapen alltid till
hands, det han ock alltid med sans och mod
använder, den egna fördomsfria pröfningen.
Om han ock härmed icke segrar, så blifver
han icke heller snöpligen jagad på flykten.
En opinion vet jag vara lika allmän, som
rättvis och sann, den att inom vår kammare
väntas sådana beslut, som hafva consideration
endast för sanningen, hvilken ändock en dag
blifver den allmänna opinionen.

Historien om denna grundlags-förändrings uppkomst och utbildning till sitt närvarande skick är redan af andra talare tillräckligen utvecklad. Den position, hvaruti Riksens Ständer blifvit ställda till Konungen i denna grundlagsfråga, är deras eget verk. Resultatet skall afgöra, till hvad grad de förstå att lägga consequens i grundlagarnas behandling. Hvad sammanhang i öfrigt vårt lands eller den allmänna Historien nu eller framdeles kan ega med den framställda frågan, ehuru väl icke utan sitt stora intresse, torde dock för nuvarande öfverläggning anses mera främmande. Deremot skulle en blick på vår Banks historia vara särdeles upplysande. Den är nu mera ingen hemlighet, sedan den sorgfälligt och fullständigt blifvit behandlad af en Författare, som, under Bankens mångåriga förvaltning, deraf förvärfvat sig noggrann kännedom. Här har blifvit anfördt ett yttrande af Constitutions-Utskottet i denna fråga, sedan sista Riksdag, af innehåll, att Bankens författning, i dess ursprungliga skick rätt förstådd och tillämpad, vore tillräcklig att förekomma missbruken: hvaraf velat dragas den slutföljd, att grundlagen icke behöfde förändras. Men Utskottets yttrande innefattar äfven ett icke otydligt medgifvande, att den ursprungliga Banko-författningen icke rätt förstås och tillämpas. Obestriddigt är ock, att Banken numera är långt skild från sitt ursprungliga skick. Den var i början en verklig Privat-Bank, stående under lagarna, skyddad af Konungamakten. Under den påföljande enväldstiden

till 1720, men ännu mera derifrån till 1770, förändrades den, utan att någon laglig form dervid kom i fråga, till ett vidunder, hvars like icke finnes i den bekanta världen, till en institution, som icke styrdes af Konungen, icke af nationen, icke ens af Ständerna, fastän de i sin själfrådighet så inbillade sig, utan af ett parti, sådant det för hvarje Riksdag kunde göra sig gällande, under helgd af en edsvuren tystlåtenhet, utöfvande ett afskyvärdt tyranni öfver medborgares egendom. Riksens Ständer ansågo emellertid denna inrättning, sådan den nu uppväxt i deras sköte, vara deras ömmaste och heligaste egendom. De blefvo småningom själfve hela Bank-Bolaget; men icke allenast med Bolagsmannar-rätt, utan med Lagstiftnings-rätt, ja med både domare- och verkställighets-rätt. Och hela denna gränslösa, oerhörda makt var derjemte för hvarje Riksmöte öfverlemnad i några få deputerades, den så kallade Banko-Deputationens, händer. Ehuru väl, under den sedermera inträdda strängare Statsförvaltningen, missbruken af Banko-enväldet blefvo mindre allmänna och mindre synbara; återstod likväl själfva idéen år 1809 ännu till det mesta oförändrad. Den ingick då äfven i grundlagen, troligen utan att dess Stiftare rätt hunnit göra sig reda för dess innehåll, endast såsom en historisk continuitet; och såsom sådan qvarstår den ännu, märkligt nog, äfven qvarhållen af dem, som för dessa fornlefvor ega föga intresse. Emellertid torde ingenstädes exempel kunna uppvisas af en så oformlig Samhälls-Institution. Den stora

Londoner-Banken, fastän af särskildt Bolag förvaltad, står dock i omedelbart beroende af Konungen, som äfven nyligen prolongerat dess privilegier. Likaså i det fria Amerika, der Presidenten öfver Banken eger en ännu mera inskränkande rätt. Likaså i Norrige, der grundlagen väl tillagnar Storthinget makt att besluta om landets penningeväsende, men äfven förbehåller Konungen den sanctionerande makten. Sjelfva vår grundlag synes egt ett slags medvetenhet af denna rättsgrund, då den i 79 §. Reg. Form. tillagt Konungen lagstiftnings-rätt rörande myntet, hvars representerande af sedlar dock är Bankens egentliga funktion. Då vår Bank, efter nu varande grundlag, icke blott har sina egna Bolagsmän till förvaltare, utan äfven till Lagstiftare med uteslutande rätt, tyckes mig ingen kunna med skäl bestrida, att en sådan oformlighet bör rättas. Antingen må den blifva en Privat-Bank, under lagen och Konungamakten, lik alla andra verldens Banker: eller ock, om den skall blifva en Stats-Bank, införlifvad med Stats-organisationen såsom integrerande del och derifrån oupplöslig, må den fästas vid det hela, vid samhället, med samma band, som alla dess öfriga delar.

Jag tror visserligen, att, äfven med de garantier vi ega och af nu gällande lagar kunna ytterligare åstadkommas, skall den inländska crediten för vårt penningeverk för framtiden kunna tryggas. Men skall Banken fungera såsom Stats-Bank, bör den ock hafva credit öfver hela den handlande verlden. Att

sådan icke varit och icke nu är händelsen, beklagas allt jemt. Derföre har ock den industriella verldsrörelsen så litet kunnat komma till nytta för vår egen, emedan vårt mynt hvarken är godkänt eller ens känt på verldsmarknader. Saken hjälpes föga dermed, att några Silfverbitar med vår stämpel blifva der synliga. Man lär icke hafva glömt, att sådant varit försökt i fordna tider med föga framgång och säkerhet: och man lär nog fråga efter, på hvad botten de nya löften hvilat, på den gamla förväl kända firman Riksens Ständer, eller någon mera tillförlitelig garanti. Med hela vår myntreglering hade vi då icke hunnit längre, än måhända till en någorlunda ostörd industriell credit inom landet. Men utom landet vore förhållandet lika ofruktbart, som förr. Äfven denna omständighet anser jag lägga ny vikt till de förut anförda skäl.

Man förespeglar farhågor för följderna af denna Konungamaktens utvidgning. Slutledningen är dock svår att följa. Sedan man betygat det oinskräntaste förtroende för närvarande styrelse och den som i närmaste framtid emotes, så drager man deraf — hvilken slutsats? Man skulle tro, den, att en så lycklig erfarenhet bör gifva hopp om en framtida fortsättning. Nej — den, att möjligen kan förhållandet bli annorlunda, hvarföre man nu icke bör besluta, hvad man då försent skulle ångra. Men med all rättvisa åt denna försigtighet synes man dock, för consequensens skull, kunna fordra, att samma slutledning

blifvit följd åt motsatta sidan, då den troligen blifvit ännu mera bindande. Eller kan man tilltro folksmakten, sådan den nu är i detta fall, *allena*, mera varsamhet för missbruk, än Konungamakten *bunden*? Om ock man skulle våga sig åstad med samma loford öfver Riksens Ständers i Banko-Styrelsen alltid ådaga-lagda vishet, försigtighet och rättvisa, borde man ändock icke, efter samma slutsätt, frukta för en framtid, då förhållandet blefve förändradt? Nu åter, då man icke kan neka, att erfarenheten visat många prof af fullkomliga motsatsen, måtte väl anledningarna vara ännu starkare att önska en inskränkning i en makt, som är i sig själf vidunderlig och ofta visat sig skadlig. I öfrigt, då jag medgifver, att de redan befintliga garantierna, i grundlagens ordagranna föreskrifter, i Konungamaktens bestämmelse efter deras innehåll, äfvensom i den numera lyckligtvis hela nationen tillhöriga icke blott Bankens utan alla allmänna ärenders kännedom genom publiciteten, böra medföra nödig trygghet och säkerhet för allt missbruk af en i lagen qvarstående oformlig makt, så tyckes äfven mig böra medgifvas samma garantiers ännu större kraft emot en billig och rättsenlig.

Jag röstar *ja* till den föreslagna grundlags-förändringen.

Prosten *Bruzelius*: I det vigtiga ämne, som i dag utgör föremålet för det Högv. Ståndets öfverläggningar, tager äfven jag mig friheten att anföra några få ord till dagens Protokoll.

Då

Då Sverige 1809 gaf sig en ny grundlag och gränssorner emellan de båda Statsmagterne uppgjordes, erhöillo Rikens Ständer på sin del rättigheten att på egen hand och utan den andra Statsmagts nödvändiga biträde uppgöra Rikets allmänna penningeväsende, reglera credit-rörelsen och leda Capitalerne så, som dem för godt syntes — kortligen att bestämma Rikets hela industriella finance-väsende.

Nu finnes det enligt min tanke icke någon del af förvaltningen, som fordrar så mycken skarpsinnighet, så vidsträckta combinationer af alla samhällets förhållanden och en så djup kännedom af de särskilta näringarnes inbördes vaxelverkan som Mynt- och Credit-väsendet. Denna sålunda erkända svåraste gren af administrationen har enligt 1809 års grundlag blifvit lemnad helt och hållet åt Rikens Ständers bestyr, eller åt ett ganska betydligt antal personer, af hvilka största mängden öppet förklarar, att de icke förstå hvad dem är ålagdt att förvalta. Men denna förvaltningsgren har äfven en annan sida. Det finnes icke någon, som så hastigt inverkar på hvarje medborgares olika ställning och intresse. Förmedelst ett enda penndrag kan den göra den ene medborgaren rik och den andre fattig, förstöra den ene näringen och upplyfta den andre. Man kan således taga för afgjort, att under en sådan administration måste förr eller senare en strid uppstå mellan en mängd enskilta intressen och spekulationer, hvilka icke torde få inträde eller åtminstone icke

framgång inom en lagstiftande Församling, som företrädesvis icke har mer än ett enda stort intresse — Fäderneslandets. — Att öfverlemna denna administration till en styrelse med så många särskilda intressen är således icke något annat än att utkasta frön till de farligaste söndringar. Vår egen historia lemna äfven de mest talande bevis på denna sanning. Det var denna Riksens Ständers rättighet att ensamme administrera penningväsendet, som först undergräfd och slutligen öfverändakastade den Statsförfattning, som i en god afsigt grundlades 1720. Tvänne stora intressen, Naringarnes och Capitalisternes, fortsatte en hårdnackad strid under nära 50 år. Än utvidgande Credit-rörelsen till en oerhörd grad, än inskränkande den till naringarnes qväfning, spridde tvänne kämpande partier förvirring i landet, utdelade rikedom och fattigdom efter behag, bortskänkte millioner eller röfvade dem tillbaka. Ingen var säker om sin egendom och man bäfvade för en Riksdag som för ett oblidt öde, hvars magt ingen kunde mäta. Nationen, uttröttad af det sammanhangslösa i en sådan styrelse och förnedrad af sina representanters förfarande, önskade sluteligen blifva qvitt en frihet, som bar så bittra frukter, och sträckte sina händer efter de bojor, hvilka den ett halft sekel förut hade brutit. Dessa mörka blad i vår historia hade sannolikt icke funnits, om ej Riksens Ständer haft enväldet i förvaltningen af Rikets penningväsende, varit bolagsmän och domare i samma bolags flera gånger inträffa-

de concurser. Om vi sedan 1809 icke erfarit sådana frukter af en lika magt, så böra vi besinna, att äfven de första åren efter 1720 icke de verkningar förmärktes, som sedermera uppkommo af Ständernes enväldiga förvaltning, och att således den olikhet, som hittills märkts i våra närvarande förhållanden, icke kan vara en borgen för dess fortfarande i framtiden.

Men äfven det nya Sverige saknar icke erfarenhet af sådana verkningar. Vi hafva under det sista fjerdedels seklet märkt fenomen, som till någon del likna dem, hvilka fordom söndrade oss. Det finnes äfven inom den nya representationen frön till 2:ne partier, hvilka en gång kunna vidare utbilda sig, och vi hafva äfven 2:ne namn för dem: *Strypare* och *Vinglare*, motsvarande partitidens *Hattar* och *Mössor*. Vi hafva sett sedelutsläppningen den ena Riksdagen och sedelindragningen den andra, stiftandet af Disconter den ena Riksdagen och deras störtande den andra, lånerörelsens utvidgande den ena Riksdagen och dess indragning den andra, hvilket allt visar, att inom vår representation fortgår en strid af intressen, hvilka vexelvis besegra hvarandra. Och i detta fall, månne det finnes inom samma representation en kraft nog stark att tillbakahålla ytterligheterna och leda striden till Fäderneslandets bästa, eller om den är för svag, hvart skall denna strid till slut leda oss? Men i alla fall, om vi än förutsätta hos Riksens Ständer denna renhet i tänkesätt, denna öfvervigt af kärlek till foster-

landet öfver kärleken för egna fördelar, kunna vi väl uti en så stor och så blandad corporation våga förutsätta de kunskaper, hvilka jag nyss nämnt vara oundvikligen nödvändiga för att ej i en sådan administrations-gren begå de vådligaste misstag? Jag vill ej sjelf uppsöka dessa misstag; men jag hänvisar till de för- enade Stats- och Banco-Utskottens Betänkande N:o 1 under förliden Riksdag, för att hämta tillräckliga anledningar för en sådan misstan- ka. Jag vill blott nämna en enda af de der- ifrån tagna anmärkningar, (p. 47): "Det sy- stem af ett till visst belopp bestämdt rörelse- Capital, som man nödgats finna sig uti, då en förökning af detsamma på hittills öfligt sätt skulle haft en försämring af det gångbara myntet till följd, äfven som en godtycklig förminskning skulle hafva verkat en myntets förbättring, är ett rent våld, utöfvadt på Nä- rings- eller Förkofringsfriheten."

I följd af dessa betänkligheter finner jag mig föranlåten att bifalla den föreslagna för- ändringen af 72 §. Regerings-Formen, hvilken nu blifvit Riksens Ständer till antagande före- lagd.

Prosten *Ödmann*: Vid en frågas afgöran- de af så oberäkneligt inflytande på enskildt och allmänt väl, vågar jag tro, att äfven den svagaste stämman bör uttala sin öfvertygelse och från renheten af sitt uppsåt bör vänta undseende med den bristande förmågan att utbreda något nytt ljus öfver ett ämne, som redan från alla sidor blifvit så rikhaltigt upp- fattadt och utveckladt.

För att vinna en stadgad öfvertygelse, huruvida den föreslagna nya Redactionen af 72 §. R. F. vore af behofvet påkallad, har jag först sökt att göra mig ett redigt begrepp om så väl Allmän Lag som Grundlag, till anda, syftning och möjlig förbättring. Jag har då trott mig finna, att den Allmänna Lagen, som i sin tillämpning så ofta beror af Domarens personlighet, måste ovillkorligen följa alla nuanceringar af det enskildta lifvet och der de bestämda lagbuden icke räcka till för mångfaldigheten af särskildta och opåräknade förhållanden, Domaren bilda sig ett Domslut, grundadt på sannolikheter och jemnförelser, anställda i öfverensstämmelse med lagens anda och billighetens fordringar. Derföre heter det i Domare-Reglorna: *En god, beskedelig Domare är bättre än god lag, ty han kan alltid laga efter lägligheterna.* Blotta möjligheten af en sådan lags förbättring bör då genast tagas i beräkning; sannolikheten, att genom förändring någon verklig förbättring kan beredas, äger här vittsord, har rättmätiga anspråk att höras och få göra sig gällande. Ett möjligt misstag af de Lagstiftande är ock här lätt rättadt; en förklaring möjlig och snart användbar. Våra många, hvarannan korsande, lagförklaringar äro ett talande bevis derpå. Men ett helt annat förhållande är det med en Grundlag. Ingen tolkning deraf bör äga rum; den skall, såsom det heter, *efter ordalydelsen tillämpas*, d. ä. bokstafligen eller ordagrannt följas. *Någon för framtiden gällande förklaring*

får der ej stadgas, utan på det sätt, som enligt Grundlagens föreskrift i 81 och 82 §§. R. F. dervid iakttagas bör. Möjligheten af en förbättring; icke ens sannolikheten, att den genom en förändring vunnas, göra här tillfyllest; nej — det måste vara den innerliga fasta öfvertygelsen, den obestriddliga vissheten derom, som skall leda Konung och Ständer till det viktiga steget att gemensamt ändra Grundlagarne. Utan en sådan absolut visshet anser jag det icke blott lättsinnigt af en Representant, utan ock rakt stridande mot hans ansvarsfulla kall att rösta för en Grundlags-förändring, för hvars slutliga resultat han icke kan göra sig fullt redo. Men aldraminst bör afseende på personlighet här ingrediera bland motiverna.

Vid tillämpning af denna regel till i fråga varande Grundlagsförändring framställer sig då främst frågan, är denna förändring *nödig*.

Nödvändigheten deraf skulle härledas från de vacklande och till flere olyckliga följder ledande åtgärder, Rikets Ständer hitintills vidtagit i afseende på Bankens förvaltning. Genom den andra Statsmagtens deltagande i Bankens Styrelse eller, jag må väl kalla det, förmynderskap, skulle Banken hädanefter blifva tryggad emot missbruk, dess lagstiftning blifva ändamålsenligare, dess administration för fäderneslandet fullt välgörande. Det skulle vara ungefärligen, såsom då i det enskildta lifvet en oförständig husfader vanvårdar eller bortslösar sin egendom, lagens förmynderskap

träder imellan och tillsätter en god man att bättre förvalta qvarlefvorna. En sådan åtgärd är inom den husliga kretsen ofta både välkommen, nödig och nyttig. Misshushållaren sjelf vinner mest derpå, i thy han sättes ur stånd att fortfara med sitt slöseri. Men en sådan fortfarande vanvårdnad af Statens egendom får man ej tänka sig. Denna egendom förvaltas ej af enskilt man, hvars moraliska lyten icke så hastigt och lätt botas; den förvaltas af Rikets Ständer, kallade af det allmänna förtroendet att sörja för det allmänna bästa. Om dessa Ombud under en föregående period misstagit sig om sättet att bäst vårda sina medborgares välfärd, så vore det otillbörligt, ja i högsta grad orättvist att deraf för framtiden draga den slutsatsen, att samma vanvård med samma eller förökade olyckor i spåren äfven framgent skall inträffa. Tvärtom bör man vara öfvertygad, att blifvande Ständer, upplyste af sina föregångares misstag och varnade af deras bittra erfarenhet, skola med samkade sinnen och redliga uppsåt efter yttersta förmåga moget och klokt anordna en af Statens viktigaste angelägenheter och sålunda motsvara sitt fäderneslands rättmätiga fordringar. Eller skulle det icke vara ett tyst erkännande af vår egen oförmåga, en djup förödmjukelse för oss sjelfva, eller ett orättvist misstroende mot blifvande Ständer, hvilkas redbarhet vi ej kunne i förväg känna, men om hvilken vi heldre böre göra oss glada förhoppningar än förtvifla, att fränkänna Ständerna den fulla förvaltningen

af en Inrättning, som ända från dess stiftelse ansetts för Samhällets egendom och stått under dess enskildta vård och styrelse? Har då vår Representation gått tillbaka i stället för att gå fram? Skole vi, misströstande att den kan fullgöra sina ovilkorligaste pligter, redan i förväg afkunna dess dödsdom? Jag medgifver gerna, att en sådan dom vore förtjent. Jag är långt ifrån att tro, det vår nu varande Representation motsvarar sitt ändamål; jag har länge och innerligen önskat dess reform eller totala omstöpnig; men jag tror äfven, att ännu kan i dess föråldrade former finnas en kraft, som, upplifvad af tidens mäktiga ande och hänförd af omständigheternas drifkraft, kan i nödens stund underbart verka till det gamla Sveas ära och sjelfbestånd.

Om då den föreslagna Grundlagsförändringen icke är *nödvändig*, månne den tilläfventyrs kunde blifva *nyttig*?

Då redan så mycket från flere särskildta håll blifvit anfördt att bevisa, det den, långt ifrån att blifva nyttig, för Staten möjligen skulle kunna i en framtid blifva ganska vådlig, inskränker jag mig till att visa, det den äfven för Regeringen sjelf skulle leda till ingen nytta, men troligen till verklig skada. Jag har redan i det föregående anmärkt, att vid så djupt ingripande, allt omfattande och framgent gällande förändringar intet afseende på personlighet får äga rum. De ädelaste afsigter, de visaste beräkningar kunna blifva om intet och få den falska stämpeln af äregirighet eller herrsklystnad, derföre att

den osynliga hand, som håller händelsernas kedja, satte en gräns för den ädles verksamhet i tiden. Om Alexander den Store lyckats att enligt sin Philosophiske Lärares plan utbreda öfver Asiens länder Greklands sköna kultur, hade hans namn af samtid och efterverld blifvit nämndt ej blott med beundran, utan med välsignelse, och följderna af hans lysande segrar blifvit oberäknelige; men förderfvad af smicker och vällust slöt han i förtid sin bana, och den enda frukten af hans bragder var blod och tårar. Så omväxlas omdömet efter utgången, hvilken sätter pregeln på de menskliga företagen. Vi äge en åldrig Konung, hvars höga och lysande egenskaper förgäfves eftersökas hos någon annan af Europas nu lefvande Regenter. Vi äge en Kronprins, vid hvilken vårt Fädernesland fäster de gladaste förhoppningar. Men dessa dyra föremål för vår vördnad och tacksamhet äro dödlige, som vi alle. Ehuru högt uppsatte i Folkets kärlek och trohet de än äro, kunna de dock ej gifva oss någon säker borgen för en obegränsad framtid. Om vi ock med fullt förtroende kunde lemna i Deras händer en ännu större magt än den ifrågasatte, hvilken ansvarar oss, att denna magt icke i en framtid missbrukas? Att äfven Regeringar kunna begå misstag så väl som Folken, deraf behöfve vi icke se oss långt omkring efter exemplen. Äfven den bäste Monark kan ej sjelf se allt, kan ej höra allt. Han måste låna andras både ögon och öron. Det är denna den närmaste omgifnin-

gen, som ger färg åt föremålen och fart åt händelserna; men under den mäktiges sköld gömmer den undan sina egna misstag och minst af alla nås den af det juridiska ansvaret. Jag frågar då: Är det välbetänkt eller uttrycker det en sann Konunga-kärlek att inflytta en ädel Furste i en Förvaltning, der oförutsedda händelser, der alldeles oberäkneliga omständigheter kunna förvandla de klokaste anordningar till olyckliga misstag, och då välta hela skulden för Statens olyckor på Honom, samt vända det hemliga missnöjet eller tadellet emot hans helgade person? Man må ej invända, att detta tadel endast till hälften skulle drabba Regeringen; hvilken kan väl vara blind för den sanningen, att då Styrelsens Ombud äger rätt att deltaga i öfverläggningarne, bestämmer han ock till det mesta besluten? Alldrahelst skall detta inträffa i ett land, der man har väl grundade anledningar att prisa sin Monarks visa och välgörande afsigter. Bakom denna förskansning skulle Rikets Representanter alltid vara tillräckligt skyddade mot de missnöjdes tadel. Att samka allt flere anledningar till missbelåtenhet med Regeringen anser jag i högsta grad vådligt. Ja om man ej ägde så mångfaldiga exempel, att äfven det mest välmående nit kan af sin känsla hänföras ända derhän att genom öfvermåttet af tillgifvenhet skada sjelfva föremålet derföre, skulle man i en dyster stund och med tanken på händelser, som ligga för nära vår tid att vidröras, vara frestad att tro, det de, som nu ifra

för den nya Grundlagsförändringen, icke mena rätt och väl hvarken med Konung eller Fädernesland.

Det är af nu anförda skäl, hvartill ännu flere kunde läggas, som jag röstar emot den nya Redactionen af 72 §. R. F. — Min enskildta öfvertygelse må stå eller falla; den äger för liten vikt att inverka på andras. Jag har dock ansett för min medborgeliga pligt att yttra den.

Contractsprosten *Nordin*: Då Realisationen för 4 år sedan beslutades, ansåg jag nyttigt, att begge Statsmagterne dela väldet i Banken. Samma åsigt medförde jag hit till detta Riksmöte; jag döljde det icke. Konungens deltagande i Bankoväldet ansåg jag för en god garanti: Ständerna behöfva, så trodde jag, ett band på sig. Ty de hafva ej alltid hushållat väl med Banken, under deras envælde. Sedermera, vid närmare besinnande, och efter samtal med personer af motsatta tänkesätt, och efter återläsning af Betänkanden och Protokoll från förra Riksdagen, har jag blifvit tvekande och villrådig. — Villrådig, icke i anledning af sista veckornas larm i Tidningar: Jag föraktar allt skrik, som synes kunna föranleda söndringar mellan Konungen och folket. — Icke heller i anseende till considerationer, ehuru jag i kärlek till nu varande Konungen och dess Hus ger ingen efter, och skulle, om jag hade rättighet att följa min individuella böjelse, gerna medgifva medväldet i Banco-Lag-Stiftningen; ja, äfven öfverlemna åt denna Konung Bancoväldet helt och

hållet: Denne Konung skulle bättre styra, än alla Ständer; — men jag är villrådig, därför, att jag ej bestämdt förmår förutse, hvilka följder Bancoväldets delning kan möjligen medföra i en aflägsen framtid. Visst vore Konungens veto välgörande, om man i framtiden tänker sig möjligheten af svaga, lättfärdiga Ständer, som ej fråga efter Josephs skada; men man kan äfven, å motsatt sida, t. ex. under en förmyndare-regering, tänka sig, att veto kunde i en framtid begagnas, till hinder för god Banco-Lag-Stiftning: Vi äro människor alla. — Jag är ej bland dem, som för närvarande se spöken midt på ljusa dagen, eller faror nu, som ej finnas; men jag bäfvar för möjligheten, att våra barn eller barnabarn, skulle gifvas anledning att sucka öfver oss för det vi, utan behof, bortskänkt enväldet öfver deras Bank, och följaktligen öfver all deras egendom. Jag är ej viss, att framtiden blir belåten med att dela Banco-enväldet: jag är icke heller viss, om och huruvida vi ens hafva rättighet, att bortgifva någon del deraf: därför anser jag bäst vara, att begge Statsmagterna qvarblifva inom sina gamla rålinier: Jag vågar ej rösta för nya förslaget sill grundlagsförändring.

Doctor *Svedelius*: Då sjukdom gjort det för mig omöjligt att, så fullständigt som jag önskat, utveckla mina tankar öfver ifrågavarande 72 §., önskar jag blott att öppet få framställa de motiver, som utgöra grunden för mitt eget handlingssätt. För att bestämma min öfvertygelse i detta viktiga fall, har

jag återgått till de förhållanden, som vid sistledne Riksdag ägde rum. Jag var då en varm anhängare af den beslutade Realisationen, såsom ännu i min tanka det villkor, hvarför utan någon säkerhet i allmänna och enskildta transactioner, någon stadga i våra näringar aldrig stode att vinna, men jag nitälskade för densamma icke till hvad pris som helst, icke i förening med utländskt lån, icke utan all garanti. Alla realisationens vänner, hvilka utgjorde den stora pluraliteten och jag vågar säga, den del af Nationen, som förstod hvarom fråga var, fordrade en garanti för dess bestånd. Så länge förvaltningen af Bankens medel och lånerörelse berodde af 3:ne Stånds åtgärder och beslut, fanns ingen sådan, och Riksens Ständers hushållning med Bankens medel alltsedan 1809, långt ifrån att ingifva förtroende, måste nödvändigt väcka nya farhågor, att samma oredor, genom nya penningemissioner, kunde när som helst förnyas. Hans Maj:t Konungen sjelf vägrade, såsom bekant är, sitt Nådiga bifall till Realisation, intilldess en sådan garanti vore funnen. Men hvarest finna den? Endast i det uppdrag man öfverlemnade den andra Statsmakten, Konungen, att, till följe af en moralisk förbindelse, genom sitt veto förekomma alla sådane penningemissioner, som ej voro grundade på en redan för handen varande eller åtminstone vid behof ovillkorligen påräknelig valuta. Ännu nitälskar jag lika varmt för Realisationens framgång och anser den föreslagna garantien vara för närvarande den enda säkra för dess bestånd;

äfvensom hos mig en ren hederskänsla talar för dess antagande, enär H. M. Konungen vid sista Riksdag gjorde den till ett villkor för sitt bifall till Ständernes beslut om realisatio- nen och å Ständernas sida ingen hade då dervid något att erinra. Visserligen har jag härvid frågat, hvilken våda möjligen kunde följa af detta Konungen medgifna veto. Den skulle bestå antingen deruti, att Konungen använde sitt inflytande för att disponera Ban- kens vinst-medel till idkeligt consoliderande af Bankens fond, hvarigenom ett Strypsystem vore att befara till alla skuldsattas förderf. Men sannerligen — jag kan ej föreställa mig en Konung så litet omtänksam för sitt eget bästa, så likgiltig för sitt folks väl, att han skulle nitälska för en sådan idé, och eger han dessutom icke sjelf en motvigt i de behof som oundvikligen måste uppstå och till hvil- kas afhjelpande Banken gerna, till Nationens lättnad, må bidraga, så vidt det af dess be- hållna vinst-medel utan skada kan låta sig göra? Jag kan knappt tänka mig en sådan o- klokhet möjlig. Eller ock skulle vådan bestå deruti, att Konungen ville använda sitt infly- tande, att utan afseende på Realisationens be- stånd, genom nya penninge-emissioner till- fredsställa Statens verkliga eller förmenta be- hof, men troligt blir det väl aldrig, att han så litet skulle känna sitt eget intresse och sitt Folks, att han främst skulle välja den utväg till beskattning, som vore hastigast uttömd och hastigast skulle göra Stats-Inkomsterna otillräckliga. Dessutom tviflar jag ej ett ögon-

blick, att i en sådan händelse Riksens Ständer skulle både känna sin magt och veta att begagna sitt *veto*. Men skulle olyckligtvis, i en framtid, en Konung uppträda, nog missledd af egna intressen och nog förblindad, för att i hvilketdera fallet som helst, handla med halsstarrig öfverdrift — sannerligen, under närvarande tidsanda, — hans välde blefve icke långt.

Jag röstar för antagande af den föreslagna grundlags-förändringen.

Contractsprosten *J. J. Nibelius*: Äfven jag har med all den sorgfällighet, som för mig varit möjlig, sökt att i detta grannliga ämne stadga min öfvertygelse, och den öfvertygelse, till hvilken jag kommit, hvilat på grunder, som närmast öfverensstämma med dem, hvilka redan blifvit anförde af Professor *Grubbe*, af Dom-Prosten *Heurlin* och af Prosten *Åstrand*. Jag vill ej förlänga den redan så vidlyftiga discussionen genom upprepande af hvad desse Talare yttrat, utan får endast förklara, att jag med dem conformerar mig och således bifaller den ifrågavarande grundlags-förändringen.

Prosten *Lyth*: Jag skall icke bli vidlyftig; men då jag finner mig likasom uppmanad att begagna den dyrbara rättighet Grundlagen mig tillägger att i ett för Fäderneslandet viktigt ämne öppet framlägga min åsigt, skall jag sorgfälligt undvika hvarje missbruk så väl af denna heliga rättighet, som af medrepresentantens tålamod. Förslaget om 72:dra paragrafens förändring måste jag nu med *Nej*

besvara. Hade detta förslag inskränkt sig till ett *veto*, som äfven i finaniel Lagstiftning borde Regeringen tillkomma, skulle jag det-samma med fullkomlig öfvertygelse antagit. Väl har jag hört uppgifvas, att den positiva andel i denna Lagstiftning, som förslaget innebär, borde ej blifva vådligt, såsom i allt fall blott motsvarande den inflytelse Regeringen redan äger; men jag vill helst betvifla trovärdigheten af denna uppgift, såsom för begge Statsmakterna lika sårande.

Doctor *Nibelius*: Jag delar deras åsigt, hvilka anse en grundlags-förändring, i synnerhet i ett så viktigt ämne som det ifrågavarande, icke böra vidtagas, så framt man icke är fullkomligt öfvertygad om nödvändigheten af förändringen samt rättigheten af det nya, som föreslås till utbyte mot det gamla. Men att förändringen af 72 §. R. F. icke är nödvändig, föranledes jag att tro af Högl. Constitutions-Utskottets, vid sista Riksdag, afgifna af Comminister *Dahlgren* citerade memorial N:o 56; och jag har i denna tro blifvit styrkt af skäl, dem flera Högv. Ståndets Ledamöter redan anført. — Skulle åter en förändring, om icke för dess nödvändighet, likväl för dess möjliga nytta tillvägabringas, så borde den, enligt min tanka, icke vara så beskaffad, som den nu föreslagna. Om fråga blott varit att åt Regeringen lemna en negativ magt öfver Banken, skulle jag icke haft något att deremot invända; men att åt densamma inrymma ett positift inflytande i hit hörande ärender,

ärender, synes mig oaktadt allt, hvad å motsatta sidan blifvit anfördt, betänkligt. Jag röstar derföre mot förändringen.

Contractsprosten *Afzelius*: Hade den Redaction af ifrågavarande §., som i Höglofliga Const.-Utskottets Betänkande N:o 56 finnes intagen, fått qvarstå; så skulle äfven jag röstat för den nyttiga förändringen, emedan Konungen derigenom erhållit constitutionsenligt en tillräcklig makt att obehindradt befrämja Bankens säkerhet och bestånd, men nu, då Regeringen skall, såsom orden i det sednare betänkandet N:o 68 lyda, deltaga i stiftandet af lagar och stadganden; anser jag min pligt såsom Representant vara att lägga nej, af det skäl, att Regeringen i sådant fall skulle på en gång blifva den Controllerande och Controllerade, hon skulle sättas i nödvändighet att dömma i egen sak; hon skulle neddragas i underordnande bestyr, hvaröfver hon bör vara upphöjd, för att oväldig kunna vaka öfver det helas constitutionsenliga gång.

Biskop *Thyselius*: Utan förord och i största korthet, utbeder jag mig få förklara, hvarföre jag utan all tvekan, med fullkomlig öfvertygelse röstar för den föreslagna förändringen af Regerings-Formens 72 §. Hr Professor *Grubbe* har med fullständig bevisning utredt rättsgrunderne för Konungamagtens så positiva, som negativa deltagande i Bankens lagstiftning. Huru ogrundade och blottade på sannolikhet de farhågor äro, som man sökt härleda från antagandet af en på dessa obe-

stridliga rättsgrunder hvilande Grundlags-paragraph, har Contracts-Prosten Doctor *Moren*, efter min tanke, lika tydeligen ådagalagt. Samma skäl hafva allt ifrån början hos mig verkat samma oförbytta öfvertygelse. Ett nytt har redan vid första behandlingen af denna tviste-fråga tillkommit att förstärka dem. Det är farhågan för verkliga och stora vådor, vida skilda ifrån dem, med hvilka åtskillige ibland våre Publicister sökt förfära oss. Jag menar vådan af ett helt naturligt, icke blott den sansade opinionens, utan ock vår Landsfaderliga Regerings, misstroende till pålitligheten af allt hvad Riks. Ständer framställa, erbjuda och besluta, och vådan för ett framgent inblandande i alla våra angelägenheter af samma obudna nit, som nu så mångsidigt och på det mest slingrande sätt, än genom ogrundade beskyllningar, än genom en hycklad ömhet för vår Regerings förmenta farliga ställning, sökt förvilla omdömet och uppsluka så mångens, som det förmådde. Jag har äfven här någon gång hört nämnas den farliga Regerings-grundsatsen: "*Divide et impera.*" Den är äkta Machiavellisk, lika känd af folkförledaren som af tyrannen, aldrig begagnad af Fosterlands-vännen eller Lands-fadren. Hos vår styrelse har jag aldrig kunnat upptäcka ett enda spår deraf. Kunde det åter lyckas Folkförvillaren att söndra Konung och Folk, eller Folket inbördes; då skulle måske ett stackot och snöpligt välde falla på hans lott, men, det Gud förbjude! en långvarig trældom öfver oss alla. Förtroendet emellan Konung

och Folk, i laglig ordning representeradt, är Svenska frihetens och sjelfständighetens Palladium. Mätte det så öfverlemnas åt barn och barnabarn! Då går jag med lugn att hvila bland mina fäder. Jag slutar med den innerliga önskan, att mitt Fädernesland aldrig måtte erfara den bedröfliga sanning, som förvaras i slutmeningen af det väl bekanta tänkspråket hos en af Roms Classiska författare: *Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur.*

Doct. *Hvasser* och Contractsprosten *P. P. Svedelius* förenade sig med Doct. *Nibelius*.

Lector *Bergqvist*: Alldenstund jag icke äger nog förutseende för att i all erforderlig vidd och utsträckning kunna anställa en jemförelse mellan de fördelagtiga eller menliga följderna af den ännu gällande och den föreslagna redactionen af 72 §. R. F.; men i allmänhet för mig uppgjort och följer den princip, att icke förr afträda ifrån det närvarande och gällande, än jag funnit skadligheten deraf och nödvändigheten af en förändring, samt att en sådan princip företrädesvis är tillämplig vid frågan om Grundlags-förändring, saknar jag, enligt mitt sätt att se, all ratio sufficiens till ogillande af den nu gällande redactionen och röstar således för dess bibehållande. Ehuru misstag i åtgärder troligtvis alltid komma att åtfölja menskligheten, hvilat jag med fullkomligaste förtroende till båda Statsmagternas goda afsigter, och tror, att de under inbördes harmoniskt bemödande äga all erforderlig magt, för att vidtaga de åtgär-

der, som skola bereda Fäderneslandets sanskyldiga nytta och bestånd.

Contractsprosten *Öhrnberg*: Äfven jag anser mig förbunden att vid detta tillfälle tillkännagifva min mening, och får derföre förklara, att jag, i afseende på den nya redactionen af 72 §. Reg. Formen, finner skäl att rösta Nej.

Häruti instämde Fält-Prosten *Edvall*.

K. Lifmedicus m. m. Doct. *Ekström*: Enligt den åsigt, som af flera talare blifvit framställd, är det en representants pligt att oförstältd yttra sin öfvertygelse. Jag tvekar ej att på skäl, som af andra redan blifvit anförda, bifalla den ifrågavarande grundlagsförändringen.

Häruti instämde Professorn Doct. *Engeström* och Contractsprosten *Hallbeck*.

Biskopen m. m. Doct. *Wallin*: I denna vigtiga fråga, der tvänne meningar kämpa, lika aktningsvärda om de utgå från hvars och ens inre öfvertygelse, och veta att respectera hvarandra, — ämnade jag iakttaga tystnad, helst som intet hufvudsakligt synes mig kunna läggas till de skäl, som styrka den mening jag inom mig adopterat. Men då någon hvar tyckes göra till en hederssak att öppet bekänna sin tro i förevarande ämne, så måste äfven jag känna mig uppmanad till en sådan oförställd trosbekännelse. Jag tror då, att Banken, denna vår yppersta riksklenod är så dyrbar, att den väl må för-

tjena omgärdas af Konungs och Ständers gemensamma garanti. Jag tror, att den stabilitet, som Banken behöfver för sin credit och sitt bestånd, ej kan vinnas under en öfverstyrelse, som sjelf är en instabilitet, en periodisk apparition, som, under namn af Riksens Ständer, kommer och går, och återkommer under samma benämning, men vanligen med skiljaktiga åsikter, ofta benägen och alltid mäktig att omgöra eller upphäfva det förut beslutade; då deremot Konungamakten involverar något bestående och tillförlitligt; Sveriges Konung, stödd på Constitutionen och omgifven af ansvariga rådgifvare, kan ej vara sig sjelf olik, handlar med consequence, regerar utan afbrott; *Konungen dör icke* — hvarken mellan eller under Riksdagarne. Jag tror vidare, att, om de mesta klagomål, som hörts öfver Banken, haft sin grund deruti, att denna inrättning icke, såsom alla andra och hvarje individ inom Samfundet, varit ställd under civil lag, emedan Ständerne äro *öfver* lagen, så afhjelpes sådant till betydlig del derigenom att Konungen får sin hand med i Banko-Styrelsen, i thy att Konungen ej utan sina rådgifvares hörande kan något besluta eller vidtaga, dessa åter äro redoskyldige för hvad de af- eller tillstyrka. Jag tror sluteligen, att de farhågor, man, i afseende på det Kongl. *Veto*, förespeglar ur den aflägsna framtiden, ej äro så betydliga, ty äfven om en Konung ville missbruka detta *Veto* till motverkan af för folket nyttiga åtgärder eller till obehörigt utvidgande af sin makt, så

skulle väl ett sådant tilltag medföra sitt eget correctif. Men jag vill lemna detta derhän, för att blott hålla mig till hvad af gamla redaktionens försvarare ej blott medgifves, men högt uttalas, nemligen att vi under nuvarande regering ej hafva sådant att frukta; välan! låt oss då *nu* stifta en lag som, åtminstone aldrig till sina grundlineer, sin anda och syftning, påkallar någon ändring, utan som passar för alla tider, och som i det hela och hufvudsakliga innefattar all möjlig säkerhet mot vådorna, äfven om några smärre modifikationer, som kunde framdeles synas nyttiga, skulle, föreslagna under någon mindre gynnande, men dock öfvergående period, uppskjutas till en kommande, mer populär styrelse. Ur sådana skäl, och öfriga, som af andra blifvit utvecklade, ämnar jag votera för nya redaktionen.

Biskopen m. m. Doct. *Franzén*: Äfven jag får förklara, att jag bifaller förslaget, förnämligast af det skäl, som först af Prosten *Åstrand* framställdes och sedan blifvit af andra värda Ledamöter på det mest öfvertygande sätt utveckladt. Jag anser mig nu böra på samvetsgrannt allvar yrka en sådan säkerhet för Banken, som gör det till en verklighet, hvad jag en gång har vågat, på skämt, rimmande yttra:

Att Banken står, i trots af Riksens Ständer.

Man befarar i en framtid möjligheten af ett dylikt tillgrepp af Konungamagten, som

det af Gustaf Adolf försökta. Men hvarigenom blef det afböjdt? Männe genom den §., som Banco-Fullmäktige åberopade? Var det icke Konungens eget fall, som räddade Banken? I ett sådant ögonblick upphör allt rättstillstånd; och vid den lagförändring, som nu är i fråga, bör väl icke afseende hafvas på möjligheten af så olyckliga omständigheter, att för Rikets räddning Konungen måste afsättas eller Banken uppoffras.

Och då, uppå gjord proposition till bifall å den föreslagna grundlagsförändringen, hördes flera både Ja och Nej, framställde H. H. Ärkebiskopen och Talmannen följande Proposition:

Bifaller det Högst. Ståndet den nya redactionen af 72 §. Regerings-formen? Den det vill, lägge Ja, den det icke vill, lägge Nej; vinner Nej, kommer denna paragraph att förblifva oförändrad.

Härefter anställdes omröstning i vederbörlig ordning, hvarvid den nya redactionen af 72 §. Regeringsformen blef med 30 Ja emot 25 Nej bifallen.

Emot detta beslut reserverade sig Doct. Ruus.

§. 6.

Utdelades:

1:o Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse N:o 36.

2:o Expeditions-Utskottets Utlåtande N:o 4.

Ståndet åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.

Den 13 Mars 1834.

§. 1.

Af de från *Vällof. Borgare-Ståndet* ankomna Protokolls-Utdrag inhämtades, att till *Stats-Utskottet* remitterade blifvit: Herr *Linns* motion, angående anslag till uppbyggande af Fyrbåkar vid Rikets nordliga kuster, och Herr *Hahns* motion, angående dels nyssnämnde ämne, dels antingen inköp af hemman eller motsvarande lönförmoner för Lotsarne; till *Bevillnings-Utskottet*: Herr *Fries'* motion, angående förklaring i föreskrifterna om Bevillning och Recognitions-afgift för de sedan år 1803 anställde nya smiden och lindring uti export-tull å jernbruks-effecter; Herr *Bååths* motion derom, att den Stad, som erlägger Båtsmans-vacance-afgift eller presterar Båtsman, skall för den Staden anslagne jord icke vara skyldig att tillika betala rotetfrihets-bevillning; Herr *Petrés*, angående upphörande af Taxerings-Comitéer på landet och om pröfnings-Comitéers sammanträde uti 2:ne districter i vissa Län; till *Banco-Utskottet*: Herr *Langenbergs* motion, angående Silfver-utvexlingen; till *Lag-Utskottet*: Herr *Egnells* motion, angående förändring af 19 §. i Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818 om inteckning i fast egendom; till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Herr *Forssbergs* motion, angående befrielse för Theater-trupper i Rikets öfriga Städer från skyldigheten, att betala afgifter till Stockholms Dramatiska

Theaters och Kongl. Hof-Capellets Pensions-Cassor, Herr *Wijks*, angående nedsättning i Consulad-afgifter, och Herr *Petrés* motion, angående vissa bestämmelser, i afseende på Gevärs-fabricationen för Kronans räkning. Till svar å Preste-Ståndets inbjudning, föranledd af Doctor *Lindhls* motion, att Rikets Ständer skulle genom en Deputation betyga underdånig tacksägelse för den visa och hulda omsorg, som Kongl. Maj:t haft ospard till förhindrande af Cholera-sjukdomens inträngande i landet, meddelades, det Borgare-Ståndet inbjudningen antagit. Likaledes hade Ståndet bifallit *Banco-Utskottets* Memorial N:o 3 om Notarie-arfvode åt 3:ne Protocollsförande och antagande af ytterligare 2:ne Canslister; bifallit *Stats-Utskottets* Utlåtande N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiss å Kamereraren *H. H. Krutmejers* underdåniga ansökan om befrielse ifrån arrendet af Kronohemmanet Rinkeby i Stockholms Län, och N:o 8, i anledning af nådig Remiss å Enkan *A. G. Sahlmans* underdåniga ansökan om befrielse från skyldigheten att ansvara för arrendet af lotten N:o 51 af Upsala Hof-Stall-äng; remitterat till *Stats-Utskottet* Herr *Bruses* motion, angående arvoden till Städernas Rådstufvu-Rätter för befattning med tullmål; *samme Mans* motion, angående yrkad ersättning till Staden Calmar för Quarantaines-kostnader; Herr *Bååths* motion angående framställning, att Städnernes Magistrater och Tjenstemän må beviljas inträde uti Civil-Statens Pensions- samt Enke-

och Pupill-Cassa, eller i händelse detta icke kan bifallas, att en serskild Pensions-Anstalt måtte bildas för Städernes Magistrater och Embetsmän med en grundfond af allmänna medel; Herr *Ekstrands* motion i samma fråga; *samme Mans* angående jemkning i den skatt som utgår af de till Thorshälla Stad upplåtne Hemmanen Säby och Söderby; Herr *Halzings*, om reglering af Städernas Inqvarterings-skyldighet; Herr *Anderssons* om Stats-anslag för ytterligare en Provincial-Läkare i Halland; samme Ledamots motion om anslag för en Lärare vid Warbergs Skola; Herr *Rubins*, att Kronans Uppbördsmän i Städerna må af Statsmedlen lönas; Herr *Wijkmans* motion om Statsanslag till en stängsel omkring de vid Gamla Upsala Kyrka varande fyra Ättehögar; Herr *Wijks*, att Svenska Kyrkan i London må försäljas; samme Ledamots motion om ett årligt anslag eller understöd af 7,000 R:dr Banco till Chalmerska Technologiska Skolan i Götheborg; Herr *Olbers* motion om anslag för öppnande till segelfart af sundet i den så kallade Björnångehals nära Marstrand; Herr *Trolins* motion, angående Städernas Båtsmanshåll; Herr *Borgs*, angående Statsanslag till en Hamnbyggnad vid Cimbritshamn; samme Ledamots, om anslag till byggnader vid Lunds Universitet; Herr *Thörns*, om anslag till understöd för Carls-crona Stad och tillökadt anslag till nämnde Stads Fattigvård; Herr *Wærns* motion, angående upphörande af Riksgälds-sedlars utgifvande, samt derom, att de så kallade Depo-

sitions-räkningarna i Riksgälds-Contoret icke vidare må äga rum; Herr *Falthens* motion, angående minskning uti Tionden till Kongl. Maj:t och Kronan af Fahlu Grufva; Herr *Modins* motion, angående Statsanslag till premier för förbättrad tillverkning af buldan och foderväf; *samme Mans*, om inrättande af ett Kurhus i Sundsvall för Medelpad; Herr *Winbergs* motion, angående fortfarande nedsättning uti Aluntionden för Lofvers bruk; *samme Ledamots* motion, angående nedsättning uti afgifter å Svenska Aluntillverkningen i allmänhet; Herr *Forsbergs* motion om anslag till lön för en ny Lärare vid Skolan i Strömstad, eller ock till förbättrande af de der redan anställde Lärares lönevillkor; Herr *Sjöbloms*, att det Nyköpings Stad till muddrings anställande i farvattnet intill Staden beviljade årliga anslag af 400 R:dr Banco, må på en gång för 10 år uppbäras med 4,000 R:dr Banco; Herr *Bååths* motion, angående dels lån, dels understöd af allmänna medel till en Hamnbyggnad vid Wadstena; Herr *Israël Winblads* motion, angående förändrad organisation af Enköpings Skola och deraf föranledt anslag; Herr *Wijkmans* motion, angående anslag för inrättande af ett practiskt Institut för dem, som ärna ingå i Rikets Rättegångs-Verk; Herr *Ståhls*, angående anslag för en Provincial-Läkare i Halland; Herr *Wedbergs*, angående årligt bidrag till utvidgande af Askersunds Skola; *samme Ledamots* motion om förökadt anslag till Gymnastiska Central-Institutet i Stockholm; Herr *Anders-*

sons, om bidrag af Statsmedlen till förbättrande och iståndsättande af Warbergs hamn; Herrar *Wijks*, *Santessons* och *Lefflers* motion, angående lindring uti Götheborgs Stads Inqvarterings-skyldighet; Herr *Björcks* motion om ny aflöningsstat för Kongl. Svea Hof-Rätt, till beloppen åtminstone motsvarande Rikets Collegiers; Herr *Mellbins*, om upphörande af Städernas skyldighet, att underhålla i stad för brott häktade personer intill dess slutligt utslag fallit; Herr *Olbers* motion om Statsanslag för uppmuddring af Nordre-elf vid Kongelfs Stad; *samme* *Ledamots*, om ytterligare Statsanslag eller räntefritt lån af 4,000 R:dr till staden Marstrand m. m.; *samme* *Mans*, om lindring i Båtsmanshållets utgörande för Fahlköpings Stad; Herr *Egnells* motion angående Statsanslag till fullbordan af Stångåns uppmuddring och en hamnbyggnad vid Linköping; Herr *Bööks*, angående Städernas tillgodonjutande ifrån denna Riksdag af den provisoriska lindring i båtsmanshållet och Vacance-afgiften, som Ständerna vid sista Riksdag funno billig och föreslogo; Herr *Hahns* motion om afskrifning eller lindrigare betalningsvilkor, i afseende på de skulder för erhållen undsättnings-spannemål, hvarföre Innevävarne i de fyra norra Länen, som utgöra Hernösands Stift, till Staten ännu häfta; Herrar *Wijks*, *Santessons* och *Lefflers* motion om inrättande på Statens bekostnad af en Arbets- och Corrections-anstalt inom Götheborgs- och Bohus Län; Herr *Trolins* motion, angående lindring i Södertelje Stads Inqvarterings-skyld-

dighet; Herr *Cederborgs*, angående löner för ytterligare 2:ne Hof-Rätts-Råder och 2:ne Assessorer uti Kongl. Götha Hof-Rätt samt, i fall anslag till dessa löner beviljas, adjunctions-medlens upphörande derstädes; Herr *Santesons* motion, angående användande af Rikets Stats-Verks alla intrader af Lots- och Båtsinrättningen till samma inrättnings underhållande och fullkomnande; Herr *Hallings*, om den föreskrift till Riksgälds-Contoret, att icke, utan serskilt förordnande af Rikets Ständer, vidtaga någon åtgärd till verkställighet af 55 §. uti 1830 års Riksdags-beslut, angående upptagande för Statens räkning af ett lån, högst 2,000,000 R:dr Svenskt Specie efter gamla myntfoten; och Herr *Sjöbloms* motion derom, att för Landshöfdinge-Huset i Nyköping skola betalas utskylder till Stadens Cassa; remitterat till *Bevillnings-Utskottet*: Herr *Malmbergs* motion, angående behovet att afhjelpa missförhållandet emellan Rikets export och import; Herr *Hallgrens*, om åtskilliga förändringar i nu varande Bevillnings-Förordning; Herr *Egnells*, om Bränvins-minuterings-rätt för Krögare, Källarmästare och Gästgifvare; Herr *Lundins*, angående förändring af 14 §. 2 Art. af 1830 års Bevillnings-Förordning; Herr *Wærns*, angående förändring i 3 Art. 72 §. Bevillnings-Förordningen, i afseende på grunderna för Bevillningen i Bruk och Bergverk; Herr *Valleys*, angående lindring i Postporto, synnerligen för utländska bref; Herr *Holms*, angående förändring i nu gällande Chartæ-Sigillatæ-Förordning, i afse-

ende på Embets- och Tjenstemäns afsked; Herr *Wijks*, angående förslag till förändringar i afseende på Postväsendet; Herr *Hessles*, angående beskattning af utländska Handels- och Fabriks-Expediter; Herr *Grapengiessers*, angående åtskilliga bestämmelser, i afseende på reglering af Handels-förhållanderna emellan Sverige och Finland; Herr *Lefflers*, angående lämplig tull å den ekbark, som utskeppas; *samme Ledamots* derom, att underdånig anhållan må hos Kongl. Maj:t göras, att bränvins-bränningen måtte inställas den 1 nästk. Maj eller Junii; Herr *Bruses*, om förändring i 14 §. 2 Art. af nu gällande Bevillnings-Förordning; Herr *Anderssons*, angående förslag, att præmium af 16 sk. B:co må beviljas för hvarje Tunna bevisligen exporterad Svensk Spannmål; Herr *Hahns* motion, om exportfrihet, för alla Norr- och Westerbottens producter, för import af säd, om nederlags-rätt för Städerna Umeå, Piteå och Luleå, och derom, att tull för i Norrland till utländsk Man försålde eller för dess räkning byggde fartyg må upphöra; Herr *Frodells*, angående yrkande af förhöjning uti inkommande tull å dels alster som af Svenska jordbrukare produceras, dels utländske Handtverkeri-varor; Herr *Mellbins*, om fortfarande af den uti 166 §. af nu gällande Bevillnings-Stadga Östersunds Stads Borgare medgifna lindring uti bevillningen; Herr *Wijks*, rörande reglering af Bränvins-bränningen och beskattningen derå, så att den ovillkorligen och bestämdt må verka till Bränvins-prisets betydliga förhöjning,

Herr *Bööks*, om befrielse från så kallad skeppare-afgift för sådane Storbåtar i Roslagens skärgård, som tillhöra allmogen, och endast begagnas för forsling af deras Hemmans-producter till Stockholm; Herr *Santessons*, om förändring i vissa föreskrifter i nu gällande Bevillnings-Förordning; Herr *Wijkmans*, om upphäfvande af den uti nu gällande Bevillnings-Förordning föreskrifna classification, så vidt den har inflytelse på Borgares taxering, samt *samme* *Ledamots* motion, rörande Brännvinsbränningen; remitterat till *Banco-Utskottet*: Herr *Lakes* motion, angående realisationen; Herr *Hahns* derom, att ett Banco-lån af 3000 R:dr, mot första inteckningen i Umeå Stads nybyggda Rådstufva, må beviljas; Herr *Wærns*, angående afskrifning utur Bankens och Riksgälds-Contorets räkenskaper af inom linien, såsom en Bankens äldre fordran, af Riksgälds-Contoret balancerade 4,014,000 R:dr; Herr *Totties*, om fortfarande intill nästa Riksdag af Jern-Contorets Creditif i Rikets Ständers Bank; Herr *Grapengiessers*, angående realisationen; Herr *Santessons* motion derom, att den i Rikets Ständers Bank gällande ordning, att en bestämd del af vissa Banco-Verkets Embets- och Tjenstemän skola vara af Frälse och de öfriga af ofrälse-stånd, måtte upphävas; Herr *Ekermans*, angående Silfverutvexlingens början den 2 Januarii 1835, under vissa villkor; samt Herr *Wedbergs*, med hemställan, att beredandet af realisationens verkställighet måtte ske uti Stats- och Banco-Utskotten gemensamt; remitterat till *Lag-*

Utskottet: Herr *Lefflers* motion, angående tillägg i 17 Cap. Handels-Balken; Herr *Rubins*, angående nödvändigheten deraf, att offentligen kungöra de fall, då det stadgas, att omyndige må, utöfver den i Lag föreskrifna tid, än vidare förblifva i sådant tillstånd; Herr *Olbors*, derom att bestraffning med spö och ris måtte alldeles upphöra samt att stadgandet i 21 Cap. 3 §. Missgernings-Balken om rådbråkning och föreskrifterne om qvalification af dödsstraff må upphäfvas; *samme Ledamots* motion, angående åtskilliga bestämmelser, i afseende på Rättegångars skyndsammare behandling; Herr *Holms*, angående upphörande af fora privilegiata; *samme Ledamots* motion derom, att stadgandet uti 22 Cap. Rättegångs-Balken om berättelse uti lagvadda mål vid Rådhus-Rätt i de Städer, der Kämners-Rätt finnes, måtte upphöra; Herr *Hembergs*, angående förändring af 21 Cap. 3 §. Missgernings-Balken; Herr *Modins*, om upplifvande af 8 §. 2 Cap. och förklaring af 6 §. i samma Capitel uti 1766 års Fiskeri-Stadga; Herr *Totties*, angående föreskrifter i afseende på invisningar emellan enskilde; Herr *Wijks*, angående förändringar uti 5 och 7 §§. 17 Cap. Handels-Balken; Herr *Hessles*, angående förändring i 13 §. Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, om inteckning i fast egendom; *samme Ledamots*, om förändring i Kongl. Förordningen den 17 April 1728, i afseende på stadgandet, att Kongl. Svea Hof-Rätt skall vara Öfver-Domare i alla Tullmål; Herr *Wijkmans*, angående

gående tillägg uti Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, om lagfart å fast egendom; *samme Ledamots* motion, angående föreskrift om frälse-skatte-jordägares rätt att lösa deraf utgående ränta, då den säljes utom börd; *samme Ledamots*, angående förändring af 16 Cap. 15 §. Jorda-Balken; *samme Ledamots* motion, med hemställan att de paragrapher i Missgernings, Utsöknings- och Rättegångs-Balkerne, der offentlig afbön utsättes, må sålunda rättas, att berörde påföljd uteslutes, samt att deremot icke allenast bötesstraff å ärekränkningar i ett proportionerligt förhållande förhöjas, utan äfven Lag-Comiteens förslag till 13 §. 18 Cap. Straff-Balken göres såsom Lag gällande; *samme Ledamots* motion, angående förändring af Kongl. Förordningen den 5 Mars 1746 om deras straff som olofligen uppbryta andras bref och derutur taga penningar eller penningevärde; Herr *Santesons* motion, om upphäfvande af Pupillers och Kronans prioritet i fordringar och alla så kallade tysta förmåns-rätter samt om inrättande dels af Provincial-Pupill-Kammare, dels af Notarii-Publici-Contor, lämpade efter landets förhållande; Herr *Trolins* motion, med anhållan att Staden Sigtuna må, utan rubbning i sina Privilegier, ställas under Erlinghundra Härads-Rätts jurisdiction; Herr *Holms* motion med förslag till förtydligande af 1 och 2 §§. 4 Cap. Jorda-Balken; remitterat till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Herr *Ståhls* motion, angående Sta-

pelstads-rätt för Falkenberg; Herr *Bruses*, angående yrkad rättighet för Staden Calmar, i likhet med den, som för Staden Wisby uppgifves äga rum, i afseende på fribrefs uttagande; Herr *Bååths* motion, angående inrättande af Vexel-Undervisnings-Skolor i hvarje Församling eller Pastorat; *samme Ledamots* motion, angående tillägg och förklaring uti 2 Sect. 1 Cap. 1 §. i 1820 års Skol-Ordning, i afseende på Städernes skyldighet att bygga och underhålla lärohusen; Herr *Modins*, angående förklaring öfver 1:sta punkten i Kongl. Kungörelsen den 27 Augusti 1828, om afgift till Sjömanshusen af så väl In- som Utländska fartyg; Herr *Petrés* motion derom, att nya dels Soldat- dels Båtsmans-nummer, uppkomne af den utaf 1826 års Roterings-Commissioner föreslagne tillökning i Ordinarie Knechte-hållet, må, i stället för att med Manskap besättas, efter omständigheternas föranledande, disponeras till lindring i den gamla nu existerande Roterings-skyldigheten; Herr *Ekstrands*, angående en Marknads hållande i Mariæfred; Herr *Hallgrens*, angående olägenhet för vissa Städer af Regementers så kallade Recrut- och Remont-möten; *samme Ledamots* motion om förbud emot Monopoliers stiftande till menigheters förfång, härifrån dock undantagne de privilegia exclusiva, som Kongl. Maj:t på vissa år till nya uppfinningars befordrande nådigst beviljar; uti hvilket ämne Herr *Leffler* sig yttrat; Herr *Hahns* motion derom, att Råneå Socken med dess lastageplats må åter stationeras under Luleå Stads

Sjötullskammare; *samme Ledamots* motion derom, att Lapplands Socknar Arjeploug och Arfvidsjaur, som nu höra till Westerbottens Län, må hädanefter komma att höra till Norrbottens Län; Herr *Wijks* motion om upphäfvande af nu existerande afgifter till Svenska Kyrkan i London; *samme Ledamots* motion om förtydligande af 8 mom. 16 §. Kongl. Maj:ts Nådiga Lots-Förordning af den 16 Maji 1827; Herr *Justelii* motion, angående Gästgifveriets förflyttning från Skillingrum, nära Wimmerby, till nämnde Stad; Herr *Olbers* motion derom, att Stad, hvarest Garnizon finnes, icke må vara skyldig i sin Fattigvård upptaga Enkor och Barn efter dem, som tillhöra Garnizon och i tjensten aflidit; Herr *Trolins* motion om rättighet till Fabrikers anläggande i Staden Sigtuna, utan förnärmande af der befintliga Handtverkare; Herr *Hallings*, angående Consulad-afgifter; Herr *Thörns* om premier för plantering och vårdande af Ekar; *samme Ledamots* motion om Kungörelse i Carlscrona Veckoblad af arbete för Flottans Station derstädes, på det anbud dervid må kunna inlemnas af Stadens Handtverkare; Herr *Langenbergs*, om den föreskrift, att till Ångfartygens fortskaffande skall användas Stenkol i stället för Ved; Herr *Walleys* motion derom, att fribref må gälla för hela resan för ett fartyg till dess det återkommer i Svensk hamn, der lossning sker; Herr *Wijks* motion angående förändring af 9 §. i Kongl. Reglementet den 9 Maji 1822, i afseende på mätning af Skepp och Farkoster; Herr *Hallings*

motion, angående förändring i Kongl. Förordningen den 11 Februarii 1832, rörande den så kallade Landtmanna-seglationen; Herr *Sjöbloms* motion om upphäfvande af förbud för Gesäller att begagna Gästgifvareskjuts; Herr *Santessons* motion derom, att Handels-Tractaten med Ryssland, hvilken löper till ända med detta års utgång, icke må, i afseende på varu-import, fortfara; *samme Ledamots* motion om förändring i lösen för Gravationsbevis; Herr *Trolins*, angående förhöjning i skjutslegan för Södertelje Stad; Herr *Mellbins*, om en förändrad organisation i skjutsningen, genom inrättande af Diligencer, hvartill en bestämd afgift af de skjutsskyldige skulle ingå; Herr *Petrés* motion om Krono-skjutsens bestridande, åtminstone i fredstid, genom af Konungens Befallningshafvande föranstalltade frivilliga öfverenskommelser med Allmogen; *samme Ledamots* motion om upplösningen af Kongl. Förvaltningen af Sjö-Ärenderna, samt dess göromåls öfverflyttande på Kongl. Krigs-Collegium; Herr *Hahns* motion om upphörande af det inom Hernösands Stift brukliga så kallade Viaticum till medellösa Studerandes understöd; *samme Ledamots* motion om lämpligare redaction af nu gällande Expeditions-Taxa, samt Herr *Cederborgs* motion, angående vissa föreskrifter, i afseende på befordringar inom Kongl. Post-Verket; remitterat till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*; Herr *Normans* motion derom, att den genom Kongl. Förordningen den 11 Februarii 1832 Landtmän förunnade fria seglations-rätt med

öppna små båtar på utrikes orter må upphöra; Herr *Wærns* motion om upprättande af en allmän Communal-lag och Municipalitets-Författning; äfvensom ett af Herr *Cederborg* aflemnadt anförande i anledning af Herr *Bååths* motion om Vexel-undervisnings-Skolors inrättande i hvarje Församling eller Pastorat; remitterat till *Banco-Utskottet*: Herr *Santesons* motion, med förslag, att Bankens nu ägande Låne-Contor i Götheborg kunde få upplåtas åt Bolag af enskilda personer; Herr *Hallgrens*, angående förändring i föreskrifterne om enskildes assignerings-rätt på Banken; Herr *Wærns* motion innehållande åsigt om Bankens organisation; remitterat till *Bevillnings-Utskottet*: Herr *Hallgrens* motion, angående Båtsmans-Vacance och Rotefrihets-afgift af Städerna; Herr *J. Winblads* motion om användning af blifvande Bränvins-skatt; Herr *Lefflers* motion, angående dels förbud emot införande af åtskilliga öfverflödsvaror och dels beläggande med hög tull af dem, som ännu icke äro möjliga att förbjudas, men väl böra kunna undvaras, äfvensom derom, att Rikets Ständer må genom underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det tackes Kongl. Maj:t genom utkommande Författning uppmana till ett tarfligt, måttligt och sparsamt lefnadssätt; Herr *Bööks* motion om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att Kammar-Rätten måtte förståndigas att ej vidare fullfölja de emot åtskillige Städers Magistrater och Borgerskap gjorda anmärkningar och reservations-kraf för förment underlåten Taxering af Rotefrihets-

afgift; Herr *Hahns* motion om åtgärders vidtagande till beredande af skydd åt den inhemska Pappers-Fabricationen, och Herr *Santessons* motion angående lindring eller nedsättning i utgående tull å Alun-tillverkningen i Riket; remitterat till *Stats-Utskottet*: Herr *Wærns* motion om anslag till inrättande af trenne Landtbruks-Skolor i Riket.

Lades till Handlingarna.

§. 2.

Af de från Hedervärda *Bonde-Ståndet* ankomna Protokolls-utdrag inhämtades, att till *Stats-Utskottet* blifvit remitterade Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner:

- 1:o Om förlängning i ytterligare 10 år af de för en Pant-låne-inrättning i Hufvudstaden beviljade förmåner;
- 2:o om Rotefrihet för Capellans-Boställen samt ersättning eller vederlag åt de Capellaner, hvilkas boställen än vidare komma att i roteringen qvarstå, äfvensom rörande befrielse från öfverrotering för åtskilliga hemman i Jönköpings och Kronobergs Län, och i sammanhang dermed om vacance-afgift för ordinarie rotering underkastad jord, som icke prästerar rotering in natura.
- 3:o Om fortfarande anslag till Ull-Discontfondens förstärkning, samt Ull-culturens och Ull-productionens befrämjande i Riket.
- 4:o Om indelnings-jemkningen i Blekinge, och
- 5:o angående Roterings-jemkningen i Westerbottens Län.

Anders Danielssons motion om upphörande af Kronans rätt till Strandvrak; *Pehr Henrikssons*, från Norrbottens Län, Memorial om tillstånd för Innevånarne i Luleå Fögderi att utan afgift till Kronan begagna fisken inom deras hemmans rågång, och vid de stränder till hvilka deras område sig sträcker; *Anders Mårtenssons*, från Jemtlands Län, motion om anslag till en väg-anläggning vid östra sidan af Storsjön; *densammes* motion om upphörande af de så kallade Öfverskotts-Röke och Provincial-Läkare-medels afgifter, och *Jacob Kihlbloms*, från Södermanlands Län, motion att, i afseende på realisationen, Landtmannens skatter må, efter medium af 10 års Marktgångspris, förvandlas till spannmål och kött, och sedermera utgå in natura eller efter nämnde pris; till *Bevillnings-Utskottet*: *Nils Pehrssons*, från Södermanlands Län, motion om befrielse för den så kallade Tidningen för Bonde-Ståndet från vanliga stämpel-afgiften; *Erik Nilssons*, från Jemtlands Län, motion om Bevillnings-afdrag för ränta, då den uppgår till eller öfverstiger 4 procent; *densammes*: om nedsättning i Tull-afgifter för export-varor, och förhöjning för import- och serdeles öfverflöds-varor, samt om Tull-afgifternes för de sednare utgörande i silfver; *densammes* motion om upphörande af Kurhus-afgiften i Jemtlands Län; *Johan Olof Dahlbergs*, från Wester-Norrlands Län, Memorial med förslag till ny Bevillningsstadga; till *Banco-Utskottet*: Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om utmyntnings-grunderna för till-

verkning af Koppar-skiljemynt och Dukater; Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående Kontrollerne för belåningen i Banken af Tackjern på Stockholms våg; *Johan Erik Janssons* från Wermlands Län och *Lars Pehrssons* från Westmanlands Län motioner i samma ämne; *Erik Svanbergs*, från Wester-Norrlands Län, motion rörande garantier för realisationens bestånd, och *densammes* motion rörande Bankens lånerörelse; till *Banco- och Lag-Utskotten*: Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse, med förslag till Lag för Banken m. m.; till *Lag-Utskottet*: *Johan Jacob Rutbergs*, från Norrbottens Län, motion, att för Norr- och Westerbottens Län tiden för klagan öfver Hof-Rätts Dom och Utslag må förlängas; *Nils Insulin*, från Stockholms Län, motion, att närmare stadgas må hvarest sjelfspillingar skola nedgräfvast; *Johan Jacob Rutbergs* motion rörande ändring i 19 §. af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818 om Inteckning i fast Egendom, och *Samuel Anderssons*, från Östergöthlands Län, motion om skyldighet för svarande part, som vid Under-Domstolar erlägger vad, att inom 14 dagar derefter gifva sin vederpart sådant tillkänna; till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: *Anders Danielssons*, från Elfsborgs Län, motion rörande permittering af manskap vid de värfvade Regementerna, och *Johannes Johanssons* från Götheborgs och Bohus Län, Memorial rörande anstalter till Nordsjö-fiskets upphjelpande; till *Stats-Utskottet* följande Memorial, af *Johan Petter Jansson*, från

Stockholms Län, om rättighet för de Rådmansö Kungsgård underlagde Hemman, att få lösa sina Hemmansräntor efter ett visst stadgadt pris; af *Hans Hansson* från Bohus Län, om anläggande af ett Krono-Magazin i Strömstad, på det Innevånarne i den delen af Länet kunde der få leverera Krono-tionden in natura; af *Anders Johansson* från Upsala Län, om förökadt anslag till Institutet för döfstumma; af *Thomas Nilsson*, från Christianstads Län, att skattskyldige, efter Debetsedlarnes qvitterande, må vara frie från vidare kraf eller anmärkning för det året, och af *Carl Gabrielsson*, från Östergöthland, om tillökning i Länsmännens löneförmoner; till *Banco-Utskottet*: *Lars Larssons*, från Elfsborgs Län, Memorial, om förlängd omsättningstid för Lån i Låne-Contoret i Götheborg; till *Lag-Utskottet*: *Olof Olssons*, från Östergöthland, motion om utarbetande af tillförlitliga och tillräckligt upplysande sammandrag af alla slags gällande Lagar och Författningar; *Anders Anderssons* från Westerås Län, Memorial, med förslag till ändring i 30 §. af Concurs-lagen den 12 Mars 1830; *Lars Larssons*, från Elfsborgs Län, Memorial, om rättighet för Nämndemän, att utfärda stämningar, utan afgift till Domaren; *Olof Jeppssons*, från Blekinge Län, Memorial, om förändring i straffet för fylleri-förseelser; till *Bevillnings-Utskottet*: *Erik Erssons*, från Westerås Län, Memorial, angående den bevillning, som kan böra åläggas Hemmans åboer i Sättra By för mathållning åt Brunnsgäster; *Lars Larssons*,

från Elfsborgs Län, Memorial, om förbud emot införsel och förbrukning af utländska öfverflödsvaror, och *J. O. Dahlbergs*, från Wester-Norrlands Län, motion om bevillning å handel och rörelse; till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: *Pehr Jönssons*, från Skåne, motion, om försäljning till Skatte utaf de af Presterskapet i Skåne innehafvande Stom-, Annex- och Mensal-Hemman; till *Stats- och Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotteten*: *Bengt Gudmundssons*, från Halland, Memorial, angående Kyrko-Hemmanen i Halland; öfverlemnadt till *Stats-Utskottet* Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse angående den af Rikets Ständer tillstyrkta inställelse af all ny Indelning till ordinarie Knektehåll af oroterad jord; till *Bevillnings-Utskottet* en af *J. O. Dahlberg*, från Wester-Norrland, väckt motion, att Curhus-afgiften i Medelpad kunde användas till inrättande af ett Curhus i Sundsvall; till *Stats-Utskottet* remitterat Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om rote-frihet för Capellans-Boställen och om befrielse från öfver-rotering på åtskillige Hemman i Jönköpings och Kronobergs Län m. m., jemte ett af samtliga Riksdags-Fullmäktige från Jönköpings Län, rörande detta ämne, ingifvet Memorial; bifallit *Stats-Utskottets* Memorial N:o 17, om tillökning med 2:ne Canslister af Utskottets Betjening; bifallit *Bevillnings-Utskottets* Memorial N:o 1, om antagande af tvänne Canslister utöfver den i Riksdags-Ordningen bestämda personal; likaledes bifallit *Banco-Utskottets* Memorial N:o 3, med an-

hållan om Notarie-arfvoden åt 3:ne Protokolls-
förande vid Utskottets afdelningar, och att få
antaga ytterligare 2:ne Canslister.

Lades till Handlingarna.

§. 3.

Föredrogs Lag-Utskottets d. 8 dennes
bordlagda Utlåtande N:o 1, i anledning af
Herr *Fredrik Leonard Rosenqvists* motion,
om ett tillägg till 1 Cap. 2 §. Straff-Balken.
Bifölls.

§. 4.

Föredrogs Stats-Utskottets d. 8 dennes
bordlagda Utlåtande N:o 12, i anledning af
Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om afskrif-
ning af en i Salpeterfondens räkenskaper ba-
lancerad summa, utgifven såsom lån till Carl
Gustafs Stads Gevärsfactori.

Bifölls.

§. 5.

Föredrogs Stats-Utskottets d. 8 dennes
bordlagda Utlåtande N:o 13, i frågan om ef-
tergift af ett Dana-arf till Piteå Stad.

Bifölls.

Härvid reserverade sig Contractsprostarne
Östberg och *Nordin*.

§. 6.

Föredrogs Stats-Utskottets d. 8 dennes
bordlagda Utlåtande N:o 14, i anledning af
Arrendatorns utaf Svartsjö Kungsgård, f. d.
Grosshandlaren *Weners* ansökning om ned-
sättning i arrendet.

Bifölls.

§. 7.

Föredrogs Stats-Utskottets d. 8 dennes bordlagda Utlåtande N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Remiss, i frågan om sökt eftergift af Öfver-Inspectoren *Borghs* Sterbhusdelägare ådömda anmärknings-medel.

Bifölls.

§. 8.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets d. 8 dennes bordlagda Memorial N:o 1, om antagande af Trenne Canslister utöfver den i Riksdags-Ordningens 24 §. bestämda personal; hvarvid

Contractsprosten *P. P. Svedelius* yttrade: Secreteraren i Utskottet har försäkrat, att behovet af denna ökade Cansli-personal nu vore stort, men att den, när minskade göromål i Utskottet det tilläte, skulle entledigas, hvadan jag tillstyrker bifall.

Doct. *Grevillius* instämde häruti, med tillägg, att Utskottet, så vida det ej varit öfvertygadt om behovet af denna tillökning, ej skulle hafva tillstyrkt den samma.

Lect. *Bergqvist* upplyste, att redan öfver 90 mål blifvit till Utskottet remitterade och att ett mångdubbelt antal vore att förvänta, hvadan han äfven tillstyrkte bifall till Memorialet.

Bifölls.

§. 9.

Föredrogs Stats-Utskottets d. 8 dennes bordlagda Utlåtande N:o 16, i anledning af återremiss å Betänkandet N:o 2, och beslöts,

att Högy. Ståndet, som bifallit det sistnämnda, skulle låta detta hvila, till dess det i de öfriga Stånden blifvit afgjort.

§. 10.

Föredrogos Eccl.-Utskottets Lag-Afdelningens d. 8 dennes bordlagda Betänkanden N:o 2, 3, 4, 5.

Ståndet beslöt, att dessa skulle hvila på bordet.

§. 11.

Föredrogos de på Riks-Ståndens bord sedan sista Riksdagen hvilande, ännu icke afgjorda Grundlags-förändringar, enligt Constitutions-Utskottets Memorial N:o 1.

Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner:

1:o Riksdags-Ordningen §. 24, 1 Mom. 4 punkten.

Bifölls.

2:o Regerings-Formen, §. 19.

Prosten *Åstrand* anförde: Då här föreslås den förändring, att förklaringar öfver ekonomiska lagar skola undantagas från Högsta Domstolens åtgärd i förklaringsväg, och dessa i allmänhet äro otydligare och snarare behöfva förklaring än andra, kan jag ej annat än anse den gamla redactionen bättre.

Häruti instämde Prof. Doct. *Bexell*.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. *af Wingård*: I stället att anses såsom fel, torde det befinnas vara en förbättring, att det nya Grundlags-förslaget specificerar livad med *La-*

gen i det gamla förstås. Enligt grundsatts, och hvad Lag-Committén föreslagit, bör mycket af den ekonomiska Lagstiftningen, som i vår gamla Civil-Lag finnes inmängdt, derifrån utgå och affattas i serskilda Laga Stadgar. Öfver det ekonomiska elementet torde Högsta Domstolen lika litet böra afgifva förklaringar, som deröfver hafva domsrätt. Något sådant skulle då först vara syftesenligt, när, i öfverensstämmelse med förslag, som vid Styrelseverkens förändring kommo i fråga, ekonomisk lagskipning frångick Konungen i Statsrådet, och en ny Division af Högsta Domstolen, eller en dylik Öfver-Auctoritet, fick åtminstone sådana Besvärsmål till afgörande. Med nuvarande Administrations idé, som låter Konungen vara enväldig i Ekonomi-Mål och afgöra dess Besvärsmål, öfverensstämmer detta Grundlags-förslag, hvilket icke upptager Lag-förklaringar i sådana ämnen bland Högsta Domstolens attributioner.

Prosten *Mittag*: Långt ifrån att anse den nya redactionen af denna §. felaktig, är den snarare, så att säga, för fullkomlig: den uppdrager åt Högsta Domstolen för mycken magt, nemligen att icke blott vid förfrågningar från Domstolar och Embetsmän, utan ock opåmint afgifva Lag-förklaringar, hvaraf följden lätteligen kunde blifva, att prejudicater upphöjdes till lagar. Af detta skäl afstyrker jag den föreslagna förändringen.

Prosten *Åstrand*: Jag erkänner, att Ekonomisk lagstiftning bör skiljas från Civil-, Criminal- och Kyrkolag, men det hindrar ej,

att den förra kommer i lagskipningsväg fram och skall af Högsta Domstolen tillämpas. Jag anser nemligen Lag-förklaringarne närmare vara en lagskipnings-, än lagstiftnings-åtgärd, och då torde de economiska lagarne ej böra vara undantagne.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Då Högsta Domstolen får rätt att själf väcka lagfrågor och förklara lagen, erhåller den ingen ny magt. Den har befogenhet att veta hvad som gjort sig gällande hos Under-Domstolar och kan i alla fall genom under-domare lätt få sådana frågor väckta, om den det önskar.

Doct. *Björkman*: I hufvudsaken instämmer jag med Prosten *Mittag*. Orden: *i sådant fall* äro tvätydiga, om dermed ej menas utan inkomna förfrågningar; men en tvätydighet bör aldrig äga rum i en grundlag.

Prosten *Mittag*: Om man ock skulle tillåta sig den tankan, hvilken jag likväl förklarar icke gerna kunna blifva min, att Högsta Domstolen skulle finna sig någon gång hugad vidtaga den åtgärd, att genom under-domare låta väcka frågor om lag-förklaringar; så är denna omväg dock alltid besvärlig, icke utan alla obehag och all tvätydighet. Det torde tvärtom snarare böra tillhöra den högsta domaremagten, när mindre behöfliga förklaringar äskas, att gifva under-domare den erinran, det de böra rätta sig efter lag och författningar.

Biskop *Thyselius*, som förenade sig med V. Talmannen, ansåg 19 och 21 §§. R. F.

stå i så nära sammanhang, att de borde gemensamt antagas eller förkastas.

H. H. Ärkebiskopen och Talmannen ansåg Biskop *Thyselii* anmärkning välgrundad, och hemställde, om ej bägge dessa §§. jemte 88 §. borde på en gång komma under ompröfning.

Domprosten Doct. *Holmström* upplyste, att Vällofl. Borgare-Ståndet åtskilt dessa §§. och afslagit den nya redactionen till den 19, men bifallit den till de bägge andra. Herr Domprosten ansåg ock intet hinder, att dessa §§. kunna åtskiljas.

Häruti instämde Prof. Doct. *Grenander* och Prosten *Mittag*.

Professor *Agardh*: Man har anmärkt, att Högsta Domstolen borde äfven äga att yttra sig öfver ekonomiska lagar; men då Konungen stiftar sådana, följer deraf, att han ock bör hafva rätt att dem förklara.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Efter den upplysning Domprosten *Holmström* meddelat, har jag intet att invända deremot att 19 §. särskildt företages.

På derom framställd proposition, blef den nya redactionen af 19 §. R. F. afslagen.

Härvid reserverade sig V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*.

3:o Regerings-Formen, §. 21.

Domprosten Doct. *Heurlin* yttrade: Emot denna §. hyser jag en betänklighet. Förut har man tänkt sig, att frågor om lagförklaringar

ringar skulle förekomma endast i Högsta Domstolen, der Konungen äger tvänne röster. Nu förutsättes detsamma; men om Konungen är af olika tankar med Högsta Domstolen, kan han der öfverröstas, och då frågan sedermera skall föredragas i Stats-Rådet, blifver Konungens tanke der gällande. Detta är en viss oförmåhet. Gerna skulle jag bifalla den föreslagna förändringen, om ej Konungen deltog i Högsta Domstolens öfverläggningar.

Häruti instämde Commminister *Dahlgren* m. fl.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. *af Wingård*: I länder, der den Lagstiftande Församlingen med Regeringen oftare sammanträder än i Sverige, äro Lag-förklaringar mindre behöfliga; men hos oss äro de icke sällan nödvändigt påkallade af det längre dröjsmålet mellan Riksdagarne. Man göre än så noggran skillnad mellan Lag och Lagförklaring, den senare ikläder sig dock, enär den skall gälla till Domstolarnes efterrättelse, egenskap af ny Lag eller åtminstone af tillägg till den förutvarande. Högsta Domstolen, som utfärdar Lagförklaringar, är således i denna förrättning egentligare lagstiftande, än lagskipande. Och just härvid uppstår ett missförhållande, som bör afhjelpas. I Lagstiftningen vid Riksdag är Konungen i full jemnvigt med den andra Statsmakten; men vid Lagförklaringar, som mellan Riksdagarne utfärdas, såvida underlägsen den andra, af Högsta Domstolen representerande lagstiftande delen, som han i Dom-

stolen, der Han blott har 2 röster, kan öfverröstas, och således en Lagförklaring, hvilken tills vidare gäller såsom Lag, möjligtvis Honom påtrugas. Att återställa jernvigten, är detta Grundlags-förslags afsigt, heldst enligt detsamma Konungen skulle i Stats-Rådet, hvars Ledamöters, för tillfället äfven 2 Justitie-Råds, tankar och skola, enligt R. F. 87 §. öfver alla Lagstiftningen rörande ämnen uttalas, kunna gilla eller afslå Högsta Domstolens Lagförklaringar. Jag medger, att allt blef lika afvägdt om Konungens 2 röster i Högsta Domstolen vid Lagförklaringar icke beräknades, men någon ändring i Konungamaktens delaktighet i Lagskipningen hafva ej Rikets Ständer, ehuru Konungen det önskat, hittills velat medgifva.

Härmed förenade sig Doct. *Grevillius* och Lector *Eneqvist*.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius* erinrade, att då sådana frågor föredragas i Stats-Rådet, äro alltid tvänne Justitie-Råd och Justitie-Cansleren närvarande, hvaremot Konungen sällan deltog i Högsta Domstolens öfverläggningar i dylika ämnen, och ansåg derföre Herr Biskopen ingen betänklighet vara vid den nya redactionen af 21 §. R. F.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe* förenade sig med Biskoparne af *Wingård* och *Thyselius*.

Contractsprosten *Hallström*: Emot ifrågasvarande Grundlags-förändring låta sig flera och ganska stora betänkligheter anföra, hvilka

ock redan vid förledne Riksmöte framställdes. Den Lagstiftande makt, som af Konung och Ständer gemensamt utöfvas, måste betraktas såsom ett noga sammanhängande Helt och de dervid sammanverkande makter såsom fullkomligen coordinerade. De böra fördenskill aldrig verka annorlunda, än liktidigt, aldrig disjungeras, så vida jemnvigten dem emellan icke skall rubbas. Om Konungen skulle äga, att utan Ständernes medverkan särskilt utöfva sin Lagstiftningsmakt till förklaring af allmän Lag, och denna derefter, vare sig ock endast för en tid af några år, hafva full gällande kraft, så kunde man finna den andra Statsmaktens andel uti Lagstiftningen nog mycket satt tillbaka. Men tillkom det sedermera Rikets Ständer, att ogilla en af Konungen gjord och utfärdad Lagförklaring, så blefve onekligen Konungamakten allt för hårdt comprometterad, då af Ständerna allena upphäfdes en Lag, hvilken Konungen redan, i och med Sin sanction, påtryckt den högsta borgerliga garantien. — Men nu inrymmer i sjelfva verket den nya Redactionen åt Konungen ingen positiv utöfning af Dess höga Lagstiftningsmakt, utan allenast ett Veto emot de af Högste Domstolen afgifne Lagförklaringar: och härigenom uppkommer åter ett högst vidrigt förhållande. Ty om Högste Domstolen skulle finna en Lagförklaring nödig, men Konungen icke skäl att gilla den föreslagna, hvad blefve väl följden? Naturligtvis ingen annan, än att Högste Domstolen fortföre att skipa lagen efter sin bästa öfvertygelse, och att, då dess domar snart

gjorde sig gällande såsom Præjudicat, hela Lagskipningen fogade sig derefter, medan åter Konungens höga tanke om Lagens rätta mening blefve utan all verkan. Det sunda och rätta är ovedersägligen att förblifva vid Grundlagens gamla stadgande, och att i dess anda anse alla mellan Riksdagarne utkommande Lagförklaringar icke såsom en pågående Lagstiftning, hvilken inför nya lagbud och nya principer, utan såsom bestämmelser af redan gifven lag, såsom tillämpnings-åtgärder, oumgängliga för Lagskipningens jämna gång, och hvilka alltså väl må kunna vidtagas af Högste Domstolen. Jag tillstyrker bibehållandet af 21 §. oförändrad.

Härmed förenade sig Contractsprosten *Östberg*, Prof. Doct. *Hasselrot* m. fl.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Hvad Contr.-Prost. *Hallström* anført, finnes i hans vid sista Riksdagen afgifva reservation, som då ej kunde göra sig gällande. Att en lagförklaring, som Konungen gillat, af Riksens Ständer ogillas, är ej värre, än att en Kongl. Proposition till förändring i Grundlag, såsom nyligen skett, blifver af Ständerna förkastad. Om Konungen ogillar Högste Domstolens förklaring, är ingen fara deraf, att domare följa den redan gifna lagen sådan de förstå den. Nu är ett missförhållande deruti, att Konungen, som har full jemlikhet med Ständerna under Riksdagen, är pro tempore Högste Domstolen underordnad. Genom den nya redactionen af 21 §. återställes jemnvigten. Vid förra Riksdagen uppstod den betänkligheten, att

mellan Riksdagar Lagförklaringar kunde utfärdas, om hvilka Ständerna torde komma att sakna kunskap, och hvilka således utan deras medgifvande vunno häfd. Detta är likväl ej tänkbart, då Justitie-Ombudsmannen har sig ålagdt, att om alla sådana underrätta Ständerna. Men för att afböja all anledning till farhågor i denna del, gjordes enligt ny Kongl. Proposition vid §. 88 i R. F. det tillägg, att vid hvarje Riksdags början alla sedan föregående Riksdag utfärdade Lagförklaringar böra blifva Riksens Ständer af Konungen meddelade. Dermed ansågo sig Ständerne då tillfridsställda. Utan, såsom mig synes, gilltiga skäl skulle man nu öfvergifva denna åsigt, om Grundlags-förändringen förkastades.

Prosten *Åstrand*: Om Konungen i Statsrådet ogillar en Lagförklaring, som Högste Domstolen ville utfärda, har Han visserligen utöfvat ett Veto, men ett Veto utan kraft och verkan, emedan Domstolen deraf ej är hindrad att tillämpa lagen efter eget bepröfvande. Den föreslagna Grundlags-förändringen innefattar därför den största oformlighet, ett verkligt förnärmande mot Konungamakten, då den skulle erhålla ett Veto, som vore en nullitet.

Domprosten *Doct. Holmström*: Detta ämne blef vid sednaste Riksdag så fullkomligen utredt under discussioner i det Högst. Ståndet, (se 10 B. af dess Protocoll p. 560 ff.), att mig må tillåtas endast återropa de yttranden, som då af Herr Presidenten *Poppius*, Professor *Geijer* och Contracts-Prosten *Hallström* blefvo afgifne. De betänkligheter, som i an-

ledning här af hos mig uppstått, att antaga den föreslagna Grundlags-förändringen, öfverväga, såsom mig synes, den olägenhet, som genom denna förändring ville afhjelpas. Denna olägenhet, hvilken äfven jag erkänner, lär egentligen vara den, att Konungen i fråga om Lagförklaringar, skulle af Högsta Domstolens Ledamöter kunna öfverröstas; men, såsom mig synes, kunde detta lättare hjälpas genom en mindre förändring uti nu ifrågavarande 21 §., om nemligen det sista momentet deraf uteslutes, hvarigenom det icke blefve något åliggande för Konungen att, derest Han det ej i Nåder finner för godt, afgifva sina röster i Lag-förklarings-, mer än i andra Lagskipnings-frågor. Men detta kan icke här nu blifva något öfverläggnings-ämne, hvarföre jag endast korteligen tager mig friheten yttra, att för mitt sinne det framställer sig såsom en strid mot den Constitutionelt Monarchiska Principen, att ett af Konungen i Stats-Rådet fattadt Beslut om sanction af en Lag-förklaring, skulle, sedan denna, kanske i flera år, varit gällande såsom Lag, af Konungen utfärdad, kunna af Riksens Ständer vid en påföljande Riksdag ogillas.

Professorn m. m. *Doct. Bexell*: I hufvudsaken förenar jag mig nu med Domprosten *Doct. Holmström*.

Då vid sista Riksdag, Constitutions-Utskottets ifrågavarande förslag till Grundlags-förändring, i Högv. Ståndet granskades, delade jag uti debatterne derom, med Herr Stats-Rådet m. m. *Poppius* och Professor

Geijer deras nu åberopade åsigter. Våra Protokoll vittna ännu härom. De sedan denna tid flygtade fyra åren hafva icke ändrat min öfvertygelse, tvärtom ett ännu närmare efter-sinnande har under dem orubbeligt stadgat den.

På framställd Proposition, blef denna §. af Ståndet afslagen.

Härvid reserverade sig V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*.

4:o Regerings-Formen, §. 88.

Afslogs, i förening med de tvänne föregående.

Constitutions-Utskottets Förslag.

5:o Riksdags-Ordningen, §. 24. 1 Mom., sista perioden.

Bifölls.

6:o Riksdags-Ordningen, §. 26, 1:a perioden.

Bifölls.

7:o Riksdags-Ordningen, §. 28, 1:a perioden.

Bifölls.

8:o Riksdags-Ordningen, §. 36, 1 Mom.

Prosten *Mittag*: Här måste anmärkas, att det ej är tydligt, hvad ordet *revidera* innebär. Tages det i vanlig mening, så får Expeditions-Utskottet för mycken magt: skall det betyda att läsa reviderark, så är uttrycket allt för otydligt och den nya redactionen därför förkastlig.

Häruti instämde Professorn Doct. *Bexell*.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Mig synes äfven ordet *revidera* behöfva en förklaring.

Skall Expeditions-Utskottet tillse, att de öfriga Utskotten uppsätta sina expeditioner enligt med Ständernas beslut, så är det onödigt, emedan Riksens Ständer controllera det sjelfva: om åter Expeditions-Utskottet tilläte sig ändringar, kunde redan afgjorde frågor i denna väg ånyo komma under Ständernas öfverläggning och följden blifva, att man finge i ett förstärkt Expeditions-Utskott rösta öfver det som redan blifvit beslutet och möjligen upprifva Ständernas redan fattade beslut. Det vore vådligt att åt Expeditions-Utskottet öfverlemna en sådan magt, helst som vid slutet af Riksdagen, då stora massor af papper från Expeditions-Utskottet utgå, ej alltid uppmärksamhet inom Stånden torde oafbrutet kunna fästas vid hvarje uttryck.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Emedan jag nyttjar Svenska ord, så vidt jag kan, håller jag ej heller om detta ordet, *revidera*. Det torde icke säga hvad man menat, nemligen, att Utskottens Betänkanden, efter att i Stånden hafva förevarit, skulle i Expeditions-Utskottet öfverarbetas till den form, de borde få efter sin beskaffenhet, såsom Underdånig Skrifvelse, paragraph i Riksdags-Beslutet o. s. v. Sjelfva sättet, hvarigenom besparing i tid och kostnad skulle vinnas, är antydt i den nya redactionen 72 §. R. O. 1 Perioden; men tyvärr! förekommer äfven der samma ord, och torde göra det goda, man åsyftat, om intet.

Professorn m. m. Doct. *Bexell*: För den föreslagna Grundlags-förändringen af 36 §.

Riksdags-Ordningen har jag icke någon annan röst att aflemna än ett lika bestämdt som högt uttaladt Nej.

Att i Grundlags-språket inflytta ett *tvätydigt* ord är redan vådligt, ännu vådligare blir det, då detta ord är *mångtydigt*. Och just såsom sådant, anmäler sig i Grundlags-förslaget ordet *Revidera*, lämpadt till Expeditions-Utskottets åtgärder med Rikets Ständers andre Utskotts förslag till Expeditioner. Stadgandet är ett utsäde som snart eller sent skulle mogna till skördar af missförstånd, miss tydning och split uti de i alla fall ofta nog bekymmerfulle Riksdags-förhandlingarne. Jag tillstyrker afslag.

Contractsprosten *Ahlqvist* tillstyrkte afslag och erinrade att 1:a punkten i 72 §., der samma otydliga uttryck förekommer, borde göra sällskap.

Contractsprosten *Hallström*: Lika med Herr Biskopen af *Wingård* vill jag icke försvara det klandrade ordet: *revidera*. Men då jag äfven vid förledne Riksdag hade äran vara Ledamot af Constitutions-Utskottet, tror jag mig böra gifva tillkänna, hvad jag anser vara den dervid egenteligen fästade mening, eller att, då nog ostridigt vill vara, att det Utskott, hvarifrån expeditionen sluteligen utgår, bör därför hafva den yttersta ansvarighet, man just velat med nämnde ord uttrycka den med denna ansvarighet nära förbundna, äfven till det mindre väsendtliga sig utsträckande, granskning.

Prosten *Mittag*, som var belåten med förklaringen, ansåg dock den nya redactionen böra afslås, då en förändring i densamma nu ej kan göras.

Domprosten Doct. *Heurlin* tackade för den meddelade upplysningen och beklagade, att det otydliga ordet hindrade att antaga den nya redactionen af §:en.

Afslogs.

9:o Riksdags-Ordningen, §. 43, 1:a perioden.

Bifölls.

10:o Riksdags-Ordningen, §. 44, 1:a Momentet.

Bifölls.

11:o Riksdags-Ordningen, §. 44, 1 Mom., tillägg.

Bifölls.

12:o Riksdags-Ordningen, §. 48.

Bifölls.

13:o Riksdag-Ordningen, §. 49, nytt Moment.

Bifölls.

14:o Regerings-Formen, §. 56, 1 Momentet.

Bifölls.

15:o Riksdags-Ordningen, §. 49, nytt Moment.

Domprosten Doct. *Heurlin* yttrade, att om Ständerna, såsom det visat sig, nitälskade för Riksdags-ärendernas skyndsamma behandling, vore en utväg dertill härigenom beredd,

då både Stånds-Cansliernas och Utskottens arbeten genom den föreslagna åtgärden vid återremisser skulle betydligt lättas.

Bifölls.

16:o Riksdags-Ordningen, §. 52.

Bifölls.

17:o Riksdags-Ordningen, §. 57, 1 Mom.
2:a Perioden.

Bifölls.

18:o Riksdags-Ordningen, §. 59, 2:a och
3:e Perioderna.

Bifölls.

19:o Riksdags-Ordningen, §. 72, 1:a Pe-
rioden.

Afslogs, i öfverensstämmelse med Ståndets
beslut angående 36 §.

20:o Regerings-Formen, §. 55, 1:a Pe-
rioden.

Bifölls.

21:o Riksdags-Ordningen, §. 27, 1 Mom.,
sista Punkten.

Bifölls.

22:o Regerings-Formen, §. 56, sednare
Momentet och §. 81, förra Momentet.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af
Wingård yttrade: Den uppenbara striden
mellan R. F:s 56 §. 2 M. och 81 §. 2 M.
kan ej undfalla. Den har ock vid frågan om
Konungens Propositioner föranlett tidsödande
och ofruktbara öfverläggningar så väl inom
Constitutions-Utskottet, som i Riks-Stånden.
Förgäfves bemödar man sig, att förlika dessa
stridiga Momenter. Ettdera måste vika ur

Grundlagen. Nu är det känt, att 81 §. 2 M. är det ursprungliga, till ledning pålitliga och enkla, äfvensom det i 29 §. R. O. såsom föreskrift anförda, då deremot 56 §:ns 2 M. tillkommit vid den i flera afseenden märkvärdiga Riksdagen 1812, är illa affattadt, och icke ens omnämndt i R. O. Tvekan bör dock icke vara stor, hvilketdera bör gälla. Constitutions-Utskottet föreslog således 1823, att 56 §:ns 2 M. erforderligen ändradt, måtte inflyttas i 81 §. Ett än mera fullständigt och noggrannt förslag, som utjemnar alla vidare svårigheter, aflemnade sistlidna Riksdags Constitutions-Utskott, och det är detta, af behofvet påkallade och, jag vågar säga, önskade, som nu är under öfverläggning och enligt min fulla öfvertygelse bör antagas.

Häruti instämde Biskopen m. m. Doct. *Faxe*.

Prosten *Astrand*: De principer, som i det nya förslaget uttalas, äro sådana, att jag dermed ej kan förena mig. Constitutions-Utskottet sättes härigenom för högt upp, öfver Riksens Ständer. Nu varande Stadganden äro visserligen oformliga, och jag önskar, att Constitutions-Utskottet ville påtänka ett annat förslag, som afhjelper bristerna, utan att förnärma Ständernas rätt.

Contractsprosten *Hallström*: Det äger sin fulla rigtighet, att en Redactions-förändring är af nöden, för att tillvägabringa en saknad öfverensstämmelse emellan 56 och 81 §§. i R. F.; men derom hvälfver sig just frågan, huruvida denna öfverensstämmelse bör sökas

på det sätt, här blifvit föreslaget, det är på bekostnad af den rätt, som i 56 §. finnes åt Rikets Ständer förvarad. I grund af nämnde §. hafva de kunnat till Constitutions-Utskottet återremittera ett af Konungen framställt samt af Utskottet tillstyrkt Förslag till Grundlags-förändring: och dess antagande har sålunda icke berott, blott af den vid en senare Riksdag rådande opinionen. Nu deremot om hela senare Momentet af 56 §:n utgår och det förra i 81 §:en bekommer den lydelse, som är här i fråga, så skall, sedan Constitutions-Utskottet tillstyrkt hvad Konungen föreslagit till ändring uti Grundlagarne, någon återremiss icke kunna vara möjlig eller medgifven. En helt olika behandling af Grundlags-frågor skall följakteligen komma att äga rum, allt efter som de blifvit väckta antingen genom någon Kongl. Proposition, eller i öppen motionsväg af enskilt Riksdagsman. I förra fallet skulle det af Utskottet tillstyrkta Förslaget ovilkorligen hvila till nästa Riksdag, i senare åter skulle det samma kunna återremitteras och möjligen alldeles förfalla. Grunden till en slik skiljaktighet i behandlingssättet är icke lätt att inse. Jag ville tro att Rikets Ständer borde i *samma* sak äga *samma* rätt.

Häruti instämde Prof. Doct. *Bexell*, Lector *Laurenus*, Contractsprosten *Ahlqvist*, Prosten *Mittag* m. fl.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Den värde Talaren är consequent, och vidhåller hvad han under sistlidna Riksdag i Utskottet och i den dess Betänkande

bilagda Reservationen utförligare yttrat. Äfven jag är consequent, om också ingen annan egen-skap skulle medgifvas mig. Jag fortfar nem-ligen att anse den genom Grundlagen ålagda hvilat af constitutionella Högmål, såsom en stor och lycklig förtjenst af vår Författning. Denna lugna, mognande besinning — de Gam-le, som kände den, skulle kalla den *Majestos in mora* — förstår ej vår framrusande tid, men bör ock derom allvarligt erinras. Har man ock åt Konungamakten inrymt för myc-ket, eller är det icke en skyldig, af all an-ständighet ålagd grannlagenhet, om hvad Ko-nungen ur det högre Statslifvet såsom erfaret framställt, och hvilket biträdas af Hans Råd-gifvare, och tillstyrkes af de Män, för hvilka sjelfva Representationen haft förtroendet att kalla till det Grundlags-vårdande Utskottet, icke genast af en hastig meningsil kan kull-kastas, men måste till en annan Riksdag hvi-la, för att, efter ny ompröfning och nogare besinning, antagas eller lemnas? Skall jemlik-hetshögmodet till ära, Majestätet öfver allt ned-sättas, och således ett ofta obetydligt förslag af enskild Man nödvändigt anses i vigt, vär-de och höjd lika med hvad Konungen med sitt Råd finner nödigt och såsom sådant af Constitutions-Utskottet förklaras? *Salva venia populi*, jag tilltror ej den dagens lära, som nedbringar allt stort, och likväl sjelf är hjer-tans liten. Kyrkans och Samhällets vän, sä-ger jag med full visshet, att om en falsk Li-beralism tager fart äfven inom detta för be-tänksamhet hittills berömda Stånd, så skall

icke lång tid härefter ingen tala i det, men måhända någon parentera öfver det.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Jag förenar mig med V. Talmannen af *Wingård*, och då det är allmänt erkänt, att denna sammanfattning af förut spridda, icke fullt öfverensstämmande stadganden är en verklig förbättring, ser jag ingen våda för Riksens Ständer, att nu erhålla denna förbättring, då de lätt kunna skilja sig derifrån, i fall frågan om ett ännu fullkomligare förslag blifver väckt, men det synes väl billigt att fästa ett särskildt afseende på de Nådiga förslag till Grundlagsförändringar, som efter mogen öfverläggning af Konungen meddelas.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe*, Doct. *Grevillius*, Contractsprosten *Nordin* m. fl. förenade sig med Biskoparne af *Wingård* och *Thyselius*.

Contractsprosten *Hallström*: Jag vördar gerna och djupt — icke mindre än någon annan — min Konungs höga vishet, uttalad äfven i Dess Nådiga Propositioner till ändring i våra gällande Grundlagar. Men icke må den tillhöriga underdåniga vördnaden för Majestätet inskränka Rikets Ständers rätt till ett frisinnadt omdöme öfver sak! Yrkas likväl ett sådant underdånigt begifvande, så borde dock, vid en med sig sjelf consequent tankegång, den slutsats icke uteblifva, att hvarje Kongl. Proposition, rörande Grundlagarnes ändring bör till afgörande vid nästa Riksdag förblifva hvilande, antingen den af Constitutions-Utskottet till- eller af-styrkes. Men det-

ta innebäres icke i den nya redactionen, som allenast förmår, att ett af Konungen afgifvet Grundlags-förslag skall hvila till påföljande Riksdag, *i händelse* detsamma af Constitutions-Utskottet tillstyrkes, men deremot kunna af Rikets Ständer *afslås*, derest det af samma Utskott afstyrkes. Vördnaden synes följakteligen tillkomma egenteligen Constitutions-Utskottets förgodtfinnande. — Det är denna Dess åsyftade Förmanskaps för Rikets Ständer, jag velat bestrida, öfvertygad, att helgden af våra Grundlagar och deras bestånd oeftergiffligen kräfvat att alla Förslag till Grundlags-förändringar, de må leda sin upprinnelse från Konung eller enskilt Riksdagsman, skola, för att ernå egenskap af Lag, hafva tillvunnit sig 2:ne Riksdagars bifallande Opinion.

Man har yttrat, att inom Riks-Stånden uppstå stundom förflugna hugskott: möjligen kunde dock hända att något sådant vederfares jemväl Constitutions-Utskottet. Vare detta sagdt, salva venia af Höglofl. Utskottet!

Domprosten Doct. *Holmström*: De inkast, jag här hört mot antagandet af Constitutions-Utskottets förslag till sammandragning och förlikning af de mot hvarandra stridande 56 och 81 §§. R. F., synas mig riktade lika mycket mot redan befintliga stadganden, som mot de af Utskottet föreslagna. Den *olika behandlingen* af Konungens Propositioner i Grundlags-frågor och af enskildta Riksdagsmäns motioner är ju redan stadgad i den nu gällande Redactionen af 81 §.; *likaså den*
alltför

alltför stora makt, som man velat anse vara *Constitutions-Utskottet* tillagd genom den nya Redactionen. Den gamla, nu gällande, innehåller just det lagbud, hvaruti man ser denna obehöriga makten grundad. Afslås Utskottets förslag, så har man ju ändock qvar allt det onda, hvaröfver man klagar. Är man härmed missbelåten, så må ändring sökas i Grundlags-enlig ordning; men att nu motsätta sig en verklig förbättring af Grundlagens form derigenom att motsägelser upphävas, som alltid skola både inom Utskott och Stånd föda stridigheter, synes mig icke lämpligt och välbetänkt. Jag röstar *för* den nya redactionen.

Contractsprosten *Hallström*: Det är fullkomligen rätt, att hvad Domprosten *Holmström* nu föreläst finnes stadgadt i 56 §:n, men tillika är der åt Rikets Ständer förbehållen den rättighet, att kunna återremittera Constitutions-Utskottets Utlåtande, änskönt det ock tillstyrkte ett af Konungen i Nåder framställt ändrings-förslag, en rättighet, som ock ofta tillförene blifvit begagnad. Jag ber att få erinra, att just det Memorial, hvori Utskottet tillstyrkte antagandet af Konungens Nådiga Proposition om förändringar i de 3:ne §§. i R. F., den 19, 21 och 88, som för en kort stund sedan af Högv. Ståndet afslogs, blef förl. Riksdag återremitteradt, ett förfarande, som hädanefter ej skulle kunna ägarum, i fall det nya Redactions-förslaget af Rikets Ständer antoges.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Äfven då Ständerna granska ett nytt Grundlags-förslag, äger discussion rum; således är ingen fara, om ej återremiss sker.

Då meningarna syntes delade och votering begärdes, framställde H. H. Ärkebiskopen och Talmannen följande Proposition:

Bifaller Högv. Ståndet den föreslagna förändringen af Regerings-Formens 56 §., sednare Momentet, och 81 §., förra Momentet? Den det vill, lägge Ja, den det icke vill, lägge Nej; vinner Nej, förblifver Regerings-Formen till dessa §§. och Momenter oförändrad.

Härefter anställdes i vederbörlig ordning omröstning, hvilken så utföll, att dessa förändringar med 28 Nej emot 26 Ja afslogos.

23:o Regerings-Formen, §. 81, sednare Momentet, 2:a Perioden.

Bifölls.

24:o Riksdags-Ordningen, §. 73.

Ansågs, sedan 81 §. R. F. blifvit afslagen, böra förfalla.

25:o Riksdags-Ordningen §. 11, 1 Momentet.

Domprosten Doctor *Holmström* anmärkte den grammatikaliska oriktighet, som insluttit i de uti denna §. inslickade orden, enär pronomen *deras*, Grammatice taladt, hänfördes till närmaste Substantivet: *Riksdagsmän*, hvilket dock ej vore meningen. Blott för denna lilla omständighet lärer denna §. redan vara

i ett Stånd afslagen. Likaså syntes bestämelsen längre ned: "*Domhafvanden i Häradet vare alltid Valförrättare*" icke stå rätt väl tillsammans med det omedelbarligen derpå följande undantaget från detta *alltid*. Beträffande just detta undantag, åberopade Domprosten sitt yttrande vid sistl. Riksdag, att skillnaden mellan *Frälse* och *Ofrälse* Domhafvande här vore mindre vigtig.

Bifölls.

Dito 2 Momentet.

Bifölls.

Dito 3 Momentet.

Bifölls.

Dito 4 Momentet.

Bifölls.

26:o Riksdags-Ordningen, §. 13, sednare Momentet, första Perioden.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Jag är ledsen, att Högv. Ståndet ej fått påräkna förstärkning genom tvänne representanter från hvarje Universitet, och kan ej bifalla, att valrätten blifvit inskränkt till Akademiska Consistoriernas samtliga Ledamöter och Universitetens Ordinarie Adjuncter, då Professorer finnas på Stat, utan att tillhöra Consistorium Academicum och Ordinarie Adjuncter kunna blifva E. O. Professorer, hvarigenom de icke, såsom den föreslagne förändringen innebär, borde förlora sin valrätt. Olämpligt vore det ej heller, att denna valrätt utsträcktes till de yngre Lärarne vid Universitetet. Nu är det i denna §. öfverlätet åt Akademiernas godtsin-

nande att skicka hvardera en eller två Representanter, men i 17 §. bestämmes ersättning för Riksdags-kostnader blott för en enda. Vill Universitetet skicka tvänne, så uppstår den obehagligheten att afgöra, hvem som skall uppbära arfode. Men man är nöjd att skicka en, hvilket i sådana omständigheter är sannolikast; nu erbjuder sig någon att resa för intet, antingen af patriotiskt nit eller af andra motiver, och jag behöfver ej utveckla, hvilka missbruk häraf kunna föranledas. Bäst synes mig derföre att förblifva vid den gamla redactionen, till dess man erhållit en ny, der det bestämdt föreskrifves, om hvardera Akademien skall skicka en eller tvänne Representanter, och att, i fall de blifva tvänne, bägge böra af Akademie-Fonden eller Statsmedlen åtnjuta ersättning för sin Riksdagskostnad.

Häruti instämde Biskopen m. m. Doctor *Franzén*, Professor *Agardh*, Professorn Doct. *Engeström*, Doct. *Pettersson*, Doct. *Hvasser*, Doct. *Elfström*, Prosten *Mittag* m. fl.

Professor *Westman*: Jag förenar mig med Domprosten *Heurlin* i afseende på inskränkningen i valrätten, från hvilken de yngre lärarne ej borde uteslutas. Adjuncternas och Docenternas befattningar äro ej så skiljda, att de sednare här bort uteslutas, emedan äfven de kunde förordnas att i Professorernas ställe bestrida föreläsningar och andra göromål, likasom de förra. Äfven Akademiernas Secreterare, Kamererare m. fl. som voro i parité med Lärarne, borde äga rätt

att välja. Deremot kan jag ej finna, att de bägge §§. stå i ett så oskiljaktigt sammanhang, som Domprosten antydt. Vore det tänkbart, att någon, vid Riksdagsmannavalet, erbjöd sig att emottaga detta förtroende utan ersättning, så kan ett sådant anbud af Akademien afskräas, och allt obehag af frågan, hvilkendera som skall erhålla arfvode, kan förekommas derigenom, att man, sedan Akademien beslutat att skicka tvänne representanter, först väljer den, som äger att uppbära ersättning för sin Riksdags-kostnad.

Professor *Grubbe*: Under fullkomligt erkännande af den välvilja för Universiteterna, som röjer sig i den föreslagna nya redactionen af Riksdags-Ordningens 13:de §. 2:dra Mom., samt 17:de §. 2:dra Mom., tviflar likväl äfven jag, att det förra af dessa förslag kan anses såsom i alla hänseenden lämpligt. Då man nemligen här trott sig böra förklara icke blott de Akademiska Consistoriernes Ledamöter, utan äfven Universiteternas ordinarie Adjuncter berättigade att deltaga i valet af Universiteternas representanter, torde fråga med skäl kunna väckas äfven om en något ytterligare utsträckning af valrätten. Först och främst gifves det nemligen vid Lunds Universitet ordinarie Professorer, som likväl ej äro Ledamöter af Consistorium Academicum; desse synas ej med billighet kunna från deltagande i valet uteslutas. Detsamma gäller vidare äfven om extra ordinarie Professorer, hvilka, såsom sådane, hvarken höra till Consistorium Academicum eller till de ordinarie

Adjuncternes antal, och likväl icke böra sakna en rättighet, som är de ordinarie Adjuncterna förunnad, helst den, som af Kongl. Maj:t till belöning för sina förtjenster utnämnes till extra ordinarie Professor, vanligtvis förut varit ordinarie Adjunct, och icke genom sin befordran till en högre tjänstegrad inom Universitetet bör anses förlora en rättighet, hvilken han ägde på en lägre. Vidare torde med skäl kunna sättas i fråga, huruvida ej valrätten, lika väl som den tillägges ordinarie Adjuncter, äfven bör tillhöra Universitetets öfriga ordinarie Tjenstemän, t. ex. Akademie Secreteraren, Kamereraren m. fl. Något mera tvifvelaktigt kan det synas, huruvida den äfven bör utsträckas till Docenterne, som, ehuru de äga *venia docendi*, likväl icke äro egentlige med fullmakt försedde Embetsmän. Dock vill jag här tills vidare lemna denna punkt oafgjord, då vid detta tillfälle icke är fråga om att i stället för föreslagna redactionen uppgifva en ny, utan blott att afgöra huruvida den föreslagna redactionen bör *oförändrad* gillas eller ogillas.

Hyad vidare beträffar det föreslagna stadgandet, att hvartdera Universitetet skall till Riksdagsman utse minst *en* Professor, dock med rättighet att ställa *tvänne* sådana Fullmäktiga, så finner jag denna redaction visserligen äga ett betydligt företräde framför det i den gamla förekommande tvetydiga uttrycket: Universiteten *äga* att utse hvartdera tvänne Professorer. Den genom den nya redactionen åt Universiteterna lemnade rättig-

heten, att efter egen pröfning skicka en eller tvänne Fullmäktige, finner jag ej på något sätt strida mot våra Grundlagars anda, då de ungefär på samma sätt lemna de mindre Ständerna rättighet att efter behag antingen sända serskilda Fullmäktige eller förena sig om en sådan, och likaledes, äfven enligt den nu föreslagna nya redactionen af Riksdags-Ordningens 15:de §., lemna flera Härader, hörande till samma Domsaga, frihet att efter behag förena sig om *en* Fullmäktig eller skicka flera. Skulle man likväl finna det nödigt eller lämpligt att bestämdt föreskrifva antalet af Fullmäktige från Universiteterna, så skulle jag för min del heldre vilja tillstyrka att detta antal inskränktes till *en* från hvartdera af dem, än att man ovilkorligen stadgade att *tvänne* böra skickas från hvartdera Universitetet, emedan detta sistnämnda stadgande verkligen skulle, tvert emot Riksens Ständers välvilliga afsigt, göra representations-rättens utöfning alltför kostsam och betungande.

I öfverensstämmelse härmed tror jag ock, i hänseende till frågan om rese- och underhållskostnadens bestridande för Universiteternes Fullmäktige, att man, antingen den föreslagna nya redactionen af Riksdags-Ordningens 13:de §. 2:dra Mom. antages, eller den gamla tills vidare bibehålles, skulle med fullt skäl kunna antaga det föreslagna nya tillägget till 17:de §. 2:dra Mom., enligt hvilket rese- och underhållskostnaden för en af hvartdera Universitetets Fullmäktige bör utgå från Akademiefonden. Att ålägga det lilla antalet af väljan-

de inom hvartdera Universitetet att af egna medel underhålla tvänne Riksdags-Fullmäktige, tror jag ej skulle vara med billigheten öfverensstämmande, helst rättigheten att deltaga i National-representationen alldeles icke blifvit af Universiteterna begärd, utan af Konung och Ständer sjelfmant åt dem öfverlemnad, med en välvilja, hvars värde man säkerligen icke lärer vilja förminska genom de vid utöfningen af denna rättighet fästade villkor.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe*: Då ändamålet af Akademiernas representation var att öka det Hög. Ståndet med flera upplysta Ledamöter, har det alltid varit min tanke, att tvänne borde utses af hvartdera Universitetet. Om valrättens utsträckning eller inskränkning är ej här ställe att yttra sig; men i följe af skäl, som redan blifvit anförda, kan jag ej tillstyrka förändringen.

Domprosten Doct. *Heurlin* förklarade, i afseende på den af Prof. *Westman* gjorda anmärkning, att Domprostens afsigt med sin endast var att bereda Akademierna tillfälle att välja tvänne representanter hvardera.

Contractsprosten *P. P. Svedelius*: I den gamla §. nämnas blott de Verldsliga Faculteterna, men jag tror, att äfven den Theologiska borde komma i fråga. Nu blifva de Theologiska Professorerne sällan valda, och de borde rätteligen vara valbara vid Akademien, ej i Stiftet.

Häruti förenade sig Prosten *Ödmann*.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Man sammanblandar här tvänne frågor. Att Professorerne i Theologiska Faculteten skulle vara väljbara vid Universitetet, hör visserligen hit; men att de icke skulle kunna väljas af Stifftet, hör till en annan Grundlags-paragraf.

Contractsprosten *P. P. Svedelius*: Dessa frågor höra dock så vida tillsammans, att de angå de Theologiska Professorernas valbarhet, och det är klart, att ingen bör kunna vara valbar på två ställen.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius* anmärkte, att både gamla och nya redactionen utesluter Professorer af Theologiska faculteten, hvadan denna omständighet ej kunde komma i betraktande vid afgörandet af den närvarande frågan.

På derom framställd Proposition, blef förändringen af 13 §. R. O. afslagen.

27:0 Riksdags-Ordningen §. 17, sednare Momentet.

Prof. *Agardh* yttrade, att förändringen af denna §., enligt hans tanka, kunde serskildt antagas, utan afseende på den 13 §., enär denna förutsatte, att tvänne representanter för hvardera Akademien äro möjliga.

Häruti instämde Professorerne *Grubbe* och *Westman*.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Då den 13 §:ens sednare Moment blifvit afslaget, synes consequencen fordra, att äfven 17 §:ens sednare Moment afslås.

Häruti instämde Prof. Doct. *Bexell* och Prosten *Mittag*.

Professor *Agardh* uppläste nu §. 13 efter gamla och §. 17 efter nya redactionen, samt förklarade, att han icke fann någon strid dem emellan.

Prosten *Åstrand*: Man må taga ordet äge i 13 §. huru man vill, så mycket synes dock genom 17 §:s antagande bestämdt, att åtminstone en representant från hvartdera Universitetet måste skickas.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Om Akademiernas närvarande Ombud ej anse sig genom bifall till denna §. ovillkorligt förbindas att skicka tvänne representanter, och man med antagandet af denna §. blott åsyftar en förmån för Akademiernas Ombud, så bifaller jag gerna det nya Förslaget.

Prosten *Mittag*: Efter den tydning, som Domprosten *Heurlin* nu härät gifvit, och i förmodan, att denna framdeles kommer att göra sig gällande, förenar jag mig med Domprosten *Heurlin*.

Professor *Grubbe*: Den sednare förändringen är föreslagen af samma Utskott som den förra, och således har detta Utskott ej funnit någon motsägelse dem emellan.

Professor *Agardh*: Visserligen bör man fästa afseende på den svåra belägenheten för Akademierna att afsända fullmäktig, emedan de ej veta, hvar något arfode skall tagas.

Biskopen Doct. *Faxe* förenade sig med Professor *Agardh*.

På derom framställd Proposition, blef denna Grundlags-förändring bifallen.

28:o Riksdags-Ordningen, §. 15, 1:a Perioden.

Bifölls.

Dito 2:a Perioden.

Bifölls.

Dito Ny punkt.

Bifölls.

29:o Riksdags-Ordningen, §. 68, 2:a och 3:e Perioderna.

Domprosten Doct. *Heurlin* yttrade: Enligt den Instruction, som vid sista Riksdag utfärdades för Rikets St. Revisorer, hafva göromålen visserligen blifvit betydligt ökade, enär en mängd räakenskaper, tillhörande Förvaltande Verk, numera blifvit underkastade offentlig granskning; men detta oaktadt vågar jag, på grund af min under 2:ne Revisioner förvärfvade erfarenhet, påstå, att arbetet kan utan utsträckning af tiden medhinnas. Det beror hufvudsakligen af Arbetsmetoden och det förtroende Revisorerna inbördes hysa till hvarandras uppmärksamhet att ej förbise något anmärkningsvärdt. Fördela sig Revisorerna endast på 2:ne stora Afdelningar, som praxis varit allt intill 1830, och vill man gå i detail af hvarje äfven mindre fråga, som på en annan Afdelning blifvit behandlad, skall äfven den förlängda tiden blifva otillräcklig. Fördela sig åter Revisorerna på flere smärre Afdelningar, och hafva förtroende till hvarandras vilja och förmåga, så kunna göromå-

len, ehuru icke utan ansträngd möda, lika väl afslutas på den kortare tiden af 3:ne månader. Utan synnerligt behof af eftermiddags-plena verkställdes 1832 års Stats-Revision, och det oaktadt den dryga del af Revisions-tiden, som Banken med fullmäktiges vidlyftiga Protokoller medtog. För de Revisorer, som äro boende på landet, är d. 15 Aug. en olämplig tid att lemna sin hushållning. Göromålen äro ock af den beskaffenhet att 3:ne månaders oafbruten sysslosättning måste väcka längtan att få återvända till sitt hem. Jag afstyrker bifall till förlängd Revisions-tid.

Häruti instämde Prosten *Åstrand* och Doctor *Grevillius*, den sednare med det tillägg, att tre månader äro nog för en Revision, om man rätt brukar tiden, helst som räkenskaperna nu mera blifvit förenklade.

Domprosten Doct. *Holmström* instämde ock, på grund af sin erfarenhet vid sista Stats-verks-Revisionen, i den mening, att trenne månader voro tillräcklige, och tillade, det olämpligt vore att stadga lika lång tid för en *Revision*, som nu i Grundlagen finnes bestämd för en Riksdags längd.

Häruti instämde Prof. Doct. *Hasselrot*.

Contractsprosten *Östberg*: I stöd af den erfarenhet jag äger om hvad en Revision fordrar, förenar jag mig med Domprosten *Heurzin* och anser 3 månader tillräckliga, hvilken tid således bör bibehållas, helst som derigenom äfven vinnes en besparing för Staten.

Contractsprosten *P. G. Svedelius*, som

äfven deltagit i 1832 års Revision, instämde i Domprosten *Heurlins* yttrande.

Prosten *Åstrand*: Sedan flera Räkenskaper af förvaltande verk blifvit införda i Rikshufvudboken, kan denna ej blifva färdig till den 15 Augusti, hvilket äfven är ett skäl att afstyrka den nya redactionen.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. *af Wingård* upplyste, att flera motioner vid sista Riksdagen gifvit anledning till detta Constitutions-Utskottets förslag.

Domprosten Doct. *Heurlin* tillade, att vid 1827 års Revision hade Ledamöterna arbetat på 2 Afdelningar, men vid 1830 och 1832 års Revisioner hade, efter de Kongl. Brefvens uppläsning in pleno, Revisionen fördelat sig i flera smärre Afdelningar, hvarigenom det ökade arbetet kunnat inom föreskrifven tid fulländas. Granskningen af en och samma räkenskap kan icke gerna sysslosätta flere personer. Erfarenheten inom våra Utskott visar ock, att göromålsens snara och mogna afgörande icke befordras genom en talrik personal.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius* instämde häruti, och då det ej är nödvändigt att förlänga tiden för Revisionen, ansåg han det äfven förtjena afseende, att man besparar något af kostnaden för den samma.

På derom framställd Proposition blef denna Grundlags-förändring afslagen.

§. 12.

Föredrogs Constitutions-Utskottets Memorial N:o 2, angående infordrad skyndsamt upp-

gift å Grundlags-ändrings-förslagen vid 63 och 72 §§. Regerings-Formen.

Lades till Handlingarna.

§. 13.

Domprosten *Doct. Lidman* anhöll om permission på fjorton dagar, från d. 21 dennes. Bifölls.

§. 14.

Doct. *Björkman* anhöll om 14 dagars permission, räknad från d. 21 dennes. Bifölls.

§. 15.

Prosten *Rosén* anhöll om 14 dagars permission, räknad från d. 21 dennes. Bifölls.

§. 16.

Contractsprosten *Afzelius* anhöll om permission från d. 21 dennes till Annandag Påsk. Bifölls.

§. 17.

Sedan det nu var bekant, att tvänne Stånd afslagit den nya redactionen af Riksdags-Ordningens 59 §., första Perioden, och deraf blefve en följd, att tryckningen af samtliga Riks-Ståndens Protokoll måste ske på sätt hittills öfligt varit, föredrogs nu frågan om tryckningen af det Högv. Ståndets, och i sammanhang dermed Biskopen m. m. Doctor *Hedréns* Motion om Memorialernas och de deraf föranledda discussionernas tryckning i särskildt Band.

Biskopen m. m. Doct. *Hedré'n* yttrade: Jag hemställer, om icke det må först beslutas, att Ståndets Protokoller böra genast lemnas till tryckning, och att Cansliet derom äger att draga försorg, och det Högv. Ståndet sedan må taga min Motion i öfvervägande.

Häruti instämde Contractsprosten *Ahlqvist*.

Biskopen m. m. Doct. *Hedré'n*: Sedan Protokolls-tryckningen blifvit så länge fördröjd, inser jag väl, att den nytta jag äsyftat med min motion ej fullkomligen står ätt vinna, ehuru, om tryckningen skyndsamt fortgår, så att 6 à 8 ark blifva färdiga i veckan, denna nytta för närvarande Riksdagsmän ej alldeles skall uteblifva; för en framtid skulle dock alltid den fördelen vara att påräkna, att man i ett eller annat band ägde det hufvudsakliga. Det är lätt att verkställa denna afsöndring af Memorialer, såsom i Vällofl. Borgare-Ståndet redan skett, och någonting mot Grundlagen stridande kan ej dervid anmärkas, då densamma endast bestämmer, att Protokollerna skola *fullständigt* tryckas.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Gerna ville jag biträda Motionen, om ej deremot förekomme några betänkligheter. Nyttan af Motionernas serskilda tryckning vore nu ej så stor, emedan den troligen ej kunde medhinnas, förr än flera Motioner redan blifvit af Utskottet handlagda. Många Motioner hade blifvit remitterade med betydliga anmärkningar, ofta i flera plena framställda, och åtskilliga hade gifvit anledning till nya Motioner. Att lös-

rycka allt detta ur Protokollet, har sina stora svårigheter. Helt annat var förhållandet vid sista Riksdagen, då Motionerna vanligen remitterades utan discussion. Jag anser likväl Biskop *Hedréns* motion förtjena all uppmärksamhet, och om vid början af nästa Riksdag ett beslut fattades i öfverensstämmelse med Biskopens förslag, så skulle visserligen flera fördelar derigenom vinnas.

Häruti instämde Prof. m. m. Doct. *Bexell*.

Doct. *Björkman*: Om Protokollerna tryckas på samma sätt som hittills, kan allt hjälpas genom ett register.

Biskopen m. m. Doct. *Hedré*n trodde, att ett innehåll af Motionerna med anvisning till de ställen, der de i Protokollet förekomma, skulle blifva en tillräcklig vägledning.

Contractsprosten *Ahlqvist* anmärkte, att det allmänna Registret öfver Bihangt hänvisade äfven till Ståndens Protokoller, hvadan ett serskildt öfver de sednare vore öfverflödigt.

Biskopen m. m. Doct. *Hedré*n tillade, att, enligt den plan Expeditions-Utskottet fastställt, Registret öfver denna Riksdags Bihang komme att blifva så fullständigt som möjligt, hvadan ett serskildt öfver Preste-Ståndets Protokoll ej vore behöfligt, och skulle dessutom fordra betydligt arbete och kostnad.

På dessa skäl beslöts, att frågan om serskildt Register öfver Preste-Ståndets Protokoller skulle förfalla.

Professorn

Professorn Doct. *Hasselrot*: Sedan den föreslagne förändringen af 59 §. i Riksdags-Ordningen blifvit af 2:ne Riks-Stånd afslagen och Ståndens Protokoll således måste tryckas in extenso, återstår den fråga, hvaröfver i Grundlagen ingenting finnes bestämdt, hvarest medel till den dryga trycknings-kostnaden skola tagas. Det synes väl böra vara att förmoda, att de 2:ne Resp. Stånden, som så ifrigt nitälskat för Protokollens vidlyftiga tryckning, sjelfve ärna bestå kostnaden, utan att dermed belasta Staten. Då likväl sådant icke torde kunna så alldeles tagas för gifvet, och dessutom de 2:ne öfrige Stånden, som oskyldigt blifvit tvungne till tryckningen, icke kunna anses dertill förbundne, och kostnaden således troligen kommer att hvälfvas på Staten; tager jag mig friheten att, till någon lättnad i Statens betungande med denna dryga kostnad, vördsamt föreslå, att Högv. Ståndet tackes för sin del besluta, och inbjuda de Resp. Med-Stånden att deltaga i det beslut, att hvarje Stånds Ledamot må Subscribera å ett Exemplar af sitt Stånds Protokoll, samt att det öfriga af Upplagan, sedan vissa Exemplar för Ståndens Archiv äro aftagne, må i Boklådorne till försäljning utbjudas. Jag kan icke föreställa mig annat, än att Protokollen skola i Bokhandlen finna afnämare; ty osäljbar är ingen vara, som ej är oduglig, och detta ville jag väl ingalunda om våra Protokoll medgifva. Sant är väl, att sedan, genom den i alla Stånden medgifna publici-

teten, Riksdags-Förhandlingarne, äro till det väsendtliga förut kände, Protokollen i Bokhandeln blifva mindre begärlige; men det oaktadt torde dock någon afsättning vara att påräkna. Åtminstone skulle, genom den föreslagne Subscriptionen, Staten, som Förläggare, i någon mån hållas skadeslös. Jag inser väl, att Protokollen komma att blifva för en hvar af oss nog dyre; men må detta för en hvar blifva ett skäl mera att ej onödigtvis bidraga till deras förlängande. Jag anser denna uppföring Representationen värdig, och hushållning med Statens medel i allmänhet instämman med det syfte, hvarifrån vi vid denna Riksdag utgått. Jag ville icke, att någon skäligen skulle kunna göra oss den förebråelse: de började med hushållning, men slutade med slöseri. Om denna framställning vinner Högv. Ståndets bifall, önskar jag att den må blifva med de Resp. Med-Stånden communicerad, jemte den inbjudning, som jag vördsamt föreslagit.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. *af Wingård*: Jag erkänner, att Biskop *Hedréns* förslag vid Riksdagens början medfört nytta, men nu mindre, och förenar mig med Domprosten *Heurlin*.

Ståndet beslöt, att ehuru det erkände nyttan af Biskopen Doct. *Hedréns* förslag, om det i början af Riksdagen blifvit satt i verket, skulle det samma, på anförda skäl, för det närvarande förfalla; dock ansåg Ståndet denna Motion förtjena all uppmärksamhet vid början af en blifvande Riksdag, och önskade, att någon af Ståndets dåvarande repre-

sentanter genom ett tidigt förnyande af densamma ville bereda tillfälle att vinna det dermed åsyftade goda ändamålet.

Härefter föredrogos de af trenne serskilda Boktryckare lemnade skriftliga anbud, hvarvid Ståndet, till undvikande af onödig tidspillan, uppdrog åt tvänne Ledamöter, Biskopen m. m. Doct. *Hedrén* och Contractsprosten *Ahlqvist*, att taga dem i närmare öfvervägande och, efter inhämtade upplysningar om härmed gemenskap ägande frågor, till Ståndet inkomma med ett förslag.

§. 18.

Utdelades Stats-Utskottets Utlåtanden N:ris 16, 17.

Ståndet åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ till 2 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.

Den 17 Mars 1834.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård* tillkännagaf, att Talmannen, H. H. Ärkebiskopen med Högvederbörlig tillåtelse på några dagar afrest till Upsala och intog sin plats vid Talmansbordet.

§. 2.

Anmälde V. Talmannen, att Biskopen m. m. Doct. *Hedén* af opasslighet, och Doct. *Svedelius* af sjukdom voro hindrade att Ståndets öfverläggningar bivista.

§. 3.

Föredrogs Expeditions-Utskottets Förslag till underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t angående val af Ledamöter i ett Hemligt Utskott.

Godkändes.

§. 4.

Upplästes de från Höglofl. *Riderskapet och Adeln* ankomna Protokolls-utdrag, af innehåll, att till *Stats-Utskottet* blifvit remitterade: Friherre *Palmstjernas*, *Carl Otto*, motion om lindring i Grundskatterne medelst bevillning å vissa consumtions-artiklar; Friherre *Hjertas*, *Gustaf Adolf*, motion om ökad anslag för Stohållningarne i Riket, samt om ett räntefritt lån till utvidgande af Stuteriet vid Ottenby; Grefve *von Fersens*, *Hans*, motion om anslag af Statsmedlen att användas till pris vid allmänna täflings-öfningar; Herr *Rosenblads*, *Bernhard*, motion om Kongl. Nummer-Lotteriets förvandlande till Klass-Lotteri, samt om upplifvande af förbuden emot allt offentligt utbudande af lottsedlar till utländska lotterier; Grefve *Lövenhjelm*s, *Gustaf*, motion om årligt anslag till understöd för Militärer, hörande till f. d. Finska Armeen; Herr *Gyllenhuals*, *Carl*,

motion om ett årligt anslag af Stats-medlen till Landtbruks-Institutet på Degeberg i Skaraborgs Län; Herr *von Krämers*, *Robert*, motion om medel till befordrande af Sädesriors anläggning; Herr *af Silléns*, *Georg Axel*, motion om Kungsgårdars och Kronolägenheters försäljning till skatte; Herr *Hjärnes*, *Harald*, motion med förslag till förändrade stadganden i afseende på Befälets aflöning vid indelta Armeen; Grefve *Horns*, *Clas Fredrik*, motion om mötes-passevolancens upphörande, samt anslag af allmänna medel till indelta Armeens vapenöfningar; Grefve *Posses*, *Arvid*, motion om ett lån till Götha Canal-bolag för att bereda möjlighet till försäljning eller utarrendering af Motala Verkstad m. m.; till *Bevillnings-Utskottet*: Herr *Rothliebs*, *Axel Fredrik*, anförande i anledning af Friherre *von Strokirchs* till Utskottet förut remitterade motion om en personel bevillning för bruket af starka drycker och utländska öfverflödsartiklar; Herr *Nordenanckars*, *Gustaf*, motion om stadgande af vite för uteblifvande från andra Krono-uppbördsmötet; Herr *af Dahlströms*, *Gustaf Jacob*, motion om mindre Hemmansdelars befriande från Bevillning efter 2:dra Artikeln 21 och 22 §§. af nu gällande Bevillnings Förordning; till *Banco-Utskottet*: Grefve *von Rosens*, *Axel*, motion om rättighet för Disconterne i Stockholm och Götheborg att lemna lån på vissa nederlagsvaror; till *Lag-Utskottet*: Herr *Rosenqvists*, *Fredrik Leonhard*, motion om upphäfvande af 4 punkten i Kongl. Brefvet den 22 Mars

1803, rörande för groft brott anklagade personers insättande på fästning eller i annat fängelse; till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Friherrevon *Knorrings, Wollrath*, motion om förbud emot Bränvins införande från Norrige; Herr *Estenbergs, Pehr*, motion om förbud emot införsel af vissa utländska fabriks- och galanteri-varor; Herr *von Schéeles, Knut Georg*, motion om framflyttning af tiden för Gudstjensternas firande på Sön- och Högtidsdagar; till *Stats-Utskottet*: Friherre *Löfvenskölds, Salomon*, motion om ett förlags-lån för drifvandet af Höganäs Stenkols-Verk; Herr *Törneblads, Carl*, motion om förhöjning uti den honom såsom Rikets Högl. Ständers Justitiæ Ombudsman anslagne lön; Herr *Stjerncreutz', Petter*, motion om utbekommande af en fordran för Ved och Kohl till Landt-Marskalks-Klubben under sistlidne Riksdag; Herr *Klingstedts, Gustaf Fredrik*, motion om ett anslag åt Directeuren *Godlund*, emot skyldighet att med Electricitet gå obemedlade sjuklingar kostnadsfritt tillhanda; Herr *Gripenstedts, Jacob*, motion om förhöjning af minimi-priset å den under Embets- och Tjenstemäns löner inbegripne spannemål; Herr *Gyllenkrooks, Göran*, motion om afskrifning af Enke-Fru Friherrinnan *Eneskjölds* skuld till Krigsmanshus-Cassan; Herr *Charpentiers, Jean Toussaint*, motion om löneförbättring för Capitainer med lägre lön vid Artilleri-Regementerna; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om fastställande af grunder för ett nytt Statshushållnings-system;

Herr *Hammarhjelm*, *Carl Fredrik*, motion om årligt anslag i 10 år åt Skottske Agronomen *Steffens* för dess inflyttning till Riket; Grefve *Gyldenstolpes*, *Anton Gabriel*, anförande i anledning af Grefve *Levenhaupts* motion om anslag till löneförbättring för Befälet vid Lif-Bevärings-Regementet; Herr *Montgomeries*, *Gustaf*, motion med anhållan, att Stats-Utskottet måtte undersöka beskaffenheten af de vid Hufvudstaden befintlige Corrections-anstalter, samt den större eller mindre våda, som genom dem kan för Hufvudstaden uppkomma; Herr *Montgomeries*, *Gustaf*, motion om en belöning åt Kammar-Rätts-Rådet *Ekholm* för utarbetandet af ett Förslag till Fältförvaltnings-Reglemente; Herr *af Forsells*, *Carl*, motion om ett årligt anslag att användas till upprättande af Sockne-Chartor; Friherre *Kantzows*, *Johan Albert*, motion om Tull-, Post- och Bränvins-Bevillningens samt Chartæ Sigillatæ-medlens aflemnande till Riksgälds-Contoret; Friherre *von Vegesachs*, *Achilles*, motion om ökad anslag för Gymnastiska Central-Institutet; Friherre *Boyes*, *Ludvig*, motion om upptagande af ett utländskt lån att användas till Lånbiträde åt blifvande Hypotheks-föreningar och Privat-Banker; Herr *Stuarts*, *Carl Gustaf*, motion, med anmodan till Stats-Utskottet att ofördröjligen utreda och för Rikets Ständer uppgifva Riksgälds-Verkets tillstånd och behof; Herr *von Troils*, *Emil*, motion, att åt Riksgälds-Contoret må uppdragas att årligen upptaga lån i ändamål att åter utlåna emot inteckning i Jord-egendom; Gref-

ve *von Fersens, Hans*, motion om förändringar i sättet att utgöra Grundräntorne och Krono-tionden; Friherre *Palmstjernas, Bror Knut*, motion om ytterligare anslag i och för utgifvandet af Professor *Lings* Lärobok i Gymnastiken; Herr *Nordenanckars, Fredrik Wilhelm*, motion om en pension åt framlidne Riks-Kammar-Rådet *Gripenstjernas* enda lefvande afkomling; Friherre *Sparres, Sixten*, motion om förhöjning i lönerne för Lectorerne vid Krigs-Academien; Friherre *Focks, Berndt Wilhelm*, motion om löneförhöjning för Landt-Staterne; till *Bevillnings-Utskottet*: Friherre *Lövens, Axel Wilhelm*, motion med förslag till minskning af Brännvins-productionen; Herr *Adlerbrants, Thure*, motion om jemnkning och nedsättning af minimi-summan å Egen-doms-värden inom Elfsborgs Län m. m.; Herr *Hallenborgs, Carl Johan*, motion om förhöjning i import-tullen å åtskilliga från Finland inkommande artiklar; Herr *Stedts, Claës*, motion med förslag till ändringar i nu gällande Brännvins-Författning; Herr *Cederskjölds, Pehr Gustaf*, motion om fastställande af en årlig Bevillning för Caracters-Fullmagter; Friherre *Boijes, Ludvig*, motion om förändrade grunder för den blifvande Bevillningens bestämmande; Herr *Bruncronas, Gustaf Adolph*, motion om förhöjning af Tullen för importeradt Vin; Grefve *von Fersens, Hans*, motion, att, vid uppgörandet af Tull-Taxan, exporten af inhemsk production måtte i möjligaste mån befordras; Herr *af Robsahms, Carl Reinhold*, motion rörande Brännvins-

bränningen; Herr *af Robsahms, Carl Reinh.*, motion, att, till härvarande Theaters underhåll, en accis-afgift må erläggas af det Brännvin, som till Hufvudstaden införes; till *Banco-Utskottet*: Friherre *Kantzows, Johan Albert*, motion om nedsättning af minimi-beloppet för enskilda invisningar, jemte förslag till lag i samma ämne; Grefve *von Fersens, Axel*, motion om vidtagande af åtgärder till befrämjande af Hypotheks-föreningar; Herr *Rosenblads, Bernhard*, motion om rättighet för Banco-Styrelsen, att, vid förefallande behof, utbyta de på Banken ställde Stats-Obligationer emot andre, lydande på lämplige summor; Herr *Rosenblads, Bernhard*, motion, med förslag till föreskrifter för Bankens Lånerörelse; Herr *Rosenblads, Bernhard*, motion med förslag till stadgande rörande begagnandet af Vexlar och invisningar; Herr *Nordenanckars, Fredrik Wilhelm*, motion med förslag till befrämjande af Privat-Bank-associationer och, i sammanhang dermed, till inskränkning af Riks-Bankens låne-rörelse; Grefve *Cronhjelm, Otto August*, motion om utarbetande af fullständiga Instructioner för så väl Discont-Directionerne, som dessa Verks Revisorer m. m.; Friherre *Tersmedens, Wilhelm Fredrik*, motion om fortfarande Discont-rättighet i Banken för Jern-Contoret; till *Lag-Utskottet*: Herr *Gyllenhaals, Lars Herman*, motion med förslag till ändringar i nu gällande Skiftes-stadga; Herr *von Wahrendorffs, Anders*, motion om förändrade straff-bestämmelser för skogsåverkan; Friherre *Cederströms, Jacob*, mo-

tion om utfärdande af en enda allmän Byggnads- och Husesyns-Ordning; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om ändring i Författningarne rörande Dagsverkens utgörande till Kyrkobyggnad; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om revision af nu gällande Författningar rörande Landtmäteriet; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om upphäfvande af Författningarna rörande laga hus; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Rikets Hof-Rätter, Collegier och öfrige förvaltande Verk må åläggas till hvarje Riksdag inkomma med utlåtanden öfver den gällande Lagstiftningens verkningar; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion rörande Näringsfriheten; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om upphäfvande af nu gällande Författningar rörande förbud emot försäljning af foder från bohle; Herr *Rosenqvists, Fredrik Leonhard*, motion om ändring i Författningarna angående bysättning; Herr *Montgomeries, Gustaf*, motion om förändrad organisation af Krigs-Hof-Rätten samt Öfre- och Nedre Borg-Rätterne; Friherre *Kantzows, Johan Albert*, motion om ändring i Lagens stadgande om bysättning; Herr *Rothliebs, Carl Fredrik*, motion om ändringar i nu gällande utsöknings- och bysättnings-lagar; Herr *Cederschjölde, Pehr Gustaf*, motion om utsträckning af arfsrätt för sido-arfvingar i fjerde och fjermare led; Friherre *Boyes, Ludvig*, motion med förslag till en Lag angående utlänningarars bosättning i Riket; Grefve *Horns, Claës Fredrik*, motion om upphäfvande af

de så kallade tysta förmånsrätterne; Herr *Dalmans, Wilhelm Fredrik*, motion, om borttagande af den i 5 Cap. 1 §. Jorda-Balken stadgade rätt till börd af Stads-egendom; Herr *Dalmans, Wilhelm Fredrik*, motion om utsträckande af den så kallade jus representationis till Syskons afkomlingar, utan inskränkning till visst led; Herr *Dalmans, Wilhelm Fredr.* motion om utsträckning af Testametsfriheten; Herr *Dalmans, Wilh. Fredr.*, motion, att fidei-commiss-egendomar må till en del få belänas; Herr *Ugglas, Göran Gustaf*, motion, rörande sakförares åliggande att vid besvärs-skrifters inlemnande förete fullmagt; Grefve *Cronhjelm, Otto August*, motion om rättighet för Innehafvare af fidei-commiss, att i Hypotheks-förening ingå; Grefve *Cronhjelm, Otto August*, motion, att rättigheten till utgifvande af skuldsedlar, ställde på Innehafvaren, må upphöra; Herr *Stuarts, Fredrik*, motion om utvidgandet af Testaments-rättigheten; Herr *Stuarts, Fredrik*, motion om en förändring i 7 Cap. 3 §. Utsöknings-Balken; Herr *Stuarts, Fredrik*, motion angående ändring i Kongl. Förordningen den 24 Augusti 1813, emot fylleri och dryckenskap; Herr *af Grubbens, Nils Wilhelm*, motion angående förändring uti några delar af Författningarna rörande bysättning; Friherre *Cederströms, Anders*, motion angående förändring af 1813 års Förordning emot fylleri och dryckenskap; Friherre *Focks, Berndt Wilhelm*, motion om skogsåverkans bestraffande såsom stöld; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om

medel att förekomma stagnation i rörelsen, i händelse, efter realisationens verkställighet, mynt någon tid der skulle saknas; till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om förändrade föreskrifter för inskrifning till Rusthåll; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion, att å Allmänningar upptagne Hemman och lägenheter må vid skogarnes delning njuta skogs-afrösning; Friherre *Cederströms, Jacob*, motion om ändring uti Författningarne rörande Fattigvården; Herr *Nordenadlers, Ludvig Gustaf*, motion om fastställande af vissa villkor för vinnande af inträde och befordran inom Postverket; Herr *von Sydows, Axel Reinhold*, motion om utarbetande af förslag till en ny Fattigvårds-stadga; Herr af *Ekenstams, Israel*, motion angående ändring i Kongl. Förordningen den 28 April 1819 om privilegia exclusiva för nya i Riket förut okända slöjd-inrättningar; Herr *Montgomeries, Gustaf*, motion om medel att bereda öfvergång till ett för Sverige lämpligt försvarssystem och i sammanhang dermed om Militaire Lärares anställande vid Rikets Universiteter, Gymnasier och Skolor, samt om upphörande af Kongl. Krigs-Akademien; Herr *Cederschjölds, Pehr Gustaf*, motion om utsättande af en belöning för författandet af en ny Lärobok i Christendomen för menige Man; Herr *Cederschjölds, Pehr Gustaf*, motion, angående Folk-Skolors inrättande; Herr *Hägersflychts, Gustaf*, motion om Hållskjutsens upphörande; Friherre *Cederströms, An-*

ders, motion om upphörande af den Wermdön nu åliggande Hållskjuts-skyldighet vid Fittja, samt om Gästgifveriers inrättande å nämnde Ö; Herr *Bråkenhjelm*s, *Pehr Reinhold*, motion om ändring i Kongl. Lots-Förordningen, i hvad den rörer mindre båtars skyldighet att taga lots då de komma från öppen sjö; Herr *Hammarhjelm*s, *Carl Fredrik*, motion om Diligence-Inrättningars befrämjande; Herr *Bruncronas*, *Gustaf Adolph*, motion med förslag till uppmuntrande af byggnads-företag i Rikets större Städer och företrädesvis Hufvudstaden; Herr *af Robsahms*, *Carl Reinhold*, motion om grofva brottslingars deportation utur Riket; Grefve *Cronhjelm*s, *Otto August*, motion att ingen må uti Prest-Examen godkännas, som ej styrkt sig äga fullständig kunskap uti Växel-undervisnings-metoden; till *Stats-Utskottet*: Friherre *Alströmers*, *Jonas*, motion, att Höjentorps Kungsgård måtte till Alströmerska famillen återställas; Herr *Hökenbergs*, *Carl Åke*, motion om en löne-ersättning åt Amiralitets-Kammar-Rådet *Strandberg*; Grefve *Lövenhjelm*s, *Gustaf*, motion om anslående af löner åt Lands-Fiscaler, eller desse tjensters afskaffande; Herr *Adlerbergs*, *Bror Reinhold*, motion, att Landshöfding må vara berättigad till pension vid fyllda 60 år; Friherre *Tolls*, *Gustaf Philip*, motion angående Gyllenstjernska famillens Kronofordran; Herr *Strussenfelts*, *Adolph Ludvig*, motion om anslag till en normal anstalt för undervisningen i moderna språk; Herr *Rosenblads*, *Bernhard*, motion om en pension åt Majoren

C. W. Gripenstjerna; Herr *Stråles*, *Nils Wilhelm*, motion om straff-fängelers inrättande m. m.; Friherre *Hermelins*, *August*, motion om fortfarande af anslaget till Normal-Skolan för Wexel-undervisningen; Herr *Bruncronas*, *Gustaf Adolph*, motion rörande aflöningen för Svea Hof-Rätts Embets- och Tjenstemän; Grefve *Cronhjels*, *Otto August*, motion, rörande ombyggnaden af Trollhätte Canal; Grefve *Cronhjels*, *Otto August*, motion, att f. d. Cansli-Styrelsens Hand-Cassa måtte öfverlemnas till Riksgälds-Contoret; Grefve *Cronhjels*, *Otto August*, motion om löne-ersättning åt Capitainerne *Sjöbohm* och *Tilosius*; Grefve *Cronhjels*, *Otto August*, motion om förändrad organisation af Tullverket; Herr *Dahlfelts*, *Carl Ludvig*, motion, om anslag till Stipendier för skicklige lönlöse Lärare vid Rikets Akademier; till *Bevillnings-Utskottet*: Friherre *Sprengtportens*, *Jacob Wilhelm*, motion rörande Bränvins-bränningen; Herr *af Robsahms*, *Carl Reinhold*, motion om förhöjd Tull å från Finland inkommande varor; Herr *von Wahrendorffs*, *Martin*, motion om Bränvins-brännings-rättighetens inskränkning till de jordägare, som hafva eget skogsfång; Herr *Gripenstedts*, *Jacob*, anförande rörande Spis-inrättningar utan spirituosa och Bränvinets fördyrande; Herr *Svedenborgs*, *Carl*, motion om upphörande af skillnaden i Chartæ Sigillatæ-afgiften för olika Medborgare-Classer; Herr *Hjertas*, *Lars*, motion om ändringar i nu gällande Tull-Taxa; Herr *af Robsahms*, *Carl Reinhold*, motion om upphörande af

stämpel-afgiften för Tidningar; till *Banco-Utskottet*: Grefve *Pipers*, Carl *Fredrik*, motion om en ersättning till Öfverste Lieutnanten *G. N. Adlerstam*; Herr *Rosenblads*, *Bernhard*, motion om granskning af befordrings-lagarne inom Banken; Herr *Rosenblads*, *Bernhard*, motion rörande uppgörandet af Bankens Bokslut; Herr *Rosenblads*, *Bernhard*, motion med förslag till fördelning af Styrelse-åtgärderna inom Banken; Herr *Gripenstedts*, *Jacob*, motion rörande Silfver-utvexlingen i Banken; till *Lag-Utskottet*: Herr *Crusenstolpes*, *Magnus Jacob*, motion, angående afskaffande i vissa fall af spö- och ris-straff; Herr *Cederchjölts*, *Robert*, motion angående ett tillägg till 17 Cap. 31 §. Rättegångs-Balken; Herr *Hjertas*, *Lars*, motion om utvidgad näringsfrihet; Herr *Hjertas*, *Lars*, motion angående offentlighet vid Under-Domstolar och Police-Kamrar; Herr *Dalmans*, *Wilhelm Fredrik*, motion angående ändring i stadgandet om skyldighet för Domare att vid extra förrättningar på stället utlemna Protokoll och Utslag; Grefve *Löwenhjelm*s, *Gustaf*, motion om tvångströjans användande i stället för handklåfvar; Grefve *Löwenhjelm*s, *Gustaf*, motion om rättelse i 5 Cap. 3 och 8 §§. Straff-Balken; Herr *Klingstedts*, *Gustaf Fredrik*, motion om den lagliga räntans nedsättande till fem för hundra; Herr *Adlerbergs*, *Bror Reinhold*, motion om Förmyndare-Kammäres inrättande på landet; Herr *Bråkenhjelm*s, *Pehr Reinhold*, motion rörande Närings-friheten; Herr *Strussenfelts*, *Adolph*

Ludvig, motion om en Lagförklaring rörande uppskof i Rättegång; Herr *Rosenblads*, *Bernhard*, motion om utfärdande af en Lag för Rikets Skuldväsende; Friherre *Stjernstedts*, *Lars*, motion, med förslag till ändring af 9 §. 17 Cap. Handels-Balken; Friherre *Stjernstedts*, *Lars*, motion, om upphäfvande af Kongl. Förordningen den 5 Mars 1746, rörande Brefs uppbrytande; Herr *Stråles*, *Nils Wilhelm*, motion, att, då tilltalad eller till böter fälld person aflider, åtalets fullföljd må förfalla; Herr *Du Rietzs*, *Carl*, motion, om revision af nu gällande Skrå-författningar; Herr *von Stahls*, *August*, motion om fördelning af Doms-Rätten i Tull-försnillningsmål på Rikets samtliga Hof-Rätter; Herr *von Stahls*, *August*, motion, att underställning af Under-Rätts ransakning och Dom i vissa fall må upphöra; Herr *Svedenborgs*, *Carl*, motion, om ändring i Rättegångs-Ordningen vid Härads-Rätterne; Herr *Rosenqvists*, *Fredrik Leonhard*, motion, att inga förskrifningar hädanefter må ställas till Sedelhafvaren eller till viss man eller Ordres; Herr *Rosenqvists*, *Fredrik Leonhard*, motion, om förändrad redaction af 2 §. 15 Cap. Rättegångs-Balken; Herr *Rosenqvists*, *Fredrik Leonhard*, motion om ändring af 1 §. i 1830 års Concurs-Lag; Grefve *Cronhjels*, *Otto August*, motion om ändring i nu gällande Författningar rörande bysättning; till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Herr *Dalmans*, *Wilhelm Fredrik*, motion, om förbättrande af Landsvägarne; Gref-

ve *Löwenhjelm*s, *Gustaf*, motion, angående Pastors-Adjuncternas löner; Herr *Adlerberg*s, *Bror Reinhold*, motion, att arbetssökande Dalkarlar och Wermlänningar må åläggas att vara försedde med frejde-bevis; Herr *af Ströms*, *Israël*, motion rörande Skogshushållningen i Riket; Herr *von Sydows*, *Axel Reinhold*, motion om utarbetande af förslag till en allmän Gästgifveri-Ordning; Friherre *Hermelins*, *August*, motion rörande sättet för Presterskapets aflöning; Friherre *Hermelins*, *August*, motion, om ändring af Kongl. Förordningen den 26 Februarii 1817, angående Socknestämmor och Kyrko-Råd; Herr *Rosenqvists*, *Fredrik Leonhard*, motion om enskilda Theatrars inrättande i Hufvudstaden; Herr *Rosenqvists*, *Fredrik Leonhard*, motion om afskaffande af de Skådespelare i Landsorterne pålagde afgifter till Kongl. Theatern och Hof-Capellet's Pensions-Cassa; Grefve *Cronhjelm*s, *Otto August*, motion om tillstånd för enskilda personer att i Hufvudstaden inrätta Theatrar; Grefve *Cronhjelm*s, *Otto August*, motion, att vid Rikets Akademier föreläsningar må hållas öfver Grundlagarne; Grefve *Cronhjelm*s, *Otto August*, motion om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t att vederbörande Embets-Verk må anbefallas att skyndsammeligen handlägga de af Rikets Ständer vid sista Riksdag väckte önskningsmål; Grefve *Cronhjelm*s, *Otto August*, motion, att Prestman, som är antagen till Lärare vid Lancaster-Skola må fortfarande få åtnjuta enkel tjenste-

årsberäkning; Herr *af Robsahms, Carl Reinhold*, motion om ändringar i 1782 års Jude-Reglemente; remitterat till *Stats-Utskottet*: Herr *Cederschjölts, Pehr Gustaf*, anförande rörande Grefve *Posses* motion om ett lån till Götha Canal-Bolag, för att bereda möjlighet till försäljning eller utarrendering af Motala Verkstad; Friherre *Sparres, Sixten*, anförande, angående Grefve *Horns* motion om Mötes-Passevolancens upphörande, samt anslag af allmänna medel till indelta Armeens vapenöfningar; H. E. Herr Grefve *Mörners, Adolph Göran*, i den af Herr *Gyllenhaal* väckta fråga om ett årligt anslag af Stats-medlen till Landtbruks-Institutet på Degeberg i Skaraborgs Län; Herr *Bruncronas, Gustaf Adolph*, rörande medel till befordrande af Sädesriors anläggning och begagnande; valt till Ledamöter i *Hemliga Utskottet*:

N:o 131 Grefve *De Geer, Carl*,

„ 377 Friherre *Reuterskjöld, Axel Didrik*,

„ 792 Herr *Lagerhjelm, Pehr*; remitterat till *Bevillnings-Utskottet*: Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående bevillning af utdelningen å Trollhätte-Kanal och Slussverks-Bolags aktier; remitterat till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet* ett anförande af Grefve *Cronhjelm, Otto August*, innehållande utveckling af dess till samma Utskott remitterade motion om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att vederbörande Embetsverk må anbefallas att skyndsamligen handlägga de af Rikets Ständer vid sista Riksdag väckta önskningsmål; remitterat

till *Stats-Utskottet*: Herr *Hjärnes, Harald*, yttrande i anledning af de anmärkningar, hvilka blifvit gjorda vid dess till samma Utskott förut remitterade motion med förslag till förändrade stadganden i afseende på Befälets aflöning vid indelta Arméen; Herr *Cederschjölde, Pehr Gustaf*, anförande i anledning af Kongl. Maj:ts vid denna Riksdag till Rikets Ständer aflåtna Nådiga Proposition, rörande Statsverkets tillstånd och behof; remitterat till *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet* ett yttrande af Herr *von Schéele, Knut Georg*, i anledning af gjord anmärkning vid dess till samma Utskott remitterade motion om framflyttning af tiden för Gudstjenstens firande på Sön- och Högtidsdagar; remitterat till *Bevillnings-Utskottet*: Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, rörande beskattning af Tullqvarnar samt Valk- och Stampverk för andras betjande å Städernas områden, samt frihet till Tullqvarnars anläggande derstädes, utan hinder af åberopad minskning i redan varande qvarnars inkomst; hvilken Nådiga Proposition af Stats-Utskottet återlemnad blifvit med Memorialet N:o 11, som lades till Handlingarna; lagt till Handlingarna *Stats-Utskottets* Memorial N:o 9, angående återlemnande till Borgare-Ståndet af Kongl. Maj:ts till Utskottet remitterade Nådiga Proposition angående Kurhus-afgiftens fortfarande; bifallit *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets* Memorial N:o 1, om antagande af en Canslist utöfver hvad Riksdags-Ordn. 24 §. medgifver; bifallit *Stats-Utskottets* Utlåtande N:o 7, i anledning

af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss å Kamereraren *H. H. Krutmejers* underdåniga ansökning om befrielse från arrendet af Krono-Hemmanet Rinkeby i Stockholms Län, och N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss å Enkan *Anna Gustava Sahlmans* underd. ansökning om befrielse från skyldigheten att svara för arrendet af Lotten N:o 51 af Upsala Hof-stall-äng.

Lades till Handlingarna.

§. 5.

Af meddeladt Protokolls-Utdrag inhämtades, att Vällofl. *Borgare-Ståndet* remitterat till Stats-Utskottet Hrr *Hembergs* och *Santessons* i ett sammanhang föredragna Motioner, rörande Hypotheks-föreningar, jemte hvad i ämnet mundtligen blifvit inom Ståndet yttradt.

Lades till Handlingarna.

§. 6.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Hederv. *Bonde-Ståndet* lagt till handlingarna *Constitutions-Utskottets* Memorial N:o 2, angående inforordad skyndsam uppgift å Grundlags-ändrings-förslagen vid 63 och 72 §§. R. F.; remitterat till *Stats-Utskottet* *Joh. Jak. Rutbergs* från Norrbottens Län Motion, att Kronan må bekosta handtlangning vid Krono-Hemmans och Nybyggens afvittring; vid förnyad föredragning af de från 1828 — 1830 årens till nu varande Riksdag hänskjutna och hvilande förslag till förändringar och til-

lägg i Grundlagarna, bifallit: förändringen af 63 §. R. F.; d:o af 4 punkten i Mom. af 24 §. R. O.; ändringar och tillägg i 19, 21 och 88 §§. R. F.; ändringar och tillägg i i Mom. 26 §. R. O., i perioden 28 §. R. O., i Mom. 36 §. och i perioden 72 §. R. O., i perioden 43 §. R. O., i mom. 44 §. R. O. och tillägg vid slutet deraf, 52 §. R. O., samt 2 perioden i Mom. 57 §. R. O.; ändring i i perioden 55 §. R. F., och uteslutande af sista punkten i i Mom. 27 §. R. O.; förändrad redaction af 11 §. R. O.; ändring och tillägg i i perioden sednare Mom. af 13 §. och sednare Mom. af 17 §. R. O.; tillägg i i perioden 5 Mom. 14 §. R. O.; ändring och tillägg i i och 2 perioderna samt en ny punkt vid slutet af 15 §. R. O.; och ändring i 68 §. R. O.; samt deremot icke antagit alla öfriga, af Constitutions-Utskottet vid sista Riksdag, uti Memorial N:ris 57, 63, 64, 68 och 70 tillstyrkta och till nuvarande Riksdag hvilande förslag till ändringar och tillägg i Grundlagarne; remitterat till *Stats-Utskotet*: 1:o *Anders Danielssons* från Elfsborgs Län Motion, angående anslag af allmänna medel till beredande af tillfälle åt Allmogens söner att inhemta undervisning vid Degebergs Landtbruks-institut i Westergöthland; 2:o samme Ledamots Memorial, angående rättighet för Kållands Häradsober till utsyning å Rödeås Kronopark; 3:o *Jöns Perssons* från Malmöhus Län Motion, angående Kungsgårdars och Civile samt Militäre Boställens försäljning, Kyrkohemmans upplåtande till Skatte emot

lösen till Staten samt användandet af sålunda inflytande medel; 4:o *Johan J. Rutbergs* från Norrbottens Län Memorial, med förslag till förändrade föreskrifter, i afseende på sättet för uppbärande af det understöd i spanmål, som är beviljadt dem, hvilka i Norrland upptaga Nyhemman; 5:o samme *Rutbergs* Motion, att de Syner, som hållas i och för Nyhemmans anläggande i de Norra Länen, måtte af Staten bekostas, i likhet med hvad för afvittringsutgifterna äger rum; 6:o *Lars Olssons* från Örebro Län Motion, att Kronotionden för Tackjerns-tillverkningen inom Lerbäcks Bergslag af nämnda Län måtte nedsättas minst till $\frac{1}{3}$ af nu utgående belopp; 7:o *Petter Jönssons* och *Joh. Anderssons* från Jönköpings Län Memorial, angående understöd af Statsmedel för en Brobyggnad; 8:o *Joh. J. Rutbergs* från Norrbotten Motion, att förut yrkad förlängning af frihetsåren för anläggande af jernverk inom Norrbottens Län jemväl måtte till Westerbottens Län utsträckas; 9:o *Joh. Larsson Wicklunds* från Westerbottens Län Motion, angående reglering af Kronobetjeningens i Lappmarken löneförmåner; 10:o *Olof Svenssons* från Bohus Län Motion, angående anslag till utflyttningshjälp vid Laga skiften inom Länet; 11:o *And. Danielssons* från Elfsborgs Län Motion, angående ersättning till förre Tull-uppsyningsmannen *P. Lindgren* för den honom tilldömde beslagare-andel vid ett år 1823 hos Skepparen *J. Damming* från New-york verkställt beslag, men från hvars utbetalande *Damming* af Kongl. Nåd blifvit be-

friad; och 12:o *Lars Larssons* från Elfsborgs Län Memorial, angående afsättandet af en fond till understöd och lån vid fråga om kostsammare vatten-afledningar från odlingsbar mark; till *Banco-Utskottet*: *Anders Danielssons* från Elfsborgs Län Motion, angående upphörande af nu gällande föreskrift, att en del af Bankens tjenstemän skall antagas inom Frälse-Ståndet; till *Lag-Utskottet*: 1:o *Johan Erikssons* från Stora Kopparbergs Län Motion, att, då föräldrar eller stuf- och svärföräldrar meddela barn, måg eller stufbarn tillgift för fällde oqvädingsord och sådan sidvördnad, som efter 14 Cap. 3 §. Missg. Balken kan anses, dylika förseelser icke vidare må vara underkastade åtal af allmän åklagare; 2:o samme Mans Motion, angående förändring uti Lagens stadgande rörande verkställande af undersökning vid själfspillingars död; 3:o *Joh. J. Rutbergs* från Norrbottens Län Motion, angående sådant tillägg till 5 Cap. 2 §. Uts. Balken, att den skattskyldige må vara fri från vidare ansvar för oguldne Hemmans-utskylder, då han till godtgörande deraf afstår själfva fastigheten; 4:o samme Ledamots Motion, angående åter införande i de Norra Provinserna af muntliga stämningar i ringare tvistemål; 5:o *Nils Strindlunds* från Wester-Norrlands Län Motion, angående granskning af Lag-Comiteens förslag till Utsöknings-Balk; 6:o *Peter Perssons* från Calmar Län Motion, angående förekommande af svekfulla Afhandlingar, till tredje mans förfång, emellan föräldrar och barn, i afseende på de först-

nämndes egendom; 7:o *Tufve Månssons* från Malmöhus Län Motion, angående ytterligare föreskrifter i afseende på skyldigheten att lagfara med fastighetsköp; 8:o *And. Danielssons* från Elfsborgs Län Memorial, angående nödige bestämmelser vid fråga om Lagfart, då åtkomst-handlingar förkommit eller icke kunna fullständigt anskaffas; 9:o *Nils Magnussons* från Calmar Län Motion, angående skyldighet för fordringsägare, hvilken, i följd af proprie borgen, hos Konungens Befallningshafvande lagsöker Löftesman, att inom 6 månader från Ansökningens inlemnande derstädes, ombesörja communication deraf med Löftesmannen; 10:o *Hans Hanssons* från Bohus Län Motion, angående förhöjning uti åverkans-böter för alla trädslag utom ek; och 11:o *And. Danielssons* från Elfsborgs Län Motion, angående förändrad fördelning af provisionen vid executiva Auctioner; till *Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskotten: And. Danielssons* från Elfsborgs Län Anförande, angående granskning af alla de Ordnings-stadganden, som af Städernas Polis-styrelser blifvit utfärdade för Allmänheten; till *Bevillnings-Utskottet: 1:o Sven Jonssons* från Jemtlands Län Motion, angående Curhusafgiftens upphörande för Herjeådalens Fögderi; och 2:o *And. Daniels- sons* från Elfsborgs Län Motion, angående upphörande af den i 29 §. af 1830 års Bevillnings-Stadga Gårdfarihandlande ålagda afgift för resor till Norrige; till *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet: 1:o Jöns Jönssons* från Christianstads Län Motion, med yrkande, att

i Garnizonsstäder, der Artilleri är förlagdt, Garnizonens sädesbehof till och från qvarn må forslas med Artilleriets hästar och vagnar; 2:o *Anders Danielssons* från Elfsborgs Län Motion, att vid inrikes sjöfart från Tullplats antingen till annan sådan eller till ort utan Tullbevakning, barlastade fartyg i allmänhet må vara för Tullförpassning befriade; 3:o samme Ledamots Memorial, angående upphörande af serskilda vitesböter för försummad inställelse vid vägsyner; 4:o samme Ledamots Memorial, angående en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t för beredande af ändring uti nu varande Tullförhållande till Norrige; 5:o *Tufve Månssons* från Malmöhus Län Motion, i afseende på förvaltningen af de i Regements-beklädnads-Cassorna inflytande medel; 6:o samme Mans Memorial, angående Handelsprivilegier för Trelleborgs Köping; 7:o *Lars Olssons* från Örebro Län Motion, angående upphäfvande eller nedsättning i nuvarande plikt för vissa försummelse i afseende på Numerhästs utfordring och skötsel; 8:o *Per Isakssons* från Gottlands Län motion, angående Presterskapets aflöning på Gottland samt Pastoraters sammansläende derstädes; 9:o *And. Danielssons* från Elfsborgs Län Memorial angående spridda Regementers och Compagniers concentrerande, serskildt med afseende å förhållandet med de Rusthålls-Nummer inom Elfsborgs Län, som äro indelte till Westgöta Cavalleri-Regemente; 10:o samme Ledamots Anförande, angående upphörande af Krono-Fogdars och Magistraters förpligtande att bi-

draga till kostnaden för Läns-Kungörelsernas tryckning.

Lades till Handlingarna.

§. 7.

Föredrogs *Banco-Utskottets* Memorial N:o 5, i anledning af från tvänne Riks-Stånd erhållne remisser af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer med förslag till Lag för Banken; hvarvid

Doct. *Hvasser* anförde: Som jag är en af Reservanterne, anser jag mig pliktig att yttra några ord i detta ämne. Höglöfl. Banco-Utskottets förfarande härvid synes mig innebära sidvördnad för begge Statsmagternes önsknin- gar, enär det vägrat att till pröfning upptaga ett af Kongl. Maj:t afgifvet förslag till Banco-Lag, under det att på samma gång en enskild Riksdagsmans, Kammarherren *Rosenblads*, motion om Vexlingsrätt för Banken, hvil- ken fråga äfven till en del var af juridisk beskaffenhet, till handläggning af samma Ut- skott emottogs, samt återlemnad saken i obe- redt skick till de 2:ne Riks-Stånd, som målet dit remitterat. 87:de §. R. F. åberopas såsom skäl för denna åtgärd med yrkande att frågan bort först af Högl. Lag-Utskottet behandlas. Mig synes vara indifferent, hvilketdera Utskot- tet står först nämndt, då frågan ovillkorligen tillhörer begge Utskotten gemensamt. Dess- utom tyckes vid fråga om en Lag för Banken, vid jemförelsen af det juridiska och det finan- ciella deruti, det senare vara vida öfvervä- gande, samt sålunda förnämligast tillhöra Banco-

Utskottet. För denna öfvertygelse hemtar jag stöd deraf, att 1830 års Bank-Lag och Myntbestämnings-Lag vid förra Riksdagen begge behandlades af Banco-Utskottet, ehuru i för-
ening med Stats- och Lag-Utskotten. Det skälet, att sedan 1809 ingen sådan Lag blifvit af Regeringen Ständerna förelagd, förefaller mig så besynnerligt, att det behöfver hvar-
ken svar eller vederläggning. Hvad slutligen angår det sista skälet, hemtadt deraf, att ef-
ter remissens afgang, 72:dra §:s R. F. nya redaction blifvit af 2:ne Riks-Stånd förkastad, så kan det så mycket mindre gälla, som Lag-
förslaget blifvit till Rikets Ständer öfverlem-
nadt under förutsättning af denna möjliga hän-
delse. I stöd häraf och åberopande för öfrigt
hvad i Reservationen innehålles, får jag vörd-
sam tillstyrka, att Högvördiga Preste-Ståndet
täckes vidtaga samma åtgärd som Hedervärda
Bonde-Ståndet, nemligen att å nyo remittera
målet till Banco-Utskottet.

Doct. *Elfström*: I hufvudsaken förekom-
men af Doct. *Hvasser*, får jag blott ytterli-
gare åberopa Herr *Lefréns* reservation, i hvil-
ken jag inom Utskottet instämt. Banco-Ut-
skottet har genom detta beslut upphäft sig
till ett slags Constitutions-Utskott. Ehuru
72 §. R. F. förblifvit oförändrad, var det ej
otillbörligt för Banco-Utskottet att handlägga
detta ärende, utan det måste tvärtom deröfver
afgifva ett betänkande; hvadan jag yrkar åter-
remiss.

Prosten *Lyth*: Då jag händelsevis var
frånvarande, när Utskottet fattade detta be-

slut, tillhör mig ej hvarken en kritik eller apologi för detta Utlåtande, men jag vill blott erinra, huru det tillgick i Ståndet, när Banklagsförslaget till Utskotten remitterades. Då, om jag ej missminnes, var just den omständigheten, att Utskottet måste låta remissen hvila, tills 72 §:s öde blifvit afgjort, samt, i händelse nya Redactionen blefve afslagen, ej kunde med ifrågavarande Banklags-förslag få någon befattning, ett ibland motiverna för den beslutade remissen.

Doct. *Lindahl*: Jag har deltagit i majoritetens beslut och behöfver ej upprepa motiverna dertill, hvilka i Utskottets Memorial äro anförda, men måste anmärka det hårda omdöme, som Doct. *Hvasser* framställt, att nemligen Utskottets förfarande innebure en sidvördnad emot begge Statsmagterna. Sådant har aldrig ingått i mina tankar.

Contractsprosten *Hallström*: Då frågan är så vigtig, att den i en utgrening deraf blifvit af ett Stånd hänskjuten till Constitutions-Utskottet, hemställer jag, om den icke må läggas på bordet.

Lades på bordet.

§. 8.

Föredrogs *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets* Betänkande N:o 2, i anledning af väckt fråga om anläggning af en Stad vid Lysekihl i Bohus Län.

Lades på bordet.

§. 9.

Föredrogs *Allm. Besvärs- och Ekonomi-*

Utskottets Betänkande N:o 3, i anledning af gjorda motioner om Landsfiscals-tjensternas upphörande.

Lades på bordet.

§. 10.

Föredrogs *Stats-Utskottets* d. 8 dennes bordlagda Utlåtande N:o 16, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet N:o 2, rörande Talmännens ersättning för egna Riksdagskostnader, Klubb-kostnaderne samt aflöningen till Ståndens och Utskottens Canslier, i sammanhang med Hederv. Bonde-Ståndets i anledning deraf d. 13 dennes fattade beslut, nemligen:

1:o Herr Landtmarskalken och öfrige Ståndens Talmän erhålla ersättning för deras egna Riksdagskostnader med 400 Riksd. Banco hvardera i månaden;

2:o Då Riddarhus-fiscalen icke tillhör den i Riksdags-Ordningen upptagne Cansli-personal hos Ridderskapet och Adeln, så kan någon aflöning af Statsmedel för Riddarhus-fiscalen icke äga rum;

3:o I anseende åter till hela den öfriga Cansli-personalen vid Riks-Stånden och jemväl i Utskotten, så anses den samma böra åtnjuta ett månatligt förskott utaf $\frac{2}{3}$ af hvad hvar och en vid sista Riksdag tillades. Emot Riksdagens slut och i sammanhang med Stats-regleringen, uppgör Stats-Utskottet, efter samråd med Herr Landtmarskalken och Talmännen, förslag till den tillökning, som Cansli-personalen bör tillkomma; dock må denna

tillökning icke blifva mindre, än att hvar och en i det hela undfår hvad för hvarje plats vid sista Riksdagen bestods; och tillägges Secreteraren i Bonde-Ståndet dessutom ersättning för resekostnaden till och ifrån Riksdagen, samt för hushyra 33 R:dr 16 sk. Banco i månaden, såsom Stats-Utskottet föreslagit;

4:o För Ståndens Canslier beräknas aflöningen ifrån Riksdagens utblåsning och till åtta dagar efter dess slut, samt för Utskottens Canslier ifrån antagningsdagen och intill dess den anställda personalen, i mån af arbetets upphörande, kan förafskedas; och

5:o I allt öfrigt kommer att bero vid hvad Stats-Utskottet i Memorialen N:ris 2 & 16 föreslagit, i hvilka beslut Med-Stånden blifvit inbjudne att sig förena.

Domprosten Doct. *Heurlin* anförde: Från Preste-Ståndet utgick i början af Riksdagen örslag till besparing af Riksdags-kostnaderna, och Stats-Utskottet har åsyftat en sådan, mindre genom nedsättning af tractamenten än genom minskning af Cansliernas personal. Nu hafva dock de fleste Utskotten, med undantag af Stats-Utskottet, samma personal som förut; nu föreslår Hedervärda Bonde-Ståndet, att Cansli-personalen bör åtnjuta i månadtligt förskott $\frac{2}{3}$ af hvad hvar och en vid sista Riksdagen erhöll, och i det hela icke mindre arvode än då; jag torde få fästa Högv. Ståndets uppmärksamhet derpå och öfverlemna åt dess bedömmande, huru stor besparing man enligt detta Bonde-Ståndets förslag har att vänta. För min egen del tillstyrker jag bifall till

Stats-Utskottets ifrågavarande betänkande, enligt hvilket Bonde-Ståndets Secreterare skulle, i stället för 200 R:dr, få uppbära 233 R:dr 16 sk. i månaden, samt för resan hit och tillbaka till sin hemort åtnjuta skjuts- och tractamente. Det har nemligen blifvit upplyst, att rum för Bonde-Ståndets Secreterare blifvit hyrda före hans hitkomst, och det synes i alla fall billigt, att han får serskild ersättning för de kostnader, hvilka de öfriga Ståndets Secreterare ej behöfva vidkännas.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*, som häruti instämde, ansåg det ej tillständigt att förena sig med Hedervärda Bonde-Ståndet vidare, än i det som Stats-Utskottet föreslagit.

På derom framställd Proposition, biföll Ståndet den af Stats-Utskottet föreslagna tillökningen för Bonde-Ståndets Secreterare, och förklarade sig icke kunna deltaga i Hedervärda Bonde-Ståndets beslut.

§. 11.

Föredrogs *Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelnings* d. 8 dennes bordlagda Betänkande N:o 2, öfver en af Directionen för Hillska Skolan gjord underdånig ansökning om dubbel tienstårs-beräkning för fem Lärare derstädes.

Prosten *Lyth* yttrade: För Högv. Lag-Utskottets omtanka att förvara Publike Lärares befordringsrätt förklarar jag min tacksamhet. Medgifva måste jag ock, att Hillska Skol-Directionens anspråk på *dubbel* Tienstårs-beräkning åt Lärarne vid detta Institut icke serdeles harmo-

nierar med rättvisans och tidens fordringar; men önskat hade jag visserligen, att Utskottet mellan det öfverdrifna anspråket och det totala afslaget valt medelvägen, den jag skulle tro här, såsom vanligen, varit den rätta, nemligen att anmäla besagda Lärare till vinande af enkel tjänstårsberäkning. För icke länge sedan har jag till Ståndets Protokoll yttrat den öfvertygelse, att offentliga Läroverk äga framför de enskildta afgjorda företräden, men att dessa företräden alltför väl kunna bibehållas utan något skydd af monopolier. I dag ville jag gå ett steg längre. Jag ville nemligen yrka, att enskilda undervisningsanstalter, sådana som den Hillska, sprida till de offentliga Läroverken en nyttig och högst välgörande återverkan genom den concurence de uppväcka, och dymedelst att de förekomma ett stillastående, som gör all friare utveckling och allt fullkomnande omöjliga. Hillska Institutet har hittills med framgång bemödat sig att uppnå denna bestämmelse. Handlingarne förete vittnesbörd, som ej kunna jäfvas, om Elevernas vunna framsteg, och den grannliga sorgfällighet, med hvilken Directionen hittills valt Lärare dels genom Akademiska vittnesbörd utmärkta, dels allmänt godkända såsom Författare af tjenliga Läroböcker, dels ägande hvar i sitt Läroämne all den grad af skicklighet och insigt, som billigtvis kunde fordras, synes hafva stadgat allmänhetens förtroende för Inrättningens ändamålsenlighet. Undanröjdandet af ett hinder för dess framtida

tida bestånd har dock legat utom gränsen för den enskilda välgörenhet, hvilken för stiftelsens grundläggande hållit alla uppoffringar osparda: svårigheten att åt Lärarne bereda en öfvergång till det allmänna. Högv. Ståndet kunde nu bidraga till undanrödjande af denna svårighet, om för desse Lärare i underdånighet tillstyrkes rättigheten att beräkna enkla Presterliga tjänstår. Besinnar man härvid, att undervisningen i detta Institut, ehuru inrättad efter helt annan plan, än den, som ligger till grund för de offentliga Läroverken, är alldeles icke ensidig, utan omfattande all humanistisk bildning, icke heller inskränkt till blotta elementer i någon kunskapsgren; att den kunnat bibehålla credit vid sidan af Hufvudstadens förträffligt administrerade publika Läroverk och uthärda concurrencen med alla härstädes inrättade experimental- och normal-anstalter i samma väg; att Staten och de offentliga Läroverken ofelbart skola draga vinsten af de resultater, dem den enskilda patriotismen här framkallar; ändtligen att följderna af ett totalt afstyrkande utaf Skol-Directionens underdåniga ansökning skulle menligt återfalla icke endast på hundradetals förhoppningsfulla söner till ansedda och aktningsvärda medborgare, utan ock på de förtjenta unge män, hvilka nu med oförtruten flit offra sina bästa år och sina bemödanden åt det ädlaste af alla yrken, det uppväxande släktets bildning; så äger man grundade anledningar till den förhoppning, att det upplysta Stånd,

som bäst känner, huru många enskilda undervisnings-anstalter af ojemförligt mindre omfattning och gagnelighet redan äro i åtnjutande af den förmon, som för Hillska Institutet nu ifrågasättes, eller af ännu större; det Stånd, som aldrig kan tänkas främmande eller liknöjdt för den allmänna eller enskilda bildningens utbredande och förkofran, visserligen icke lärar vägra sitt förord åt Lärarne vid Hillska Skola-Institutet till erhållande af enkel Presterlig tjänstårsberäkning. Under sådane förhoppningar och på sådana skäl begär jag återremiss.

Häruti instämde Doct. *Björkman*, Doct. *Lindahl*, Contractsprosten *Afzelius* m. fl.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Det har aldrig varit Lag-Afdelningens mening att förhindra inrättningen af enskilda läroanstalter eller bestrida dess gagnelighet; tvärtom är det fägnesamt, att äfven sådana uppkomma, hvar af en flersidig erfarenhet vinnes; men frågan är här den, huruvida sådana Lärare, som af en viss Direction godtyckligt antagas och afskedas, lönas rikligen och undervisa förmögnares barn, böra anses lika med dem, som af vederbörande auctoriteter enligt författningarna pröfvas och tillsättas, äro svagt lönade, och undervisa äfven de mindre bemedlades barn. Mindre Skolor finnas väl, egentligen för de fattigas behof, der läraren räknar enkla år, antages efter förordnande, men qvarstadnar, till dess han vunnit befordran. Vid Hillska Skolan deremot tillsättes Läraren på behaglig tid, och kan om några månader af

Directionen efter godtfinnande afskedas. Jag hemställer, om det vore rättvist, att för sådana Lärare tillstyrka samma befodringsrätt som för Lärarne vid de allmänna undervisningsverken.

Återremiss undanbedes; och torde Hög. Ståndet i detta ämne hafva nog stadgat sin öfvertygelse, för att derom fatta ett beslut.

Häruti instämde Biskopen Doct. *Lundblad*, Professor Doct. *Engeström*, Doct. *Gre-villius*, Doct. *Elfström*, Prosten *Rosén* m. fl.

Kyrkoherden *Bergvall*: Prosten *Lyth* har på ett så välgrundadt sätt framställt saken, att föga för mig återstår att tillägga. Den ifrågavarande Skolan fyller en lucka i bildningen, och sjelf vid flera tillfällen närvarande vid densamma, kan jag vitsorda både Lärarnes utmärkta skicklighet och Lärjungarnes ovanliga framsteg.

Contractsprosten *Ahlqvist*: Jag förenar mig med Biskopen Doct. *Thyselius* och anser tjänstårsberäkning för dessa Lärare böra afstyrkas, serdeles i anseende till det förbehåll, att Directionen får efter behag antaga och afskeda Lärare, hvilket villkor den synes icke vilja frånträda, då den föreslagit att, för nödig kontroll, årlig uppgift från Directionen om de effectivt tjänstgörande Lärarne skulle aflemnas till Stockholms Stads Consistorium eller till Styrelsen öfver Stockholms Undervisningsverk.

Prosten *Mittag*: Med Biskopen m. m. Doctor *Thyselius* anhåller jag, såsom af

honom i det väsendtligaste förekommen, att få mig förena. I afseende åter på hvad Prosten *Lyth* behagat yttra, vågar jag förklara, att jag icke anser de publika Läroverken behöfva några monopolier, hvad jag också vill förmoda hvar och en skall finna, att ingen för dem någonsin önskat, eller ens åsyftat. All täflan kan vara god. Jag erkänner den äfven hafva sin stora nytta allmänna undervisnings inrättningar emellan, och förnekar den icke heller emellan de gamla offentliga och denna ifrågavarande af helt skiljaktig uppsättning och olika beskaffenhet. Jag befarar för ingen del, att de äldre allmänna skola något vid en sådan täflan förlora. Men den sökta tjänstårs-beräkningen gäller egentligen det i Församlingarne tjänstgörande Presterskapets befodringsrätt och skulle, om den i nåder beviljades, densamma betydligt förnärma. Den undervisnings- och uppfostringsanstalt, om hvilken nu fråga är, så förträfflig den än må vara, är dessutom dock en alldeles privat inrättning. Den kan icke antaga en karakter af allmännelighet, utan att helt och hållet reorganiseras. Ecclesiastik-Lag-Afdelningen har betraktat den sådan som den *nu* är efter sina stadgar och i verkligheten. Förändrad och ställd under tillsyn och kontroll af någon offentlig auctoritet, är han icke mera den Hillska Skolan.

Doct. *Nibelius*: Äfven jag har haft tillfälle att inhämta kännedom om undervisningsättet vid Hillska Skolan, och kan vitsorda skickligheten hos några derstädes tjentgörande

Lärare, i synnerhet hos den, som undervisar i Mathematiken, och som dessutom genom utgifne Läroböcker gjort sig berömligen känd. Men ehuru mycket jag än önskade att desse Lärare måtte hafva en mot deras individuella förtjenst svarande utsigt till befordran, kan jag likväl icke, i anseende till Inrättningens privata beskaffenhet och den deraf följande origtigheten att dit tillämpa allmänna befordringslagar, tillstyrka bifall till den sökta årsberäkningen, utan måste för min del instämma i det yttrande afdelningen afgifvit. Man har anført nyttan af en sådan Skola och behofvet af den concurrence, hvarigenom de offentliga Läroverken skulle väckas till täflan. Hvad nyttan af den bildning som vid denna Läro-anstalt vinnes beträffar, torde det vara för tidigt att derom dömma, innan erfarenheten verkligen visat, att den lemnat Staten skickligare ämnen, än de, som från de gamla Läroverken utgått. Hvad täflan åter angår, så äga vaksamma Ephorer alltid tillfälle och medel att emellan de offentliga Undervisningsverken underhålla en sådan. Den eller de, som hafva sig vården och tillsynen öfver dessa Läroverk ombetrodd, torde äfven, i afseende på nya Läro-metoder, bäst urskilja om och huruvida sådana böra antagas eller icke. Men i ett afseende anser jag den Hillska Skolan för de offentliga Läroverken och för dem, som der söka undervisning, bestämdt skadlig. Förhållandet vid Lärdoms-Skolor och Gymnasier har nemligen hittills varit det, att fattiga Ynglingar der haft tillfälle att uppehålla

sig, genom handledning af och tillsyn öfver yngre kamrater, förmögnare mäns barn. Detta tillfälle till utkomst för fattiga Studerande är igenom Hillska Skolan, der de Rikas barn emottagas i Pension, så vida inskränkt, att 100 à 150 förmonliga Conditioner för Informatorer derigenom gått förlorade, och att likaså många Ynglingar, hvaraf en stor del kunnat blifva utmärkte Vetenskaps-Idkare eller tjenstemän, för medellöshet nu nödgas qväfva kunskaps-begäret och välja annat yrke.

Biskopen m. m. *Doct. Wallin*: Stockholms Stads Consistorium trodde sig böra fälla ett gynnande vitsord för denna inrättning, emedan det kände saken. Det har dock tillstyrkt den sökta förmånen endast på vissa villkor, att nemligen Skolan skulle stå under en på vederbörligt sätt organiserad Styrelse och ställas under ett Ephorat, samt Lärarne enligt Kongl. Skol-Ordningen både vinna befordran och njuta skydd. På sådana villkor skulle denna undervisnings-anstalt icke blott blifva nyttig, utan äfven få karakteren af en offentlig, hvadan jag hemställer saken till Ståndets ytterligare ompröfvande.

Härmed förenade sig Professor *Agardh*.

Domprosten *Doct. Heurlin*: Jag förenar mig med Biskop *Thyselius*, och finner det smärtsamt att höra de allmänna Läroverken misskännas och deras rätt sättas i fråga. De behöfva ej sky täflan med de enskilda; den som tviflar derpå, må närmare undersöka dem. Jag känner den Hillska Skolan och vill ej af-

draga något af de loford, som den vinner eller kan vinna; men jag frågar: Är det billigt, att fordra af de allmänna Läroverken detsamma som af denna enskilda undervisningsanstalt? De förra emottaga äfven fattigas barn, och till större delen sådana, hafva långa ferier och måste hafva dem just till följe af de fleste Lärjungarnas medellöshet, samt kunna endast ibland Stiftets infödingar utse Lärare, hvilka dessutom äro mindre lönade; den sednare deremot upptager endast förmögnares barn, kan låta undervisningen fortgå utan afbrott, och väljer Lärare öfver hela riket, hvilka derjemte äro ganska väl lönade. Detta oaktadt, skola de allmänna Läroverken, i afseende på de frukter de frambringat, ej förlora på en jemförelse; och är det då billigt, att de i alla andra afseenden sämre lottade skola ännu mera nedsättas derigenom, att den enda förmån, som Lärarne der innehafva, äfven beviljas åt andra, som icke hafva samma fog att begära denna fördel, hvilken dessutom skulle gifvas äfven på det tjenstgörande Presterskapets bekostnad?

Häruti instämde Biskopen *Doct. Thyse-
lius* och *Doct. Hvasser*.

Doctor *Elfström* instämde med Biskop *Thy-
selius* och Domprosten *Heurlin*.

Lector *Bergqvist* förenade sig med Biskop *Thy-
selius* och *Doct. Nibelius* samt tillade: Att alla Skol-inrättningar, som uti en ädel anda söka medverka till den uppväxande generationens bildning, i detta afseende äro välgörande för Staten, är en sanning, som af

alla erkännes. Deraf följer dock icke, att hvarje bildnings-anstalt, som af enskilda inrättas, genast bör af Staten omfattas och med de allmänna njuta lika vård. Så länge de Skol-inrättningar, dem Staten bekostar, äga utrymme tillräckeligt för att emottaga alla Medborgare-Classers Barn, som sig till antagande anmäla, och desse derstädes kunna vinna den bildning och mått af kunskaper, som Staten, såsom villkor för erhållande af Statens tjänster, för hvarje tid pröfvar erforderligt, kunna enskilda medborgare af det allmänna icke vidare fordra, då tillika tillfällen äro beredda för oafbrutet stigande insigter i alla möjliga ämnen för vetenskaplig forskning. Skulle en eller flere enskilde icke åtnöjas med de allmänna Skolorna, hvarken i afseende på sättet, hvarpå undervisning meddelas, eller måttet af kunskap som inhämtas, eller de slag af Läroämnen som föredragas, eller den vård öfver Lärjungarnas seder och uppförande, som der iakttages och handhafves; må det då vara dem tillåtet att anmärka felen, föreslå förbättringar, och dem på försök sjelfve vidtaga; aldrig kan det dock billigt fordras, att alla enskildas åsikter, under olika menings-strider, genast skola af Staten godkännas, uppmuntras och understödas. Om uti Hillska Skolan på kortare tid vinnas lika goda insigter, eller bättre insigter på lika tid, d. ä., om denna Skola har företrädre framför de allmänna, eller ej, derom kan icke ett säkert och grundligt omdöme fällas, förr än efter minst ett halft århundrades förlopp. Detta kan icke ut-

rönas genom de Lärjungar, som derifrån utgå, bildade af Lärare, som utgått från de allmänna Läroverken; utan först då, när de, som sjelfve der njutit uppfostran, såsom Lärare sedermera i sin ordning bilda en kommande generation, synes med någon visshet häröfver kunna dömmas; ty en Läro-anstalt, som icke förmår vidmagthålla sig sjelf, d. ä., bilda Lärare för yngre Släkten, är för mycket underordnad för att kunna tjena såsom mönster; helst då den hvarken är för det allmänna behöflig, eller icke en gång i det afseende stiftad.

Men dylika enskildare Skolor, i hvilkas inrättning det ligger att endast af förmögnares Barn kunna begagnas, kunna lätteligen, ehuru per accidens, hafva ett menligt inflytande på det allmänna, derigenom att de Barn, som uti dem uppfostras, möjligen skola tro sig äga och böra åtnjuta ett visst företräde framför andra, ofta derföre att blott de mindre bemedlades Barn besöka de allmänna Skolorna. Följderna häraf inses lätt: å ena sidan högmod, å andra sidan afund; alltid ömsesidig kallsinnighet och måhända förakt; och frön till sådana böjelser, nedlagda redan vid Skol-åren, kunna aldrig bära några goda frugter för fäderneslandet. En ibland de största förmoner af de allmänna Skolorna är fattigarens och förmögnares Barns gemensamma uppfostran; der lära de redan känna hvarandra såsom menniskor och igenkänna hvarandra såsom sådana, då de sedermera återse hvarandra såsom medlemmar i serskildta stånd; de lära

derunder redan i ungdomen inse och erkänna, att naturens och lyckans förmoner, hvar för sig dyrbara, dock icke alltid åtföljas, utan att de äro skiljda, lika oförtjenta, skänker af Försynen, men till gemensamt samband och inbördes stöd. Jag anser för tillräckeligt att blott antyda möjligheten af de menliga verkningar, som separata Skole-inrättningar kunna medföra, samt huru ringa förbindelse det allmänna i anledning deraf har att dem befrämja.

Hvad vidare och egenteligen vidkommer rättigheten för sådana Skolors Lärare att söka befordran till eclesiastiqua tjänster, vare sig blott med enkel tjensteårs-beräkning, förmår jag dertill ej inse det ringaste skäl, eller hvad samband dessa Lärare äga med Presterskapet, för att detta Stånd skulle mer än andra, på bekostnad af egen befordran, bidraga till dessa väl lönade Lärares ändå högre belöning. Skulle en sådan rättighet kunna utverkas för Lärare vid af enskilde stiftade större eller mindre Pensions-inrättningar, så skulle det snart blifva omöjligt för det; vid Församlingarna tjänande Presterskapet att på annat sätt än såsom Adjuncter någonsin vinna ett nödtorftigt uppehälle. Det är dessutom möjligt att Lärare vid dessa inrättningar kunna äga eller snart förvärfva sig nödig skicklighet att bestrida andra värf i Staten och kunde med samma skäl begära rättighet att befordras dertill. Få Prest-söner lära blifva i tillfälle att begagna Hilla Skolan, och ännu färre af dem, som genomgått den samma, skola

finnas hågade att bekläda Prest-embetet. Helt annat och innerligare är, i min tanke, sambandet emellan Presterskapet och Stiftens allmänna Skolor, samt emellan dessa och Nationen i allmänhet. Barn af ringaste villkor hafva der blifvit emottagna, undervisade och vårdade, hvilka sedan icke sällan med heder beklädt Statens vigtigaste Embeten, ja, någon gång blifvit Nationens och sitt tidehvarfs prydnader, hvilka, utan de allmänna Skolorna, möjligen skolat förblifva okände både för Samhället och sig sjelfve.

Och hvilket skönare samband kan väl tänkas emellan medlemmarne af ett Samhälles särskildta Stånd, utgörande tillsammans ett Folk, och med oftast få mellanlänkar hänvisande till samma ursprung. Presterskapet utgör vanligen öfvergångs-punkten, alltid sambandet. De allmänna Skolorna, de äro medlet, hvarigenom bildningen sprides uppåt och nedåt och samhällsbanden tillhopahållas. Att dessa Skolor meddela äfven annan bildning, jemte den Presterliga, minskar icke deras värde; men just deraf att Presterskapets flesta medlemmar der inhämta sina kunskaper, och i synnerhet de bland detsamma, som utom dessa Skolor icke haft tillfälle att förvärfva sig dem, äro de för samma Presterskap så nödvändiga, och derigenom hafva de på allmänhetens förstånds-odling och i synnerhet dess religiösa bildning det mest välgörande inflytande. Och häruti visar sig, i min tanke, den stora skillnad som är emellan den Hillska Skolans, och alla dylika Skol-inrätt-

ningars förhållande till Presterskapet, och äfven till Samhället i jemförelse med de allmänna Skolornas.

Min åsigt af ifrågavarande ämne är i korthet den:

1:o Att privata uppfostrings-inrättningar, såsom välmående till sin afsigt och äfven i visst fall välgörande, böra njuta Regeringens hägn, med villkor att de inför det allmänna ådagalägga syftningen, i hvilken de verka och resultatet af deras verksamhet.

2:o Att endast för Lärare vid de Skolor, som i alla delar äro underkastade den allmänt gällande Nådiga Skolordningen, och hvilka möjligen kunna af alla begagnas, kan tjänstårsberäkning med billighet äga rum; samt

3:o att, då de äldre Läroverken äro tillräcklige att emottaga alla, som der önska inträde, och Staten svårligen för de dervid anställde Lärare kan anskaffa nödige Löne-anslag, några nya för det närvarande icke äro behöflige; för öfrigt anhåller jag att få förena mig med hvad af Biskopen m. m. Doctor *Thyselius* och Doctor *Nibelius* i detta ämne blifvit anfördt, och tillstyrker fastställande af Utskottets Betänkande, såsom på goda skäl grundadt.

Professor *Agardh*: Jag har redan instämt med Biskop *Wallin* och har blott några ord att tillägga. I skolans närvarande skick, så länge den är beroende af tillfälliga omständigheter, synes tillstyrkande af tjänstårsberäkning för Lärarne betänkelig; ty om den ock nu har vunnit något anseende och är talrikt

besökt, kan den med tiden förfalla, och endast tjänstären stå qvar. Deremot om den blefve permanent, stode under en planmessigt organiserad Styrelse och under allmänna befordringslagar, så vore den ej mera en enskild, utan en allmän Undervisnings-anstalt, och förtjenade då samma afseende som de publika Läroverken.

Häruti instämde Prosten *Åstrand*.

Prosten *Lyth*: Den olägenhet man deraf befarar, att Lärarne vid Hillska Skolan af Directionen godtyckligt tillsättas samt äro på obestämd tid antagna och amovibla, synes mig dels redan förebyggd genom de villkor och controller, som Ven. Consistorium i Stockholm jemte det underdåniga tillstyrkandet föreslagit, dels ytterligare af Högv. Utskottet kunna på enahanda sätt förebyggas. Här har blifvit anfördt, att inrättningar, sådana som den ifrågavarande, inskränka eller borttaga för medellösa unga Studerande så kallade informators-beställningar. Jag frågar härvid: Är detta för den grundliga bildningen en vinst eller en förlust? Svårligen lär det kunna påstås, att en ung Studerande, vare sig än så skicklig, skall kunna med lika framgång meddela i serskilda läroämnen den undervisning, som här gifves af serskilda Lärare, sorgfälligt valde och bepröfvade, hvar och en för sitt läroämne.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Nyttan af den sökta dubbla eller nu föreslagna enkla årsberäkningen för Hillska Skolan vore väl

egentligen den, att Directionen kunde nedsätta Lärarnes löner. Nyttan af de publika Läroverken visar sig i blandningen af mer och mindre bemedlades barn, de förmögnas få der mäta sig med de fattigas, de få der härda sig genom en uppfostran, som ungdomen bibringar hvarandra och som sällan inhemtas i de förmögnares hus. Skulle man uppmuntra sådana stiftelser, der de rike endast hade tillträde, så skulle de offentliga Läroverken snart icke emottaga andra än de fattiga, och denna ömsesidiga uppfostran af olika lottade och dock i Skolan jemlika barn skulle uteblifva. En inrättning i Hufvudstaden betyder ej mycket; men är exemplet en gång gifvet, så skola i provinserna många uppstå, som med lika skäl göra anspråk på lika rätt. Antalet af sådana tjenstårs-beräknande Lärare vore då obegränsadt. Att hindra enskilda Skolinrättningar, har man ej trott sig kunna, att uppmuntra dem, har man ej ansett sig böra.

Doct. *Nibelius*: I anledning af Prosten *Lyths* anmärkning bör jag erinra, att jag aldrig tillerkänt den enskilda undervisningen företräde för den allmänna, utan endast anført, att tillfället för mindre bemedlade Studerande till enskild information blifvit stängdt genom den Hillska Skolan, och blifver det ännu mera, om flera sådana inrättas. Hillska Skolan är en pensions-inrättning; det kunna ej de allmänna Elementar-Läroverken vara, utan der måste alltid behöfvas för de yngre Lärjungarne en serskild tillsyn, hvarigenom medellöse Studerande äfven hittills blifvit i

stånd att både uppehålla sig vid Läroverket för att sjelfve fullborda sina studier och att tidigt inöfvas i konsten att undervisa andra.

Biskopen m. m. Doct. *Franzén* erinrade, att i Hufvudstaden finnas flera enskilda Läroanstalter, som, ehuru i mindre scala, kunna jemföras med den Hillska, icke blott hvad undervisningen, utan hvad den physiska och moraliska vården om ungdomen angår, t. ex. den Thulstrupska, och att Consistorii tillstyrkande vore gifvet endast under den förutsättning, att den skulle öfvergå från enskild till offentlig.

Prosten *Lyth*: Ett obegränsadt utvidgande af Hillska Skollärarnes antal behöfver väl så mycket mindre befaras, som Directionen sökt tjenstårs-beräkning endast för fem. Att Eleverne äro söner af rika eller förmögna medborgare, bör väl, enligt rättvisans fordran, hvarken öka eller minska Lärarnes anspråk. Det är ädelt och högt önskansvärdt, att Staten vårdar sig om de fattigas barn; men att göra ingen ting för de rikas, kan icke vara hvarken vist eller rättvist. Beträffande det lidande, som skulle Lärarne vid publika Läroverk tillskyndas, förutsätter jag hos dessa Lärare den grad af ädelhet och upphöjning i tänkesätt, att de åt förtjente medarbetare i samma viktiga kall aldrig skulle missunna hälften af den befodringsrätt de sjelfve åtnjuta.

Lector *Laurenus* instämde i Biskopen Doctor *Thyselii* yttrande, med tillägg, att,

då fråga nu vore om upphäfvandet af all dubbel tjänstårs-beräkning, han ansåg icke ens enkla år kunna tilläggas läroplatserna vid denna enskilda Skola, enär dessa derigenom skulle icke blott sättas i full parité med dem vid offentliga Läroverken, utan ock genom sina större löneförmoner blifva vida fördelaktigare; hvaraf följden, ett minskadt antal af skicklige sökande till de publika Skolsysslorna, icke kunde uteblifva.

Lector *Eneqvist*: Hillska Skol-Directionen hemtar anledning till sin underdåniga ansöknings om dubbel tjänstårs-beräkning för 5 vid dess Institut anställde Svenske Lärare af följande skäl:

Att den sökt fylla en lucka i bildningsanstalterna, dymedelst, att Lärarnes bemödande vid nämnde Institut går ut ej mindre på sjelfva undervisningen, än på uppfostran, hvilket hittills icke varit förhållandet vid de offentliga Läro-anstalterne; att denna inrättning erbjuder för de barn, som, egnande sig till Civil-Embetsmannayrket eller näringarne, ej kunna uppfödas i föräldrarnes hus, detsamma som Krigs-Akademien för den militära daningen; att enahanda förmon, som ifrågavarande förut blifvit förunnad andra under enskild Styrelse stående undervisnings-anstalter; att sjelfva inrättningen, utan att vara beräknad på enskild vinst, är allmän, såsom varande tillgänglig för allas barn, och att så väl styrelse som undervisning och examina äro underkastade offentlig granskning, m. m. Hvad det

det första, eller den lucka beträffar, som Lärarne vid Hilla Institutet hafva sig ålagd att uppfylla, lærer man ännu icke derpå uti några från Institutet utgångne, bättre uppfosttrade och bildade elever kunna framvisa några exempel, att afsigten lyckats; ej heller att inrättningen haft några mera förvånande resultat att framvisa, hvad bildningen till Civil-Embetsmanna-yrket eller näringarne beträffar. Att inrättningen icke heller kan sägas vara tillgänglig för *allas* barn, finnes lätt, då endast en större förmögenhet måste såsom villkor hos föräldrar förutsättas, så vida deras söner skola kunna begagna undervisningsanstalten. Den är således icke offentlig och allmän, oaktadt dess styrelse, undervisning och examina äro underkastade offentlig granskning. Att nu begära för Lärarne vid denna enskilda pensions-inrättning samma rätt till beräkning af dubbla tjänstår, som Lärare vid Gymnasier och Skolor redan njuta, finner jag för min del icke billigt, helst, mig vetterligt, någon sådan förmon icke blifvit, emot hvad Hilla Skol-Directionen föregifvit, förunnad andra under enskild styrelse stående undervisnings-anstalter, och allraminst bör kunna fordras af Lärarne vid Hilla Skol-Inrättningen, der lön-förmonerna äro så mycket öfvervägande dem, som Lärarne åtnjuta vid de publika undervisnings-verken.

Då emellertid denna bildnings-anstalt hedrar dess Stiftare och redan ådragit sig allmänhetens uppmärksamhet, och de Svenske

Lärare, som vid den uppoffra en del af sin bästa ålder, synas vara lika förtjenta att i framtiden vinna befordran, som öfrige, hvilke arbetat på nationens bildning och förädling, ville jag föreslå:

Att de vid Hillska Skol-inrättningen nu och framdeles anställda 5 Svenske Lärare skulle, så vida de af Stockholms Stads Consistorium föreslagna villkor af Directionen och Lärarne antagas, få räkna enkla tjänstår för den tid de tjänstgjort, men dessa år först anses gällande sedan nämnde Lärare varit oafbrutet vid inrättningen tjänstgörande i tio års tid.

Doct. *Björkman*: Jag har i denna fråga redan förenat mig med Prosten *Lyth*, som tillstyrkt att den enkla tjänstårs-beräkningen icke måtte afslås; men får nu tillägga, att denna förmån, enligt min tanke, alldeles icke bör beviljas under andra villkor, än dem Stockholms Consistorium föreslagit; ty endast derigenom förvandlades Hillska Skolan från en enskild pensions-inrättning till en offentlig af Staten sanctionerad, ehuru af ädeltsinnade privata stiftad och underhållen undervisningsanstalt. Och får jag vidare anföra, att jag tror mig med säkerhet kunna påstå, det Directionen för Hillska Skolan icke anhållit om den dubbla tjänstårs-beräkningen för 5 Skolans Lärare, för att, såsom Biskop *Thyselius* yttrat, kunna nedsätta dessa Lärares löner, utan för att kunna säkrare fästa och längre qvarhålla skickliga Lärare vid den privata redan omförmälda förtjenstfulla inrättningen.

Prosten *Rosén*: Om tjänstårs-beräkning skulle beviljas för dem, som undervisa endast de rikas barn, vore det lika rättvist och billigt, att den ock beviljades för alla, som undervisa endast de fattigas; jag hemställer, hvad följder för Presterskapets befordran derigenom skulle uppkomma.

Professorn m. m. Doctor *Grenander*: Jag är ingalunda bland dem, som skulle ingå på något till förnärmande af Presterskapets rätt. Men mig synes ej billigt, att de, som arbeta vid en undervisnings-anstalt af den beskaffenhet som den Hillska, skulle vägras enkla tjänstår. Jag vädjar derföre till Högv. Ståndets liberalitet och önskar, att tjänstårs-beräkning må för dessa Lärare tillstyrkas, dock med den restriction, som Biskop *Wallin* och Professor *Agardh* föreslagit, och på de villkor, som Consistorium framställt, hvarigenom allmänna och enskildta intressen förenas.

Contractsprosten *Hallbeck*: Jag har deltagit i Lag-Afdelningens beslut och har ej genom de inkast, som nu deremot blifvit framställda, funnit skäl att ändra öfvertygelse, utan förenar mig med Biskop *Thyselius*, Domprosten *Heurlin* och Doct. *Nibelius*.

Domprosten Doct. *Holmström* instämde med Biskop *Thyselius* och Lag-Afdelningen, samt tillade, att om det vore en hel orättvisa mot Ecclesiastik-staten att tillerkänna Lärarne vid Hillska Skolan dubbla år, vore det en half orättvisa att gifva dem enkla.

Då discussionen var slutad och votering äskades, framställde H. H. Biskopen och V. Talmannen följande Proposition:

Gillar Högv. Ståndet Eccl. Lag-Afdelningens Betänkande rörande sökt dubbel tjänstårs-beräkning för vissa Lärare vid Hillska Skolan? Den det gör, lägge Ja; den det icke gör, lägge Nej; vinner Nej, kommer Betänkandet att återremitteras.

Härefter anställdes i vederbörlig ordning omröstning, hvilken så utföll, att Lag-Afdelningens Betänkande blef med 36 Ja emot 14 Nej bifallet; och skulle i enlighet härmed Ståndets underdåniga Utlåtande uppsättas.

Mot detta beslut reserverade sig Prosten *Lyth.*

§. 12.

Föredrogs Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelnings den 8 dennes bordlagda Betänkande N:o 3, i anledning af Stockholms Stads Commministrars ansökning att få utom förslag anmäla sig som sökande till Regala Pastorat.

Kyrkoherden *Bergvall* anförde: Med afseende på folkmängdens talrikhet och Commministrars träгна göromål i Hufvudstadens församlingar, äro dessa befattningar ibland de mest mödosamma och besvärliga; de hafva ock alltid varit ansedda såsom ibland de vigtigaste, hvadan äfven Pastoral-examen för dem fordras. Men dessa träгна och vigtiga tjänster äro dock, med undantag af Storkyrkoförsamlingen, de minst lönta, eller rättare, icke lönta, då med lön förstås ett bestämdt lönebelopp. Således finnas i den församling, hvars själavård är mig anförtrödd, tvänne Commministrar, som alldeles sakna bestämd

lön. Biskop *Thyselius* talade så sant och skönt för vissa Capell-Predikanter i Strengnäs Stift, men desse hafva dock någon viss inkomst, ehuru ringa den är. Stockholms Commministrar i allmänhet hafva ingen bestämd lön, och begära intet anslag, utan blott en gladare utsigt för framtiden och hoppet att genom en lättad befordran se sin utkomst tryggad. Jag önskar, att deras extra ansökningsrätt må utsträckas till alla Stift, och anholder derföre om återremiss.

Prosten *Mittag*: Bäst och önskeligast vore måhända, om alla Pastorater voro Regala, vederbörande Dom-Kapittel dock rättigheten förbehållen att, efter pröfning af de sökandes behörighet, upprätta förslag; eller om alla Prester, utan undantag, hade tillåtelse att hos Kongl. Maj:t i underdånighet söka den befordran, till hvilken de kunna hafva gjort sig förtjenta. Men då detta ännu på många år troligen icke skall låta sig göra, vill det falla för de i Stiften vid Församlingarne tjenstgörande Prester nog förnärmande, om till den stora skaran af Lärare vid Akademierne och Elementar-Läroverken i Stiften och i Stockholm, Hof- och Krigs-Prester m. m., hvilka redan hafva den utsträckta rättighet att omedelbarligen hos Kongl. Maj:t söka Regala Pastorater öfver hela Riket, ännu ytterligare skulle komma alla Commministrarne vid Församlingarne i Hufvudstaden. För Presterskapet i de Stift, der få Consistoriella Pastorat finnas, och i de Hufvudstaden närmast liggande Stiften i synnerhet, skulle en sådan åt

Comministrarne vid Hufvudstadens Kyrkor i nåder beviljad vidsträckt rättighet ännu mera aflägsna hoppet om befordran, åtminstone till de bättre lägenheterna i hvarje klass. Med hvart år skulle det i Stiften tjenstgörande Presterskapets utsigt på befordran alltmera inskränkas genom den af en sådan i nåder medgifven rättighet naturligen uppkommande tätare om-sättningen af Comministrar i Stockholm. I-genom den af Eccles. Lag-Afdelningen tillstyrkta förändringen i Comministrarnes inom Hufvudstaden befodrings-rättighet synes mig deremot vara tillräckligen undanröjd den af dem öfverklagade olägenheten att nödgas, till afläggande af prof, göra långa och kostsamma resor, utan att genom denna föreslagna förbättrade befodringsrätt synnerligen inskränkes Presterskapets inom Stiften förut ägande icke särdeles vidsträckta förhoppning på framtida befordran. Med ett ord man har velat gå en medelväg, som skulle åt den ena och den andra bibehålla någorlunda lika rättigheter, ehuru preferensen, om saken riktigt betraktas, i alla fall blifver på Comministrarnes i Stockholm sida. Mig förefaller det o-nekligen som desse Herrar med förslaget borde finna sig väl belåtna.

För öfrigt och i anledning af hvad Kyrkoherden *Bergvall* till deras större fördel talat, erkänner jag visserligen Comministrarnes i Stockholm trägna och ansvarsfulla göromål; men tror dock att, i detta afseende, med dem kunde, icke så oriktigt kanhända, jämföras Comministrarne vid Rikets Dom-

Kyrkor, hvilka likväl icke hafva större befodringsrätt än de förre hitintills åtnjutit, och Comministrarne vid de större och folkrikare Lands-Församlingarne, hvilka icke äga annan befodrings-rättighet, än *endast* enkel årsberäkning. Hvad åter de svaga löne-villkoren angår, så förmodar jag att detta är och bör blifva en särskild sak emellan dem och de respective ledamöterna i Hufvudstadens Församlingar, hvilkas rättvisa generositet, på lämpligt sätt påkallad, jag ingalunda tillåter mig draga i något tvifvelsmål. De i Stiften tjenstgörande Prester måtte det likväl, i hvad fall som helst, icke kunna tillhöra att, på sin bekostnad, med sitt utestängande från ett lika billigt anspråk på befodran efter förtjenst, uppfylla hvad som för närvarande brister, eller möjligen hädanefter kan komma att felas i den skäligen aflöning Hufvudstadens innevånare böra tilldela sina ordinarie Religions-Lärare.

Ett från den vidsträcktaste befodringsrätt sig härledande oftare ombyte af Comministrar vid Stockholms Kyrkor skulle kanske snarare bidraga till framtida bibehållandet af deras nu inskränkta, obestämda löneförmåner, än verka till deras billiga, bestämda och stadigvarande förökelse efter förändrade tider och omständigheter.

Häruti instämde Contractsprostarne *Ahlqvist* och *Lignell* m. fl.

Comminister *Dahlgren*: Må hända är det mindre passande, att jag i denna fråga yttrar mig, emedan jag lätt kan misstänkas att tala

af eget interesse, och har intet annat till ursäkt, än ett och annat prejudicat inom Ståndet, då representanter från Universiteten eller Stiften talat i sina Committenters sak. Med erkänsla för Lag-Afdelningens bevägenhet att tillstyrka en förmån för Commministrarna i Stockholm, vill jag dock, ej påstående, men bönfallande hemställa, om ej deras extra ansökningsrätt kunde utsträckas till alla Stift. Kyrkoherden *Bergvall* har redan med trogna färgor skildrat vår belägenhet. Under min tjenstetid i Hedvig Eleonoræ Församling, der ingen viss lön är åt Commministrarna anslagen, steg min inkomst högst till 500 R:dr årligen. Det af Prosten *Mittag* anförda skäl, att de närmaste Stiften skulle i synnerhet lida, om Stockholms Commministrar fingo en allmän ansökningsrätt, synes visserligen bindande; men deremot är det ock för Presterskapet i de närmaste Stiften lättast att i Hufvudstaden vinna insteg och söka befordran. Stockholm står öppet för sökande från alla landsändar, och sådana hitströmma från alla orter, men återvägen är svårare och ofta stängd. För min egen del är jag nöjd både med en större och en mindre lycka; jag är ock redan ibland de bäst lottade af mina Embetsbröder; men har trott mig ej böra försumma detta tillfälle att tala för dem, som med mig dela lika arbete, men med knappare utkomst.

Biskopen m. m. Doct. *Franzén*: Många skäl äro att önska snar befordran åt Stockholms Commministrar; derigenom lockas till Hufvudstaden skickliga ämnen, som seder-

mera, efter samlad erfarenhet, återgå till landsorterna. Jag önskar för dem all förmån, som med rätt och billighet kan förenas, och hoppas, att Högv. Ståndet åtminstone bifaller Lag-Afdelningens förslag, i fall Ståndet ej pröfvar skäligt att ytterligare utsträcka deras befodringsrätt.¹

Biskopen m. m. Doct. *Wallin*: Jag har ej något uppdrag att tala, men anser mig uppfordrad af mitt kall och min kännedom att anmäla denna angelägenhet till närmare betraktande och ömmare behjertande. Stockholms Prester äro alla Stiftens barn; de lockas hit under hopp om snarare befordran och lättare utkomst. Stockholm behöfver Prester, och kan ej umbära detta biträde från främmande Stift, emedan de af Hufvudstadens infödingar, som välja denna väg, äro få och till de många sysslorna otillräckliga. Nu komma de såsom främlingar hit från alla orter, börja med att vara Adjuncter eller Catecheter, eller vicariera vid Skolorna, alltid lönlösa eller obetydligt lönta; först efter aflagd Pastoral-examen kunna de söka Comministraturer, men att *erhålla* en sådan, går ej alltid så lätt, och äfven om det lyckas, hafva de ej genom denna befordran vunnit så mycket, att de med familjer kunna hederligt berga sig, utan, med undantag af Comministrarna i den församling, hvars Kyrkoherde jag har äran att vara, äro deras villkor ganska knappa. När de söka förslag inom sitt eget Stift, äro de der okända eller alldeles glömda, och utom den kostnad, som en lång resa till af-

läggande af det erforderliga profvet förorsakar, förlora de under tiden sin hufvudsakliga inkomst, sportler för tillfälliga förrättningar. Jag hemställer, om ej detta förtjenar att tagas i behjertande. Rättigheten kunde de få, men framgången är derföre ej säker. Under min tjenstgöringstid såsom Konungens Öfver-Hof-Predikant hafva endast trenne Hof-Predikanter blifvit befordrade, men ej i denna egenskap, utan till följe af andra omständigheter. Och om Comministrarne skulle genom Konungens nåd vinna befordran, hemställer jag, om det vore skada för hvilket Stift som helst att emottaga dem. För att bereda dem en skälig uppmuntran, önskar jag, att dem måtte beviljas en allmän ansökningsrätt, helst utan förbehåll, eller åtminstone då, när någon Comminister tvänne gånger förgäfves sökt Pastorat i sitt eget Stift, och anhåller derföre om återremiss.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Prosten *Mittag* har redan nöjaktigt utvecklat Lag-Afdelningens åsigter. Det är visserligen viktigt, att Presterskapet i Stockholm har en utmärkt skicklighet i sitt kall och således äfven, att det ej saknar en skälig uppmuntran. En sådan uppmuntran äga Comministrarne till en del genom sina dubbla år, som öppna dem vägen till en tidigare befordran, hvarpå många exempel kunde anföras; inom kort tid hafva trenne Comministrar från Hufvudstaden erhållit Consistoriella Pastorat i Strengnäs Stift. Ehuru Comministrarnes i Stockholm löne-villkor ej äro betydliga, förmodas dock, att de

ej äro så ringa, då Sökande till Sacellanier i Hufvudstaden aldrig saknas, och ibland sådana Sökande stundom funnits män af utmärktare kunskaper; och ehuru deras löner ej äro till beloppet bestämda, torde de aldrig kunna nedsjunka till en sådan obetydlighet, som de tre Capell-Predikanternas i Strengnäs Stift. Man har ordat om svårigheten för Comministrarna i Hufvudstaden att söka Pastorat i aflägsna Stift; men detta är förekommet genom Afdelningens förslag; skulle den extra ansökningsrätten ytterligare utsträckas, så skulle den helst begagnas att söka i de närmaste Stiften. Skulle det medgifvas, att en Comminister, som tvänne gånger förgäfves sökt Pastorat inom sitt eget Stift, ägde rätt att hos Konungen anmäla sig till hvilket Pastorat som helst öfver hela Riket, befarar jag att förmånsrätten tillfölle den, som minst förtjente densamma.

Doctor *Ruus*: Då jag i många år varit Pastor vid en af Hufvudstadens folkrikaste Församlingar, kan jag af egen erfarenhet instämma i Biskop *Wallins* och Kyrkoherden *Bergvalls* yttranden. Såsom skäl till återremiss torde jag få tillägga, att jag anser hvarje Svensk undersåte berättigad att begära Konungens nåd.

Prosten *Rosén*: Sjelf i flera år tjenstgörande såsom Comminister i Hufvudstaden, kan jag intyga, att Comministrarnas göromål äro så trägna och ansvarsfulla, att de borde vara mera berättigade än många andra till extra ansökningsrätt i hela sin vidd; men då

denna rätt redan blifvit förmycket utsträckt och jag redan haft äran att göra en Motion om dess inskränkning, kan jag ej annat än tillstyrka bifall till Lag-Afdelningens Betänkande.

Domprosten Doct. *Heurlin* anmärkte, att, om någon förmånsrätt skulle beviljas en Commminister, som sökt tvänne gånger Pastorat i sitt eget Stift, borde det icke ske endast till följe af blotta *ansökningen*, utan med villkor, att han tvänne gånger *haft förslag*.

Biskopen m. m. Doct. *Wallin* förklarade, att detta äfven varit hans mening.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe*: För de här i Staden varande Commministrars förtjenster och utmärakta skicklighet har jag sann aktning. Deras trägna och mödosamma tjenstgöring är mig icke obekant. De förtjena en dem värdig befordran, men jag vågar icke tillstyrka, att den beredes med någon företrädes-rätt framför lika förtjente. Jag fruktar, att detta skulle inträffa, om dem lemnas obegränsad rättighet att söka Pastorat utom förslag. I synnerhet vore det betungande för de Stifts Presterskap, der regala Pastorat utgöra det största antalet. De skulle blifva föremål för de fleste ansökningar i detta afseende. Sådant är förhållandet i Lunds Stift, der redan en stor mängd Prestmän af andre Stift äro innehafvare af Kyrkolägenheter. Den af Ecclesiastik-Utskottets Lag-Afdelning föreslagne rättighet för Stads-Commministrarne i Stockholm, att inom de Stift, dit de höra, söka Pastorat utom förslag, bör jag icke bestrida, helst

denna förmon redan förut på derom skedde underdåniga ansökningar är flere af Kongl. Maj:t i nåder förunnad.

Biskopen m. m. Doct. *Franzén* förenade sig med Biskop *Wallin*, och erinrade, att många Comministrar i Stockholm kunde, för att aflägga prof i ett Pastorat af sitt eget Stift, nödgas göra en resa af 60—80 mil.

Prosten *Ödmann*: Jag instämmer med Biskop *Wallin*, och anser det ej fullt liberalt af Högv. Ståndet att afstyrka en förmån, som, då den personelt blifvit sökt, icke blifvit afslagen.

Doct. *Pettersson*: Jag förenar mig med Biskop *Franzén* och Doct. *Ruus*, och anser ansökningsrätten till Regala Pastorat böra vara öppen för alla; derigenom skedde intet förfång för Prester i allmänhet. Om någon orättvisa i det fallet blef begången, så berodde den icke af lagen, utan af Styrelsen, som orätt tillämpade befordringslagarna. Tillträde till Konungen bör vara öppet för hvarje undersåte. Jag yrkar återremiss.

Prosten *Mittag*: Hvad Doct. *Ruus* och Doct. *Pettersson* yttrat, vill jag icke bestrida, om det är en möjlighet att alla Prester erhålla lika rätt att anmäla sig till Regala Pastorat, hvilket jag redan i mitt första anförande antydt.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Vore frågan, att hvar och en Prest skulle äga rätt att omedelbart anmäla sig såsom sökande hos Ko-

nungen, har jag intet att deremot invända; men i det fallet vore det tillbörligt, såsom jag vid ett annat tillfälle anmärkt, att alla ansökningar till Regala Pastorat meddelades Dom-Capitlen, som ägde att deröfver afgifva sitt Utlåtande.

Stats-Rådet m. m. *Poppius*: Den af Prosten *Mittag* väckta idé, att alla Commi-nistrar och Prester öfver hela Riket kunde vinna frihet att söka Pastorat hvar helst ledighet sig yppar, innefattar det slags liberalité, hvartill jag med nöje bekänner mig, och den jag gerna skall biträda med min röst, i fall det Högv. Ståndet dertill begifver sig.

Efter slutad discussion, då meningarne voro delade och votering äskades, framställde H. H. Biskopen och V. Talmannen följande Proposition:

Bifaller Högv. Ståndet Eccl. Utskottets Lag-Afdelnings Betänkande, i anledning af Stockholms Commi-nistrars ansökning att få utom förslag anmäla sig som sökande till Regala Pastorat? Den det vill, lägge ja; den det icke vill, lägge Nej; vinner Nej, blifver Betänkandet återremitteradt.

Härefter anställdes omröstning, hvilken så utföll, att Eccl. Utskottets Lag-Afdelnings Betänkande blef med 34 Ja emot 17 Nej bifallet.

Och skulle i enlighet härmed Ståndets underdåniga Utlåtande uppsättas.

§. 13.

Föredrogs ett af Biskopen m. m. Doct. *Hedré*n och Contractsprosten *Ahlqvist*, enligt

Ståndets anmodan, uppsatt skriftligt förslag till tryckning af Ståndets Protokoller, så lydande:

"Det utlåtande, som Högvördige Ståndet af oss behagat infordra, rörande tryckningen af Ståndets Protokoll, få vi vördsamt härmed afgifva.

Trenne Boktryckare hafva anmält sig villige att verkställa Protokollets tryckning, neml. Herrar H. G. Nordström, som äger sitt Boktryckeri vid Munkbrogatan i Staden, P. A. Nordstedt och Söner, hvilkas Boktryckeri är på Riddarholmen, och Magister Ludvig Westerberg, som äger ett Boktryckeri vid Hornsgatan å Söder.

Af de inlemnade Stilprofven hafva vi funnit att desse 3:ne Herrar Boktryckare äro försedde med fullgoda stilar, hvarföre i detta afseende intet kan vara att anmärka. Deremot anse vi det Pappersprof, som Herr Nordström aflemnat, vara det enda antagliga, så väl i afseende på dess godhet, som billiga pris af 3 R:dr 16 sk. per Ris.

Under förutsättande, att Högv. Ståndet godkänner att Protokollet tryckes med Cicero Antiqua stilar, i Octav-format med minst 32 rader å sidan, hafva vi, i förhållande dertill, tagit de af Herrar Boktryckare uppgifne priser i betraktande; hvaraf vi funnit, att Magister Westerberg erbjudit sig trycka Protokollet för lägsta priset neml. 6 R:dr 40 sk. arket (dock utan att hafva bestämt antalet rader på sidan); hvaremot Hrr Nordström och Norstedt begära 9 R:dr per ark. Skulle således ensamt priset tagas i öfvervägande,

är det vida lägre hos Magister Westerberg; men dervid möter den stora svårighet, att hans Boktryckeri är nog aflägst från Ståndets Cansli, hvarigenom tidsutdrägt och besvär vid correcturet orsakades. En annan vigtig omständighet bör ej lemnas oanmärkt, den neml., att ofta behöfves Protokollet, dels af Ståndets Ledamöter, dels af Secreteraren, då det vore omöjligt afhemta det vid hvarje sådant förefallande tillfälle från ett Tryckeri på så stort afstånd. Dessutom består Ståndets Protokoll icke af sammanhäftade terner, utan af lösa papper; hvaraf äfven den svårigheten är en följd, att icke nog aktsamhet kan användas under afsändandet till och från tryckeriet, att icke något papper må förskingras. Dessutom fordrar Ståndets Protokoll, som, genom den uppskjutna tryckningen, redan stiger till mera än 2:ne band, skyndsamhet; hvarom vi vid Magister Westerbergs Boktryckeri, som nyligen blifvit anlagdt och således ännu ej kan vara så fullständigt, ej våga försäkra. Hvad åter Herrar Nordström och Norstedt angår, äro deras Boktryckerier icke allenast väl kände af allmänheten, utan af flere inom detta Högv. Stånd.

Högv. Ståndet behagade således sjelf afgöra, hvilken af dessa Herrar, som blifver antagen till att trycka Protokollet.

Vid sednast förflutna Riksdag utgjorde Preste-Ståndets Protokoll en Upplaga af 300 Exemplar,

Exemplar, hvaraf till Riksgälds-Contoret af-	
lemnades - - - - -	240 Ex.
deraf äro uttagne af Riddarhuset	1
af Preste-Ståndet - - - - -	60
	<hr/> 61

Qvarliggande i Riksgälds-Contoret 179 Ex.

Detta förhållande gifver oss alltså anledning att vördsamt föreslå:

1:o Att upplagan nedsättes till 250 Expl. eller $\frac{1}{2}$ Ris Papper på hvarje ark.

2:o Att ett Exemplar utdelas kostnadsfritt åt hvarje af Högv. Ståndets Ledamöter.

Desse Exemplar få i Ståndets Cansli emot qvitto uttagas, i samma mån tryckningen fortgår, dock icke mindre än ett band i sender. Vi anse oss pligtige att göra detta förslag, helst under öfverläggningarne det blifver alldeles nödvändigt taga del af de discussioner, som vid målens förhafvande inom Ståndet före remisserne ägt rum. Härtill åtgå 65 Exemplar.

3:o Att 5 Exemplar öfverlemnas åt Ståndets Cansli.

4:o Att de öfrige 180 Exemplaren öfverlemnas häftade, emot qvitto, till Riksgälds-Contoret, för att hållas dels prenumeranter, dels kommande Ständer tillhanda.

5:o Att någon annan redovisning för Ståndets Protokoll Ståndets Secreterare icke åligger, än att, i den mån tryckningen fortgår, aflemna upplagan, efter innehållning af de för Ståndet behöflige Exemplar, till Riksgälds-Contoret, som torde föranstalta att Preste-Ståndets Protokoll hålles Prenumeranter till-

handa efter 1 sk. arket, samt redovisar så väl härföre, som för hvad derefter af hela upplagan öfverblifver.

Stockholm d. 15 Mars 1834.

Joh. Jak. Hedrén.   *Abrah. Ahlqvist.*

Lades på bordet.

§. 14.

Justerades Protokollet för d. 11 Mars, till och med 11 §., Prosten *Ödmanns* anförande.

§. 15.

Domprosten *Doct. Heurlin* anförde: Då den discussion, som den nya redactionen af 72 §. Regerings-Formen föranledt, torde interessera en större del af allmänheten, och då de fleste, som i detta ämne inom Hög. Ståndet talat, ansett det angeläget att oförstådtt yppa sin öfvertygelse, hemställer jag, om icke, på det denna discussion må snart blifva tryckt och komma i allmänhetens händer, Protokollet för d. 11 Mars kunde börja ett nytt band, t. ex. det tredje, och, samtidigt med dess tryckning, ett särskildt aftryck för Ståndets räkning göras af ifrågavarande discussion.

Lades på bordet.

§. 16.

Utdelades:

Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Memorial och Betänkanden N:o 1—3.

Ståndet åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ till 4 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.

Den 20 Mars 1834.

§. 1.

Fortsattes och slutades justeringen af Protokollet för d. 11 Mars.

Likaledes justerades Protokollet för den 13 dennes. Vid §. 11, i anledning af Biskop *Thyselii* anmärkning, att både gamla och nya redactionen af §. 13 R. O. utesluter Professorer af Theologiska Faculteten från rättighet att väljas till representanter af Akademien, förklarade Prosten *P. P. Svedelius*, att han icke af okunnighet eller af bristande uppmärksamhet yttrat sin tanke, att desse Professorer borde vara valbare vid Universitetet och ej i Stiftet, utan att det skett för att motivera hans afstyrkande af den föreslagna grundlagsförändringen.

Vidare justerades Protokollet för d. 17 dennes. Vid §. 11, angående sökt dubbel tjänstårs-beräkning för Lärarne vid Hillska Skolan, anhöll Lector *Bergqvist* att få göra ett skriftligt tillägg, hvilket upplästes och på sitt ställe i Protokollet infördes.

Contractsprosten *Östberg*, som af opasslighet varit hindrad att sista Plenum bevista, förenade sig nu med Lector *Bergqvist*.

Biskopen m. m. Doctor *Hedrén*, som af samma skäl ej kunnat öfvervara Ståndets öfverläggningar d. 17 dennes, förklarade, att han i samma fråga instämde med Stockholms Stads Consistorium och dess värde Präses.

Prosten *Lyth*: Öfver sökt tjänstårs-beräkning för Fem Lärare vid Hillska Skolan på Barnängen har Prosten Lect. *Bergqvist* sistlidne Plenidag till Protokollet afgifvit ett anförande, hvaröfver jag utbeder mig att få inlemna några strödda anmärkningar. Prosten utgår från den grundsats, att så länge de offentliga Läroverken äro tillräckliga att inrymma det antal af Statens barn, som der behöfva undervisas; så länge de förmå att bibringa lärjungarne det mått af kunskaper och bildning, som för bestridandet af Statens tjänster erfordras; så äro enskilda stiftelser i denna väg icke blott öfverflödiga, utan sannolikt skadliga. Då jag icke kan medgifva osvikligheten af denna grundsats, kan jag icke heller antaga de slutföljder, till hvilka den skulle leda. Om det går an att bestämma ett visst mått af de kunskaper, dem det åligger Läroverken att bibringa Statens Ämne-svenner, så måtte väl detta böra förstås blott om ett minimum; ty visserligen är Staten icke obelåten med en högre bildningsgrad, der den kan ernås, och den högsta blir väl alltid obestämbar. Tänker man sig möjligheten af en enskild undervisnings-anstalt, som förmår att på kortare tid frambringa samma eller på samma tid högre resultater än de offentliga Läroverken mäktat åstadkomma (och möjligheten häraf tyckes Prosten åtminstone medgifva), så har man i och med detsamma medgifvit Statens förbindelse att denna anstalt uppmuntra och hägna. Det kan väl icke ifrågasättas att intellectuel och mora-

lisk fullkomning rikta och lyckliggöra Samhället ojemförligt mer, än all materiel och ekonomisk förkofran. Enligt Prostens förmenande kunde en dylik anstalt ändock blifva skadlig, i det den droge ifrån de offentliga Läroverken bemedlade mäns söner, och der qvarlemnade endast barn af sämre lottade medborgare. Häraf skulle utsås frön hos de förra till högmöd, hos de senare till afund, i stället för den förträffliga jemlikhet mellan rik och fattig, hvilken våra offentliga Skolor hitintills grundlagt. Man må likväl undra, huru kunskaper och bildning här komma att framföda samma fel som, enligt hvad man vanligen antager, just äro foster af råhet och okunnighet. Är det dessutom en sanning, att undervisningen af ett inskränktare antal lärjungar bättre medhinnes, än af ett större, när allt annat är lika, så blefve det ju för de fattigares barn en vinst, att deras förmögnare likar icke trängde dem i Lärorummen och upptoge sin andel i Lärarens dyrbara tid. *Minst ett halft århundrade säges erfordras innan ett Institut såsom det Hilla ska hinner att rätt documentera sin gagnelighet; ty härtill skall icke göra nog att derifrån utgå förträffligt bildade ämnen; det fordras ytterligare, att desse skola praktiskt documentera deras duglighet, såsom sjelfve Lärare vid allmänna undervisningsverk. Detta påstående synes hvila på den förutsättning, att bildningen är till för Skolornas skull, icke Skolorna för bildningens, och skulle för dem, som ej godkänna denna senare hypothes, näppeligen kräf-*

va en vederläggning. Har det likväl hittills ej varit omöjligt, ja till och med ofta inträffat, att de, som från enskild undervisning och denna vida sämre och bristfälligare, än Hilliska Institutet erbjuder, öfvergått till Universitetet, sedermera blifvit förträfflige och vidtfräjdade Lärare vid både lägre och högre offentliga Läroverk, så blir det verkligen icke lätt att upptäcka de grunder, på hvilka man bygger dessa tvifvelsmål i anseende till Eleverna vid detta Institut. *Men detta Institut och dess Elever skall ej äga något samband med Presterskapet, hvilket deremot är genom ett närmare och långt innerligare fästadt vid de offentliga Läroverken. Sannolikt skall Institutet ej komma att af Prestsöner begagnas, och de, som der erhållit sin bildning, ej finnas hugade att blifva Prester. Häraf obilligheten i det anspråk, att dess rundligen lönte Lärare skulle till förfång för det vid Församlingarne tjenstgörande Presterskapet, åtnjuta Presterlig befordringsrätt.* Jag skulle deremot tro, att ingen Inrättning, som åsyftar religiös och moralisk förädling, kan blifva ligkiltig för Kyrkan och Presterskapet; jag skulle tro, att Prestsöners bildning, eller bildningen till blifvande Prester, icke tillknyter det nära och förtroliga sambandet emellan Kyrkan och de offentliga Läroverken, såvida Lekmannen eger lika grundade anspråk med Presten att der finna bildningstillfällen för sina söner, och Staten eger rättighet att derifrån bekomma brukbara och skickliga embets- och tjenste-

man-na-ämnen i alla vägar. Om ibland Institutets Elever ännu icke funnits någon Prestson, så är väl detta antingen tillfälligt, eller derigenom förklarligt, att detsamma endast några få år varit organiseradt; men att händelsen alltid skall blifva sådan, det vore i sanning en vågad förutsägelse. Också synes det väl alltför tidigt att ännu bestämma Elevernas blifvande val af lefnadsyrken. Mig åtminstone förekommer det icke otroligt att Kyrkan och Läroverken äfven hos denna plantskola kunde komma att stå i skuld för mången berömlig Lärares grundlagda bildning. Om Lärare vid enskilda undervisningsverk förses med Presterlig befodrings-rätt, så sker detta naturligtvis derföre, att deras kall är så nära beslägtadt och likartadt med Lärares vid församlingarna och de offentliga Läroverken. All undervisning är ett Presterligt yrke. *Att inför det allmänna ådagalägga resultatet af sin verksamhet* har Hillska Institutet hittills icke försummat. Allmänheten är icke blott obehindrad, utan uppmanad att när som helst på stället taga kännedom om Institutets inrättning och verksamhet. Förhörren äro offentliga och hvem som behagar eger att anställa sådana. Årsberättelserna tryckas. Slutligen må det gerna medgifvas, att Lärarne vid Hillska Institutet äro hederligt lönade; men icke utgör detta ett skäl, hvarföre Staten eller Kyrkan skulle göra intet för en Inrättning, för hvilken enskilde gjort så mycket. Utan utsigter för framtiden skola dessa löner likväl icke förmå att för någon längre

tid vid Inrättningen fästa skickliga Lärare. Beviljas åter den sökta årsberäkningen, så skola dessa Lärareplatser blifva begärliga, måhända lika med de bättre vid våra offentliga Läroverk. Långt ifrån att häruti finna något ondt, skulle jag tro, att för promoverade Magistrar, måhända Akademiske Docenter, öppnades härigenom nya utvägar till utkomst och befordran. Dessa Läraretjenster äro ju tillgängliga för skickliga sökande ifrån alla Stift. För öfrigt vakte man sig väl att ej för mycket söndersplittra eller för skarpt begränsa enskildta intressen. Det gemensamma Fäderneslandet fordrar mycket mer af medborgaren och representanten.

§. 2.

H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen anmälde, att Doct. *Svedelii* helsa ännu icke vunnit någon förbättring.

§. 3.

H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen anmälde, att Hof-Cansleren m. m. Friherre von *Schulzenheim*, jemte Skrifvelse af d. 18 dennes, meddelat H. H. Ärke-Biskopen Kongl. Maj:ts genom Dess Högsta Domstol d. 21 Februari 1834 gifna Utslag uppå de Besvär, som af Prosten och Kyrkoherden *Olof Bozander* i underdånighet blifvit anförda öfver det i Wisby Stift d. 11 sistl. December hållna Riksdagsmannaval, med anmodan till H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen att i anledning deraf vidtaga den åtgärd, som kan an-

ses erforderlig. Och alldenstund, i kraft af Högstbemäldte Utslag, Prosten och Kyrkoherden *Bolander* blifvit lagligen vald att jemte Prosten *Lyth* vara Riksdagsfullmäktig för Wisby Stift, hvadan ock Consistorium derstädes äger att fullmagt för honom utfärda; fördenskull hemställde H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen, om icke, ehuru meranämnda Utslag blifvit Consistorium i Wisby meddeladt, Högv. Ståndet funne för godt att i en Skrifvelse anmoda samma Consistorium att Riksdagsmanna-fullmagt för Prosten *Bolander* utfärda eller, i händelse han äger laga förfall, nytt Riksdagsmanna-val ofördröjligen anställa, på det att det rum, som nu genom Lector *Eneqvists* afgång ur Högv. Ståndet blifver ledigt, så snart som möjligt åter må uppfyllas.

Domprosten Doct *Holmström* erkände, att detta förslag öfverensstämde med gammal praxis, men ansåg det rättare, att Ståndets communication med Consistorium gick genom Hof-Cansleren.

Då flere af Ståndets Ledamöter ansågo en sådan omväg mindre nödig och trodde den gamla praxis, på hvilken många exempel anfördes, så mycket heldre kunna följas, som den icke stridde mot Riksdags-Ordningen, biföll Ståndet, att en Skrifvelse af förbemälda innehåll skulle till Högv. Consistorium i Wisby uppsättas och med nästa post afsändas.

§. 4.

Då genom Lector *Eneqvists* afgång ur Ståndet ett rum ibland Ståndets Ledamöter

i Höglofl. Bevillnings-Utskottet blifvit ledigt; anmodades Ståndets Electorer att före, nästa Plenum sammanträda för att utse en ny Ledamot i samma Utskott.

§. 5.

Justerades följande underdåniga Skrifvelse:

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Genom Nådig Remiss af den 15 sistl. Februari har E. K. M. tackts infordra Preste-Ståndets underdåniga yttrande öfver en af Directionen för Hillska Skolan gjord underdånig ansökning om dubbel tjänstårs-beräkning för Fem Svenske Lärare derstädes, dock med villkor, att de undergått sådana prof, som för beräkning af tjänstår inom de publika Läroverken eller inom Preste-Ståndet fordras, samt att, för nödig kontroll, årlig uppgift från Directionen ingår angående de effectivt tjänstgörande Lärarne till Stockholms Stads Consistorium eller Directionen för dess Undervisningsverk.

Directionen har, såsom orden lyda, "för det oförmodade fall, att någon skulle vilja bestrida denna underdåniga ansökning, till bemötande af möjliga insinuationer," såsom skäl för ansökningen uppgifvit: att den allmänt vid de gamla Läroverken öfverklagade brist, hvilken föranlett E. K. M. att vid Kongl. Krigs-Akademien och nya Elementar-Skolan låta försöka sednare tiders förmenta förbättringar i undervisningen, har, tillika

med de allmänna Skolornas, med undantag af Kongl. Krigs-Akademien, egenskap att nästan uteslutande fästa sig vid undervisningen, utan någon väsendtlig omsorg om den egentliga uppfostran, gifvit anledning till denna Skolinrättning, hvars ändamål är att fylla en lucka i bildnings-anstalterna och för de barn, som, egnande sig till Civila embetsmannayrket eller näringarna, ej kunna uppfödas i föräldrars hus, erbjuda hvad nämnda Akademi erbjuder för den militära daningen, nemligen tillfälle till inhämtande af nödiga bokliga kunskaper jemte sorgfällig vård om den fysiska och moraliska utvecklingen; hvarför utan Directionen anført, att enahanda förmån, som nu begäres för Lärarne vid Hillska Skolan, förut lärer blifvit förunnad andra under enskild styrelsestående Undervisnings-anstalter; att dessutom denna Inrättning, så långt utrymmet medgifver, eller för närvarande för 150 Elever, är öppen för allmänheten; att dess Stadgar äro offentliggjorda och till Kongl. Maj:t i underdånighet insända; att Inrättningen så mycket mindre är beräknad på enskild vinst, som icke ens ränta å Aktie-Capitalet 70,000 R:dr ännu är betald, samt priset så billigt, att det föga öfverstiger hvad som betalas vid Kongl. Krigs-Akademien med dess fria local och årliga Stats-anslag af omkring 39,000 R:dr, samt att ändtligen Styrelse, Undervisning och Examina äro underkastade offentlig granskning, hvadan några för allmän säkerhet vådliga lärors inskräpande icke här kan befaras.

Stockholms Stads Consistorium, hvars Utlåtande öfver den underdånigst gjorda Ansökningen blifvit af E. K. M. i nåder infor-dradt, har, ehuru med flera villkor och förbehåll, den samma understödt, men tillika i underdånighet hemställt, om icke, då den underdåniga Ansökningen på det närmaste ingriper i Presterskapets befordrings-rätt, E. K. M. skulle finna skäligt öfverlemna den samma till det vid nu inträffade Riksmöte församlade Preste-Ståndet, med befallning att deröfver underdånigt utlåtande afgifva.

Preste-Ståndet har tagit detta mål i behörigt öfvervägande; men då härvid förekommer, att Hillska Skolan, som jemväl i afseende på organisation är helt och hållet skild från de offentliga Läroverken, är att anse såsom en större enskild Pensions-anstalt, hvarest icke allmänheten, utan endast den mer bemedlade äger tillfälle att, emot en betydlig afgift, få sina barn emottagna; att Lärarne, hvilkas löne-inkomster vida öfverstiga de vid allmänna Läroverken anställdes, af Directionen efter godtfinnande antagas och afskedas, samt att slutligen beviljandet åt Hillska Skolan af en sådan, på det tjenstgörande Presterskapets bekostnad lemnad förmån sannolikt skulle medföra den följd, att andra privata Undervisnings-anstalter skulle begära enahanda; har Preste-Ståndet, hvarest under innevarande Riksmöte Motion blifvit väckt och af många Ledamöter understödd om den dubbla årsberäkningens upphörande, ansett sig hvarken böra eller kunna förorda någon, vare sig

enkel eller dubbel, tjenstårs-beräkning för de vid Hillska Skolan anställde Lärare.

Remiss-handlingarna varda härmedelst i underdånighet återställde.

Preste-Ståndet framhärdar m. m.

§. 6.

Justerades följande underdåniga Skrifvelse:

Stormächtigste Allernådigste Konung!

Genom Nådig Remiss af d. 15 sistl. Februari har E. K. M. tackts infordra Presteståndets underdåniga Utlåtande öfver en af Stockholms Stads Comministrar i underdånighet ingifven Ansökning om Nådig tillåtelse att utom förslag få anmäla sig såsom sökande till Regala Pastorat, utan inskränkning till visst Stift. Såsom skäl för denna underdåniga Ansökning har blifvit anfördt: att en Comminister-beställning inom Hufvudstaden af ålder varit och är ansedd för en af de besvärligaste och viktigaste inom Svenska Församlingen, hvarföre ock undergången Pastoral-examen är ett villkor för dess erhållande; att, då Skole-Lärare, med hvilka Comministrar inom Hufvudstaden ansetts äga lika befordrings-rätt, erhållit en sådan förmån sig tillagd, anledning icke saknades att bevilja Comministrarne densamma; att för dem af Hufvudstadens Comministrar, som ej ägde Indigenats-rätt i de närmast liggande Stiften, den underdånigst sökta förmånen vore af yttersta vikt och betydighet, då de derförutan skulle sakna hopp

om befordran, i brist af tillgångar att för profs afläggande flera gånger företaga långa och högst kostsamma resor till sitt eget Stift, hvarest de merendels voro lika främmande, som i hvarje annat; att, då ansöknings-rätten till Ecclesiastika befattningar inom Hufvudstaden stode öppen för Prest från hvarje Stift, borde äfven en motsvarande rättighet tillkomma det i Stockholm tjenstgörande Presterskapet; att den glädjande erfarenhet Comministrarne ägde deraf att, så vidt de kände, hvarje underdånig ansökning af deras Embetsbröder i detta hänseende hittills blifvit i nåder beviljad, gäfvade dem anledning hoppas, det E. K. M. skulle med samma nåd anse den af dem alla på en gång framburna, hvarigenom dels de och deras efterträdare undginge obehaget att hvar för sig falla E. K. M. besvär- lig med dylik Ansökning, och dels deras befattningar tillades en ovillkorlig förmån, som gjorde dem mer begärliga för den högre för- tjensten och skickligheten, hvaraf Församlin- garne skulle erfara det lyckligaste inflytande.

Preste-Ståndet, som tagit detta mål i behörigt öfvervägande, anser sig böra i underdånighet tillstyrka, att hvarje inom Stock- holms Stad tjenstgörande Comminister, som aflagt en fullt godkänd Pastoral-examen, och är af Stockholms Stads Consistorium till lära och lefverne väl vitsordad, må, utan före- gången ansökning om förslags-rum, hos E. K. M. kunna sig i underdånighet anmäla såsom sökande till Regalt Pastorat, som blifver le- digt inom det Stift, till hvilket han hör;

hvaremot Ståndet icke anser sig befogadt, hvarken i anledning af den underdåniga Ansökningen eller af andra skäl, att någon vidsträcktare ansöknings-rätt för dem understödja.

Remiss-handlingarna varda härmedelst i underdånighet återställde.

Preste-Ståndet framhårdar m. m.

§. 7.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 2, angående återlemnande af Prosten Doct. *Björkmans* Memorial om Porto-frihet för Contractsprästarnes skrivelser i Embets-ärender.

Lades på bordet.

§. 8.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 18, angående provisoriska utbytet af den för General-Assistance-Contoret begagnade egendom emot den Stockholms Stad tillhöriga f. d. så kallade Hessensteinska egendomen.

Lades på bordet.

§. 9.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 19, angående afskrifning och eftergift af Riksgälds-Contorets hos Götha Canal-Bolag ägnade fordringar, samt räntas godtgörande å de utaf Bolagets insättningar i Riksgälds-Contoret derstädes innehållne medel, till säkerhet för fullbordande af återstående arbeten i Hamnbyggnadsväg, äfvensom Canal-Directionens

hemställan om förskott utaf sistnämnde medel till utförande af ett Hamnbyggnads-arbete vid Mem.

Lades på bordet.

§. 10.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Remiss å Öfver-Commissarien *Öijers* underdåniga ansökning att vid afskedstagandet få å allmänna Indragnings-Staten uppbära sin nu innehafvande lön såsom pension.

Lades på bordet.

§. 11.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition, angående grunden för liqviden af nu mera aflidne Pastorn Doctor *Collins* lönefordran.

Lades på bordet.

§. 12.

Föredrogs Expeditions-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af återremiss från Höglofl. Ridderskapet och Adeln af Expeditions-Utskottets Memorial N:o 3, rörande dels verkställigheten af den Utskottet åliggande försorg om tryckning af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoll, dels ett å samma tryckning inkommit entreprenad-anbud.

Lades till Handlingarna.

§. 13.

§. 13.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Vällofl. *Borgare-Ståndet*, vid förnyad föredragning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 1, med uppgift å de till afgörande beredde Grundlagsändrings-förslag, bifallit nya redactionen af Riksdags-Ordningen §. 24, 1 Mom. 4 punkten; bibehållit den nuvarande redactionen af Regerings-Formen §. 19, och bifallit den nya af R. F. 21 och 88 §§; bifallit nya redactionen af R. F. §. 63; afslagit nya redactionen af R. O. §. 24, 1 Mom., sista Perioden; gillat nya redactionerna af R. O. 26 §. första Perioden och 28 §. första Perioden; ogillat nya red. af R. O. §. 36, 1 Mom.; gillat nya red. af R. O. §. 43, 1 Perioden; ogillat nya red. af R. O. 44 §. 1 Mom.; gillat nya red. af R. O. 44 §. 1 Mom.; tillägg vid slutet, R. O. 48 §. och 49 §. nytt Mom., R. F. 56 §. 1 Mom.; icke antagit R. O. 49 §. nytt Moment; gillat nya red. af R. O. 52 §. och 57 §. 1 Mom. 2 Perioden; ogillat nya red. af R. O. 59 §., 1 Perioden; gillat förändringen af Tryckfrihets-Förordningen 2 §. 4 Mom. och R. O. 59 §. 2 och 3 Perioderna; afslagit nya red. af R. O. 72 §. 1 Perioden; gillat nya red. af R. F. 55 §. 1 Perioden och uteslutandet af R. O. 27 §. 1 Mom. sista punkt; antagit uteslutandet af R. F. 56 §. sednare Mom.; gillat nya red. af R. F. 81 §. förra Mom. och sednare Mom. 2 Perioden, samt R. O. 73 §.; ogillat nya red. af R. F. 72 §.; gillat nya red. af R. O.

11 §. i de 4 särskilda Momenterna; uppskjutit R. O. 12 §., 13 §. sednare Mom. i Perioden och 17 §. sednare Mom.; ogillat nya red. af R. O. 14 §. 5 Mom. i Perioden; uppskjutit R. O. 15 §., 1 Perioden, 2 Perioden, och ny punkt vid slutet; bifallit nya red. af R. O. 68 §. 2 och 3 Perioderna; lagt till handlingarna Constitutions-Utskottets Memorial N:o 2, angående infordrad skyndsam uppgift å Grundlagsändrings-förslagen vid 63 och 72 §§. Regerings-Formen; remitterat till *Bevillnings-Utskottet*: Hrr *Holms* och *Helledays* Motioner, angående förändringar i Tull-författningarna, jemte hvad i anledning af samma Motioner vidare är inom Ståndet taladt; — till *Banco-Utskottet*: Hr *Santessons* Motion angående Realisationen, i hvilket ämne flere af Ståndets öfrige Herrar Ledamöter sig yttrat; — till *Lag-Utskottet*: samme Ledamöts Motion angående Assignerings-rätt emellan enskilda, samt hvad flere af Ståndets Hrr Ledamöter i detta ämne anfört; — till *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Hr *Valleys* Motion angående förändring i författningarna om resepass för personer af arbetsclasserna, i hvilket ämne flere af Ståndets Hrr Ledamöter afgifvit anföranden; — till *Stats-Utskottet*: Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse till Rikets Ständer af d. 22 sistl. Februari, angående frågan om lindring uti den Hemmansägarne i Jemtland åliggande Rustnings- och Roterings-skyldighet; — till *Bevillnings-Utskottet*: Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse till Rikets Ständer af d. 22 sistl. Februari, angående bevillning af utdelningen

å Trollhätte Canal- och Slussverks-Bolags Actier, i hvilket ämne Hrr *Santesson* och *Norman* sig utlåtitt; lagt till Handlingarna Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse till Rikets Ständer af d. 5 dennes, i anledning af väckt fråga om inlösen af egendomen Ekolsund, för att H. K. H. Hertigen af Upland föräras; bifallit Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 1, om antagande af trenne Canslister utöfver den i Riksdags-Ordningens 24 §. bestämda personal; bifallit Stats-Utskottets Memorial N:o 17, om ytterligare tillökning i Utskottets betjening; lagt till Handlingarna Expeditions-Utskottets Memorial N:o 4, i anledning af återremiss från Höglofl. Ridderskapet och Adeln af Utskottets Memorial N:o 3, rörande dels verkställigheten af den Utskottet åliggande försorg om tryckning af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoll, dels ett å samma tryckning inkommet entreprenad-anbud; bifallit Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 13, i frågan om eftergift af ett Dana-arf till Piteå Stad och N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Remiss i frågan om sökt eftergift af Öfver-Inspectoren *Borghs* Sterbhus-delägare ådömde anmärknings-medel; vid fortsatt föredragning af den vid Constitutions-Utskottets Memorial N:o 1 fogade uppgift å de till afgörande beredde Grundlagsändrings-förslag, bifallit 1:o det i R. O. 15 §. 1 Perioden föreslagne tillägg, åsystande Frälse-Hemmansägares representations-rätt, 2:o den i samma §:s 2 Period föreslagna redactions-förändring, i afseende på högsta antalet af Härader, som må förena sig

om en fullmäktig, och 3:o det i nämnde §. föreslagna tillägg, angående förrättandet af Riksdagsmannavalet för Bonde-Ståndet.

Lades till Handlingarna.

§. 14.

Föredrogs Banco-Utskottet d. 17 dennes bordlagda Memorial N:o 5, i anledning af från tvänne Riks-Stånd erhållne Remisser af Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse till Rikets Ständer med förslag till Lag för Banken.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe*: De af Reservanterna emot Utskottets beslut anförda skäl äro så tydliga för den tanken, att Banco-Utskottet ej kan undandraga det till dem remitterade Banklags-förslaget sin behandling, att jag blott behöfver åberopa dessa skäl, då jag yrkar återremiss.

Domprosten Doct. *Holmström*: Då jag tog mig friheten begära ordet i förra Plenum, innan Banco-Utskottets Utlåtande begärdes på bordet, var min afsigt endast att meddela en rättelse i anledning af en värd Ledamots anmärkning. Af honom yttrades, det ett af Motiverna för Högv. Ståndets beslut, att till Banco-Utskottet remittera Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse angående Lag för Banken, var, att Utskottet dermed ej skulle kunna taga någon befattning, i händelse förändringen af 72 §. R. F. ej blefve antagen. Anledning till detta missförstånd lär hafva blifvit gifven af ett mitt yttrande, hvarföre jag bör erinra den värde Talaren, att jag endast förklarade, det

Banco-Lags-förslaget, enligt min åsigt, icke kunde af något Utskott komma att behandlas *förr*, än Grundlags-förändringen vore afgjord. Endast om en *uppskjuten*, icke en *underlåten* behandling var således fråga. Icke eller lärer detta yttrande af mig, en enskildt Ledamot, kunna anses såsom hela Ståndets Motiv. — Hvad hufvudsaken beträffar, ber jag att nu få tillägga, det jag i allo instämmer med Reservanterna inom Banco-Utskottet och anser detta Utskott ovägerl. böra åläggas att till Riks-Stånden inkomma med ett motiveradt Utlåtande öfver det till Dess och Lag-Utskottets gemensamma handläggning ovillkorligen hörande Lag-förslaget; och jag styrkes ännu mer i denna mening af Högl. Constitutions-Utskottets förl. gårdag, genom omröstning med 14 röster mot 4, fattade beslut, att förklara berörde Lag-förslag, utan afseende på den inom Vållofl. Borgare-Ståndet deremot framställda invändning, böra till vederbörligt Utskott remitteras.

Prosten *Åstrand*: Då jag vid Högvördiga Ståndets Remiss af Bank-Lags-förslaget reserverade mig, var det endast i den mening, att jag trodde remissen hafva bordt ske till handläggning af de delar af förslaget, som grundlagsenligt tillhöra Utskottets befattning. Jag tröstade mig dock dermed, att Utskottet sjelft skulle förstå att så tillämpa remissen; men då Utskottet helt och hållit velat undandra sig sin pligt att handlägga målet, yrkar jag återremiss på de grunder, som af Reservanterne inom Utskottet äro anförde.

Doct. *Elfström*: Såsom en bland Reser-
vanterne, då Höglofl. Banco-Utskottet undan-
drog sig all handläggning af Kongl. Maj:ts
Nådiga Skrifvelse med förslag till Banklag,
utbeder jag mig få yttra följande:

Då Kongl. Maj:t, föranledd af det för-
troende, med hvilket Rikets sednast försam-
lade Ständer erbjödo Högstdensamme tillfälle
att med dem samverka till betryggande och
ordnande af Rikets penningeverk, i nåder för
godt funnit meddela ett nytt Banklags-förslag,
bör detta, enligt hvad i 1 Mom. 44 §. R. O.
om Konungens Propositioner i allmänhet stad-
gadt är, till utredande af behörigt Utskott o-
villkorligen öfverlemnas. Detta blifver, efter
min tanke, i första rummet Banco-Utskottet,
som i följd af 43 §. R. O. och 87 §. R. F.
säkerligen skall anse nödigt att med Lag-Ut-
skottet sammanträda, hvilka båda förenade
Utskott således böra handlägga remissen. Bank-
lags-förslaget är visserligen till några punkter
affattadt med hänseende till nya redactionen
af 72 §. R. F.; men då denna blifvit af tvän-
ne Riks-Stånd afslagen, komma väl de delar af
förslaget, som ej sammanstå med Grundlagen,
att icke heller erfordra Utskottenas åtgärd;
men denna blifver icke destomindre oförhin-
drad att bearbeta finansiella och organiska
stadganden. Höglofl. Constitutions-Utskottet,
till hvilket remiss af ifrågakämlade Lag-förslag
förut yrkats af några Ledamöter inom detta
Högv. Stånd, äger enligt min antydda åsigt
ingen beröring med denna sak, så vida bemänte
Utskott ej skulle för godt finna att uppgöra

nytt förslag till redaction af 72 §., för att underställas nästkommande Ständers måhända gynsamare ompröfning.

Ej mindre i följd af ofvan anförde Grundlags §§., än af skyldig grannlighet och aktning för Kongl. Maj:ts åt Ständerna meddelade nådiga Propositioner, anser jag ifrågaställdes Kongl. Lag-förslag böra till Banco-Utskottet återremitteras.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Det händer visserligen, att då något Stånd missvisat en Handling till Utskott, detta begär att få återlemna den. Anledningen är då, att Handlingen innehållit flera olika ämnen, eller ock att det hufvudsakliga är af den mångformiga art, att svårligen kan bestämmas, till hvilket Utskotts behandling det egentligen hör. Men händelsen är icke här sådan, utan 3 Stånd hafva till det för ämnets behandling principalä Utskottet remitterat en Konglig Skrifvelse med Lag-förslag, och likväl har detta Utskott tillåtit sig att återskicka den. Detta förfarande är oerhördt, och skulle förtjena klander, om man icke alltid vore skyldig sina Medriksdagsmän i Utskottet grannlighet. Denna är ock så mycket mera här nödig, som man tvekar, hvilka tillvägabragt det besynnerliga beslutet om återlemnandet. Man vet, att 16 röster mot 12 varit majoriteten, och likväl ser man nu 17 namn tecknade, hvilka mer eller mindre afsäga sig delagtighet. Vare dock med tillkomsten huru som helst, beslutet är origtigt, och Utskottet åligger att fullgöra sine Principalers,

Ståndens, föreskrift att handlägga målet. Att detta tillhör Banco-Utskottet, kan ej vara tvifvel underkastadt, enär Bank-lagen innehåller just Bankens organisation i allmänna och serskilda Stadganden. Finner Utskottet behof af Grundlags-ändring, blir denna då först ett föremål för Constitutions-Utskottet. Lag-Utskottet kommer att tillse det helas Legalitet, ämnets negativa sida, att Bank-lagen icke är i strid med Allmänna Lagen, men den positiva och materiella tillhör ovillkorligen Banco-Utskottet, som derföre måste behandla den.

Doct. *Grevillius*: För min del kan jag icke gilla Majoritetens af Höglofl. Banco-Utskottet förhållande att, utan handläggning, återsända Kongl. Maj:ts Nådiga Förslag till Bank-lag, som af 2:ne Riks-Stånd blifvit dit remitteradt. Svaga och vacklande synas ock de skäl Utskottet uppställt för sitt beslut. Då præmisserna innebära en föreläsning i Grundlagstolkning, den Stånden, af detta Utskott, hvarken fordrat eller väntat sig, hade Utskottet kunnat spara sig mödan deraf; och när 87 §. R. F. åberopas som stöd för beslutet, har Majoriteten i Utskottet förbisett, att Lagförslaget redan blifvit till Lag-Utskottet remitteradt i och för den juridiska behandlingen; men att, då frågan angick Bankens viktigaste angelägenheter, dess finansiella del icke kunde handläggas utom Banco-Utskottet; hvilket haft samma väg öppen att sätta sig i beröring med Lag-Utskottet, som om initiativet tages af det

sistnämnde. Jag yrkar, att nämnda Lag-förslag blifver till Banco-Utskottet återsändt.

Contractsprosten *Hallström*: Då jag förliden Pleni-dag begärde förevarande Memorial på bordet, var det i ändamål, att tiden måtte afvaktas, till dess Constitutions-Utskottet hunnit afgöra den under dess decisiva ompröfvande hänskjutna och med denna nära beslägtade fråga. Detta har skett: den inom Vällofl. Borgare-Ståndet yppade tvistefråga är afgjord: och då jag egnar en tillbörlig vördnad åt pluralitetens af Constitutions-Utskottet deröfver fattade beslut, samt tillika erinrar mig, att Högv. Ståndet redan till Banco- och Lag-Utskotten hänvisat det nådigst meddelade Lag-förslaget, kan jag, ehuru varande af annan tanka, dock icke vilja söka att lägga minsta hinder i vägen för den äskade återremissen. Men saken är likväl för närvarande i helt olika skick, än den befann sig vid den förra remissens beviljande. Då var icke ännu 72 §:ns öde i R. F. afgjort: nu är det beslutadt: och öppet ligger derigenom för en och hvar, att i det Kongl. förslaget innefattas 2:ne särskilda mål, eller finnes ett dubbelt syfte, dels till ändring i gällande Grundlag, dels till stiftande af ny Banco-lag. Man kunde derföre påstå, att en del deraf tillkomme Constitutions-Utskottets handläggning; dock är jag långt ifrån att yrka, det någon remiss deraf må dit äga rum; ty det synes mig äfven oformligt att stycka eller afklippa ett Kongl. förslag, som till Ständerna ankommit. Vid detta ovanliga och alldeles egna förhållande torde en art medelväg vara

rådligast att beträda: och jag hemställer derföre vördsamt, om icke Högv. Ståndet skulle finna det rätt och sig värdigt, att vid Banco-lags-förslagets återlemnande bifoga den anmodan, att Höglöfl. Banco-Utskottet måtte det samma behörigen behandla, under noga iakttagande af Grundlagens helgd, och de rättigheter, som i 72 §. R. F. äro Rikets Ständer förvarade.

Häruti instämde Tit. *P. G. Svedelius*, *Bergvall* och *Dahlgren*.

Professorn Doct. *Engeström*: Banco-Utskottet åberopar 3 §. af nu gällande Instruction för Utskottet; men då denna Instruction föreskrifver, dels att Banco-Utskottet bör behandla sådana frågor, som röra Banken, dels, att det ej må *omedelbart* till pröfning upptaga något, som syftar till rubbning eller förändring i Banco-inrättningens hufvudgrunder, så följer tydligen häraf, både att Utskottet bordt handlägga det ifrågavarande Banklagsförslaget, som ostridigt i hufvudsaken rör Banken, och att det kunnat handlägga det, då det blifvit af tvänne Stånd till Utskottet remitteradt, ehuru Utskottet ej har rätt att *omedelbart*, d. ä. utan remiss, upptaga sådana frågor. Att denna tydning af ordet *omedelbart* är den rätta, synes af §. 44 R. O., der det heter, att Konungens Propositioner, äfvensom allmänna frågor m. m. må ej i Rikens Ständers Plena till *omedelbart* afgörande upptagas, utan *skola öfverlemnas till utredande af behöriga Utskott*. Banco-Utskottet får således icke sjelft väcka motioner i

dylika ämnen, men är ovillkorligen förpligtadt att utlåta sig öfver de Kongl. Propositioner eller enskilda Motioner rörande Banken, hvilka till Utskottet blifvit remitterade. På dessa skäl instämmer jag med dem, som yrkat återremiss.

Prosten *Ödmann*: Jag vill icke motsätta mig Ståndets beslut att återremittera Banco-Utskottets Memorial, utan blott yttra grunderna för min öfvertygelse. Lagen för Banken af d. 1 Mars 1830 §. 7 föreskrifver, att denna lag ej kan annorlunda ändras, än 87 §. R. F. stadgar. Enligt denna §. böra alla lagfrågor, *sedan Lag-Utskottet blifvit hört*, af Ständerna afgöras. Jag föreställer mig därför, att Banklags-förslaget rätteligen bordt remitteras först till Lag-Utskottet och sedan till Banco-Utskottet. Föröfrigt förenar jag mig med Contractsprosten *Hallström*.

Häruti instämde Doct. *Lindahl*.

Prosten *Astrand*: Till hvad jag förut anført, beder jag att få tillägga, att jag anser Utskottet vara oförhindradt, att äfven på den economiska och finansiella sidan yttra sig öfver de delar af förslaget, som skulle fordra en förändring i nu gällande Grundlags-stadganden. Så hafva under föregående Riksdagar andra Utskott mången gång gjort, utan att därför anses träda Constitutions-Utskottets rätt för nära, eller att detta förfarande blifvit af Riksens Ständer ogilladt.

Domprosten Doct. *Heurlin*: Emot Banco-Utskottets beslut att återlemna K. M. Nådiga Förslag till Bank-lag, som af Prest- och Borgare-Stånden blifvit dit remitteradt, och isynnerhet

emot de motiver, som till stöd för denna åtgärd anföras, kunde visserligen flere skäligen anmärkningar göras. Jag afhåller mig likväl derifrån, dels emedan ingen röst höjt sig till egentligt försvar af detta förfarande, dels med afseende på den grannlagenhet Biskopen och V. Talmannen Doct. af *Wingård* påkallat i anledning af den tvistiga majoriteten inom Utskottet. Men då fordrar äfven samma grannlagenhet, att förslaget enkelt öfverlemnas till Utskottets handläggning, utan några bifogade påminnelser och erindringar. De skulle uttrycka ett visst sårande misstroende, hvaraf Banco-Utskottet ännu icke gjort sig förtjent, och minska möjligen friheten uti dess öfverläggningar. Med fullt förtroende till Banco-Utskottets upplysning, är jag öfvertygad, att det vid behandlingen af denna vigtiga fråga icke lär förbise hvad Grundlagarne härom föreskrifva, och äfven i den osannolika händelse, att Utskottets Betänkande komme att innehålla Grundlags-stridiga förslag, så finnas både inom detta och öfrige Riks-Stånd många allt för uppmärksamma väktare öfver Grundlagarnes helgd, för att låta något sådant oanmärkt passera.

Häruti instämde Domprostarne *Holmström* och *Lidman*.

V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*: Jag anser olämpligt, att gifva ett Utskott föreskrift i förväg, *huru* det skall handlägga ett ämne. Derigenom skulle dess ompröfning och fria verksamhet obehörigt hindras. Det vore att förklara det i omyndig-

hets-tillstånd, och jag anser, att sluta af åtgärden nu i fråga, Banco-Utskottet vara ganska myndigt. Att föreskrifva det vården om Grundlagens helgd och Rikets Ständers rättigheter, innebär en förutsättning om motsattsens möjlighet, således en inlindad förebråelse. För min del tror jag nuvarande Banco-Utskott lika litet behöfva varnas för eftergift af rättigheter, som Stats-Utskottet påminnas om sparsamhet.

Contractsprosten *Östberg*: Efter den nu gällande 72 §. R. F. anser jag Banklags-förslaget icke tillhöra något annat Utskott än Banco-Utskottet, och den K. Skrifvelsen böra dit remitteras, på det deraf må hämtas anledning till det förslag, som Utskottet äger att i samma ämne uppgöra.

Biskopen m. m. Doct. *Hedrén*: Då jag i min reservation yttrat mig i afseende på saken, vill jag blott göra några erinringar i afseende på den af några Ledamöter yrkade anmaningen till Utskottet, att det ej bör behandla något, som vore i strid mot nu gällande Grundlagar, utan inskränka sig endast till det finansiella. Jag kan ej annat än erkänna det förtroende för Utskottets urskillning, som man yttrat, äfvensom jag erkänner Ståndets rätt att både förstå och afgöra efter Grundlagens föreskrift; och jag utbeder mig ej från detta håll större utrymme för Utskottet; dock om det yrkas något, som skulle lägga band på Utskottets verksamhet, torde en erinran icke vara öfverflödig. I flera Stånd väckas

frågor, som, om de skola afgöras med bifall, förutsätta någon ändring af Grundlagarne. Så har en Ledamot af detta Stånd gjort Motion om ett nytt Biskops-Stift, och vid remissen deraf hade Ståndet det förtroende till Utskottet, att det först skulle granska nyttan af förslaget och sedan göra Ständerna uppmärksamma derpå, att för bifall dertill äfven en Grundlags-förändring fordrades. Om Högst. Ståndet gör ett särskildt tillägg, såsom nu föreslås, och både Lag- och Banco-Utskotten finna nödigt att just för det ändamål, som med Bank-lagen åsyftas, hemställa någon ändring i Grundlagarna, vore de hindrade att föreslå hvad de ansågo nyttigt och nödvändigt. Redan äro inom en Afdelning af Banco-Utskottet frågor väckta om en ny redaction af 72 §. R. F., för att i sammanhang med förändringar angående Banken framdeles Ständerna underställas. Jag föreslår därför, att återremissen må få afgå till Utskottet utan anmärkning, endast med föreständigande att taga målet i öfvervägande och med utlåtande inkomma.

Contractsprosten *Hallström*: Mitt föreslagna tillägg vid ifrågavarande återremiss innebär eller antyder desto mindre något, det ringaste, misstroende till Banco-Utskottets Ledamöter, som det fastmer synes mig vara ett rätt svar uppå tal. Högst. Utskottet har återlemnadt Banklags-förslaget under förklaring, att det ansåg sig icke kunna dermed taga befattning, alldenstund det på inconstitutionellt sätt vore tillkommet och ej eller

borde af Banco-Utskottet, enligt 87 §. R. F., handläggas. Svaret häruppå, kan det väl misskännas, om det lyder: "Vi erkänne, att mycken uppmärksamhet vid behandlingen är af nöden; men vi misströste ej på förmågan häraf: vårda allenast våra rättigheter, så att de förblifva oförkränkta?"

Den jemförelse, som vidare blifvit framkastad emellan en enskild, inom Preste-Ståndet, väckt motion om Ärke-Stiftets fördelning och det Nådiga Banklags-förslaget qvadrerar icke särdeles. Remissen af den förra till Ekonomi-Utskottet föranleder allenast en preliminair undersökning om fördelen af det nya projecterade Stiftets inrättande och villkoren. därför: remissen af Banklags-förslaget till Lag- och Banco-Utskotten kunde deremot föranleda både ett definitift beslut och en snar verkställighet. Att, utan sammanhang härmed, en af Banco-Utskottets Afdelningar redan offrar tid och möda på utkastet till en ny redaction af R. F. 72 §.; må så vara! Jag hoppas dock, att Höglöfl. Constitutions-Utskottet icke härvid blifver förbigånget, — och i alla fall lär öfver den tillämnade Grundlags-förändringen först vid nästkommande Riksdag beslut kunna fattas. Nu deremot, då vi känne, en och hvar, att i det till innevarande Riksdags pröfning nådigst öfverlemnade Banklags-förslaget mycket innehålles, som ej låter förena sig eller kan stå tillsammans med våra gällande Grundlagar, är det rättmätigt och snart sagdt af pligten föreskrifvet, att Representationen deröfver uttrycker en opinion, innebärande en

kärleksfull vård om våra lagfångna rättigheter.

Förslaget är dock icke vidare mitt allena, sedan jag hört flere af Högv. Ståndets medlemmar derom med mig förena sig, och jag anhåller derföre ödmjukast, att Ärke-Biskopen och Talemannen täcktes göra Proposition på det af mig föreslagne tillägg vid ifrågakomne åter-remiss.

Då i denna fråga stridiga meningar yttrades och votering begärdes, framställde H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen följande Proposition:

Bifaller Högv. Ståndet, att Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer med förslag till Lag för Banken blifver till Banco-Utskottet återremitterad? Den det vill, lägge Ja; vinner Nej, kommer vid återremissen att göras det tillägg, att Utskottet anmodas behandla detta ämne med iakttagande af Grundlagens helgd och af de Rikets Ständer i 72 §. R. F. förvarade rättigheter.

Härefter anställdes omröstning, hvilken så utföll, att återremiss utan det föreslagna tillägget blef med 27 Ja emot 23 Nej bifallen.

§. 15.

Föredrogs Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets d. 17 dennes bordlagda Betänkande N:o 2, i anledning af väckt fråga om anläggning af en stad vid Lysekihl i Bohus Län.
Bifölls.

§. 16.

§. 16.

Föredrogs Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets d. 17 dennes bordlagda Betänkande N:o 3, i anledning af gjorda Motioner om Landsfiscals-tjensternas upphörande.

Doct. *Elfström*: Mot Höglofl. Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande, N:o 3, tar jag mig friheten göra följande anmärkningar:

1:mo Då man i allmänhet och med skäl klagat öfver ett tilltagande förakt för Lagar och Författningar och följden häraf, förbrytelser och osedlighet, synes mig ändamåls-vidrigt att afskaffa tjenstebefattningar, hvilka tillsynen öfver Lagarnas efterlefnad hufvudsakligast åligger.

2:do Att öfverflytta ökade göromål åt tjenstemän och betjente, som redan förut hafva nog att syssla, är icke heller välberäknadt. Detta skulle dock inträffa, om utförandet af åtal å Kronans vägnar på Landsbygden uppdrages endast åt Kronobetjeningen. Fögderier gifvas, som hysa 40,000 människor, och Länsmansdistrikter, som omfatta flere Pastorater, belägna på betydligt afstånd från Länsmannens hemvist. De Fogdar och Länsmän, som med nit och duglighet vilja uppfylla sina förra tjenstepligter, hafva derföre föga tid öfrigt för åtagandet af nya.

3:tio Landsfiskalerne äga vanligen mera juridisk skicklighet och actorats-förmåga än åtminstone Länsmännen, hvarföre de ofta

tillhandaga Allmänheten med uppsättandet af hvarjehanda rättegångsskrifter, fullmakter, köpe-afhandlingar, och kontrakter m. m., för hvilket allt de på många ställen låta åtnöja sig med måttliga sportler.

4:to Om de stundom förledas af tryckande lefnadsbehof, att, mot en viss discretion, heldre nedlägga än fullfölja ett åtal, så kommer ju lagbrytaren ändå härigenom att vidkännas en viss näpst, som påminner honom om Lagens helgd, fastän hans öfverträdelse undandrages offentligt beifrande. Jag gillar visserligen icke detta förfarande; men hemliga sakören äro ändå bättre än inga, hvilket sednare oftare torde blifva fallet med hvarjehanda lagstridiga företag, om Landsfiskalernas åklagare-röst tystnar. Dessutom kan ju äfven hända, att Kronobetjeningen någon gång brister i skarpsynthet eller tjenstenit, synnerligast då ingen åklagare vid dess sida är färdig att upptaga det oanmärkta brottmålet.

Tidens så kallade liberala anda gör ofta skadliga inkräktningar. Under sista Riksdagen beträdde han Kyrko-disciplinens område och afskaffade Kyrko-Råds rättighet att ådömma stockstraff; nu vill han borttaga den Polis-tillsyn, som är Landsfiskalerne uppdragen. Jag är fullt öfvertygad, att man, ehuru mot sin vilja, kommer att göra en tjänst åt personer, som idka lönnbränning eller lönnkrögeri, eller äro begifne på dryckenskap och andra oarter, om desse få af Landsfiskalerne

vara obesvärade; men jag förutser ock derföre, att Samhällsordningen härpå kommer att förlora.

I följd af desse skäl anser jag Landsfiskals-tjensterna böra bibehållas, och tillägger den önskan, att vårt Statsverk en gång måtte blifva i tillfälle att förse dem med någon ordinarie lön.

Contractsprosten *Nordin*: Att afskaffa Landsfiscals-sysslorna är ej väl betänkt: ökade förbrytelser torde bli följderna. Landsfiskaler äro onyttige, säger man; de ha undseende med förbrytelser, påstås det, af slem vinning. Jag vill ej motsäga andras erfarenhet: men bör dock äfven tro min egen: jag vet, att dessa tjenstemän mångenstädes varit nyttige och gifvit skydd, då ortens egna åklagare-magt ej lemnat skydd, af considerationer. Det är förlåtligt att tvifla, det Krono-Betjeningen, då den ensam utöfvar åklagare-magten å Landsbygden, skall bli mer nitisk att ge skydd, och att upptäcka förbrytelser, utan kontroll af annan auctoritet. Förbrytaren bringar lättare till tystnad en enda åklagare; svårare, kostsamare blir det att tysta tvänne. Denna flerfalldiga kostnad torde från förbrytelse afskräcka mången, som har ondt i sinnet. Det är ingalunda från ställningen just i min ort jag hämtat anledning, att yrka bibehållandet af Landsfiskaler. Der finnas nu aktningsvärde och nitiske Krono-Betjenter. Men en annan tid kommer: Länsmän kunna anträda, som årligen inom districtet mottaga sammanskott af säd eller penningar. Gåfvorna

gifvas af beräkning: tagas med löften: icke vill Länsmannen åklaga någon af sina årlige välgörare. Hända kan ock, att en våldsam öfversittare finnes i Länsmannens granskap: han hotar med mord och brand, om någon understår sig att åtala hans brott: hur svårt är icke för Länsmannen att åtala denna granne: Länsmannen är ock menniska: hvem fruktar ej för sådane våldsverkare. Dessutom, då man talar så strängt mot Lurendrägerier, Lönnbrännerier, Lönnkrogar och superi, frågas: Är det då klokt, att minska åklagarepersonalen? Slapphet kan tänkas i Härads-Policen. Retnings-medel torde ofta kunna tarfvas: Allmänheten behöfver ha någon att, utan långväga besvär hos Länets Höfding, anropa till skydd, i fall Krono-Betjeningen, bunden antingen af fruktan, eller af vänskapsbevisningar i orten, skulle anse sig hindrad att handhafva lagen och ge skydd åt den lidande.

Ändteligen; afskaffas Landsfiscaler, så uppkommer en brist i yttersta länken af den kedja, som utgår från Justitiæ-Cansleren; och der denna brist finnes, der saknas ock kontroll öfver tjenstemän.

Bättre vore, att upprätta denna Åklagare-corps som man vill afskaffa; bättre, att återställa dess sjunkande anseende. Må Staten ge lön; men ock öka fordringarne af juridisk skicklighet, som bör vara pröfvad vid Akademier och i Hof-Rätter: och då skulle Landsfiscaler vara nyttige controlleurer öfver tjenstemän; de skulle upptäcka många förbrytelser,

äfven dem, som slem vinning skulle vilja öfverskyla.

Således: Lefve Landsfiscalerne! Men må Betänkandet afslås.

Prosten *Hylander* förenade sig med Doct. *Elfström* och Contractsprosten *Nordin*.

Doct. *Grevillius*: Likasom vid förlidne Riksdag, finner jag äfven nu frågan om Landsfiskals-tjensternes indragning ganska betänkelig. Desse tjenstemän, ehuru lönlöse, äro dock nödvändige organer för åklagare-makten. Skulle man öfverflytta deras bestyr på Kronobetjeningen, fruktar jag, att desses redan förut af mångfaldiga göromål upptagna tid dertill blefve otillräcklig. Må hända äga ock Länsmännen sällan till Actoraters utförande den Juridiska skicklighet, som erfordras och vanligen träffas hos Landsfiskaler, hvilka jag äfven anser behöflige för att, vid förefallande tillfällen, emot Länsmänne utföra vare sig embetsmyndigheters eller enskilde personers talan. Jag önskar återremiss af betänkandet.

Häruti instämde V. Talmannen m. m. Biskopen Doct. af *Wingård*.

Doct. *Björkman*: Det torde tillåtas mig att yttra några ord till försvar för Utskottets Betänkande. Flera skäl äro anförda för Landsfiscalernas bibehållande; de äro alla vederlagda i Bihanget till Ståndens Protokoller vid sista Riksdag 10 Saml. N:o 160. Jag föreslår bifall till Betänkandet i synnerhet derföre, att Ständerna vid sista Riksdagen anmälde sin önskan, att Landsfiscals-tjensterne må vid

innehafvarnes afgång indragas; det vore inconsequent att nu tänka annorlunda och inför thronen frambära en motsatt önskan. Man känner nog allmänt dessa tjenstemäns öfverseende med de mål, som de böra behandla, en naturlig följd af deras lönlöshet.

Häruti instämde Fält-Prosten *Bjurstén*.

Doct. *Nibelius*: Då jag deltagit i göromålen på den afdelning, som förberedt Utskottets Betänkande, torde det tillåtas mig att anföra några ord till dess försvar. Jag får således först förklara att jag, i likhet med Doct. *Björkman*, skulle anse det för en besynnerlig inconsequens, om, sedan Riksens Högl. Ständer vid sista Riksdagen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit om Landsfiscaltjensternas afskaffande, de nu skulle begära deras bibehållande, utan att af erfarenheten, som i detta ämne väl gifver den säkraste ledning för omdömet, några grunder för ett förändradt förhållande kunnat hämtas. Men icke blott af erfarenheter, äfven af sakens natur hafva talande skäl för dessa tjensters indragning blifvit härledda, och då dessa redan hufvudsakligen äro i betänkandet anförde, har jag blott här att upptaga de invändningar, som af åtskilliga talare blifvit emot dem gjorde. Man har sökt visa olämpligheten af dessa befattningars öfverflyttande på Kronobetjeningen, emedan de mångfaldiga göromål denna har ej skulle lemna den tid att sköta hit hörande förrättningar. Jag får således erinra att just dessa göromål sätta Kronobetjeningen i den närmare beröring med allmänheten,

som gifver den tillfälle att noga känna hvar och en inom dess district boende, samt att mot tämlig säkerhet veta hos hvilka den kan förmoda lagbrott, och att den således, med långt mera lätthet än en på afstånd varande fiscal, kan gifva på sådana personer akt, utan att någon betydlig tid derföre behöfver undandragas dess öfriga tjenste-åligganden. Man har vidare anført, att just denna nära beröring skulle hindra Kronobetjeningen, att såsom åklagare fullgöra sin pligt, enär deraf uppkommande considerationer af allahanda slag troligtvis i de flesta fall skulle förlama dess verksamhet. Jag tror likväl att man tänkt sig dessa considerationers inflytande större och vidsträcktare än det i verkligheten är; dessutom har hvarje Kronobetjent sin förman, hvars controllerande uppsigt han alltid måste hafva för ögonen. Man har också anmärkt, att, för de uppdrag som dels för det allmännas räkning, dels af enskilde kunna blifva Landsfiscaler lemnade, det vore af vigt att hafva tillgång på personer med den lagkloket, som desse äga; men mig veterligen fordras icke vid antagandet af Landsfiscaler några prof på juridiska insigter; jag känner icke heller att dessa Embetsmän, åtminstone på den ort der jag bor, hafva aflagt specimina på några sådana. Skulle Landsfiscaler bibehållas, så borde de utan tvifvel lönas af det allmänna; men för det antal af sådana, som vore erforderligt, om de skulle i någon mohn uppfylla sin bestämmelse, saknas troligen för det närvarande löne-tillgång; om åter det kan

vara Staten värdigt och för medborgarens moralitet nyttigt att hafva en class af lönlösa tjenstemän, åt hvilka en ständig frestelse erbjudes att, genom öfverseende med Lagbrytaren, vinna den utkomst de eljest skulle sakna, öfverlemnar jag åt det Hög. Ständets ompröfning att afgöra; och anhåller, af skäl, dem jag nu haft äran anförä, om bifall till Betänkandet.

Häruti instämde Contractsprosten *Hallström*, Professorn Doct. *Engeström* och Doct. *Hvasser*.

Contractsprosten *P. G. Svedelius*: För indragningen af Landsfiscals-tjensterna har jag redan vid sistförflutna Riksdag gifvit min röst, och finner ingen anledning att frågå min då uttalade opinion. Den motvilja man i allmänhet hyser emot dessa tjenstebefattningar grundar sig naturligen på lönlösheten, som tvingar innehafvaren att lefva likasom af rof. Deras tjenstemanna-nit inskränker sig vanligen endast till sådana oordningar eller lagbrott, hvars beifrande medför den största vinning för dem sjelfva; och när detta icke gör tillfyllest för deras lefnadsbehof, såsom Saköreslängderna nogsamt utvisa, så återstår dem ingen annan utväg än att genom hemliga licenser beskatta okunnigheten, enfalden eller brottsligheten. Ett sådant förhållande synes mig icke befordra, utan fast mer motverka lagars efterlefnad. Man har gjort den invändning, att Kronobetjeningen är för mycket syselsatt för att åtaga sig Fiscalernas åliggande. Jag tror det icke. På min ort hafva redan

Kronobetjente den drygaste delen af åklagarebesväret, och då hvarje Fiscal inom sitt district motsvaras af minst 10 à 20 Länsmän, utom Kronofogdar, så kunna desse utan svårighet sig emellan fördela den förres tjenstebefattning. I öfrigt refererar jag mig till de af Doctorerna *Björkman* och *Nibelius* afgifna yttranden.

Contractsprosten *J. J. Nibelius*: Då, inom Representationen, den åsigt nu tyckes vara allmän, att en högre beskattning bör läggas på Bränvins-bränningen, och då, i samma mån som denna skatt förhöjes, lockelsen till *Lönn-bränneri* blifver större, hemställer jag vördsamt till det Högvördige Ståndets efter-sinnande, om det vore väl betänkt, att för det närvarande yttra den underdåniga önskan, att Landsfiscals-tjensterne måtte indragas. En hög skatt på Bränvins-tillverkningen har hos en stor del af Allmogeen nära nog samma verkan, som ett Bränvins-brännings-förbud, och erfarenheten har, under de tider, då Bränvins-bränningen varit förbjuden, visat, att connivence någon gång ägt rum emellan lönn-brännarna och de publike åklagarena. En sådan connivence skulle, som jag fruktar, blifva ännu lättare att tillvägabringa, om Kronobetjeningen allena ägde att åtala dylika förbrytelser. Lönn-brännaren måste nemligen nu, om han skall kunna göra sig säker, förskaffa sig öfverseende ej blott af Länsmannen, utan äfven af Landsfiscalen; men det möter alltid större svårighet att vinna ett dylikt öfverseende af 2:ne än af en, i synnerhet då,

när af dessa 2:ne den ene är en Controlleur öfver den andras förfarande. På denna grund anser jag mig ej böra bifalla ifrågavarande Betänkande.

Doct. *Grevillius*: Jag har icke kunnat öfvertygas af de ytterligare skäl här blifvit förebragte för Landsfiskals-tjensternes indragande. Man har anfört såsom mindre väl passande att, då Rikets Ständer sistlidne Riksdag begärte afskaffande af desse tjenester, nu vilja bibehålla dem. Jag frågar: har man då hittills visat särdeles angelägenhet att handla i samma anda och syftning med föregångne Ständer? Eller skulle ej denna fråga, i sådant fall, dela lika öde med åtskilliga af vida viktigare beskaflenhet? Man har bestridt Landsfiskalernes Lagkunskap. Detta må vara personelt. Jag känner åtminstone flere, som äga och hafva documenterat sig för Lagfarenhet. Man anmärker deras lönlöshet som hinderlig för utförandet af deras befattning. Jag önskade visserligen att löner kunde för dem beredas; men förmodar att, då deras bergning helt beror af deras skicklighet och drift vid utförandet af deras åklagarekall, nitet hos dem deraf skall snarare ökas än minskas.

Domprosten Doct. *Holmström*: Utan att ingå i pröfning af hufvudfrågan, hvarom mycket talades vid sistl. Riksdag äfven inom detta Stånd, anser jag mig blott, i anledning af en värd Ledamots anmärkning, att Riksens Ständers Beslut vid förra Riksdagen icke vid denna borde ändras, böra erinra, att åtminstone

detta Högv. Stånd icke, i fall detta Betänkande afslås, begår någon in consequence, ty vid förra Riksdagen blef äfven Ekonomi-Utskottets Utlåtande i denna fråga af Högv. Preste-Ståndet återremitteradt, ehuru det af de öfriga Riks-Stånden bifölls. För min del, då betänkligheterne att föreslå indragning af Landsfiskals-tjensterne äfven nu delas af flera det Högv. Ståndets Ledamöter, såsom af mig, ville jag taga mig friheten till tidens vinnande vördsamt föreslå, att Proposition måtte med stöd af 56 §. R. F. framställas till *bifall* eller *afslag* på Utskottets Betänkande, helst jag är öfvertygad att genom en *återremiss* ingen ting annat än en onödig tidsutdrägt vinnes.

Contractsprosten *Ahlqvist*: Jag förenar mig med Domprosten *Holmström*. Täflan emellan Landsfiscaler och Länsmän är ganska god; säkert är det af viktiga skäl, som Kongl. Maj:t ej bifallit Landsfiscalernas afskaffande. Långt ifrån att Preste-Ståndet vid sista Riksdagen gick in derpå, uppstod derom en liflig debatt, hvarunder Fiscalerne hedrades med både Svenska och Lappska äretitlar.

Häruti instämde Biskopen m. m. Doctor *Faxe*.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Jag förenar mig med Domprosten *Holmström*. Man har ej rätt att för missbruket förbise ändamålet. Det är nödvändigt att hafva tjenstemän, ej hindrade af andra göromål, ej beroende af allmänheten, hvilka bevaka lagar-

nas helgd. Mången har kanske gjort sig skyldig till förebräelsen för ett uppsåtligt öfverseende, men ej alla. Den ifver, hvarmed man vill afskaffa dem, talar snarare för än emot dem.

Häruti instämde Professorn Doct. *Bexell*.

Prosten *Mittag*: Det af Doct. *Nibelius* och Doct. *Björkman*, i öfverensstämmelse med Höglofl. Utskottets Betänkande, åberopade skäl för dettas antagande, att nemligen Rikets Höglofl. Ständer, vid sednast förflutne Riksdag, stadnade i samma beslut och genom underdånig Skrifvelse hos Kongl. Maj:t anmälde deras önskan, det Landsfiskals-tjensterne måtte vid innehafvarnes afgang indragas, kan jag icke anse antagligt och förbindande. Om så vore, så skulle man icke uti viktigare frågor hafva gifvit exempel på ett motsatt förhållande, så skulle vi icke från samma Höglofl. Ständers åsigter i andra fall kunna afvika. Med undantag således af detta anförda skäl, förenar jag mig till alla delar med desse Herrar och behöfver för öfrigt icke vara särdeles omständlig.

De värde Ståndets Ledamöter, som funnit sig uppmänade att tala emot Höglofl. Utskottets Betänkande och för bibehållandet af Landsfiskals-tjensterne, hafva medgifvit, hvad bekant är, att desse tjenstemän alldeles ingen lön åtnjuta. När nu på många orter man sällan eller aldrig hör talas om att de, åtminstone på eget bevåg, anställa något åtal, så kan väl sådant fördelaktigt vittna om folkets sedlighet, ordentlighet och laglydnad i

dessa bygder; men man kommer lätteligen på den frågan, hvarifrån hämta då desse Fiskaler på landet sitt uppehälle? Icke lära de mer än andre kunna lefva af solsken och vackert väder? Att misstänka det desse Krono-åklagare, såsom "för deras nödiga bergning förmånligare," pligtvidrigt afstå ifrån ett "åtal och nedlägga" mål, dem de hade bort upptaga och kunnat fullfölja, det tillåter jag mig ingalunda. Af vän-gåfvor skulle man snarare tro att de hade sin bergning, hvilken någorstädes skall tyckas vara riklig nog, om icke Allmänhetens snart sagdt allmänna, vid Riksmöten äfven flera gånger förklarade, missnöje med dessa slags tjänster vittnade, att de icke synnerligen älska deras innehafvare. Då man nu icke heller lærer kunna antaga att deras inkomster härleda sig från någon i tysthet och hemligen lagd skatt och tunga på Konungens undersåtare, så vore det i sanning mindre underligt, om någon förmodade dem hafva den sällsporda förmågan att utan arbete och synliga utvägar till utkomst, såsom himmelens foglar kunna "lefva ändå." Men det vågar jag hålla före, att tjänstemän i dessa förhållanden äro onyttiga, om icke rent utaf skadlige. Det vet jag, att den allmänna, nu ånyo af folkets ombud uttalade obelåtenheten med Landsfiskals-tjänsterna ibland både höga och låga, det lika allmänna missnöjet med deras framtida fortfarande göra det önskligt, att de, på sätt Höglofl. Utskottet föreslagit, kunde komma att indragas, och utförandet af åtal på Kronans vägnar öfverlemnas åt en

lönad Kronobetjening. Jag tillstyrker derföre vördsammast att ifrågavarande Betänkande måtte af Högvärdiga Ståndet bifallas.

Doctor *Lindahl*: Man har sagt, att ändamålet med dessa tjenester är att befrämja sedligheten; det medgifves; men såsom de förvalta sina tjenester, befrämja de osedligheten och styrka allmänheten i den opinion, att man kan göra hvad man vill, endast man kan betala. Man har ansett det orådligt att öfverlemna denna magt åt Länsmännerna, som af åtrå att vinna folkets välbehag, eller af egenlystiga beräkningar, lätt skulle vara frestade till eftergifvenhet; men Landsfiscalerne äro lika väl människor, och kunna handla efter samma considerationer. Man säger, att de fått äretitlar både på Svenska och Lappska, och dessa hafva de förtjent, icke för Kronans, utan för sin egen räkning.

Doct. *Björkman*: Biskopen Doct. *Thyselius* anser Landsfiscalernas ämbete vara af behofvet påkalladt; detta skulle säkrast utrönas, om de afskaffades. Befunnes då verkliga något behof vara af dylika tjenstemän, så borde de antagas på helt andra villkor än nu, så att af dem fordrades juridisk underbyggnad, och Staten försåg dem med anständiga löner.

Efter slutad discussion och då votering begärdes, framställde H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen följande Proposition:

Bifaller Hög. Ståndet Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande, i anled-

ning af gjorda Motioner om Landsfiscals-tjensternas upphörande? Den det vill, lägge Ja; den det icke vill, lägge Nej; vinner Nej, kommer Betänkandet att återremitteras.

Härefter anställdes omröstning, hvilken så utföll, att Utskottets Betänkande blef med 27 Ja emot 14 Nej bifallet.

Häremot reserverade sig Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*, Doct. *Grevillius*, Doct. *Elfström* och Contractsprosten *Nordin*.

§. 17.

Föredrogs Biskopen m. m. Doct. *Hedréns* och Contractsprosten *Ahlqvists* d. 17 dennes bordlagda förslag till Protokollernas tryckning, hvarvid

1 Mom. Att upplagan nedsättes till 250 Exemplar m. m.
Bifölls.

2 Mom. Att ett Exemplar utdelas kostnadsfritt åt hvarje af Högv. Ståndets Ledamöter.

Professorn Doct. *Hasselrot* yttrade: Då detta förslag är stridande emot det, som jag haft äran lemna till Protokollet för d. 13 dennes, utbeder jag, att denna fråga må hvila.

Biskopen m. m. Doct. *Thyselius*: Då Ståndet önskat tillåtelse att trycka sina Protokoller i sammandrag, men, i anseende till tvänne Medstånds afslag på grundlags-förändringen, måste trycka dem in extenso, synes

mig, att Ståndet icke bör umgälla den kostnad, som Protokolls-tryckningen förorsakar.

Professoren Doct. *Hasselrot* erinrade, att Ståndets Ledamöter vid de förra Riksdagarna prenumererat på Protokollerna.

H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen upplyste, att under Riksdagarna 1809—1818 Protokollerna blifvit utgifna på Secreterarens förslag och att Ståndets Ledamöter derpå subscriberat. Företaget lyckades i början och Secreteraren hade deraf någon vinst eller åtminstone ingen förlust. Men Protokollerna hafva med hvarje Riksdag tilltagit i vidd och derigenom blifvit mindre säljbara, hvadan äfven Secreteraren undanbedt sig förlaget, hvarefter, då ingen annan utväg fanns, tryckningen af Preste-Ståndets Protokoller, i likhet med de öfriga Ståndens, måste af Statens medel bekostas.

Prof. Doct. *Hasselrot* tillstod, att han ej är så intresserad, hvarken att sjelf köpa Protokollerna, eller att förmå Ståndets öfriga Ledamöter dertill; men att hans egentliga syfte vore, att genom en inbjudning till Medstånden bereda en minskning af den stora kostnad, som genom tvänne andra Stånd blifvit Staten påbördad, hvadan han önskade, att Ståndet i denna fråga ej ville i förväg taga beslut, förr än inbjudningen skett och påföljden deraf utrönt.

Biskopen m. m. Doct. *Hedrén*: Hufvudsaken är väl den, att Protokollet kommer i
våra

våra händer så fort som möjligt. Ståndet har förr prenumererat så, att hela tryckningskostnaden derigenom blef betäckt; men då de öfriga Stånden ej följde exemplet, fann Preste-Ståndet, sedan dess Protokoller blefvo mera voluminösa, att tryckningen måste ske på Statens bekostnad. Tit. *Hasselrots* Motion, som åsyftar, att hvarje Stånd skall betala sina Protokoller, torde svårligen gå igenom. Det vore ej välbetänkt af ett Stånd att ålägga någon att köpa Protokollerna, då detta är en sak, som bör bero af hvars och ens fria vilja. Och då det arfode, som för Högst. Ståndets Ledamöter består, ej är stort, för många knappt tillräckligt, är det väl billigt att ålägga dem en kostnad, som för många af dem torde vara känbar nog, men för Staten skulle medföra högst 1000 R:drs besparing? Min tanke är, att Protokollerna böra gratis till Ståndets Ledamöter utdelas, hvilket äfven med den beslutade minskningen af upplagan kan ske, utan att ett tillräckligt antal exemplar saknas för våra representanter vid nästkommande Riksdag.

Prosten *Mittag*: Prof. Doct. *Hasselrots* yttrande i Plenum d. 13 dennes hade ej eller den utsträckning, som det, i den vid justeringen inlemnade skriftliga uppsatsen, erhållit. Doctorn anmärkte då endast, att de Stånd, som envisats att bibehålla Protokollernas tryckning in extenso, äfven borde betala kostnaden. Detta tog man då endast för ett infall. Nu, vid justeringen, har det erhållit ett tillägg,

som gör det till en Motion, med inbjudning till Medstånd. Jag ville redan vid justeringen fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, och tror, att denna fråga ej kan betraktas såsom i Plenum d. 13 dennes väckt, då den först i dag vid justeringen förekommit. Men skulle nu fråga uppstå, att vi skulle tvingas att köpa Protokollerna, förbehåller jag mig, för min del, att ej tvingas att betala mer än jag vill ha.

Prof. Doct. *Hasselrot* medgaf, att han utvidgat sitt yttrande till Protokollet, men det hade skett af det skälet, att det ej kunde meddelas de öfriga Stånden i det skick, som det först framställdes.

På derom framställd Proposition blef äfven 2 Mom. bifallet.

3 Mom. *Att 5 Exemplar öfverlemnas åt Ståndets Cansli.*

Bifölls, med villkor, att ett af dessa Exemplar bör öfverlemnas till Ståndets Archiv.

4 Mom. *Att de öfriga 180 Exemplaren öfverlemnas häftade emot qvitto till Riksgälds-Contoret, för att hållas dels Prenumeranter, dels kommande Ständer tillhanda.*

Bifölls.

5 Mom. *Att någon annan redovisning för Ståndets Protokoll Ståndets Secreterare icke åligger, än att, i den mån tryckningen fortgår, aflemna upplagan, efter innehållning af de för Ståndet behöfliga Exemplar, till Riksgälds-Contoret, som torde föranstalta, att Preste-Ståndets Protokoll hål-*

les Prenumeranterne till handa efter 1 sk. arket, samt redovisar så väl härföre som för hvad derefter af hela upplagan öfverblifver.

Bifölls; och skulle det sistnämnda Momentet till *Stats-Utskottet* remitteras.

Slutligen, på hemställan hvilken Boktryckares anbud Ståndet fann för godt att antaga, beslöts, att tryckningen skulle öfverlemnas åt Tit. *Nordström*, med hvilken Contract borde upprättas, enligt hvilket Protokollerna böra tryckas med Cicero Antiqua stilar, i Octavformat, med minst 32 rader på sidan; emot 9 R:dr per ark, på papper lika med det inlemnade profvet, à 3 R:dr 16 sk. Riset, med förbindelse för Boktryckaren att, så länge obehindrad tillgång till Manuscript finnes, lemnas 6—8 tryckta ark i veckan.

§. 18.

Föredrogs Domprosten Doct. *Heurlins* d. 17 dennes bordlagda förslag att särskildt utgifva discussionerna öfver nya redactionen af 72 §. R. F.

Lades, enligt Ståndets enhälliga önskan, åter på bordet.

§. 19.

Domprosten Doct. *Holmström* anhöll om permission under nästa vecka.

Bifölls.

§. 20.

Professor *Grubbe* anhöll om permission från d. 26 dennes till tredjedag Påsk.

Bifölls.

§. 21.

Prosten *Ödmann* anhöll om permission från d. 26 dennes, på 14 dagar.

Bifölls.

§. 22.

Prosten *Mittag* anhöll om permission från d. 26 dennes till d. 3 April.

Bifölls.

§. 23.

Utdelades:

1:o Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelser och Propositioner N:o 37—42;

2:o Stats-Utskottets Utlåtande N:o 18—21.

Ståndet åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.

Den 24 Mars 1834.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Anmälde H. H. Ärke-Biskopen och Talmannen, att Doct. *Svedelii* sjukdom antagit ett allt mer och mer betänkligt utseende, och hemställde, om icke Ståndet ville uppdraga åt någon af sitt Cansli, att frambära till Doct. *Svedelius* Ståndets helsning och betyga dess deltagande.

Bifölls; och lemnades detta uppdrag åt E. O. Akad. Adjuncten, Theol. Lic. Mag.

Säve, som efter en stunds förlopp till Ståndet återbar Doct. *Svedelii* återhelsning.

§. 2.

Af det hos Ståndets Electorer i dag förda Protokoll inhämtades, att, i Lector *Eneqvists* ställe, till Ledamot i Bevillnings-Utskottet blifvit utsedd Prosten *Hylander*.

§. 3.

Justerades Protokollet för d. 20 dennes. Vid §. 1 anhöll Prosten *Lyth* att få aflemna några skriftliga anmärkningar öfver Lector *Bergqvists* yttrande om den för Lärarne vid Hillska Skolan sökta tjänstårs-beräkning, hvilka ock nu upplästes och i Protokollet infördes.

Lector *Bergqvist* förklarade härvid, att, ehuru mycket vore att invända emot Prosten *Lyths* anmärkningar, ville han ej att Protokollet skulle upptaga en lång series af ytterligare anföranden i detta ämne, utan ansåg sig böra låta bero dervid, att de bägge olika åsigterna, såsom de redan blifvit framställda, stå qvar och gälla hvad de kunna.

§. 4.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Höglofl. *Ridderskapet och Adeln* remitterat till *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet* ett anförande af Grefve *Löwenhjelm, Gustaf*, innehållande ett tillägg till dess d. 4 dennes till samma Utskott remitterade Motion angående Pastors-Adjuncters löner; bifallit de

sedan sista Riksdag hvilande förslag till förändring af 63 och 72 §§. R. F.; remitterat till *Banco- och Lag-Utskotten*: Kongl. Maj:ts d. 4 dennes bordlagda Nåd. Skrifvelse med förslag till Lag för Banken, äfvensom åtskilliga d. 13 dennes i anledning deraf afgifna yttranden; till *Bevillnings-Utskottet*: tvänne Anföranden af Hr *Hjerta, Lars*, i anledning af tvänne d. 4 dennes till Utskottet remitterade Motioner, den ena af Hr *af Robsahm*, om upphörande af Stämpelafgiften å Tidningar, den andra af Hr *Hjerta*, om ändringar i nu gällande Tulltaxa; till *Stats-Utskottet*: Hr *af Robsahms, Carl Reinhold*, d. 1 dennes bordlagda Motion rörande inlösen till Kronan af egendomen Ekolsund och dess förärande åt H. K. H. Hertigen af Upland, samt Kongl. Maj:ts i anledning deraf afgifna och d. 8 dennes bordlagda Nåd. Skrifvelse äfvensom ett af Hr *af Robsahm* d. 8 dennes afgifvet yttrande; d:o Hr *af Robsahms, Carl Reinh.*, d. 1 dennes bordlagda Motion om indragning och försäljning af Militiæ-Boställs-Hemman, jemte de i anledning deraf d. 13 dennes afgifne yttranden; till *Banco-Utskottet*: 1:o Frih. *Kantzows, Joh. Alb.*, d. 3 dennes bordlagda Motion, om inbjudning till enskilda Actieägare att deltaga i Rikets Ständers Bank och dess rörelse, jemte de i anledning deraf d. 13 dennes afgifne yttranden; 2:o Hr *Gynthers, Carl*, d. 1 dennes bordlagda Motion om inrättande af en allmän Hypotheks-förening, jemte de i anledning deraf d. 13 dennes afgifne yttranden; till *Allm.*

Besvär- och Ekonomi-Utskottet: Hr *Roos*,
Bo Christian, d. 1 dennes bordlagda Motion
om reclamation af Svensk undersäte, som för
gäld rymt ur Riket; bifallit Banco-Utskottets
d. 1 dennes bordlagda Memorial, med anhål-
lan om Notarie-arfode åt 3:ne Protokollsförande
vid Utskottets Afdelningar och tillåtelse att
få ytterligare antaga 2:ne Canslister; remitterat
till *Stats-Utskottet:* Kongl. Maj:ts d. 8 den-
nes bordlagda Nåd. Skrifvelse till Rikets Stän-
der, angående frågan om lindring i den Hem-
mansägarne i Jemtland åliggande Roterings-
och Rustnings-skyldighet, jemte ett i anledning
deraf d. 13 dennes afgifvet yttrande; till *Be-
villnings-Utskottet:* Hr *Stedts, Clas*, d. 8
dennes bordlagda Anförande, i anledning af
Frih. *Sprengtportens, Jakob Wilhelm*, Mo-
tion rörande Bränvins-bränningen, jemte ett
i anledning deraf d. 13 dennes afgifvet yttran-
de; till *Banco-Utskottet:* Grefve *von Schwe-
rins, Fredrik Bogislaus*, d. 11 dennes bord-
lagda Anförande, rörande anmaning till Banco-
Utskottet att skyndsamligen inkomma med
Utlåtande angående Vexlingstidens utsättande
till d. 1 instundande Juli, jemte de i anled-
ning deraf d. 13 dennes afgifne yttranden;
till *Lag-Utskottet:* Kongl. Maj:ts d. 8 dennes
bordlagda Nåd. Skrifvelse till Rikets Ständer,
angående det vid sista Riksdag framställda
Förslag till en ny Stängsel-Förordning; bifallit
Stats-Utskottets d. 11 dennes bordlagda Utlå-
tanden och Memorial, N:o 12, i anledning af
Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition om afskrifning
af en i Salpeter-fondens räkenskaper balance-

rad summa, utgifven såsom lån till Carl Gustafs Stads Gevärsfactori, N:o 13, i frågan om eftergift af ett Dana-arf till Piteå Stad, N:o 14, i anledning af Arrendatorns af Svartsjö Kungsgård f. d. Grosshandlanden *Weners* ansökning om nedsättning i arrendet, N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Remiss i frågan om sökt eftergift af Öfver-Inspectoren *Borghs* Sterbhusdelägare ådömde anmärkningsmedel, och N:o 17, om ytterligare tillökning i Utskottets betjening; remitterat till *Stats-Utskottet*: ett Anförande af Hr *Charpentier, Jean Toussaint*, i anledning af de Anmärkningar Grefve *Gyldenstolpe* gjort vid hans till Utskottet förut remitterade Motion om löneförhöjning för andre Capitainer vid Artilleri-Regimenterna, jemte ett af Grefve *Gyldenstolpe* d. 17 dennes afgifvet yttrande; till *Bevillnings-Utskottet*: Hr af *Ekenstams, Israel*, d. 17 dennes afgifna Anförande rörande Bränvins-bränningen; till *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: Hr *Estenbergs, Per*, Anförande i anledning af Hr *Bruncronas, Gustaf Adolf*, till Utskottet remitterade Motion med förslag till uppmuntrande af byggnadsföretag i Rikets större Städer och företrädesvis i Hufvudstaden; återremitterat, i anledning af gjorda anmärkningar, Banco-Utskottets d. 11 dennes bordlagda Memorial N:o 4, i anledning af Ridderskapets och Adels Utskottet gifna Anmodan, att ofördröjligen inkomma med kategoriskt svar i fråga om Silfverutvexlingen; vid förnyad föredragning af så väl Stats-Utskottets d. 11 dennes bordlagda

Utlåtande N:o 16, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet N:o 2, rörande Talmännens ersättning för egne Riksdagskostnader, Klubbkostnaderne samt aflöningen till Ståndens och Utskottens Canslier m. m., som af Bonde-Ståndets Protokolls-Utdrag af d. 13 dennes, innehållande inbjudning till de öfrige Riks-Stånden att deltaga i det Beslut Bonde-Ståndet i anledning af ofvannämnda Utlåtande N:o 16 fattat, stannat i följande Beslut: 1:o Att Cansli-Personalen, så väl vid Riks-Ståndens som Utskottens Canslier, skall åtnjuta ett månatligt förskott utaf $\frac{2}{3}$ af hvad för hvarje plats vid sista Riksdagen i månaden varit bestämdt, samt att i sammanhang med Statsregleringen Stats-Utskottet skall, efter samråd med Landtmarskalken och Talmännen, uppgöra förslag till den tillökning, som Cansli-Personalen bör tillkomma, 2:o att för Ståndens Canslier aflöningen beräknas ifrån Riksdagens utblåsning och till åtta dagar efter dess slut, samt för Utskottens Canslier ifrån antagningsdagen och intill dess den anställda personalen, i mån af arbetets upphörande, kan förafskedas, och 3:o att i allt öfrigt bifalla Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16 och de punkter af Stats-Utskottets Memorial N:o 2, hvilka ej genom Utlåtandet N:o 16 eller Ridderskapets och Adels nu fattade Beslut undergått någon förändring; remitterat till *Stats-Utskottet*: åtskillige Ledamöters d. 17 dennes afgifne yttranden, i anledning af Hr *Cederschjölde*, *Per Gustaf*, d. 8 dennes till Utskottet remitterade Anmärkningar vid Kongl.

Maj:ts Nåd. Proposition om Statsverkets tillstånd och behof; till *Banco- och Lag-Utskotteten*: Frih. *Cederströms*, *Jakob*, d. 11 dennes bordlagda Anförande, i anledning af det af Kongl. Maj:t till Riksens Ständer öfverlemnade Förslag till Lag för Banken m. m.; till *Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet*: ett d. 17 dennes afgifvet anförande af Hr *von Schéele*, *Knut Georg*, i anledning af Grefve *Cronhjelm*s yttrande rörande Hr *von Schéeles* till Utskottet remitterade Motion om framflyttning af tiden för Gudstjensternas firande på Sön- och Högtidsdagar, jemte ett af Grefve *Cronhjelm* afgifvet yttrande; till *Expeditions-Utskottet*: Grefve *Cronhjelm*s, *Otto August*, d. 11 dennes bordlagda Anförande, med förslag i afseende på tryckningen af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoller, jemte ett af samma Ledamot d. 17 dennes afgifvet yttrande; vid förnyad föredragning afslagit *Expeditions-Utskottets* d. 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af återremiss från Ridderskapet och Adeln af Utskottets Memorial N:o 3, rörande dels verkställigheten af den Utskottet åliggande försorg om tryckning af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoll, dels ett å samma tryckning inkommet entreprenad-anbud; godkänt *Lag-Utskottets* d. 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 1, i anledning af Hr *Fredr. Leon. Rosenqvists* Motion om ett tillägg till 1 Cap. 2 §. Straff-Balken; samt bifallit *Bevillnings-Utskottets* d. 11 dennes bordlagda Memorial om antagandet af 3:ne

Canslister utöfver den i R. O. 24 §. stadgade personal.

Lades till Handlingarna.

§. 5.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Vällofl. *Borgare-Ståndet* remitterat till *Lag-Utskottet* Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse till Rikets Ständer af d. 22 sistl. Febr. angående det vid sista Riksdag framställda Förslag till en ny Stängsel-Förordning, i hvilket ämne Hr *Friis* afgifvit yttrande, som remissen åtföljde; vid förnyad föredragning återremitterat Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition om afskrifning af en i Salpeterfondens Räkenskaper balancerad summa, utgifven såsom lån till Carl Gustafs Stads Gevärsfactori, och N:o 14, i anledning af Arrendatorn utaf Svartsjö Kungsgård f. d. Grosshandlaren *Weners* ansökning om nedläggning i arrendet; bifallit Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Hr *Fredr. Leon. Rosenqvists* Motion om ett tillägg till 1 Cap. 2 §. Straff-Balken; bifallit Banco-Utskottets Memorial N:o 4, i anledning af Ridderskapets och Adels Utskottet gifna anmodan att ofördröjligen inkomma med kategoriskt svar i fråga om Silfver-utvexlingen; vid förnyad föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16, i anledning af erhållen återremiss å Betänkandet N:o 2 rörande Talmännens ersättning för egna Riksdags-kostna-

der, Klubb-kostnaderna samt aflöningen till Ståndens och Utskottens Canslier m. m. och i sammanhang härmed af ett Utdrag af Hederv. Bonde-Ståndets Protokoll för d. 13 dennes, med inbjudning till Medståndet att förena sig uti de beslut, som Bonde-Ståndet i förberörde ämne fattat, beslutit: 1:o Att en månatlig ersättning af 300 R:dr Banco till Hr Landtmarskalken och Talmännen, hvardera, skall för deras Riksdags-kostnader utgå, 2:o Att Klubb-kostnaderna under nu påstående Riksdag må inskränkas till utgifterna för Klubbrummens hyra samt förseende med ljus och ved, för nödig uppassning samt för anskaffande af Tidningar, 3:o Att Ståndens och Utskottens Cansli-personaler böra åtnjuta ett månatligt förskott af $\frac{2}{3}$ af hvad för hvarje befattning vid sista Riksdag tillades, samt att, emot Riksdagens slut och i sammanhang med Statsregleringen, skall Stats-Utskottet, efter samråd med Hr Landtmarskalken och Talmännen, uppgöra förslag till den tillökning, som Cansli-personalerne bör tillkomma, 4:o Att Secreteraren vid Bonde-Ståndet må för resan hit samt åter till sin hemort åtnjuta skjuts- och tractaments-ersättning efter den genom Kongl. Brevet d. 22 Apr. 1830 stadgade grund, 5:o Att det af Stats-Utskottet för Riddarhus-Fiscalen föreslagna arfode icke skall af Riksdagskostnadsmedlen utgå, 6:o Att Stats-Utskottets hemställan, att arfoden och tractamenten må beräknas ifrån antagningsdagen, samt yttrandet att, om i något af Ståndens Canslier en och annan af personalen behöft antagas före Ståndens